Greguss Imre

l.

Rabhaladó

196. l.

Greguss Imre

festő

Vrád

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képrőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 182. l.

Greguss Imre

ivód

Ruttkassaimüv

Szépmüvèszet
1942.236.l.

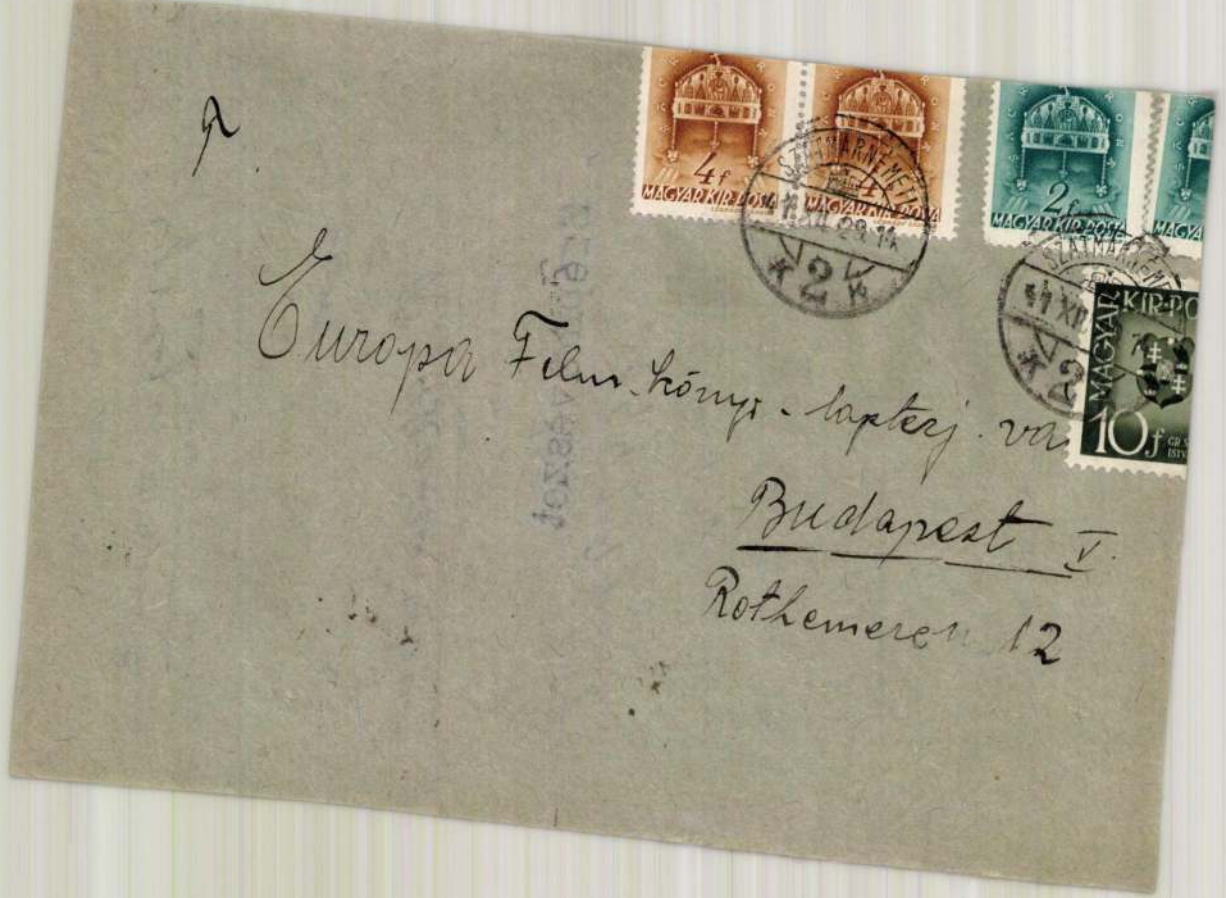
4f
MAGYAR KIR. POSTA
2f
MAGYAR KIR. POSTA
MAGYAR KIR. PO
10f

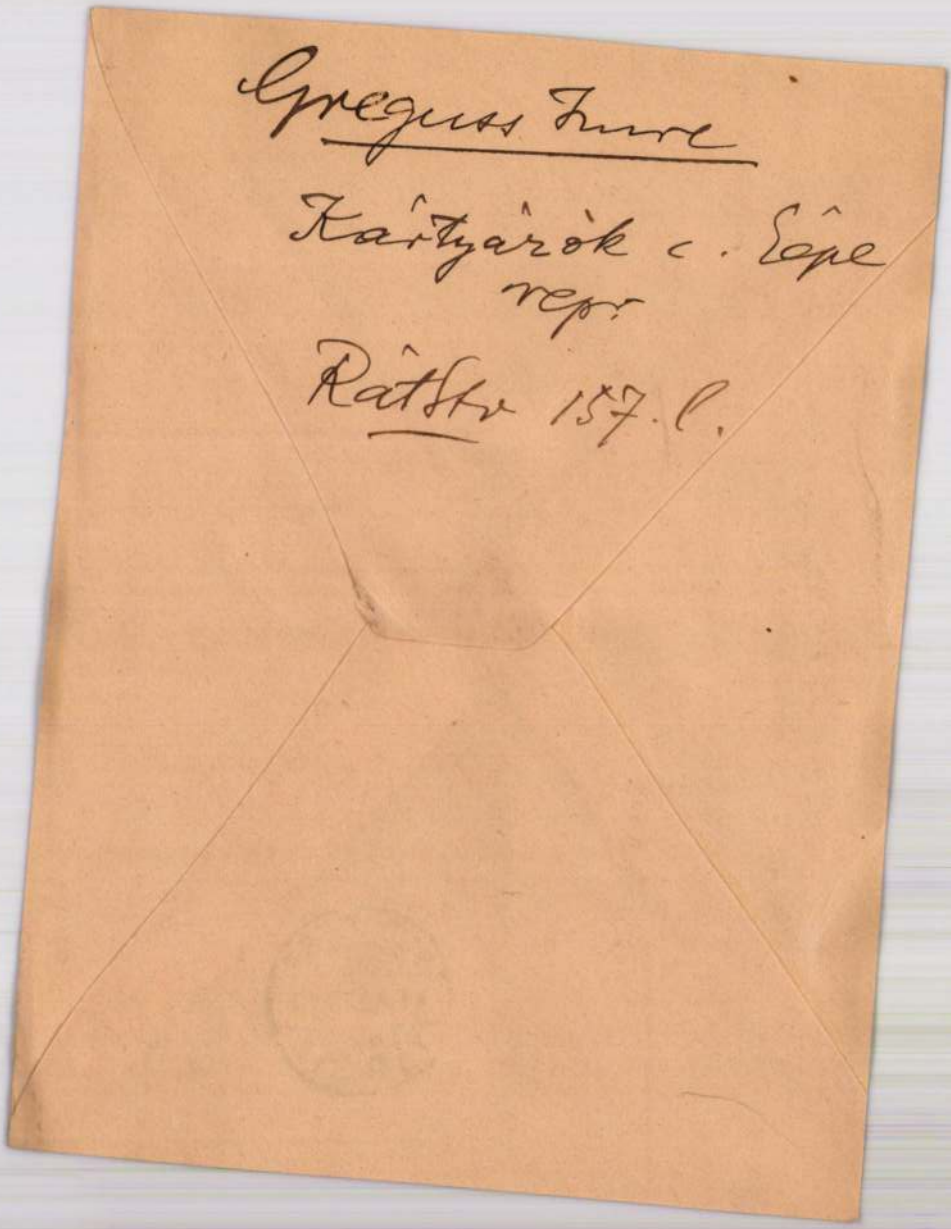

Greguss Imre

Kártyázók c. Eépe
repr.

Rátstr 157. l.

BUDAPEST
41 XI. 20. 10.
Tb 62 Tb

Greguss Imre

l

Szabad Művészet

1950. 185. l.

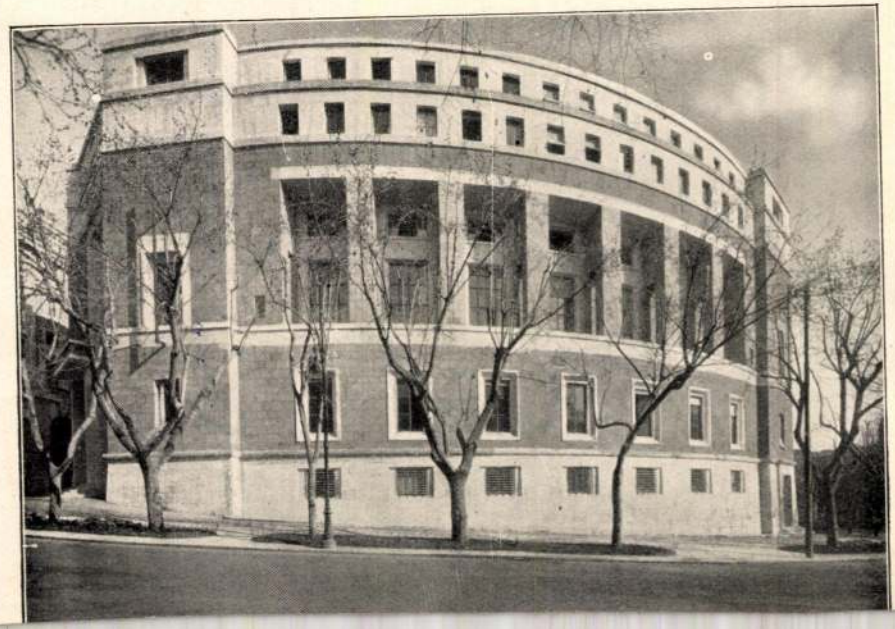

TANULMÁNY
GREGUSS IMRE RAJZA

Rogier van der Weyden, a flémalle-i mester, Justus van Gent festményeinek kétségtelen hatását ösmerte fel.

Sorre berlini tanár két újabban megjelenő könyvét ismertette, melyek a perzsiai művészetet, eredeti elvéetelekben, széles alapon tárgyalják. Az egyik iraniai sziklareliefeket, a másik perzsa építészeti emlékeket mutat be, azt igazolva, hogy eredeti izlam művészet nincs. Az izlam átvette a Perzsiában talált régi keleti műalkotások stílusát, csak némi vékony mázzal vonva be azt, átvette pedig tudatosan, felösmerve azok műbecsét.

Az új anyagbemutatás mellett a réginek megrostálásával is találkoztunk, az ú. n. stíluskritikával. Az egyik előadó, a stuttgarti múzeumőr dr. Baum volt, aki az ulmi szobrászatról a XV. században beszélt, s az id. és ifj. Syrlin művészete közt vonta meg a stíluskritikai határvonalakat. Egy másik előadó, a prágai egyet. tanár Schmid H. A., ifj. Holbein bazeli működését tárgyalta, az ú. n. luzerni faszade-ról és a bazeli Haus zum Tanz freskóiról azt igyekezve kimutatni, hogy nehány évvel későbbiek, mint ahogy általán tartják. S miből következtette ezt? Abból, hogy bizonyos formákkal későbbi művein találkozunk. Ezt be is bizonyította, szorgalmas szembeállításokkal. De aki a lángelme lelkét, s annak szökdécseléseit megfigyelte, aligha mer erre az ingadozó alapra építeni. Meggyőző hatása az éleselméjű fejtegetéseknek nem is igen volt.

Itt említjük meg Vay Péter gróf előadását, aki a japán művészet szelleméről beszélt, s nehány igen finom megjegyzést hallottunk tőle. Abból az alapelvből indult ki, hogy a japán művészet lényegét akkor értjük meg igazán, ha ösmerjük a japán művészek célzatait. Mert egészen más világ a japán művész lelki világa, s hibás volt az első európai japánmagyarázók felfogása, akik azt a ~~maguk~~

Művészet 1909 Vép

esztetikájának szempontjából magyarázták. A japán ember a képzelet embere. A japán kis kertet nézve, az európai nem igen érti, miként gyönyörködhet a japán a kis miniatür-fákban, cserjékben, filigrán hidakban, apró kis ásványdarabkákban? De a japán a cserjében erdőt, az ásványdarabkában sziklát, s a sziklákon függő hidat lát, képzeletében egészíti ki, mert számára nem a valóság a fontos, hanem az érzés, melyet a képzelet felkelt. S aki ösmeri a japán érzésvilágát csak az foghatja fel a japán művészetét.

E sorok írója előadást tartott Szinyei Merse Pál művészetéről. Az érdeklődést a jeles mester iránt a Heinemann-galeriában, a Piloty-kiállítás alkalmából bemutatott művei már felkeltették. A német kritikát meglepte Szinyeinek 1869 és 1872 közt kialakult színdús festészete. Az összefüggést, a fejlődést mutattuk be, amint azt a Művészet tavalyi évf. 5. és 6. füzetében megjelent „A modern művészet kezdetei" c. dolgozatunkban kifejtettük. Ebből kiderült, hogy Szinyei külön utakon — a franciáktól függetlenül — jutott el a pleinairhez. Az előadást csodaszép Műterem-interieurjének bemutatásával, s a Majalis Lumière-felvételben való vetítésével illusztrálhattuk.

A kongresszus — mint látható — sok általános és sok specialis kérdést vetett fel, de amellett alkalmat adott az egy téren dolgozóknak a személyes ösmerkedésre, melyet a bankettek, Rupprecht herceg amalienburgi fogadóestélye szolgáltak. A nemzetek testvériesülése a nagy ünnepi estélyen szép felszólalásokban nyilatkozott meg, nemcsak a szeretetreméltó elnök Kautzsch beszédében, de Venturi, Destrée, Vay gróf, Cramer-Klett báró lelkes hangú pohárköszöntőiben is. Rupprecht herceg a kies fekvésű, Cuvilliès által 1740-ben épített rokoko kéjlakban fogadta vendégeit, annak kékalapú, ezüsttel kivert, díszekben túlgazdag fogadótermében, Mozart zenéjének kísérete mellett. Szép környezet, — de hol marad a rokoko szelleme? Mikor az est végén kimentünk az előcsarnokba, nem livrés inasok hada fogadott, parókában, selyemharisnyában, hanem tenyeres-talpas cselédlányok, akik mosogatták az edényeket. Holdvilág mellett! Boldog egyszerűség...

A fogadások mellett kirándulásokat is rendeztek, egyet a közbeeső vasárnapon Landshutra, hogy az egykori királyi székhely kincseit megtekintsék. A palotában aztán Warburg tanár igen érdekes előadást tartott az olasz terem kandallójáról, melynek 1542-ből való reliefjei közvetlen illusztrációi egy középkori festőtraktatusnak, mely Albricus neve alatt maradt ránk a XIII. századból. Warburg érdekesen világította meg ilykép a renaissance kapcsolatát a középkorral.

A kirándulások mellett a kongresszus alkalmából külön kiállításokat is rendeztek. Első helyen említjük a XVIII. sz. müncheni festészetet bemutatót, ahol, sajnos, gyászos képét látjuk a kor művészete hanyatlásának, a németalföldi és olaszos ízlés utánzásának, úgy, hogy szerintünk, a kiállítás egyetlen érdekes darabja Klotz Mátyás (1748—1821) Amberger Christoph-ot ábrázoló arcképe (mely Leibl egyik barátjának, Hirth du Frênes festőnek tulajdona.) Ez a Klotz színpadi dekoratiókat volt kénytelen festeni, hogy megélhessen, mert körülötte az idegen származású Goudreaux-k, Kellerhovenek uralkodtak, — de a német kritika még ma is ezeket dédelgeti.

A bajor nemzeti múzeumban külön termekben állította össze dr. Bucheit a müncheni XV. századi gótikus festményeket, annak igazolására, hogy a nürnbergi és kölni iskola mellett virágzó müncheni iskola is fennállott és jelentőségét igazolni igyekezett. Ugyanott nagy szorgalommal egybeállított porcellánkiállítás is volt látható, mely a müncheni, jelesen a nymphenburgi porcellángyár alkotásait (1750-től kezdve) gyűjtötte egybe. Dr. Stegmann — a kiállítás rendezője — a XVIII. század porcellánművészetéről szóló ismeretünket ilykép új anyaggal gazdagította.

A kis kiállítások közt legnagyobb jelentősége az udvari könyvtár nagy miniatürkiállításának volt, mely a legrégibb időtől a XVI. századig, 200 válogatott példában, a bajor miniatürfestészet történetét ölelte fel. A salzburgi iskola IX. századi primitiv kisérleteitől kezdve, a reichenauin át a regensburgi iskoláig, az avignoni művészetnek XIV. századi finom alkotásait láthattuk, hogy aztán a XV. századi metti kolostorbéli a szegények bibliájához készült érdekes miniatürökben, aztán Furtmeyr Bertold mester műveiben, az 1481-ben befejezett missaléban, az 1494-ben a müncheni Klarisse-zárda számára készült graduale színes rajzaiban, végül a XVI. századból Dürer, Mielichs műveiben gyönyörködhessünk.

Még mindég nem végeztünk a kongresszus nyújtotta látnivalókkal, mert meg kell emlékeznünk dr. Hoffmann Rikhárd templomvezetéséről, aki München főbb székesegyházait szakavatott előadásokban mutatta be, azon igyekezve, hogy a müncheni templomépítést, a gótkorszaktól a rokokóig fejlődéstörténetileg vezesse le. Az itt felsoroltakból is kitetszik, mily érdekes és értékes minden szakemberre egy ilyen kongresszus látogatása, pláne a legközelebbié, amely 1912-ben Rómában fog megtartatni.

Befejezésül — mint igen jellemző részletet — elmondom ezt az epizódot: Venturi meghívta a kongresszust 1911-re Rómába, hangsúlyozva, hogy ekkor Olaszország jubilál és vendégeit nagy szivességgel fogadná. Mit felel erre egy német tudós? Hogyan, 1911-ben jubileumi év van Rómában? Fény, zaj, mulatság? Nem, mi munkakongresszust akarunk, — tehát köszönjük szépen a meghivást, de csak későbbre, 1912-re fogadjuk el, hogy nyugodtan dolgozhassunk. És a kongresszus tapsolt hozzá!

DR. LÁZÁR BÉLA

mánypárti programmal képviselővé választotta meg. Az Alkotmánypárt feloszlása után a Munkapárt programmjával ugyanez a kerület másodszor is megválasztotta képviselőnek. 1917 elején gróf Tisza István ajánlatára a közös külügyminisztériumba nevezték ki, ahol osztályfőnöki minőségben a gazdasági és kereskedelempolitikai ügyek vezetését vette át. 1917 juliusában az Esztherházy-kormányban pénzügyminiszter lett és ezt az állását akkor is megtartotta, amikor 1917 augusztusában Wekerle Sándor vette át a kormány vezetését. 1917 szeptemberében, a közelgő béketárgyalásokra való tekintettel, lemondott pénzügyminiszteri tisztjéről — mely alkalommal valóságos belső titkos tanácsossá nevezték ki — és ujból elvállalta a külügyminisztérium gazdasági osztályának vezetését. Ebben a minőségben résztvett a bresztlitovszki és bukaresti béketárgyalásokon. A béketárgyalások körül kifejtett működése elismeréséül kapta meg a Lipót-rend hadiékitményes nagykeresztjét, majd később az I. oszt. magyar polgári érdemkeresztet. A külügyminisztérium gazdasági osztályának vezetését az összeomlásig megtartotta. A kommün alatt élénk részt vett a bécsi ellenforradalmi bizottság működésében. A kommunizmus bukása után, 1919 októberében Magyarország bécsi követe lett. 1921 januárjában a Teleki-kormányban elvállalta a külügyi tárcát. Ebben a minőségben Teleki gróffal együtt a brucki tárgyalásokban először tett kisérletet arra nézve, hogy Magyarországnak szomszédjaihoz való viszonya normális alapokra helyeztessék. A Károly király váratlan husvéti visszatérésével kapcsolatos események folytán 1921 áprilisában lemondott, mire Károly király őt bizta meg azoknak a közvetitő tárgyalásoknak vezetésével, amelytől visszatérésének lehetővé tételét remélte. Amikor ezek a tárgyalások nem vezettek eredményre és Károly király másodszor is visszatért Magyarországba, azok közé tartozott, kik a leghatározottabban állottak a király oldala mellé. A király kiséretében Tatán, 1921 októberében letartóztatták. Tizheti fogság után azonban szabadlábra helyezték és az ellene inditott eljárásnak pertörléssel vetettek véget. Ettől kezdve az aktiv politikától visszavonult, de ismételten résztvett külföldi kongresszusokon. Az Interparlamentáris Unió örökös tagjává választotta meg. 1925 őszén 16 angol előadást tartott az Egyesült Államok különböző városaiban, Magyarországra vonatkozó politikai és gazdasági kérdésekről. Előadásokat tartott is. Bethlen István gróf felhivására elvállalta a Magyarországi Német Népmüvelési Egylet elnökségét, a Külügyi Társaság elnöki tanácsának tagja és nemzetközi jogi szakosztályának elnöke. Ezeken felül is még számos szakegyesületben visel tisztséget és sok vállalat vezetésében vesz tevékeny részt. Emellett folytatja nagy publicisztikai működését is a magyar és külföldi lapokban és folyóiratokban. Az 1926. évi országgyülési választásokon pártonkiv. programmal lépett fel Bonyhádon.

Ratzl Alajos, ny. Máv. főfelügyelő. Született Alsóőr községben (Vas m.), 1863-ban. Középiskoláit a soproni főreáliskolában végezte. A Máv. zágrábi üzletvezetőség területén Kőrös állomáson 1886-ban mint gyakornok kezdte meg müködését. 1887-ben a szakvizsgák letétele után Kameral-Moravitza állomásra osztották be, ahol forgalmi szolgálatot teljesitett. 1891-ben Verbovetz állomás főnökévé nevezték ki. 1892-ben Zákány állomáson a Máv.

képviselője volt. 1893-ban a szlavóniai Okucsány állomásfőnöke lett és egyévi itteni szolgálata után Kameral-Moravitza állomás főnökévé nevezték ki. 1903-ban Pécsre helyezték át, ahol mint főfelügyelő nyugállományba vonult. Pécs város társadalmi életében tevékeny részt vett.

Gregorich Emil *(szentgotthardi)*, rt. igazgató. Zabókon született, 1890-ben. A bécsujhelyi katonai akadémia elvégzése után a közös hadsereghez nyert beosztást, ahonnan a honvédhuszársághoz kérte áthelyezését. A felső tiszti tanfolyamot Budapesten, a hadiiskolát Bécsben látogatta. A honvédelmi minisztériumban mint előadó működött, majd a vezérkarhoz rendelték be. Ugyanilyen minőségben teljesitett szolgálatot a hadszintéren. Érdemeinek elismeréséül a III. oszt. Vaskorona-renddel és több más kitüntetéssel jutalmazták. Még a háboru alatt végezte el a bécsi kereskedelmi akadémiát és a bolsevizmus idején külföldre ment, ahol különböző vállalatok alkalmazásába állott, mig Zágrábban a Slavoniai Fa-ipari Rt. titkára lett. A gmundeni cementáru-gyárban az asbestpala és cementgyártást tökéletesen elsajátitotta. Szakismeretei alapján 1920-ban az Eternit művek asbest- és cement-palagyár ügyvezető igazgatójává nevezték ki. A GyOSz és az Esztergommegyei Mentő Egyesület választmányi tagja.

Greguss Imre, festőművész. 1856 március 30-án született Zay-Ugrócon, ahol atyja, aki az 1848—1849-iki szabadságharcban mint tüzérfőhadnagy vett részt, akkoriban a posztógyár igazgatója volt. Greguss családja később Budapestre került s a fiatal Greguss az ágostai evangélikus gimnáziumnak, majd a belvárosi reáliskolának lett a növendéke. 17 éves korában, 1873-ban állami ösztöndijjal a müncheni festé-

Ratzl 571-72 1 kép

szeti akadémiára kerül, ahol már az első év végén egy arcképtanulmányával dicséretet nyer. 1875-ben már a Münchner Internationale Kunstausstellungban a Táborba induló 1848/49. ujoncokkal oly feltünést arat, hogy a képet a kiállitás első napján Lady Hamilton badeni nagyhercegnő veszi meg. E képről készült másolatot Budapesten 1884-ben és 1927-ben is kiállitották. Gyors egymásutánban jelennek meg a Bujdosó betyárok, Csárda előtt és Lókötő cimü festményei. A Bujdosó betyárokat a Münchner Künstlergenossenschaft, a Csárda előtt cimü képét Luitpold bajor régensherceg vette meg. 1879-ben már a székesfehérvári országos kiállításon szerepel Kártyázó parasztok cimü megkapó mélységü, nagy temperamentumra valló képével, amely ezüst érmet nyert. Résztvesz a boszniai hadjáratban, ahonnét a katonaélet gazdag impresszióival hazatérve, egy esztendőre Párisba, majd egy évre Velencébe megy. Párisban Munkácsy mellett dolgozik és megfesti a teljesen uj és eredeti utakon mozgó örökbecsü nagy müvét, a Honvédtábort, amely Budapest főváros tulajdona lett. Majd belép a Benczur Gyula vezetése alatti mesteriskolába, ahol nagyobb szabásu történeti festményeket fest. Ezek közül emelkedik ki Zách Klára kivégeztetését ábrázoló nagyszerü müve. Szeged szebb lesz, mint volt cimü hires árvizképe Ferenc József tulajdonába került. Később nagy szeretettel és tudással merült a kuruc idők tanulmányozásába. Ő az első magyar festő, akit a kuruc világ megihletett. A Bujdosó kurucok (1890) cimü müve a rajongó, szimbolikus történeti festésnek remeke. (Kassai Rákóczi-muzeum.) Kiemelendők Greguss mesteri arcképei, tanulmányfejei, hangulatos, nagy erővel festett tájképei és magyaros csendéletei. Katonaképeivel, huszáraival, balatoni életképeivel kiváló nevet szerzett a magyar festőművészet történetében. Meghalt 1910-ben Budapesten.

Greskovics Pál, városi tanácsnok. Született Csongrádon, 1883-ban. Felsőkereskedelmi iskolai tanulmányait Szegeden végezte. Ezután egyideig saját birtokán gazdálkodott. 1924-ben Csongrád város gazdasági tanácsnokává választották. Az OFB eljárás folyamán a város vagyonát 600 holdnyi területtel gazdagitotta és fásitás utján az elő területet mintegy 80 kat. holddal növelte. Az OMGE igazgatóságában helyet foglal. A Csongrádi Gazdasági Egyesület elnöke és számos más helyi egyesülés vezetőségének tagja.

Griell Kálmán dr., m. kir. mezőgazdasági kisérletügyi főigazgató, a m. kir. miskolci vegykisérleti állomás igazgatója. Született Rózsahegyen, 1876-ban. Atyja néhai G. Gyula ügyvéd volt. Középiskoláit Rózsahegyen, egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen végezte, ahol bölcsészetet, kémiát és gyógyszerészetet tanult és 1900-ban doktori oklevelet szerzett. 1901 februárban állami szolgálatba lépett. Működését mint kir. segédvegyész a magyaróvári m. kir. vegykisérleti állomáson kezdte meg, ahol tiz évi munkássága idején fokozatos előléptetések után a kir. fővegyészi rangra emelkedett. 1913-ban kirendelték a szatmárnémeti törvényhatósági vegykisérleti állomás megszervezésére. Időközben vezető kir. fővegyésszé nevezték ki. Magyaróvári, majd szatmárnémetii beosztása idején, jórészt kiküldetések alapján, nyolc nagyobb tanulmányutat tett. Bejárta Németország, Olaszország, Franciaország, Svájc és Ausztria nagyobb városait, mindenütt a szakmájába vágó intézményeket tanulmányozva. 1921-ben a megszállt Szatmárnémetiről hazatért és a miskolci mezőgazdasági vegykisérleti állomás államositásának megszervezésével és egyben vezetésével bizták meg. Jelenleg is ezen beosztásában működik. 1928-ban megkapta a kisérletügyi főigazgatói cimet. Gyakorlati munkássága mellett élénk szakirodalmi tevékenységet fejt ki. Hazai és külföldi szaklapokban számos cikke és értekezése jelent meg, amelyekben kémiai bibliográfiai, élelmiszervizsgálati és mezőgazdasági vegyipari szakkérdésekkel foglalkozik. A vezetése alatt álló vegykisérleti állomás tevékenysége Csolnokmagyarország négy északi vármegyéjének területére terjed ki. Tevékeny részt vesz a társadalmi és egyházi életben is. A Polgári Kaszinó és a róm. kath. egyházközség tanácsának tagja.

Groda K. Gyula, ny. főfelügyelő. Született Hidas-Németin, 1869-ben. Debrecenben tett érettségit, majd a vasuti tisztképző tanfolyam elvégzése után 1889-ben a Máv. zágrábi

üzletvezetőségénél, a III. forgalmi és kereskedelmi osztálynál nyert beosztást. Ezután külső forgalmi szolgálatot teljesitett Szunján, Delnicén, Károlyvároson, utóbb állomásfőnöki minőségben Mikleus és Tab állomásokon volt az állomás vezetésével megbizva. 1907-től 1926 végéig az igazgatóság kereskedelmi-statisztikai osztályán működött mint helyettes osztályfőnök, később mint az osztály vezetője. Innen 37 és félévi szolgálat után nyugalomba vonult. Működése alatt több dijszabási munkálathoz szükséges statisztikai tervezet elkészitésében vett részt. Több izben volt Ausztriában tanulmányuton, ahol a gépstatisztika tanulmányozását folytatta és amelyet ezután a Máv.-nál is használatba vettek. Számos szakcikke jelent meg különböző vasuti szaklapokban. Tagja a Vasuti és

Greguss Imre

l.

Mysk Ernö

79. l

ügyvédem kezéhez posta ~~kir. járáskirőség~~ ~~h. szol~~ga .....

..... utján kézbesit

tartoz vok nek em W

1809 évi január hó 15

~~[illegible]~~ 10 kor. 56 fill. óvás — 1/3 % váltó

alatt különbeni végrehajtás terhe mellett [illegible]

Költségj

1. Jelen kereset szerkesztése felszerel. leir
2. Kereset bélyegei — — — —
3. Meghatalmazás kiállitása és bélyege
4. Sommásvégzés bélyege — — —

Kohn Simon, Józs

Miskolc . . . . . 48.—

1859. VITRIN. Feketére pácolt fa . . . . 46.—

1860. NAGY VELENCEI TÜKÖR . . . . 500.—

1861. [illegible]

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

nyezett diófa, berakott díszítéssel. Biedermeier. (2 ágy, 2 egyajtósszekrény és 1 alacsony szekrény egy ajtóval és 1 fiókkal.) . . . . . 1200.—

1883. ASZTAL. Fényezett diófa, berakott díszítéssel. Mária Terézia stílus . . 86.—

1884. NÉGYAJTÓS KÖNYVSZEKRÉNY. Feketére pácolt és fényezett jávorfa. (Hibás.) . . . . . 280.—

1885. ÜLŐBÚTORKÉSZLET. Faragott és feketére pácolt fa, brokáttal kárpitozva. (Pamlag, 3 karos-, 2 támlásszék és 1 kerekasztal. Huzat kopott.) 620.—

1886. ÜLŐBÚTORKÉSZLET. Faragott és feketére pácolt fa. (2 karos-, 2 támlásszék és 1 kerekasztal. Huzat kopott.) . . . . . 300.—

1887. ÁLLÓ VILLANYLÁMPA. Feketére pácolt fa, festett pergament ernyővel 40.—

1888. HÁLÓSZOBABÚTORKÉSZLET. Fényezett jávorfa, berakott díszítéssel. (1 kétszemélyes ágy, 3 ruganyos ágybetéttel, háromajtósszekrény, 2 éjjeliszekrény, 1 fiókosszekrény, 1 pipereasztal, tükör nélkül, 1 kerek asztal, 2 kárpitozott szék és 1 állólámpa selyemernyővel.) . . . . . 1400.—

1889. VITRIN. Faragott és aranyozott fa. XVI. Lajos stílus . . . . . 150.—

1890. KÉTAJTÓS KÖNYVSZEKRÉNY. Mahagónifa, csiszolt üvegbetéttel . 220.—

—

Greguss Imre

festő

cród
z

Göndöcs Benedek

Pusztaszer és az
évezredes ünnepély.
Bp. 1883. 41.l.
71.l.

A pusztaszeri
rom 1882. ben
fenti rajza
repr. u.o. 61.l.

Greguss Imre

Gerő Ödön, London Elek

Modern magyar festő-
nő vészek. Budapest, é. n.
68. l,
A Rákóczy induló c. Képe
repr 13. l.

Doszkár János és Ferenc
Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata
Budapest.
Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04
Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Greguss Imre (?)

Incselkedés c. Eéje

Gombosi György

Andrássy Gyula gróf gyűjteménye –

MAGYAR MUVESZET

1927. 441. l.

Bánya-, kohómérnöki és erdőmérnöki osztályok.

Tájékoztatásul szolgál a 130. oldalon levő helyszínrajz.

Gregussi Imre

1. Egyházm. Lap]

1881. 219 l.

11 tételsnám
azaz Egyszázó
pénzből álló
iránt is inte
Tisztelettelje
mellett mara

Beregszász.

Gregussz Imre

Lásd

Fodor Ferenc:

Gregussz Imre és
a polgári irlés.
Képzőművészet
1933. 257. l.

rovat. 1.alrovatban számoltuk el.
.41 Pvel, a tényleges szükséglet -

vesebb: 5.000 Pvel. Tanfolyam költ-
ettőnél a kiadások lehető elkerü-

Pvel. A munkabérek 10.177.22
tnek megfelelően. Átlagosan 20

el. Az előirányzaton kivül fel -
ő tiszteletdija 2.160 P, Müegye-
300.29 P, Hadgyakorlatra bevonult
zkiegészitő segély 563.36 P, Raci-
tató film költségei 5.502.39 P,
k 510.04 P, a Vizmüveknek mint
.24 P, Szabadidő mozgalommal

Gregus Imre

wód

Fürsthangz

42. l.

58. l.

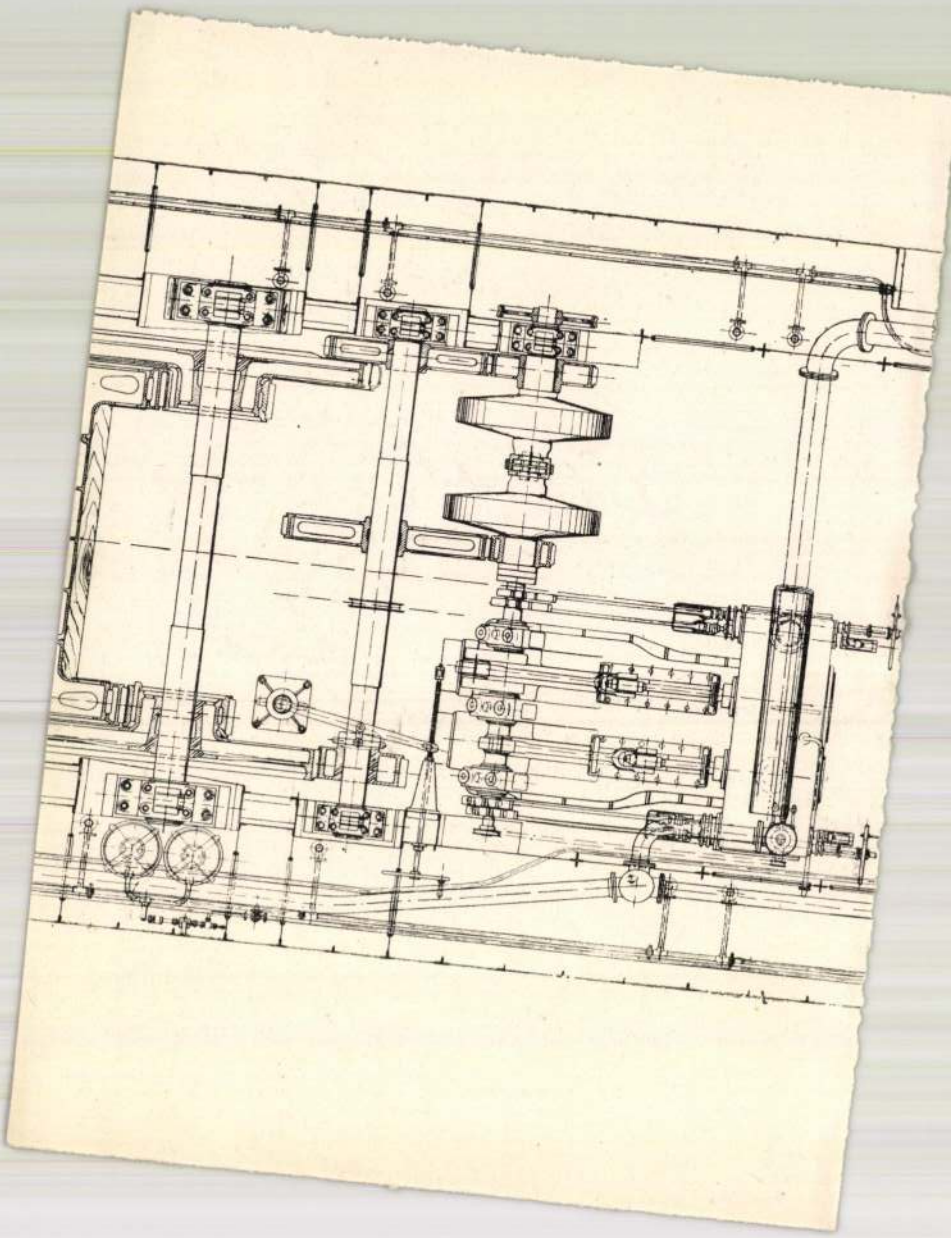

Gregus Imre

wód

Germagyumvszellenie

481. l –

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Gregus Imre

Táborba vonuló 1848. honvédujoncok c. képe
repr.

Gerő Ödön. A magyar népéletkép. Magyar Művészet 1927. 15. l.

UJS

VASÁR

Gregus Imre

cód

Dömötör István:

A műpártoló Buda-

pest. Magyar Művészet

1925. 201. l.

Ónkupa, Fedeles, Fedelén KVH. mag. 18·5 cm. XVIII. század.

Greguss

G. 3. *Imre*, festő, * Zayugróc 1856 márc 30. † Budapest 1910 jún. 5. Tanulmányait Budapesten, Münchenben, Párizsban végezte és 1884. hazatelepedve, főkép a szabadságharcból és a kurucvilágból vett jelenetekkel szerzett népszerűséget. Honvédtábor című képe a főváros tulajdonában, Olasz udvar és Öreg paraszt című festménye a Szépművészeti Múzeumban van.

K. Gy. I. 417 l

1300. ~~Giotto di Bondone tanitványa~~

1300. Szent Rufinus.

Barlangnyilás előtt áll[illegible]
veszi körül, infulát visel és pirc
dőben az a négy férfi látható, kik
tól, hogy a farkasok szétté[illegible]jék. A
csak egyes betüket lehet [illegible]olvasn

L. P. Lunghi-

Fresco, méretei az egyes ol
Vétetett [illegible]tól 1895:
Elszámoltatott 1895:VIII. 3
Az elszámolásra nézve l. az

904: IV. 25.

clichées.

1895

Gregusz Imre

l.

Mihalik Sándor
Benczúr Kassán
Kassa, 1944.
25. l.

gyors

1. Készpénz
2. Váltó
3. Kötvetés
4. Árú
5. Berendezés
6. Átmenő tételek

Budapest, 1932. november

Gregnss Inve

l. Kelp 99. l.

~~Malája néptaj~~ VIII. 177.

Gregus Imre

Képzőművészet 1932.54.7

1933-as év alkotó méhében ugytetszik nagy gondolatok kirobbanására, tettekreváltására készül fel az egész világ. Mindenki újat, szebbet akar, mindenki a magyar faji erők legnagyobb teljesítményeit mint ideált írta föl a lelke kapufájára, melynek kiirthatatlan hite Nagy Konstantin égi jelét látja az ébredő horizontokon. „In hoc signo vinces…"

A Magyar Képzőművészek Egyesülete is kénytelen megmozdulni… Az ébredő tavasz félretolja a penészes avart… A háboru előtti vérkeringés lassu menetébe kilencvennyolc művész akarása új tempót diktál, ezzel számoljon az az Egyesület, mely megtette azt az abszurdumot, hogy leépitette minden hatalmát s ezzel kiadta kezéből a vezérségre hivatott erejét s vállalta azt a szerepet, amely a régi nagyság fényében való elhalással equivalens. A hatalom a nagysággal fordított arányban van az Egyesületnél, melynek vezetése sem a kor szellemének, sem a mai idők szükséges kivánalmainak nem képes eleget tenni. *A jövőnek meg: egyáltalán nem.*

Az Egyesület a mai strukturájában életképtelen, s az alkotás meginduló lázas korszakába bekapcsolódni nem fog tudni, mert hiányával van a vezetés a nagy elgondolások programmjával felépitett haditervnek, nélkülözi a közért önzetlenül fáradó fiatalság aktivitását s hiányával van a lelkek harmonikus együttműködését megkivánó vezetés magasabbrendü képességének.

Greguss Imre

1889/90 és 1883/84–1886/87a
Benczur féle festő isk. növen-
déke.

Ferkèpzomfoiskèvk
87 l.

1934 SZEP. 27.

A KÉZIRATOKTOL ELTÉRŐ
SZERZŐI JAVITÁSOKAT
KÜLÖN SZÁMITJUK FEL

MINDEN KORREKTURÁT
VISSZAKÉRÜNK!

KORREKTÚRA

Küldetett: _____

Visszaérkezett: _____

PÉLDÁNYSZÁM? _____

Gregus Imre

Greguss, Emerich, Maler, geb. am 30. März 1856 in Zayugrócz, gest. am 5. Juni 1910 in Budapest, studierte an der Münchener Malakademie, wo er auch sein erstes berühmtes Bild: *1848/9-er Honvédlager* fertigstellte, das die Hauptstadt Budapest für den Empfangssaal des Stadthauses ankaufte. Von München begab sich G. nach Paris, wo er 1884 im Pariser Salon das Bild: *Ins Lager ziehende 48-er Honvédrekruten* ausstellte. Nach Ungarn zurückgekehrt, malte er: *General Asbóth bei Percel, Klara Zách, der König in Szeged* und zahlreiche kleinere Bilder aus dem Freiheitskampfe, dem ungar. Volksleben und der Rákóczi-periode.

Krick I. 415. l

MAGYAR KIR. POSTA
20f
r.
EUROPA
film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.
Budapest, V.,
Visegrádi-utca 36.

Greguss Imre

festō

nat 1856

+ 1910

Lvod

2

Krück I. 415.

Karperecz, Ketta VI. 18.

Gregurs Imre

vod
z
Lázár Wolfner grüst

87. l.

1922

Csatajelenet,

Az előtérben balról
ragadt ellenfelére, kinek t
ról az ⊥ ágaskodó lovat egy
gyalog csapatok küzdenek l
ten:

HIC JACIT IGNITAS GL
AT MOX FATALI VULNER

Rézmetszet, méretei 5

Sz. n. 122-911
2220-911-8
Át. lelt. 6529.

⊥ elszakadt

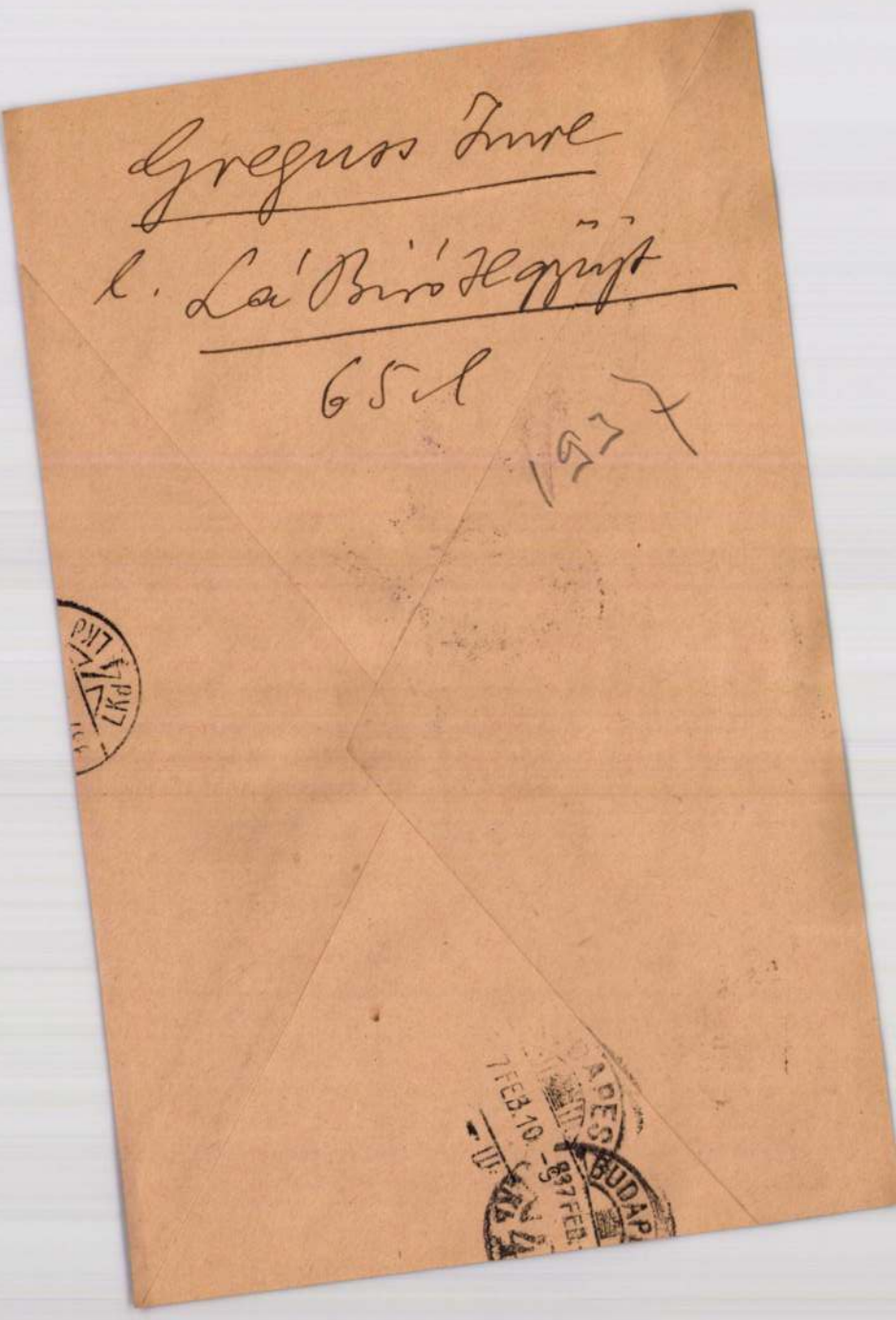

Greguss Imre

l. Lá Biró Hegyüt

65 l

1937

7 FEB. 10 - 937 FEB.

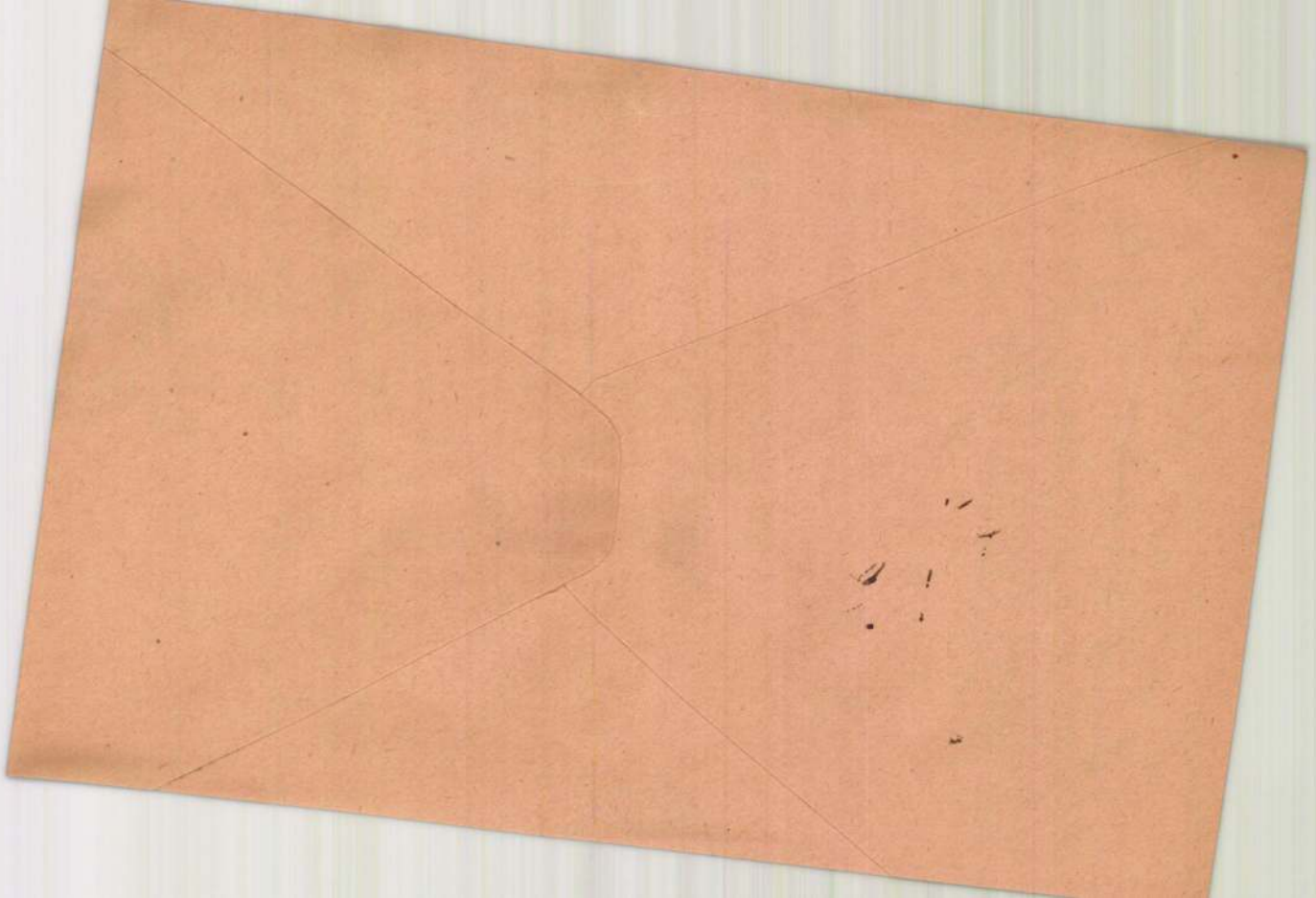

Greguss Imre
festo

l.

Lykakörös

112. l.

113. l.

és mind a G. vége
1867-96
1947

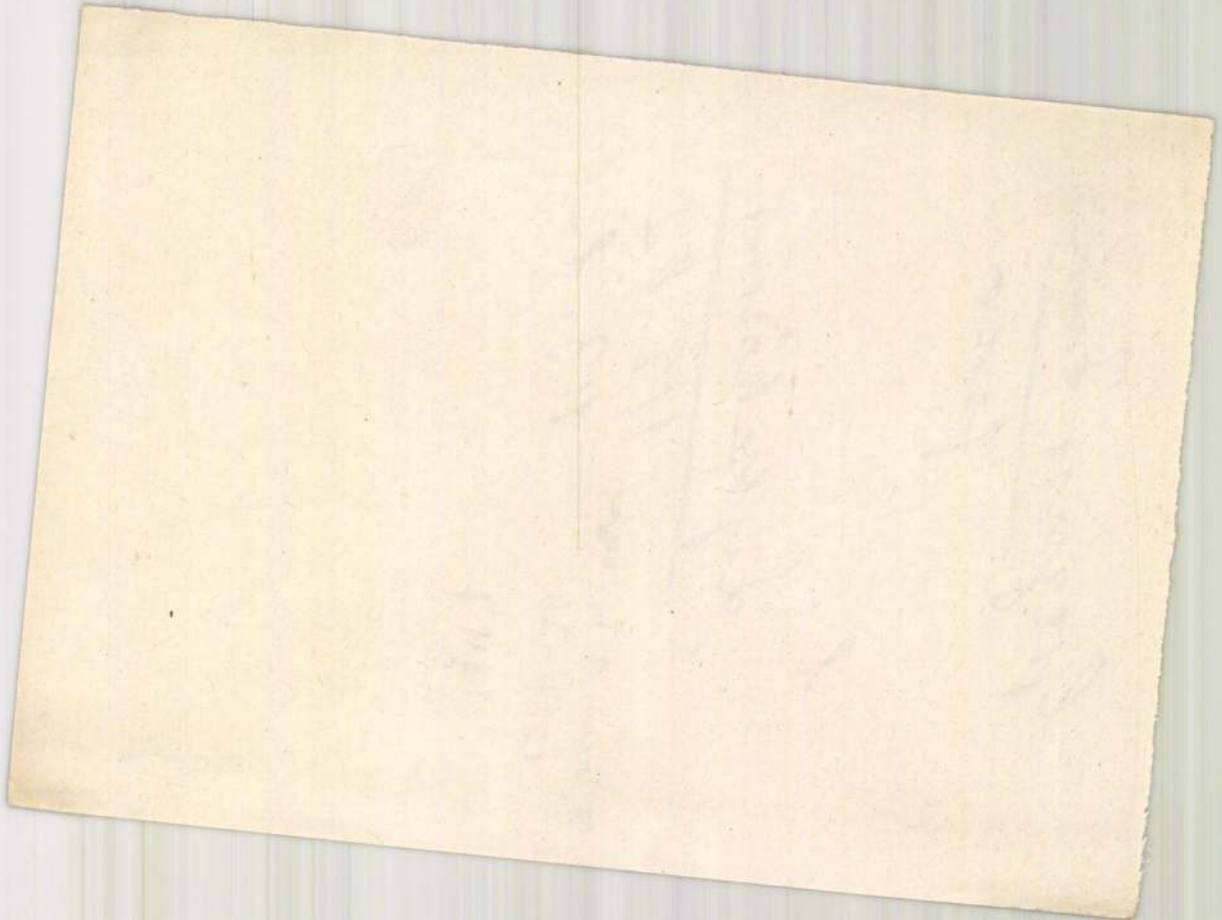

Gregus Imre

M. immédiat

Lyka München

43.1.

1951

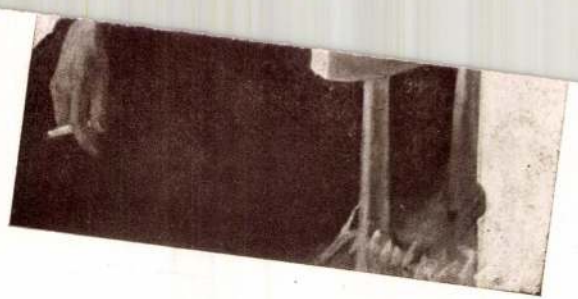

SZENTPÉTERY KRISTÓF:

J. T. arcképe (a társaság Weber Xav. Ferenc díjával kitüntetve, 1933)

Greguss Imre

lásd

Magyarvész képen

53. sz.

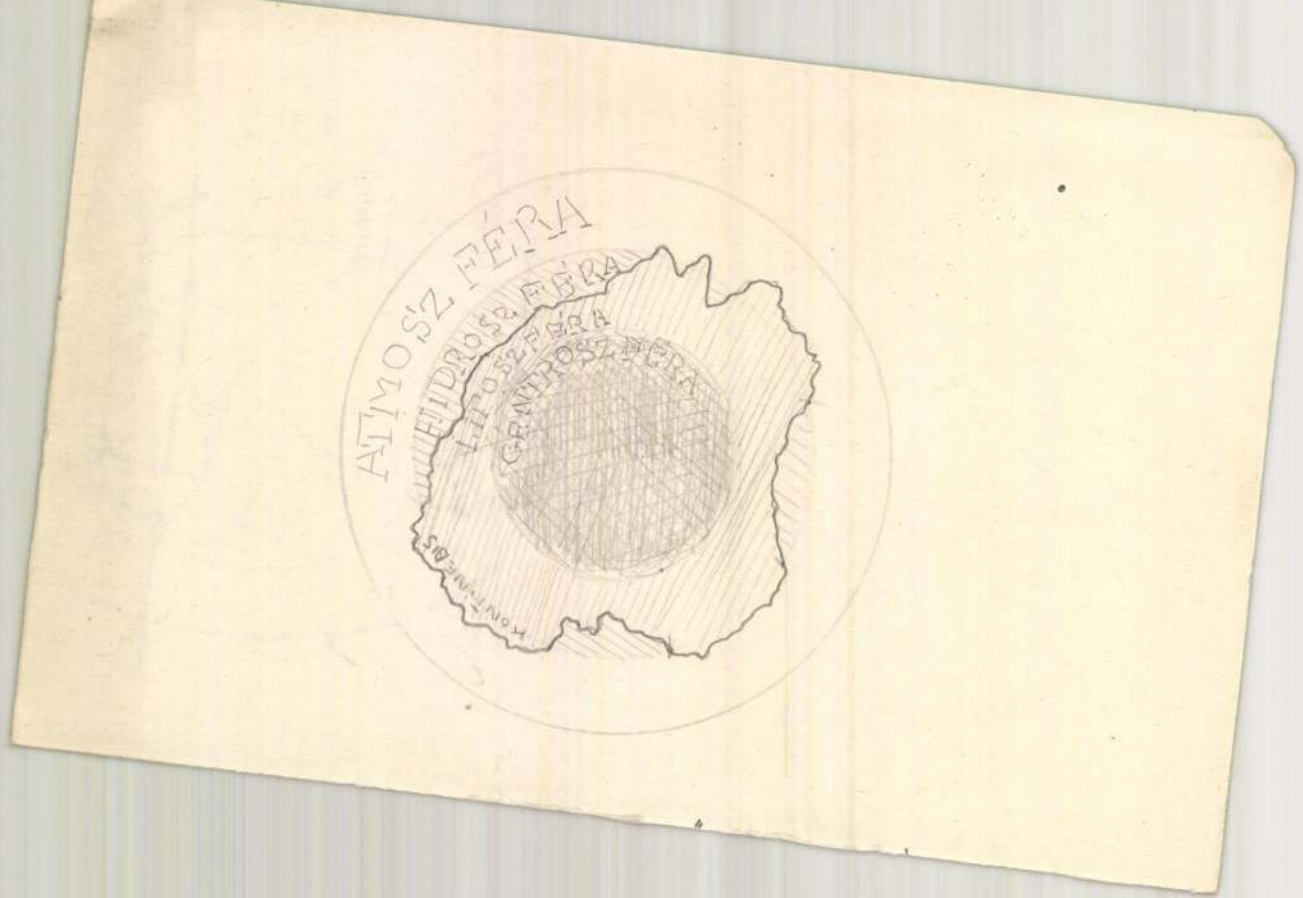
ATMOSZ FÉRA
HIDROSZ FÉRA
LIPOSZ FÉRA
GENTROSZ FÉRA
KONTINENS

Gregusz Imre

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 201 szám 6 (képpel)

1927. ~~18~~, ~~441~~ Gombosi-cikk

1930. 654

1931. ~~320~~, 535

Dömötör cikk

Grosveziers, welches den
général du Grand Visir
leiro szöveg után: Wien b
(Chez J.T. noble de Tratt
Szines rm., mér. a vk.

T. 547.

épét szemléljük az előtérben
érkarával, balra pedig lo-
tól tartott iraton:

eges bei

vereinig-
mdo des Pr:
und Gene-
en Gros-
Hassan
Türken;
1789.

r Grosvezir (Le 18 Septembre le
detü és N. Hauptquartier des

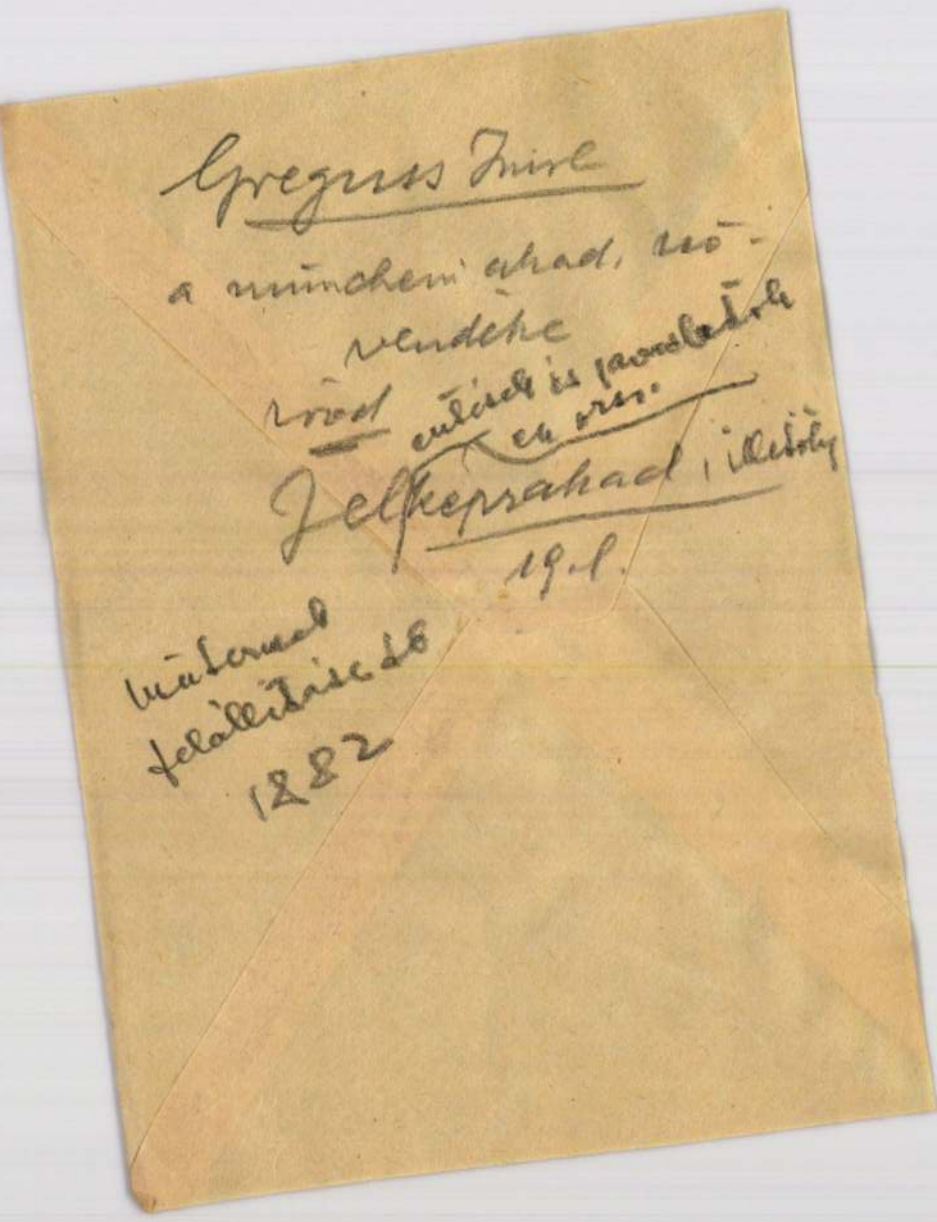

Greguss Imre

a münchen ahad, nö-
vendéke
rood

eutisch is paarsletik
en orsz.

Jelkeprahad, illetöly
19.1.

Mutermal
felállítása 26
1882

Gregoriss Imre

Guerilla-harc vasas-
ismettel, fenti
kepe repr.

Jó Br Rá

185, 274. 322 l

Bem és Petőfi
képe repr.

188. l.

1/1948

A Minisztérium 184.
a Müemlékek Országos Bizottság
érkezett tiz db textilutalvány
már a Magyar Nemzeti Muzeum ga

Budapest,1948 januá

Greguss Imre

irod
2

Keleti G. cikke
Kel 1885
IV. k. 4. f. 74/l.

1449

1445

T. 7695.

Szeged.

A bástya.

E látkép az 1879-iki árviznek azt a mozzanatát tünteti fel, midőn ő felsége a király, kiséretével együtt a bástyára menekültek között megjelenik és a midőn a feljáró közelében a katonák egy asszonyt mentenek ki. A háttérben erkélyes torony látszik balfelől. Jelzése alól jobbra: Greguss Imre.

Tusrajz, mér. 26.5:39 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 487 l.

Sz. n. 676-902
379-902-456.

T. 7696.

Szeged.

A Tisza partja.

Az északról felvett látképen a hidon innen lévő part van ábrázolva, a hol gőzhajók és bárkák kötöttek ki és a hol élelmi szereket árulnak. A háttérben a part menti épületek és templomok bontakoznak ki. Jelzése
alól balra: Greguss Imre.

Tusrajz, mér. 1º.4: 29.9 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 489 l.

Sz. n. 677-902
379-902-457.

et solides, ces bras souples et musclés, ces larges flancs, ces seins naissants, ce col qui supporte le beau et candid visage épanoui. C'est une preuve de plus, que la vraie force ne va pas sans la grâce, qu'elle la possède en elle, qu'elles sont inséparables, incluses à la fois dans tout organisme superbement et logiquement, constitué. Ce chef-d'oeuvre a été dessiné avec sûreté, modelé avec amour sur la pierre, et il est ici, sous verre, imprimé sur une feuille de papier. Qu'importent la forme prise et la matière de l'objet? Ce qui compte, c'est la vision de l'artiste et la supériorité de la réalisation. Or ici la vision est sereine et joyeuse, et la réalisation est complète"! 1896-ban írta e szép sorokat Gustav Geoffroy, amidőn a Salon tárlatán az Éve előtt tolongott egész Páris. Éve testtartása, gesztusa szintén méltó lett volna egy Geoffroy tollára. Két szépséges karja belenyul az almafa ágai közé és a virágok között virul Éva arca is. Nem tép gyümölcsöt a fáról és alig tudnám megmondani, hogy mit művel. Szeretkezik az ágakkal, a virágokkal, az egész természettel, behunyt szemmel szívja magába a balzsamot — és a fa viszonozza szerelmét: az alsó ágak nehány kis levelecskéje szinte tapad kebléhez. A félig nyilt ajkak, az illat mohó szomjúsága talán joggal emlékeztetnek Fantin-Latour nagynevű barátjára, az illatok költőjére, akit ott láttunk az „Hommage au Delacroix" című képen: Baudelaire-re. Az „Éve" Fantin égi lajtorjájának utolsó előtti foka. Ami ezután következik, az győzedelmi ünnepe a leírt törekvéseknek. Nehéz volt a küzdelem és a mester megvénült belé, de szól is róla az öröm dala. Ezért nem mondhatok most már semmi újat művészi szempontból, csak felsorolni akarom őket és eredetük inkább bölcseleti problemáját szeretném megvilágítani.

A Wagner-ciklus legszebbjei: Le crépuscule des Dieux, L'étoile du soir, Signal dans la nuit (Tristan et Iseult), L'or du Rhin, Siegelinde et Siegmund (La valkyrie), Évocation de Kundry (Parsifal) és a Reveil.

Berlioz nevéhez fűződnek: La vérité, Tuba mirum spargens sonum, La harpe eolienne és Sara la baigneuse, Andromède és Le dernier thème de Schumann is méltón foglalhatnak helyet Fantin-Latour legszebb remekeinek felsorolásában.

A címek eléggé jelzik, hogy e nagyszerű kőrajzok eredetüket a zenének köszönhetik. Az a kérdés, hogy vajjon e rajzok és a megfelelő zenedarabok között igazán oly szoros az összefüggés, mint sokan hiszik? Ha igen, hol rejlik, miben áll a kapocs, mert világos, hogy a cím közössége lényegtelen külsőség. Két nézettel állunk szemben. I. de Flandreysy (Les graveurs Dauphinois) hihetetlen erőfeszítéssel igyekszik bebizonyítani, hogy Fantin zeneillusztrátor volt, Wagner, Berlioz, Schumann, Brahms illusztrátora. „Amit Schiller régen óhajtott — mondja Flandreysy — hogy a zene testet öltsön, régen megvalósult " Ez az egész elmélet, amelynek bizonyítására az író sok fáradságot áldozott, lényegileg önkényes állításokból áll és egy cseppet sem meggyőző. Flandreysy nem képes azt az apaságot zene és rajz között kimutatni, amelyért sikra szállt.

Az ellentétes vélemény Adolphe Jullientől ered és határozottan magasabb rendű, szabadabb. Jullien szerint a zene Fantinnél csak külső impulzus volt. Szerette Wagnert, Berliozt, Schumannt, a bayreuthi napok gyönyörködtették, megtöltötték lelkét harmoniákkal és a harmoniák testté lettek az ő szivében, megnyilatkozván a rajzban.

Méltán félhetnék a hivatalos esztétika megrovásától, ha a kérdést nem homályosítanám el még jobban a magam harmadik kis elméletem felállítása által. Kétségtelenül igaza van Jullien-nek abban, hogy az egyes zeneszerzők művei és Fantin rajzai, — teszem azt Berlioz ideges szimfóniája és a Sara la baigneuse pompázó nyugalma között — nincs egyenes összefüggés. De van összefüggés a zene, a hangbeli művészet és Fantin látomásai között. A zenének tagadhatatlanul van víziót teremtő ereje. Érezhetjük számtalanszor mindnyájan és hatalmas szavával hirdette Nietzsche (Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik). Amikor festő úgy rajzolja a fényt, hogy az tragikus harcban, mint millió Prometheus sorra öldösi a sötétség isteneit, mikor úgy érezzük, hogy ez amaz első serege a fénynek, amely életre csókolta a földet, e képzet hangtalan

nem lehet, megcsendül valami diadalmas ének és halálos hörgés, megszólal a mithosz . . . . Wagner.

A szál, amely Wagnert Fantinnel összeköti, erős, de pókháló finomságú. Minden egyéb erőltetett összefüggés-csinálás, csak annál világosabban mutatja ki, hogy Wagner és Fantin látomásai más-más országból valók. Emancipáljuk csak magunkat néhány percre Fautin hatása alól és hallgassuk Wagner zenéjét, alliteraciós verselésének barbár szépségeit. Azt hiszem, feltámadnak szemeink előtt a Nibelungok medvebőrös, hatalmas hősei, korlátokat nem ismerő szenvedélyeikkel. De Fantin rajzai, ezek a harmóniával teljes drapériák, a csoportok klasszikus elrendezése, a mozdulatok befejezett szépsége inkább Periklesz korára, mint Thor és Balder népére emlékeztetnek. Nem is beszélek a női aktokról. Nem beszélek Brunhilde-képzetemről és a Baigneusről, arról a Baudelaire-i érzékiségről, azokról a hátrészekről, puhán hajladozó lábszárakról, megremegő epidermisekről, a Pompadour hálószobájának illatáról. Hiába minden, germán hatás. Abban a korban, amikor a benyomások az elfogulatlan lélek legbensőbb lapjára véződnek, abban a korban Fantin sokat járt a Louvreba. A kikiáltott „realista" sokszor társaloghatott Fragonard-ral, sok órát tölthetett Louis XV. porcellánjai előtt. De nagyszerűvé teszi Fantint, hogy nála a pompadour-porcellán a germán acéllal forrott össze.

Hogy Flaudreysy végeredményező stílusában beszéljek: Fautin-Latour egyesítette a fény és a nő új, sajátságos látomásában Wagner erejét a görög szépség klasszicizmusával és a pompadour-művészet bájos érzékiségével.

MESZLÉNY RIKÁRD

GREGUSS IMRE VÁZLATKÖNYVÉBŐL

Greguss

festőművész

Postatakarékpénztár műtárgy-aukciója - képével szerepel.

Esti Kurir
19 9.VI.11.

Greguss

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Mű-csarnokban szerepelt.

M. 929. X. 6.

Gregussy Imre

1894-95 tanévben tanárkodott
Nagykállóban Gregussy Imre.

Csorbay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Greguss Imre, festő

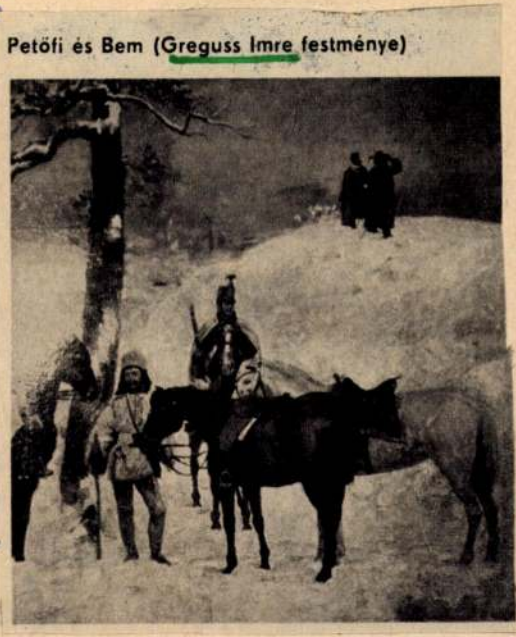

Petőfi és Bem (Greguss Imre festménye)

840

Bán János: A hadvezér

Élet és Tudomány, Bp. .1

XII/39.

Greguss Imre

Képeivel részt vett a Műcsarnokban rendezett "Téli tárlat"-on, melyet S. sign.-val ismertet lap. Müveit külön nem méltatja, csupán annyit mond, hogy „valami készül a müvésznél", de ez nem valamelyik alkotására, hanem a müvészetére vonatkozik.

A HÉT, Bp. 189o. nov. 3o.
I. évf. 48. sz. 353-354. lap.

Gregusz Imre, festő

l.: Koszta József

Nagy Tibor: Koszta József 1136-1139.

Élet és Tudomány, Bp. 1978. szept. 8. XXXIII/36.

Greguss Imre

Művének eladási értéke (pl. betyárhéperél) megfelelt a tényleges értéknek. A kikiáltási ár több mint 3 Turnsát érték el.

Engel Károly: Aukciókritika; Műgyűjtő, 1973/4. sz. 56. l.

Greguss Imre (1856-1910)

„Kártyások" Olaj, fa 41x31,5

Telepre lent jobbra: Greguss Imre

Védett. Kiliáltási ár: 6000 ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Greguss Imre

Az elhunyt müvész özvegye, férjének százötven képét állitotta ki a Könyves Kálmán Müintézet szalonjaiban, hogy az eladásból befolyt összegből siremléket állithasson hamvai fölé,-közli a Müvészet c. rovat sign. nélküli beszámolója.

Greguss két-három évtizeddel ezelőtt a magyar piktorok között a legkeresettebb volt, müvészetét is annak a kornak szellemével és mértékével kell elbirálni, hogy érthetővé váljék a müvész nagyszerüsége.

A HÉT, Bp. 1910. okt. 16.
XXI. évf. 42. sz. 679. lap.

Greguss Imre (1856 - 1910)

„Borus táj" o. Zanton 18x28 cm

t. l. b. Greguss Imre kiziáltási ár: 4000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Greguss Imre (1856-1910)

Egy budapesti görmalom (1880 körül, rajz, vejzó)

Kiss Sándor: Magyarország történetének képes könyve 1849-1945 (Bp. 1969)

111 old.

Greguss Imre, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művés Greguss egy művel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Mőzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Greguss Imre, festő

Az 18900-es Őszi tárlaton Ferenc József megdicsérte kiállitott müveit, pedig jelentéktelen festő volt.
97.old

Csatkai Endre: Karcsay Lajos festőművész/1860-1932/
17.old.

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967
Sopron

M.D.K.

Greguss Imre

A karácsonyi képkiállitás most nyilt meg a Mücsarnokban, ahol a müvész genreképei szerepelnek, -közli a Képzőművészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. dec. 27.
VIII. évf. 14. 223. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Remek csendéletképe" szerepel a Karácsonyi Képkiállitáson, melyet a Képzőművészeti Társulat rendezett a Mücsarnokban.
Képzőművészet c. rovat közleménye.

Képes Családi Lapok. Bp. 1884. dec. 28.
14. sz. 223. lap

M.D.K.

Greguss Imre

II. Rákóczi Ferenc zászlóbontását ábrázoló festménye, valamint a "Honvédvonulás" c. képe nagy sikert aratott az idei párisi "Salon" kiállitásán, -irja az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1884. okt. 5. 2. sz. 31. lap

Greguss Imre, 1856-1910

Czinka Panna a kuructáborban, olaj

N.Szal. III. make. 1924. 6 l.

Greguss Imre, 1856-1910.
Pázmány Péter biboros, olaj

Magy. Nemz. Renaissance Társ. IV. kiáll. 1923. 8 l.

Gregüss Imre

N.Szal. II. aukc. 12 l.

Greguss Imre
1848/9. honvédhuszár toborzó, olaj

Szegedi Képzőművé Egyesület kiáll. 19o7. márc. 15 1.

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc.

14 l.

Greguss Imre, sz. Zay-Ugróc 1856, +Bp. 1910
Aratók

Egri Kaszinó kiáll. Eger, 1924. 8 l.

Greguss Imre

Álló akt, festm.
Vázlat "Zách Klárá"-hoz, ~~festm~~

Helikon III. kiállitása. 1922. ápr. lo 1.

Greguss Imre

Tusnádfürdői ut, olaj
Tusnádi erdőrészlet, olaj

Erdélyi kiállitás. Nemz.Szal. Bp. 1922. márc.
9 1.

Greguss Imre

Tájkép lovakkal, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.

Nemz. Szal. 1937. jan. 10 l.

Greguss Imre

Kenesei vályog architektura, olaj
Naplemente Kenesén, olaj

Balatoni Társaság I. kiáll. Nemz. Szal. 1922. jan.
18 1.

Greguss Imre, 1856-1910.

Pázmány Péter biboros, olaj

Nagy. Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. aukciója,
Bp. 1923. 9 l.

Greguss Imre

Balatonfüredi rét, olaj
Aligai partok, olaj
Balatonalmádi részlet, olaj
A Balaton Kenesénél, olaj
Balatoni hangulat, olaj
Kenesei-utcai részlet, olaj
Kenesei szérü, olaj

Balatoni Társaság I. kiáll. Nemz. Szal. 1922.
jan. 17 1.

Greguss Imre

Balatonfüredi kertrészlet, olaj
A kenesei vendéglő udvarán, "
A Balaton Almádinál, "
Kenesei udvar, "
Kenesei polgár munkában, "

Balatoni Társaság II. kiáll. Nemz. Szal. 1924.
nov. 12 1.

Greguss Imre 1856-1910

Add meg mindennapi kenyerünket, olaj

Napraforgó, olaj

[illegible] 1936. márc. 2. [illegible].

35 l.

Greguss Imre 1856-1910

Mulató legény, szén

Kossuth Lajos képmása, olaj

Ülő pipázó katona, ceruza

Mü- és Régiségkereskedelmi Váll. IX. Művészeti sukció. Bp. 1948. 11 1.

Greguss Imre

Kenesei vályog architektura, olaj
Naplemente Kenesén, olaj

I. Balatoni kiáll. N.Szal. 1922. jan. 21 1.

Greguss Imre

Balatonfüredi rét, olaj
Aligai partok, olaj
Balatonalmádi részlet, olaj
A Balaton Kenesénél, olaj
Balatoni hangulat, olaj
Kenesei-utcai részlet, "
Kenesei szérü, olaj

I. Balatoni kiáll. N.Szal. 1922. jan. 21 1.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Honvédtáborban
Rákoczi katonái } c. képei.

Aradi Nóra: A magyar történelmi festészet fejlődése. 9 l.

MDK

Greguss Imre

Álló akt, festm.
Vázlat "Zách Klárá"-hoz, festm.

Helikon 3. kiáll. 1922. ápr. lo l.

Greguss Imre

Keneseilány, olaj

Apró hirdetések, olaj

Törökválinti almák, olaj

A Nemzeti Szalon első máramarossziget kiállitása.
XXXIII. vidéki kiáll. 1908. 6 l.

kedett helyen épült, feltehetően előbbi,
e lehetett a törökök által elpusztitott
emető. Keletelt. Tornya nincs. Hegyes-
a: "Anno 1888" az utolsó restaurálási
ött féltetős épitmény. Ugyanitt közép-
on hosszu, szükitett félkörrel záródó
ajó szélességénél keskenyebb, egyenes
phéjazattal.
taja kétszárnyu, barokk kagylós és pal-
szakaszos hajó és az egyenes záródásu
négy-négy hevederiv közötti függőkupo-
zárófalán stukkókeretben festmény is-
század második feléből, Mária megkoro-
, provinciális mü. Balra sekrestye.
rdja.
A vácz egyházmegye történeti névtára.

aprajzu, egyemeletes, nyomott sátor-
Egyszerü.

Greguss Imre

Történelmi arckép /15oo-ból/, olaj

Történelmi arckép /17o4-ből/, olaj

Műcsarnok 19o4/5. téli kiállitás. 54 l.

Greguss Imre
Stahremberg elfogatása, olaj

A Nemzeti Szalon első bajai kiállitása, 1906. 4 l.

iam non sum in mundo. Et hij
in mundo sunt et ego ad te
venio. Offert. Ascendit deus in
iubilacione et dominus in voce tube
alleluia. Secret. Sacrificium tibi
domine pro filij tui supplices nunc
venerabili ascensione defe
rimus. Prima quesumus ut nos per
ipsum his commercijs sacro
sanctis ad celestia consurgamus.
Qui tecum. Comm. Pater cum es
sem cum eis ego seruabam eos quos
dedisti michi alleluia nunc ad te ve
nio non rogo ut tollas eos de mun
do sed ut serues eos a malo alleluia
alleluia. Compl. Tribue quesumus
domine ut per hec sacramenta que
sumpsimus illuc tendat
xpiane deuocionis affectus

M. D. K.

GREGUSS Imre festő

Zách Klára ~~kivégzése~~ kivégez-
tetése

Farkas Munkószt. 463,

Gregus Imre festő

Magyar Nemzet VII. 1957 okt. 5. 5.

Greguss Imre

"Tárgyát a szabadságharcból meriti, a szolnoki csatában Damjanich veressapkásai küzdenek"- irja Csillag Máté: "A Nemzeti Szalon téli tárlata" c. kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1901. dec. 22.
XXIII. évf. 51. sz. 815. lap

Greguss Imre

festő

1856 - 1910.

„1848-49. Honvédtábor" c. festménye (1897)

Életképfestő lett.

A magyarországi műv. tört. I. 422.

Corvina 1970.

Greguss Imre

Egyik szembetünő nagy képét dicséri a kritika, de tárgyát nem árulja el, a "Kártyázó kurucok" c. müvéről szintén elismeréssel szól. "Hónapról-hónapra" c. rovat közleménye a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásról.

Otthon, Bp. 1902. április hó
61. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Bujdosó kuruczok" c. festményének repr.-ját hozza a lap.

Magyar Salon, Bp. 1905. márc. hó 41. kötet 537. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Kártyázó kuruczok" c. képét dicséri a „Hónapról-hónapra" c. rovatban közölt beszámoló "A Nemzeti Szalon kiállitása" cimmel.

Magyar Salon, Bp. 1902. ápr. hó, XXXVII. kötet 60. lap

M.D.K.

Graguss Imre,festő

A bujdosó,~~xxxxx~~ kesergő kuruc ábrázolása."A Rákóczi induló".c.festménye.Olaj,vászon. 259.o. 1.jegyz.

Hárs Éva: Vázlatok a kuruckorból.Martyn Ferenc festmény sorozata 259.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

M.D.K.

Greguss Imre

"Honvédtábor" c. müvét emliti meg az "Irodalom és Müvészet" c. rovatban "A Mücsarnokban" c. beszámoló.

Képes Családi Lapok, Bp. 1881. okt. 9.
4. évf. 2. sz. 31. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Hajóvontatók" és "Erdőrészlet" c. müveit küldte be a Mücsarnok őszi kiállitására. Ezekkel az alkotásokkal pályázik a Munkácsy-féle hatezer frankos ösztöndijra, -közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1882. nov. 12.
5. évf. 7. sz. 111. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Csárdában" c. kompoziciójával pályázik a hatezer frankos Munkácsy-dijra, -adja hirül az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Az Ipolyi-féle történelmi dijra beküldte pályázatát a Mücsarnok kiállitására.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. juli. 3o. 4. évf. 44. sz. 7o1. lap
" " 47. sz. 749. " " aug. 2o.

M.D.K.

Greguss Imre

"Találkozás az erdő szélén" c. képének repr.-
ját bemutatja a lap.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. 5. évf.
1. sz. 8. lap

M.D.K.

Greguss Imre

A "Vidéki Hirek" c. rovat közli, hogy a művész részt vesz a vidéki kiállitásokon, melyek közül az elsőt Székesfehérvárott rendezik.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. 5. évf.
2. sz. 32. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Kurucz" c. müvét a Mücsarnok őszi kiállitásán megvásárolta Hajós József, -irja az "Irodalom és Művészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. nov. 2.
5. évf. 6. sz. 95. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Czinka Panna"-ját élesen birálja Lázár Béla "Téli tárlat"-ról szóló cikkében.

Magyar Salon, Bp. 19o1. január
797-8o6. lap

MDK

Gregusz Imre

Kártyázó szegénylegények, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs. 1927. jan.

Greguss Imre

MDK

Lókötő, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

Greguss Imre
Istvánmező

Postatakarékpénztár ankeiója – kéjével
szerepel. –

Magyarság
1929 11.10

Fregnes Imre
Istőművész

Árverési csarnok aukció - kiállítása -
kiállítási helyiségében - tájképével szere-
pel. -

Pesti Hirlap

1929 11.10

MDK

Greguss Imre

Olasz udvar, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

MDK

Greguss Imfe

Toborzás, of.

M.táj- és életképkiáll. Mücs. 19.2o.sz.
1927.jan.

F. Mg. 15. 2.

Gregus Imre. /zaynagróci./

Zilahon, Nagyfalkón, Kassán rajzlanar. Szab. harcvid.

1875 „Tábora vonuló 48-a honvéd. újoncot."

1881 „Honvédtábor." (Mutsch. Zi cill.)

1882 Kurucz örnem, Kurucz futár,

1890 Kurucot

1894 Rákóczi zálaja alá tabornó kurucot.

1883-87 Benczúr-mesterisztoba tagja.

1886 Lách Klára Zi répése.

Sikere vett „Kőzömbös realim." (Ly. III. 113.)

70-a évet: Csárda előtt,

Bujdosó betyárot.

Lóló.

1881 - Üldözött betyárot. (Ly. III. 114.)

Greguss Imre

Nemzeti Szalon jubiláris tár-
latán "Csardás" c. képével
szerepelt.

PH. 1932. X. 16.

M.D.K.

Greguss Imre

"Munkácsy a müvészekkel"c.-el ir Telepi Károly a müvész bpesti látogatásáról, amikor vendégül látta az itteni müvészeket, akik Munkácsyné xx számára egy nagy méretü legyezőt készitettek, amelyre minden müvész a saját torzképét festette. Közöttük szerepel a müvész is.

Magyar Salon, Bp. 1884. nov. 1. II. kötet. 115-119. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Mulató legények" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1884. okt. 1. II. kötet. 82. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"Bárkány Mária" portréját készitette.
Repr.
Bárkány Mária cimmel ir "az én pályafutásom"
alcimmel önmagáról.

Magyar Salon, Bp. 1885. márc. 1. II. kötet
638-640. lap

Greguss Imre

Nemzeti Szalonban az Eötvös József reáliskola kiállításán festményeivel szerepelt.

NM.932.X.18

Greguss Imre festőművész

beczkói Biró Gyula dr adománya a Szépművészeti Muzeumnak egy érdekes női képmása.

Magyarország 1929.XI.3.

Gregúss Imre, festőm. MDK

75 éves fennállását jubiláló belvárosi Eötvös József reáliskola -képzőművészeti kiállításán fényes névsor sorakozik fel egykori növendékei révén.

Egy jubiláris kiállítás a Nemzeti Szalonban. Képzőművészet. 1932. 256.1.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó szegénylegények, repr.

KMTárs. 1927 táj- és életkép kiáll. kat.

Le.D.K.

GREGUSS Imre festő
(1856 - 1910)

„1848-49. Honvédtábor" (1897)
Életképek

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 218.

Greguss Imre

Tiltott gyümölcs

Műcsarnok 1940. Gyermek a művészetben, c. kiáll.

Greguss Imre

M.D.K.

Petőfi - illusztrációi a Hubay-albumban / 1880 /

Berkovits Ilona: Zichy Mihály Bp. 1964.

Greguss Imre MDK

Honvédtábor

Greguss György

Csárdás

Mücsarnok 1938 őszi tárlat

XIX

Greguss Imre MDK

Busuló lengyel, tanulmány a Honvédtáborhoz

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

M.N.K.

Greguss Imre, festő (1856-1910)

nevét mesterségbeli tudással megfestett s az 1848-as Szabadságharc jeleneit ábrázoló képeivel kapcsolatban említi a szerző

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

309. old.

M.D.K.

Greguss Imre, festő

1848-as jelenetei figyelmet érdemelnek. 524.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva. 1960. Bpest

Gregusz Imre

Szerepel a Felvidék mesterei-
nek kiállításána hűsarnok)-
ban

Nemzeti Csirág 1938 XI-9

Greguss Imre

Szerepel a műszarnok ősz

tárlatán

Nemzeti Ujság 1938 XI. 5

Greguss Imre MDK

Alaktanulmányok, ceruza

Honvédtábor, szines rajz

Kutnál, olajvázlat

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Greguss Imre

Szerepelt az Ernst-museum retrospektív kiállításán.

E K. 1932. XII. 25.

Greguss Imre MDK

Ebéd után

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben kiáll.

MDK

Greguss Imre
festőművész

Biró Gyula dr adománya a Szépművészeti Muzeumnak - érdekes női képmása

Magyarság 1929.XI.3.

Gregus Imre
festőművész

dr Beckói Biró Gyula adománya a Szépmüvészeti Muzeumnak női képmás.

Magyar Hirlap 1929.XI.3.

Greguss Imre festőművész

beckói Biró Gyula adománya a Szépmüvészeti Muzeumnak - egy érdekes női képmása.

Budapesti Napló 1929.XI.3.

Greguss Imre MDK

C zinka Panna Gömörben /1735/. olf.

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

mDK

Greguss Imre, festöm.

Betyárok az erdöszélen.
Az utolsó kerty. Témáit a magy. függetlenségi hare-
ból vette.
Szechy Károly különösen kiemeli cikkeben , melyet
az "Ellenör"-ben irt.

A Münchenben élö fiatal magyar festökről...
Vas. Ujs. 1880. 456.l.

MDK

Greguss Imre, festő

Kossuth átadja a diktátorságot Görgeynek. Olajvázlat.

Szent György Céh, M. Am. és Gyűjt. Egyes. 15. andre. –
Kat. 332. l.

Rónay Mária

Greguss Imre: Honvédtábor, of.

SZABAD MŰVÉSZET

1951. ~~szept. 9.~~ okt. 10. sz. 440-41.l.

/Szegi P.: A M.Katona a Szabadságért/

Greguss Imre M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A szegedi Tisza-part és a várkörönd az árviz előtt. Kezdőkép: Mikszáth Kálmán: Szeged c. cikkéhez. id. 481-504.p.

Szign. Rauchbauer sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Rauchbauer /?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.481.p.

Greguss Imre M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A szegedi Alsóváros az 1879-i árviz alatt. 13X19 cm. illusztráció Mikszáth Kálmán: Szeged c. cikkéhez. id.mü 481-504.p.

Szign. Greguss Imre - Pásztor J.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Pásztor József egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891. 483.p.

MDK

Greguss Imre

Kurucz, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 8 l

MDK

Greguss Imre

Tavaszi ünnepek a Károlyi palotában. Vasárnapi Ujs. 16.sz. 1880. 260 l.

MDK

Greguss Imre

Női arckép, repr.

Greguss hagyatékának kiáll. Vas, Ujs. 1910. 43.sz.
888-90. o. képek

MDK

Greguss Imre

Honvédtábor

Csárdás

Greguss hagyatékának kiáll. Vas, Ujs. 1910. 43.sz.
888-90. o.

MDK

Greguss Imre

Szomjas honvédek, repr.

Fiu arckép, "

Greguss hagyatékának kiáll. Vas, Ujs. 1910. 43.sz.

888-99. o.

M.D.K.

Greguss Imre festőművész

A Fővárosi Képtárban rendezett "A magyar katona a szabadságért" c. kiallitason a művész hatalmas tört.panorámája szerepelt az "1848/49-es honvédtábor".

Végvári L.: "A magyar katona a szabadságért"

Szabad Nép 1951 szept.30. 9.1.

GREGUSS IMRE

567 Kártyázó kuruc őrség. Olajf. Eladó

Képzőm.Társ.1903/4. téli kiáll.kat. 55.oldal

GREGUSS IMRE

Kossuth átadja a diktátorságot Görgeynek.
Olajf. 3ox4o.

Szent György Céh XVII.aukc. 1914. márc. kat.
65.oldal

GREGUSS IMRE

95. Női arckép. Olajf.

1885.orsz.kiáll.kat. 46.oldal.

Greguss Imre

MDK

Honvédtábor

Mücs rnok 1924. febr-márc.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910

Álló női akt, of.

Cinka Panna, of.

Árv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz.

2o.1.

MDK

Greguss Imre

Honvédtábor, festm.

A főv. kiáll. a Műcsarnokban. Magyarság, 1924. febr. 10. 14. l.

MDK

KEVB 11. kiáll. N.Szal. 1918. nov.

MDK

Greguss Imre

Napnyugta, of.

Táncoló legény, tanulm.

Csárdás c. mühöz, of.

M. rajztanárok o. egyesülete kiáll. N.Szal. 1922. máj.

11. 1.

MDK

Greguss Imre

A Mücsarnokból. Vas. Ujs. 1877. 745. l.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó parasztok

A Kúcsarnokból. Vas. Ujs. 1877. 745. l.

MDK

Gregus Imre: Magyar paraszt.olf.

Nagy Magángyüjtemény Aukciója. 1921.Rákóczi ut 3o. I.e. 7.

MDK

Művészeti Osztályadijak

Greguss Imre

Vasárnapi Ujság 1874. 54o.o.

MDK

Greguss Imre

Nagyapó alszik, festm. repr.

Árv. Csarnok 68. aukc.

MDK

Greguss Imre

Zách Klára kivágeztetése

Mücs. őszi kiáll. ... Vas. Ujs. 1886. 44.sz,713.l.

MDK

Greguss Imre

Közhirré tételk, repr.

Kaszakalapálás, "

Greguss hagyatékának kiáll. Vas, Ujs. 191o. 43.sz.
888-9o. o.

M.D.K.

Greguss Imre: Kártyázó parasztok.

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1923.febr.4. 5.sz. Hátsó boritólap

MDK

Greguss Imre

tiz rajz

Szent György cséh lo. müv. aukc. 1912. febr.
73 l.

MDK

Greguss Imre

Tanulmányfej, of.

Cigányleány, "

Neplemente, "

Esthangulat, "

Szent György czéh lo. müv.aukc. 1912. febr.

7o-71 l.

Greguss Imre MDK

Ebéd után

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben kiáll.

Greguss Imre MDK

Pázmány Péter biboros. olf.

Magy. Nemz. Reneszánsz Társ.IV.aukciója.
Bp.1923. 9-1o.o.

mdk

Gregus Imre festőművész

Szénagyűjtés c. festménye

„az iskolába Rivánkozik mint reprodukció"

Lukács Gyula: Az iskola szépsége
Nejsmivelés, 1907. év 2 Kötet 541. l.

Greguss Imre

MDK

Mészöly követő

F.T.:Festőművészekről és a Balatonról.
KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLÓ. 1958. Jul. 6.

M. D. K.

GREGUSS Imre festő

(1856 – 1910)

„1848-49. Honvéd tábor" (1897)

Kurucvilágból vett témák

konvencionális élet kiptestővé lett

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.
Bp. 1958, 220. l.

Greguss Imre

Csak nevét említi a XIX.sz. végén a "legkiválóbbak" között.

Mirowi Nyakovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1936. 79.l.

MDK

Greguss Imre

Pihenő, tanulm. of.

Öreg magyar, " "

Pihenés, of.

Szent György Czech lo. műv. sukc. 1912.febr.

70 l.

MDK

Greguss Imre

Tanulm. a Honvédtábor-hoz, of.

Szent György Czéh lo. műv. aukc. 1912.febr.

7o l.

Greguss Imre

Tájkép, if.

Vizmosás, of.

Lombtanulmány, of.

Stetka Gyula arcképe, of.

Szent György czéh lo. müv.auke. 1912. febr.
7o-71 l.

MDK

Greguss Imre

A szécsényi parkból, of.

Lágymányos, of.

Tájkép toronyal, of.

Vincellérház, of.

Szent György czéh lo. müv.aukc. 1912. febr.

7o-71 l.

MDE

Greguss Imre

Tájkép, of.

Szent György czéh 1o. müv.auke. 1912. febr.

71 l.

MDK

Greguss Imre, festö
1856-1910

Tiltott gyümölcs.

Szépmüvészeti Muzeum tulajdona.

Kücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben"kiáll. 1940.II.-II
Kat. 8.1.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Öcsém

Ernst Muz. 43. aukc. 1929. dec.

48.1.

Greguss Imre M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Az 1879-i árvizkor összeomlott szegedi házak. Szövegközti illusztráció Mikszáth Kálmán: Szeged c. cikkéhez. id.mü 481-504.p.

Szign. Greguss Imre - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.485.p.

Greguss Imre M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Ferenc József az 1879-i árvizkor a szegedi vár bástyáján. 13X19 cm. illusztráció Mikszáth Kálmán: Szeged c. cikkéhez. id.mü 481-504.p.

Szign. Greguss Imre - Jánosi S.sc.

- - rajza után Jánosi S/?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.487.p.

Greguss Imre M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A szegedi Tisza-part északról. 13X19 cm.illusztráció Mikszáth Kálmán: Szeged c. cikkéhez.id.mü 481-504.p.

Szign. Greguss Imre - Pásztor J.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Pásztor József egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.489.p.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

A szalónaki vár.

Alföld

Ernst 11. auk. 1920. ápr. 10 l.

Szeguss Imre, festő

MDK

A 90-es években szegedi pályázatón vett részt. „A király megtekinti az a vizsiy tatta várost" c. képre". (44 old.)

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. századi képzőművészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1950. Szegedi Nyomda Váll. 1950

MDK

Greguss Imre

Honvédtábor, of.

Magyar katona a szabadságért. Föv. Képt. 1951. szept. 31.

M.D.K.

Greguss Imre /1856-1910/

192. Olasz udvar. Olajf. 33.6 x 23.8, fa.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 22. l.

Greguss Imre M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Bunyevác kolo. 13X19 cm. illusztráció Badics Ferenc: A Bácska c. cikkéhez.id.mü 573-618.p.

Szign. Greguss Imre - Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete, Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.II.köt.1891. 599.p.

MDK

Greguss Imre, festö
1856-1910

Add meg mindennapi kenyerünket. Jelzett. Olf.
Tájkép. Jelzett. "
Napragorgó. " "

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt. 4. rk.sz. 31.1.

MDK

Greguss Imre, festö

kuruckori és 48-as képei táncjelenetekkel.
"Honvédtábor" c. képe /Föv.Képtár/

Szalay Karola: A tánc a képzömüvészetben. -A P.P.Tud. Egyet. dolgozatai./Müv.tört. és Ker.Rég. Intézet. Bp.1941. 77.l.

M.D.K.

Greguss Imre /1856-1910/

45. Tiltott gyümölcs

"A gyermek a müvészetben" Kiáll. tárgymutatója 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társ. Bp. 8.l.

Gregus Imre

Szeged képzőművészete a múlt sz. végén.
Szelei Zoltán

Tiszatáj
1958. jún.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó parasztok

Hirek a műtermekből. Képzőmüv.Szle. 1879. 11.sz.

MDK

Greguss Imre

A műcsarnok őszi kiállitása. Képzőművészeti Szemle. 1879. 11.sz. 140.l.

Hírek a műtermekből. Képzőmův.Szle. 1879.11. sz.

MDK

Greguss Imre, Zay-Ugróc 1856-1910 Bp.

Aratók

Az Egri Kaszinó kiáll. kat. Eger, ~~1924~~

1924. aug. 8. 1.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Táborozás, of.

Árv. Közl. 1940. dec. 7.pk.sz. 96.szám.

21 l.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910

Tájkép

A csorba kard

Tábori jelenet

Ernst Múz. 30. aukc. 1926. 18.1.

MDK

Greguss Imre, 1856-191o

Tájkép, of.

Árv. Közl. 1936. febr. 1.rk.sz.

19 1.

MDK

Gregüss Imre, 1856-1910.

Idill a kutnál.

Ernst Muz. 46.aukc. 1931. 17 l.

MDK

Ernst Muz. 15. aukc. 1921.

MDK

Greguss Imre festőm.

Genthon: A magy. festőműv.tört. A Szépműv. könyve. Bp. 1940. 992 l.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910

Zivatar előtt

Esti felhők

Tájkép

Holdvilágos táj

Stetka Gyula festőmüv. kéémása

Ernst Muz. 18. aukc. 1921. dec. 14 l.-

Greguss Imre M.D.K.

Bp.1893 körül.

Az elevátor emelőgépei. Szövegközti illusztráció Lukács Béla: Budapest ipara és kereskedelme. c. cikkéhez. id.mü 471-500.p.

Szign. G.I. - Pásztor J.sc.

- - rajza után Pásztor József egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir. Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.480.p.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910

Tanulmányfej

Ernst Múz. 34. sukc. 1927.

16.1.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910

Rákóczi induló vázl. of.

M. Studio 2. aukc. 1921. 12 l.

MDK

Greguss Imre, festö

Hegyi táj. Olf.
Csendélet dinnyékkel. "

Szent György Céh VIII. művészeti aukciója.
1911 okt. Kat. 17.l.

M.D.K.

Greguss Imre

Budapest, 1891 körül.

Szegedi halásztanya. Szövegközti illusztráció Jókai Mór: Tiszamenti élet c. cikkéhez.id.mü 40-62. p.

Szign. Greguss Imre - Morelli G.F.i. M.Kir.Állny.

O.m.IIX.Magyarország.II.köt.1891.55.p.

M.D.K.

Greguss Imre

Budapest, 1888 körül.

Budapesti gőzmalom belülről. Szövegközti illusztráció Keleti Károly: Az ipar c. cikkéhez. id. mü 492-511.p.

Szign. G.I. - Pásztor sc.

- - rajza után Pásztor József egyszinü fametszete. M.Kir. Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt.1888.493.p.

MDK

Greguss Imre festő

Tamás E: Nagy.katona... Kis Ujság. 1951.
okt. 2. 4.1.

MDK

Greguss Imre

Honvédtábor, festm.

Tamás E: Magy. katona a . . . Kis Ujság.
1951. okt. 2. 4.l.

Greguss Imre festő

M.D.K.

1848. jelenetei

Kampis, hagy. mův. Bp. 1960 524

MDK.

Greguss Imre Jutó

„Nebántsvirág"

„Kémszemle 1848/49" c képei KT-tárlatom

1887.

MDK-A-1-1/2048

MDK

Greguss Imre fertő

„Zách Klára" c. képét Hopp Ferenc

veni mag. 1886.

MDK-A-I-1/1796.

MDK.

Greguss Imre fertő

„Piperhöc"

„Szegedi árvíz" c képei KT-tárlatom 1886.

MDK-A-I-1/1838.

MDK

Greguss Imre festő

„Zách Klára hivégeztetése" c képe KT-tár-
laton, 1886.

MDK-A-I-1/1846.

MDK

Gregucs Imre festő

„A régi jó idők" c. képét Tömösi Karolyné

vette meg. 1885.

MDK-A-I-1/1504.

MDK

Greguss Imre futó

„1848-i honvédek" c képét

Ráth? nyeri KT-vorsoláson 1885.

MDK-A-I-1/1517.

MDK

Greguss Imre fertő

„Erdei idill" c képe KT harácsonyi Sárlatán

1885.

MDK-A-I-1/1540.

MDK

Gregus Imre fertő

„Elő örsön" c képe KT kiváltatni tárlatán

1885.

MDK-A-I-1/1541.

MDK

Graguss Imre festi

„Bosnia Zvorniki utca

„Tokarendélet" a képei KT harácsanyi

tárlatán, 1885.

MD.K-A-I-1/1542.

MDK

Gregurss Imre festő

„Munkatányér leány"
és „Női arckép" c képeit a KT kiállítja 1883.

MDK-A-1-1/1090.

Chapeau Tous Frais

"Librairie Leroy"

6, "Les Halles" - Tunnel - ICT Bruxelles-Nord 1933

- 1 - 1/1929.

MDK

Gregus Imre fertő

„A márkatányos lány" c képét Liptay...

nyeri KT sorsolásán 1883.

MDK-A-I-1/1217

MDK

Greguss Imre fertő

KT-kiállításra küldi (1884):

Két férfiarcképet

„Női tanulmány"

„Cserkesz harcos"

„Csendélet" c. műveit.

MDK-A-I-1/1374.

MDK

Greguss Imre, festő.

262. 1848/9 honvédhuszártoborzó. Of.

A Szegedi Képző mův. Egy. mükiáll. - Szeged, 1907. III.

Kat. 15. l.

MDK

Greguss Imre fertő

„Asbóth Lajos Sábornok Parednél" c. képe

(Asbóth János képviselő megvette)

KT-Sárlaton. 1889.

MDK-A-I - 1/2607.

MDK

Gregus Imre festő

„Asbóth tábornok Peredvél" c. képe KT-nél

1890.

MDK-A-I-1/2711.

MDK

Greguss Imre festő

„Miklós-huszárok"
„1848/49-ből"
„Névtelen hősök" c képei KT-tárlaton. 1890.

MDK-A-I-1/2729

MDKK

Greguss Imre fertő

„Csárdás" c hépét KT-szavaláson Körrey Ferenc nyerte.

1890.

MDK-A-1 1/2745.

MDK

Greguss Imre fertő

„Kurucok"

„Elsorosott levél" c hejsét eladta. 1890.

MDK-A-I-1/2845.

MDK.

Gregorius Imre fató

„Csárdás"
„Férfiarckép"
„Nebánt virág" c képei pécsi tárlatom
1888

MDK-A-I-1/2237.

MDK

Greguss Imre

„Szeged nebb lesz, mint volt" c képét

KT öni tárlatán a kivál, vení meg. 1888.

MDK A I 1/2 369.

MDK

Gregus Imre futó

„Hunyadi huszár" – c képe KT tárlatom
(Kassárony, 1888)

MDK-A-I-1/2394.

MDK

Gregus Imre festő

„Elrózott leves" c képe KT-nál 1899.

MDK-A-1-1/2451.

MDV

Greguss Imre [festő]

Színvázlatot nyújtott be a múlt
század kilencvenes éveiben hirdetett,
a szegedi árvízzel kapcsolatos pályá-
zatra. A vázlat a szegedi múzeum-
ban van.

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete
a múlt század végén.
Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 3. l.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Diszmagyaros lovasok

Ernst Muz. aukc. 45. 1930. 15 l.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Esti hangulat

Pázmány Péter

Ernst Muz. 29. aukc. 1924. 17 l.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Öcsém

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 48 l.

MDK

Greguss Imre festőművész

kiállitási nagy éremmel kitüntetve.

A képzőm. kiáll. kitüntetései. Vasárnapi Ujság. 1885. 32.sz. 520 l.

MDK

Greguss Imre

Honvédtábor, festm.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 3.1.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása.

MDK

Greguss Imre

Magyar vitéz, cer.

Mátyás templom, vf.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 6.1.

Eötvös József gimn. loo. éves fennállása.

MDK

Greguss Imre, festö /1856-1910./

Betyárok az erdöben.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. A magy. uttörö mesterek gyüjt.kiáll. OMKT-Mücsarnok. Kat. 6.1.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Alvó férfi, cer.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 24 l.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Előörsök, festm.

Évődés, "

Ernst Muz. 42. aukc. 1929. máj.

8 l.

MDK

Greguss Imre festőművész.

Műcsarnok, 1899. 10.sz. 143 l.

Szend (Komárom)

Ev.templom, ~~egyetlen~~ homlokzat e
Épült a vértesszentkereszti rom
1793-ban.

(Komárom vármegye. MV és V. kp. [illegible]

MDK

Greguss Imre

1848-ki ujoncozás

Mics. őszi kiáll. Vas. Ujs. 1884, 46.sz. 741 l.

Veszprém

Szent Flórián szobor: kimarad.

MDK

Greguss Imre festőmüv.

Táborozás, festm.

Árv. Közl. 1940. dec. 7.rksz. 96. auk.
lo 1.

MDK

Greguss Imre festőmüv.

Kovácsmühelyben, olajvázlat

Árv. Közl. 1941. márc. 2.rksz. 97. auk.

12 l.

Greguss Imre, 1856-1910.

Olajvázl. Cinka Pannához
Felhőtanulmány, olaj
Portyázó kurucok, olajvázlat
Olajvázlat a Kuructábor-hoz
" " a Vörössapkások-hoz
" " A csárdában

Szent György Céh 14. suk. 1913.
1.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Erdő mélye, olaj

Szent György Céh 14. szak. 1913.

1.

4

MDK

Greguss Imre

Zilahi udvarház, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egy. Tavaszi kiáll. 19o1.

13 1.

MDK

Greguss Imre, festő

Álló akt.

Vártai „Zách Klárá"-hoz.

A. „Helikon" kiáll.-i. III. Kiáll. 1922 Április

Jegyz. 10 l.

Greguss Imre MDK

Lókötő, olf.

Kártyázó szegénylegények, olf.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Greguss Imre

A műcsarnok őszi kiállá. Képzőművészeti Szemle 1879. 140.l.

Greguss Imre MDK

Honvédtábor, olf.

Műcsarnok 1924 február-március

Greguss Imre, festőm.

323. Gyümölcscsendélet./Supraport/. olt.

330. Vadcsendélet./Supraport/. olt.

KMT 1967. Tavaszi Tárl. Kat. 38.1.

Gregussz Imre, festő

Zách Klára c. 257 x 157 [cm ?] méretű olajfestményét 6000 ft-tal indítják..

– : Munkácsy-festmény kikiáltási ára ... 2

ESTI HIRLAP Bp. 1963. máj. 8.

MDK

Greguss Imre, festőm.
1856-1910

Tájkép. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1937.4.rk.sz. 22.l.

MDK

Greguss Imre

Történelmi arckép/1500-ból/. Of.

Történelmi arckép/1704-ből/. Of.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 54.l.

MDK

Greguss Imre festő

Képzőművészeti Szemle 1880 9.sz. 135 l.
Külföldön élő művészeink.

MDK

Greguss Imre festőm.

Pesti Hirlap 1885. jul. 13. 4 l.

MDK

Greguss Imre

A mücsarnok kiállitása. Vas. Ujs. 1882.
688.1.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó szegény legények

A müvészeti muzeumok barátainak egyesülete közgyülése. Uj Magyarság 1943.jul.7.

MDK

Greguss Imre, festöm.
1856-1910

Tájkép. Olf. Jelz.

Árv. Csarn.1937 okt.83.sz./Árv.Közl.Ik.sz./ 22.1.

Greguss Imre MDK

Toborzás, olf.

Műcsarnok 1927 Magyar táj- és életképKiáll.

MDK

Greguss Imre

Betyárok az erdőben

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Greguss Imre

300 frt. művészeti ösztöndijat kapott

Művészeti ösztöndijak. Vas. Ujs. 1875.
700,701.1.

MDK

Greguss Imre, festöm.
1856-1910

Add meg mindennapi kenyerünket. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 35.l.

MDK

Greguss Imre

Greguss Imre, Knopp Imre mestere

Knopp Imre. Művészet XII. évf. 1913. 94-100.

Greguss Imre MDK

Aligai partok, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiáll.

Greguss Imre festőművész

Honvédtábor

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

Greguss Imre

műve is szerepel az Andrássy Lagyatékban.

Árverezik a tiszadobi és töketerebesi kastélyok műkincseit.

8 Ó. U. 930. XI. 23.

Dipl. Ing. Max Mustermann

Musik- u. Tonregel- u. Steuerung Design

Stelle

Hauptstr. 5 Telefon 123 Musterstadt

Greguss Imre

mûve a gr. Andrássy hagyatékban.

(O.): Főúri kastélyok emlékei.
M. 930. XI. 23.

MDK

Greguss Imre

"Szeged szebb lesz, mint volt" Of.

Királyi vásárlások a Műcs. tárlatain. SzmKT 50 - 133.l.

Greguss Imre

„Toborzós" c. festménye nagyobb
a „Mozgó gemre és tájképfestészet"
c. ~~festmény~~ kiállításon a
Műcsarnokban

Pesti Hirlap 1927 I. 13

MDK

Gregusz Imre, festőm.
1856-1910.

Kuruc. Vizf. 15x9. J.l.j.
Rákóczi. Olf. 50x33.

Árv. Közl. 1930. 4.rk.sz.55.szám. 2o.l.

Greguss Imre, festöm. MDK
szül. 1866. Bpest.

184. A lókötő.

Mücs. - A bp.-i Orvosszövetség Mü-kiállitása. 1902.
Kat. 20. l.

MDK

Greguss Imre, festőm.
1856_1910

168. Idill a kutnál. Jel.Greguss Imre Budapest.
Vászon. Illusztr. XV.tábla.

Ernst Muzeum aukciói. XLVI. Kat. 17.1. 1931.

Greguss Imre, festöm.
1856-1910.

175. Gémeskutnál. Olf. 13x23. Jelzett.
176. Kovácsmühelyben. Olf. 32x40. Jelzett.
Illusztrálva a IV.táblán.

Festmények,rajzok,metszetek. - 97.aukció.
Árv. Közl. 1941.márc. 2.rk.sz. - Kat. 24.l.

MDK

Gregiss Imre, festöm.
1856-1910

259. Bivalyfogat. Olf. 19x28 J.l.b.

Árv. Közl. 1932. I.fk.sz. 61.sz. 2o.l.

MDK

Greguss Imre, festöm.

szinvázlatot állitott ki Szeged szemeru napjaiból

Szana Tamás: Magyar képek az őszi kiállitáson.
Magyar Szalon.1988. dec. 275.276.1.
A képzőművészeti szervek őszi kiállitása.

Greguss Imre MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Greguss Imre MDK

Férfiarckép, olf.

Mücsarnok 1885. jan.11.

MDK

Greguss Imre

Busuló lengyel, of. repr.

Magyar Nemzeti Művészet 1938.4.sz.
64.l.

MDK

Greguss Imre

Férfi arckép, of.

Műcs. kiáll. 1885. jan.

Greguss Imre MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Greguss Imre MDK

1848-ki ujoncok, olf.

Mücsarnok 1884. őszi kiáll.

Greguss Imre

MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1884. őszi kiáll.

Greguss Imre MDK

Tanyai csárdás, repr.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre MDK

1848-iki ujoncok, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. ált. orsz.kiáll.

Greguss Imre MDK

A régi jó időből, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Greguss Imre MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Greguss Imre MDK

Kurucok, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

Greguss Imre MDK

Markotányos leány, vázlat

Műcsarnok 1982. Őszi kiáll.

Greguss Imre MDK

Markotányos leány, vázlat

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre MDK

Tanyai csárdás, olf.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre MDK

Bajtárs sirján, repr.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre MDK

Kuruc futár, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

Greguss Imre

MDK

A bajtárs sirján, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

Greguss Imre

Kuruc őrszem, olf.

Mucsarnok 1882. őszi kiáll.

Greguss Imre MDK

Asbóth Lajos Perednél, repr.

Műcsarnok 1889/90/. téli kiáll.

Greguss Imre MDK

Tuzlati életkép Boszniából, olf.

Műcsarnok 1879. ápr. 25.

Greguss Imre MDK

Bosnyák leány, olf.
Bosnyák leány, olf.

Műcsarnok 1879. ápr. 25.

Greguss Imre MDK

Cigány leány

Mücsarnok 1877.nov.8.

Greguss Imre MDK

A lókötő

Műcsarnok 1877. dec. 16.

Greguss Imre

MDK

Előőrs, olf.

Hiccarnok 1879.máre.15.

Greguss Imre MDK

Életkép Tuzlából, olf.

Mücsarnok 1879.márc.15.

Greguss Imre MDK

Z worinki utca, olf.

Mücsarnok 1879. ápr. 25

Greguss Imre

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1879. nov. 20.

Greguss Imre MDK

Erdei zeneestély, vázlat, olf.

Mücsarnok 1879. nov. 2o.

Greguss Imre

KDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1879. dec. 14.

Greguss Imre MDK

Erdei zeneestély, vázlat, olf.

Mücsarnok 1879. dec. 14.

Greguss Imre MDK

Honvédtábor, korrajz 1848-ból, olf.
Huszár attaque,
Kuruc
Üldözött betyárok, olf.

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.

Greguss Imre MDK

Honvédtábor, Korrajz 1848-ból, olf.
Üldözött betyárok, olf.

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre MDK

Kártyázó parasztok

Mücsarnok 1877.nov.8.

Greguss Imre MDK

A lókötő

Műcsarnok 1877.nov.8.

Greguss Imre

MDK

Honvédtábor

Micsarnok 1877.nov.8.

Greguss Imre MDK

Honvédtábor. Korrajz 1848-ból, részlet, repr.

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre

MDK

Kuruc, repr.

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Greguss Imre

MDK

Kártyázó parasztok

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Greguss Imre

MDK

Honvédtábor

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Greguss Imre MDK

Bosnyákleány, olf. I-II.

Mücsarnok 1879.márc.15.

Greguss Imre MDK

Zworniki utca, olf.

Mücsarnok 1879.márc.15.

MDK

Greguss Imre

"Segitség". Vasárnapi Ujság 1887. 21. sz. 353. l.

MDK

Greguss Imre

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben.
Vas.Ujs.1890. 36. sz. 585. l.

Greguss Imre MDK

Csárdás, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Greguss Imre MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

Greguss Imre MDK

Csárdás, olf.

Műcsarnok 1888.őszi kiáll.
I. sorozat

Greguss Imre MDK

Az elsózott leves, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Greguss Imre

MDK

Zách Klára kivégeztetése, repr.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat

Greguss Imre MDK

Zách Klára kivégeztetése, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

Greguss Imre MDK

Kémszemle /Erdélyben a szabadságharc idején/olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Greguss Imre MDK

Asboth Lajos Perednél 1849. junius 2o-án, olf.

Műcsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Greguss Imre MDK

Kémszemle./Erdélyben a szabadságharc idején/,olf.

Műcsarnok 1887. Őszi kiáll.
II. sorozat.

Greguss Imre MDK

A menekülők, olf.

Mücsarnok 1891/92. téli kiáll.

Greguss Imre MDK

Ne-bánts virág. olf.

Műcsarnok 1887/6 őszi kiáll.
II. sorozat

Greguss Imre MDK

Budapest látképe, olf.

Műcsarnok 1888. Magántulajdonban levő régi és modern képek kiáll.

Greguss Imre

MDK

Az elsózott leves, repr. -

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Greguss Imre

Balatonfüredi kertrészlet, olajf. Mgt.
A kenesei vendégló udvarán, " "
A Balaton Almadinal, " "
Kenesei udvar, " "
Kenesei polgar munkaban, " "

A Balatoni Tarsaság II. Kiall. Kat. 1924.
Nov.29.-Dec.8. 12.lap

MNK

Greguss Imre

Czinka Panna Gömörben (1735), olajf.

[redacted], 1900/1. téli kiáll.kat.53.l.

Greguss Imre MDK

Szeged szebb lesz, mint volt, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Greguss Imre MDK

Névtelen hősök, olf.

Mücsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Greguss Imre MDK

Csárdás, repr.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

MDK

Greguss Imre

Zách Kláráról letépik ruháját, hogy aztán lófarhoz kössék és kivégezzék, c. képével pályazott a Munkácsy-dijra a Műcsarnok 25 éves jub.kiáll.-án.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 743.l.

MDK

Greguss Imre

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Greguss Imre

A Műcsarnok a Földvidékért. Pesti Hirlap. 1938. okt. 16. 30. 1.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó betyárok

Kézdi-Kovács L.: A magyar genre-és tájfestészet első virágzása. P.H. 1927 évi Kincsesháza. 4o4.l.

MDK

Greguss Imre

Cigányfiu

Képzőművészet 1932. 216.1.

Greguss Imre.

A 80-as évek elején tünt fel.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Gregusss Imre.

Hagyatéki kiállitását rendezte a Könyves Kálmán Szalon 1911-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Greguss Imre

A "Segitség" emlék-album. Vas. Ujs. 1887. 34. sz. 568. l.

Greguss Imre MDK

Munkaközben, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

MDK

Greguss Imre

Két vázlat.

Kézdi-Kovács László Atelier-kiáll.kat.Nemzeti Szalon.1911.febr. 11.lap

MDK

Greguss Imre, festöm.

316. Kaszakopácsoló. Olf.

KMT.1907/8. téli kiáll. Kat. 44.l.

MDK

Greguss Imre

A Műcsarnok 1888 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta "Szeged szebb lesz, mint volt." c.olajfm.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50- 132. l.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó kuruc őrség, of.

KMT. 1903/4. téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Gragusa Imre, festöm.

A festö nejének arcképe. Olf.

Mücsarnok.1902/3 téli kiáll. Kat.54.old.

Greguss Imre

MDK

1848-49-iki honvédhuszártoborzó, olf.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

Greguss Imre MDK

Kaszakpácsoló, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Greguss Imre

MDK

Gyümölcscsendélet, olf.

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

Greguss Imre

MDK

Vadcsendélet, olf.

Mücsarnok 1907. tavaszi kiáll.

Greguss Imre MDK

A lókötő

Műcsarnok 1902.

A bpi. Orvosszövetség Műkiállitása

Greguss Imre NDK

A festő nejének arcképe, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Greguss Imre MDK

Kártyázó kuruc őrség, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

Greguss Imre MDK

"1703" II. Rákóczy Ferenc indulója, olf.

Műcsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

Greguss Imre MDK

Lókötő, olf.

Mücw arnok 1905. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Greguss Imre

Szegedi veressipkás, of.

Szalonaki vár, of.

Művészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

Greguss Imre MDK

Történelmi arckép 1500-ból, olf.

Történelmi arckép 1704-ből, olf.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

MDK

Greguss Imre

M.Rajztanárok Orsz. Egy.kiáll. Magyarság, 1922,
V.28.

zati toronnyal, kapuján 1766-os év-
kkel. Orgonakarzat, háromboltszakaszos
barokk. Barokk képek: Trónelő Krisztus
al. Kehely, Sándor Antal ajándéka, 1784.
ad. Épült 1766-ban.

1908, 37 l — Tomka Ilona, 1953)

Greguss Imre

Asbóth Lajos a
peredi csatában,
fenti festménye
repr.

Jó Bokrá

274. l.

nincs fogalmuk e vizek elementáris hatalmáról. Keresztül tör ott is, a hol legkevésbbé várták; kitúrja a kőrakású zsilipet is a helyéből; ha egyszer áttörhette a védgátat, zuhatagként tör rajta keresztül, mély örvényt ás maga előtt, melynek forgatagában az ár elfogására oda vontatott földes hajók, mint összetört skatulyák süllyednek el, s azzal rohan tíz mérföldes napi útakban, olyan városokat riasztva föl megjelenésével, a melyek soha árvizet nem láttak; letörli az emberi alkotás műveit a föld színéről s visszafoglalja a maga nádasai medenczéjét. Ekkor nem folyam többé a Tisza, hanem

Szegedi halásztanya.

tenger; az őskori „mare album", mely újra megjelent Strabo térképén. S ez a tenger, mikor megrohanja az éjszak-keleti szél, olyan hullámokat vet, melyek házmagasságban csapkodnak keresztül a védőgátakon. Egyszer jártam egy ilyen tengeren egy *dunai* gőzössel Szeged és az *Öthalom* között viharos időben, s láttam egy nagy terhes hajót összetörve elmerülni hat méternyi vízben a szép búzavetés fölött. Annál fölségesebb látvány a küzdelme e föllázadt istennel szemben annak a lelkes törpének, ez emberi fajnak; midőn a hősiesség valódi hevével védelmez, erősít a bőszült elem által dühösen ostromlott hosszú védőtöltést, vasútat, körsánczot, melynek fönntartásától függ ezerek élete, városok megmaradása, milliókra menő

közvagyon megmentése. Ezek a víz- és vihar-edzett alakok ezerével, derékig a jeges vízben állva verik le sulykokkal a védő czölöpzetet s kötözik össze rőzsekévékkel; hordják a földet talyigával, a homokot zsákokban, alig engedve szemeiknek álmot; ott feküsznek éjjel a puszta töltésen, a metsző széltől, a záportól fagyasztva, s mind ezt végzik lárma, kényszerítés nélkül. Ezt a küzdelmet más faj ki nem birja, csak az *alföldi* magyar; még a más vidékről jött magyar sem. A hol a szentesi, szegedi, szegvári töltésmunkás naponkint három-négy forintot keres a szakmánymunkával, ott a szintén magyar csángó alig tudta napi élelemre valóját megszerezni. Mert a gátemelés rettenetes munka! Herkules föladataival vetekedik. Minden munkás előtt tisztelettel hajtom meg fejem; de a Tiszamenti *kubikosok* előtt levett kalappal haladok végig, mert azok az „Isten munkásai".

A Tiszai szigetek még a közel múltban is egy darab érdekes ismeretlen világot képeztek az országban lakóikkal együtt. A tavaszi jeges áradattól az egyik végükön folyvást szakgatva, a másikon hozzá toldva, a Tiszameder változó folyása által majd az egyik, majd a másik vármegyéhez hozzáragasztva, többnyire a partmenti községeknek képezték kétes értékű tulajdonát. Fűzfa, tepely-jegenye, égerfa áttalan csalittá nőve a halmosabb részeiken, a lapályokon nádas, rekettyés sömlyék, belepve ánizszsal, vadköménynyel, gyülekező helye a halevő vízi madaraknak, melyek a terepélyfák körül egész guanotelepeket raknak le, a melyeken vígan tenyész a vadszeder; a fák odúi tele vadméhekkel; az ágakon óriási darázsfészkek gömbjei, a nyárfák sűrűn megrakva varjúfészkekkel meg fagyöngygyel, a fiatal geszt ágain, mint csodagyümölcsök, lógnak a függemadár fészkei, fűzfagyapotból remekül alakítva zacskóvá; a szakadékokban a parti fecskék sejtszerű odúi; a sziget farán sűrű csenkesz bozót, mely a harmatkását termi s megkívánja, hogy a gyökerét „élő-víz" áztassa. Repülő állaton kivül csak olyannak otthona a sziget, melynek „komája" a víz: vidránnak, vízi patkánynak, tekenős békának, sőt itt-ott még hód-telepnek is látni nyomait, kigyó és kecskebéka pedig van özönnel.

Az egyik partját, mely a Tisza „járt" ágát követi, rövid látogatás végett meg-megszállják a tutajosok, a kik ott hevenyészett sátorkunyhót raknak, a míg a szél alábbhagy, mely talpjaikat kiverte. Néha egy-egy merész vadász is áthozatja magát a túlpartról, a kinek szenvedélye ritka vízi sasokat, barna ibiszeket lőni, vagy egy botanikába keveredett falusi

Labori.

Demange.

Mercier.

A DREYFUS-ÜGY SZEREPLŐI.

minisztertől, hogy az egyesület hazafias és jótékony czéljai javára *tárgy-sorsjátékot* rendezhessen. A huzás napja augusztus 15-ére tüzetett ki; minthogy azonban a sorsjegyeknek csak egy harmadrésze kelt el, a pénzügyminiszter engedélyezte, hogy a huzás 1900 január 15-én tartassék meg. Az egyesület kéri mindazokat, kik sorjegyeket kaptak, hogy azok árát az egyesületnek Kolozsvárra mielőbb beküldeni szíveskedjenek.

A pestis Európában. Az ázsiai rém újra ijesztgeti Európát. Harmadik éve, hogy Indiában a pestis kitört, elnyomni nem birják, sőt széthurczolták már több ázsiai szigetre, a perzsa öbölbe és Egyiptom középtengeri kikötőjébe, Alexandriába is. Itt van már Európa partján is, *Oportóban*, Portugália kikötőjében. A gyilkos betegségnek itteni kitörését hivatalosan is megerősítették, mert több haláleset történt. Újabb hírek szerint a portugál fővárosban is kiütött a vész s augusztus 17-ikén öten meghaltak. Spanyolország az első hírre azonnal elzárta forgalmát Portugáliától; rögtön hasonló intézkedést tett Francziaország, Anglia és Olaszország.

Egyiptom irodalma. Egyiptomban nem kevesebb, mint 100 folyóirat jelenik meg. Köztük 30 arab nyelven, 22 pedig európai nyelveken kizárólag politikával foglalkozik. Van Egyiptomnak 10 tudományos folyóirata, 6 jogi szaklapja, 3 orvosi és 6 vallásos havi közlönye. Két női divatujság arab nyelven jelen meg, a miből látszik, hogy a divat a háremekben is nagy szerepet játszik. Egyik politikai lapnak «Az elnyomottak szeme» a czíme. Körűlbelől azt a szerepet tölti be, mint parlamentáris államokban a szélső ellenzék lapjai. Egyik élczlapjuknak «A kedves szamár» a czíme.

Harminczhárom nap alatt a Föld körül. A szibériai vasut létrejötte által nem sokára 33 nap alatt lehet körülutazni a Földet. Az útirány Brémától kelet felé a következő volna: Brémából Szent-Pétervárra másfél nap, Szent-Pétervárról Wladiwostokba, az ismert orosz kikötőbe (a Japáni-tengerben) tiz nap, onnét Hakodatén keresztül San-Franciscóba szintén tiz nap, San-Franciscóból New-Yorkba, a leggyorsabb vonatok használatával ötödfélnap s végűl New-Yorkból Brémába, természetesen jó tengeri út mellett, hét nap. Ez összesen 33 nap. Az eddigi idők egy földkörűli utazásra a következők: New-Yorkból Southamptonba hat nap alatt, onnét Brindisibe Párison keresztül negyedfélnap alatt, Brindisiből Yokohamába a szuezi csatornán keresztül, 42 nap alatt, Yokohamából San-Franciscóba tiz nap alatt s onnét New-Yorkba ötödfélnap alatt. Ez összesen 66 nap. A szibériai vasút tehát a földkörűli út tartamát felényivel meg fogja rövidíteni.

HALÁLOZÁSOK.

Bunsen Róbert Vilmos, a nagynevű vegyész, meghalt augusztus 16-ikán Heidelbergben, 89 éves korában. A tudomány alapvetői közé tartozott, ki a tudás új irányaiba vezette az ismereteket. Ő volt a modern vegyészet és fizikai tudomány egyik megalapítója, a ki a spectral-analysis dolgában tett felfedezéseivel korszakot alkotott. A szinképelemzés alapján új tanokat állított föl a fénytanban, új rendszert honosított meg, melynek segítségével óriási eredményeket értek el az optika terén. A gázok elemzésére a legkitünőbb módszereket ő állapította meg és számos találmánya van, mely a gyakorlati életben is közismertté tette nevét. Előadásaira a világ minden tájáról sereglettek a tudósok. Tudományának értékét, fölfedezéseinek fontosságát az egész világ régen méltányolta. Számos igen czélszerű készüléket szerkesztett, melyek nagyon elterjedtek (Bunsen-féle elem, Bunsen-féle gázlámpa). A geológiai tudományoknak kiváló szolgálatot tett azokkal a klasszikus kisérletekkel, melyeket Izland szigetén végzett. Született Göttingában 1811 márcz. 31-ikén. Tanúlmányait szülővárosában, Párisban, Berlinben és Bécsben végezte. A göttingai egyetemen 1833-ban docens, 1836-ban Kasszelben a khémia tanára, 1851-ben Boroszlóban, 1852-től 1889-ig heidelbergai tanár, 1889-ben nyugalomba vonúlt. A Magyar Tud. Akadémia 1858-ban külső tagjának választotta. Sok magyar tudós is az ő tanítványa volt. Igy Than Károly, báró Eötvös Loránd, Lengyel Béla.

Óvári és szentmiklósi Pongrácz Lajos, cs. és kir. kamarás, Hontmegye nyug. alispánja, augusztus 10-ikén 87 esztendős korában elhunyt Budapesten. Pongrácz husz éves korában lett ügyvéd, majd megyéje ellenzéki mozgalmaiban vett részt. 1848-ban nemzetőr lett; utóbb Kossuth miniszteriumában titkár. Az abszolutizmust mint báró Bors jószágigazgatója visszavonúltan élte át. 1861-ben honti főbiró lett, aztán törvényszéki ülnök, főjegyző; 1880-ban pedig alispán. Az irodalom terén is működött; főbb művei: «Honti literaturai füzér», «Versek», «Útleirások», «Epigrammák», «Elmúlt

időkből», stb. A «Honti Ujságot» és az «Esztergomi Közlönyt» is szerkesztette. Szondy emlékét Drégelyben az ő kezdeményezésére örökítették meg. — Halálát nagyszámú rokon, köztük fivére, Pongrácz István nyug. tábornok és fia, Pongrácz Jenő debreczeni kir. főügyész gyászolja. Holttestét Felső-Turon, a családi sírboltba temették el.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Szabad Ferencz, kassai székesegyházi nagyprépost és kanonok, kassai plebános és aranymisés pap 84 éves korában Kassán. — Luzsnai és regliczei Luzsénszky József báró 48-as honvéd-huszár százados 77 éves korában Nagy-Rőczén. Kiterjedt, előkelő rokonság gyászolja, köztük a Luzsénszky bárói, Clonebough grófi és Szentmiklóssy-családok. — Almássy István kir. tanácsos, a tiszavölgyi központi bizottsági és az országos vizügyi műszaki nagytanács tagja, a felső-szabolcsi tiszai ármentesítő társulat nyugalmazott igazgató-főmérnöke, 66 éves korában Kisvárdán. — Bernhardt Adolf, Selmecz- és Bélabánya sz. kir. városok tanácsnoka, 1848–49 diki honvédfőhadnagy, 72-ik évében Selmeczbányán. — Gesztessy János, zsombolyai kir. közjegyző, 58 éves korában. — Fodor Henrik, 61-ik életévében Kassán. Az elhunytban Greguss Imre festőművész apósát gyászolja. — Deutsch Sándor fővárosi nagykereskedő 55 esztendős korában, Abbáziában. — Lengyel János dr. országos levéltári gyakornok 26 éves korában Budapesten. — Kliegl Tivadar városi pénztárnok 52 éves korában Szomolnokon. — Soltész András, volt 1848-as honvédfőhadnagy Esztergomban. — Folténi Imre bánfalvai községi jegyző 42 éves korában Bánhidán. — Zipser Árpád, Zipser Henrik fővárosi zeneműkereskedő fia, husz éves korában, Ó-Lublón. — Fülei Sz. Dénes 47 éves korában Székely-Udvarhelytt. — Gergely Károly, nagybányai református lelkész, egyházmegyei főjegyző, egyházkerületi képviselő, életének 60-dik évében, Nagybányán. — Kollár Ágoston, régi honvédőrmester, Székelykevének több évig birája s mint ilyen a bukovinai csángók letelepítésénél is érdemeket szerzett, 66 éves korában, Székelykevén. — Zvinger Károly, tábornok, az 54-ik gyalogdandár parancsnoka, Eperjesen, honnan holttestét Zágrábba szállították. — Id. Dérczi Péter, nyugalmazott cs. és kir. huszárkapitány, 66 éves korában, Szarvason.

Özvegy hegyeshalmi Fischer Györgyné, született Fischer Zsuzsánna, 85 éves korában, Győrött. — Özvegy Vrchovszky Sándorné, született Kitka Matild, 51 éves korában, Késmárkon. — Szumrák Jenőné, született Kollár Blanka, megyei főszámvevő neje, 29 éves, Beszterczebányán. — Özvegy Deáky Manóné, született Kern Franciska, 49 éves korában, Csákváron. — Bendess Jánosné, született Praznovszky Janka, 63 esztendős korában, Sárköz-Ujlakon. — Özv. Zierer Aladárné, szül. Rumpler Johanna úrnő, 56 éves korában, Kispesten. — Bodnár Dezsőné, szül. Fuszl Ernesztina, 25 esztendős, Budapesten. — Gedeon Hilda, Gedeon András honvédelmi miniszteri segédhivatali igazgató leánykája, Budapesten. — Özv. Vogl Alajosné, szül. Wippl Teréz, 74 éves korában, Budapesten. — Voith F. Jakabné, szül. Voith Katalin, Magyar-Láposon, élete 57 évében.

Szerkesztői mondanivalók.

Egy kis vihar. Elbeszélés. Élénken s elég sikerülten van megirva, de a meséje nagyon ismeretes s több-kevesebb változattal számtalanszor fel volt már dolgozva.

Vallásküllönbség. A szerencsésen választott tárgyat nem tudta elég jól kidolgozni. Sokszor szárazzá, okoskodóvá válik, a közvetlenség melegét nem érezzük eléggé belőle. A befejezés azonban igen szép.

A dédesi menyegző. Az arany-vári szökevények. Dal. Petőfi Sándor. A két elbeszélő költemény figyelemreméltó, csak az a kár, hogy szerző a romanticismus elavult eszközeit használja. A kis dal középszerű; annak tartjuk a Petőfiről szóló költeményt is. Nem tudjuk, az eredeti hibája-e, vagy a fordításé.

Petőfi szelleméhez. Petőfi emlékezete. Emlékezés Petőfiről. Petőfi. Az ünnepélyek lezajlása után csak önálló becsű költemény közlése indokolt.

Metamorphosis. A pathetikus hang szinte megcsalja az olvasót s csaknem feledteti a tartalom gyöngeségét.

Zarándokút. Ha lehet, sort kerítünk rá.

Ábránd. Kellemes dalhang csendül meg benne. Kár, hogy olyan tartalmatlan.

Nem közölhetők: *Lakója van a szivemnek. Holdvilágos tavaszi este. Temetés. Várt jutalmunk.* (Elég csinos apróság; közlése azonban nem igen volna indokolt.) *Szeretek egy kis leányt. Alig nyilott.* (Nagyon gyönge kísérletek.) *Abelvér.* (Nincs erő híján, csakhogy nehézkes, darabos.) *Tavaszhoz. Filozoféma.* (Egyik sem válik be.) *Haj de.* (Az ily «reflexió»-nak sem értelme, sem jogosúltsága nincs.) *Emlékkönyvbe. Álom.* (Tartalmilag és formailag egyaránt jelentéktelen apróságok, vagy helyesebben — semmiségek.)

SAKKJÁTÉK.

2128. számu feladvány. Behting C.-tól.

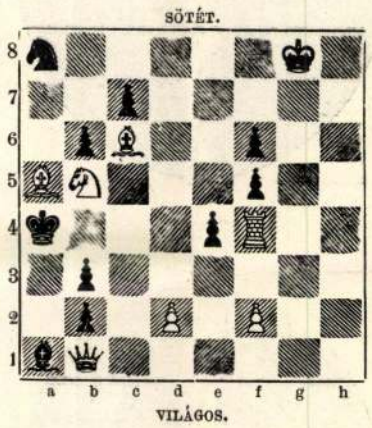

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2112. sz. feladvány megfejtése Erlin K. és Nemo O.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Ka5—b5	... Bh7—h8 : (a)	1. ...	...	... F7—e6 : (b)
2. He6—g7	... t. sz.	2. Bf6—f5 †	...	Ke5—f5
3. Hf2—g4 v. Bf6—f5 mat.		3. g2—g4 mat.		

b.		*c.*	
1.	Ke5—d5 (c)	1.	d3—d2
2. Bf6—f5 stb.		2. Fh6—f4 † stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács József. — *Kecskeméten:* Balogh D. — *Lipótvártt:* Hoffbauer Antal. — *Agárdon:* Gáll Mihály. — *Gyulán:* Nuszbek Sándor. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

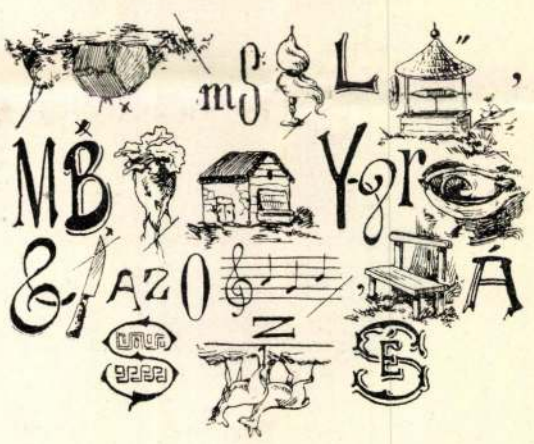

A «Vasárnapi Ujság» 30-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Sok ember gyülöli másokban*

Henneber
csak akkor valódi ha közv

Gregus Imre -

hagyatéki kiáll.

Könyves Kálmán

szalonja

1910 ?

Greguss Imre

STETKA GYULA (1855—1925)

53. Greguss Imre festőművész (1856—1910) képmása. Jelezve lent balra: Stetka Gyula 1884. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona; 1916. évi vétel.

Magyar művészképcsarnok

A MAGYAR
AKVARELL- és PASZTELLFESTŐK
EGYESÜLETE

XII-IK KIÁLLITÁSÁNAK

KATALÓGUSA

A RÁKÓCZY-INDULÓ FESTETTE GREGUSS IMRE

régebben, még mielőtt Párisban megis... fontaineblauiak nagyszerű őszintesége, már Düsseldorfban is — barbizoni volt Paál László. Már ott lázadozott a tájkép pózja ellen, már ott tüntetett az egyszerű tájéknak művészi kifejezésre alkalmas volta mellett, s már ott megfestett képeiben is azt demonstrálta, hogy a realisztikus természetábrázolás a természet tartalmasságát, hangulatosságát ki tudja fejezni, míg az a patetikus tájfestés, amely a maga iskolaiságával valóságban zsarnokoskodott, csak önkényesen, mesterségesen megformált heroizmust szólaltat meg.

A tájfestés deklamációjával szembeállította a természet pátoszát. Igaz pátoszát, amely a művész lelkületének őszinteségén szűrődik által, nem pedig konvencionalizmusán. Ezt a pátoszt csak az érezheti meg, csak az értheti meg, aki a tájékot a valóság szempontjából nézi, míg a természet teatralikus voltát csak az látja, aki a tájékot megállapított konvenciókon keresztül nézi. Paál László már Düsseldorfban is annak a művészi realizmusnak

Gerdon Modest. B. l
kép

volt híve, amelynek később mestere lett. Barbizonba azért ment, mert már barbizoni volt a festésében, s mert megrendítette az ő művészetének az a nagyszerű igazolása, amely a híres barbizoni mesterek képeiből megszólalt. S mert megrendítette az a nagyszerű megértés, amely akkor a barbizoni mestereknek osztályul jutott. A fontaineblaui erdőben már nem a nagyokkal találkozott, de lépten-nyomon találkozott az ő biztatásukkal. Senki máséval, csak az övékkel. A közönségével sem, a kritikáéval sem. És értelmetlenül idegenül tekintett rá a magyar művészet is. Mint ahogy neki is idegen volt az a tengődő, konvenciókban megrögzött művészet, amely hazája művészi szükségletét teljesen kielégítette.

Az erdő volt a festésének tárgya. Az a tájék, amelyen teljesen uralkodhatott, amelynek egész valóságanyagát kikutathatta és áttekinthette, s amely a maga mélységbe veszésével, árnyéka igéretes voltával, benseje bensőségével az ő hangulatokra hajlandóságát hol izgatta, hol megnyugtatón kielégítette. Lázár Béla tanár az ő Paál Lászlóról írt értékes monográfiájában igen szépen magyarázza, hogy a művészt mi vonzotta a fontaineblaui erdőbe, hogy hogyan találta meg az erdőség tájékaiban a maga hangulatainak rezonanciáit. A maga rajongó, dacos, büszke, kétségbeeső magyar lelkületének visszhangját a franciaországi erdőben.

Az erdő fáit, vizeit, ösvényeit, alakjait nézte, és gyönyörködött színeik játékában, távlataik plasztikitásában, foltjaik harmóniájában. Nem differenciálta benyomásait, hanem hatalmas összefoglaló tehetséggel fölfogta a mélységeket és a színharmóniákat. És összefoglalta azzal a hangulattal, amely benne a nagy benyomástól támadt. A festői benyomást a tartalmi összetevővel. A valóságlátás eredményeit az érzület munkájával. A realizmus mestere egész sor imponderabiliával dolgozott, amikor festett. És uralkodott rajtuk. Megszólaltatta őket a maga energikus akaratával. Sohasem lett olyan rabjukká, aki föláldozza nekik a valóságot. Sohasem stilizált az ő kedvükért. Rákényszerítette őket, hogy a képek annak a valóságnak

A RÁKÓCZY-INDULÓ FESTETTE GREGUSS IMRE

gulatban tartalmasságára, mint azok. Már régebben, még mielőtt Párisban megihlette a fontaineblauiak nagyszerű őszintesége, már Düsseldorfban is — barbizoni volt Paál László. Már ott lázadozott a tájkép pózja ellen, már ott tüntetett az egyszerű tájéknak művészi kifejezésre alkalmas volta mellett, s már ott megfestett képeiben is azt demonstrálta, hogy a realisztikus természetábrázolás a természet tartalmasságát, hangulatosságát ki tudja fejezni, míg az a patetikus tájfestés, amely a maga iskolaiságával valóságban zsarnokoskodott, csak önkényesen, mesterségesen megformált heroizmust szólaltat meg.

A tájfestés deklamációjával szembeállította a természet pátoszát. Igaz pátoszát, amely a művész lelkületének őszinteségén szűrődik átal, nem pedig konvencionalizmusán. Ezt a pátoszt csak az érezheti meg, csak az értheti meg, aki a tájékot a valóság szempontjából nézi, míg a természet teatralikus voltát csak az látja, aki a tájékot megállapított konvenciókon keresztül nézi. Paál László már Düsseldorfban is annak a művészi realizmusnak

volt híve, amelynek később mestere lett. Barbizonba azért ment, mert már barbizoni volt a festésében, s mert megrendítette az ő művészetének az a nagyszerű igazolása, amely a híres barbizoni mesterek képeiből megszólalt. S mert megrendítette az a nagyszerű megértés, amely akkor a barbizoni mestereknek osztályul jutott. A fontaineblaui erdőben már nem a nagyokkal találkozott, de lépten-nyomon találkozott az ő biztatásukkal. Senki máséval, csak az övékkel. A közönségével sem, a kritikáéval sem. És értelmetlenül idegenül tekintett rá a magyar művészet is. Mint ahogy neki is idegen volt az a tengődő, konvenciókban megrögzött művészet, amely hazája művészi szükségletét teljesen kielégítette.

Az erdő volt a festésének tárgya. Az a tájék, amelyen teljesen uralkodhatott, amelynek egész valóságanyagát kikutathatta és áttekinthette, s amely a maga mélységbe veszésével, árnyéka igéretes voltával, benseje bensőségével az ő hangulatokra hajlandóságát hol izgatta, hol megnyugtatón kielégítette. Lázár Béla tanár az ő Paál Lászlóról írt értékes monografiájában igen szépen magyarázza, hogy a művészt mi vonzotta a fontaineblaui erdőbe, hogy hogyan találta meg az erdőség tájékaiban a maga hangulatainak rezonanciáit. A maga rajongó, dacos, büszke, kétségbeeső magyar lelkületének visszhangját a franciaországi erdőben.

Az erdő fáit, vizeit, ösvényeit, alakjait nézte, és gyönyörködött színeik játékában, távlataik plaszticitásában, foltjaik harmóniájában. Nem differenciálta benyomásait, hanem hatalmas összefoglaló tehetséggel fölfogta a mélységeket és a színharmóniákat. És összefoglalta azzal a hangulattal, amely benne a nagy benyomástól támadt. A festői benyomást a tartalmi összetevővel. A valóságlátás eredményeit az érzület munkájával. A realizmus mestere egész sor imponderabiliával dolgozott, amikor festett. És uralkodott rajtuk. Megszólaltatta őket a maga energikus akaratával. Sohasem lett olyan rabjukká, aki föláldozza nekik a valóságot. Sohasem stilizált az ő kedvükért. Rákényszerítette őket, hogy a képek annak a valóságnak

XLVI.
Ernst Muzeum aukcioi

XV

Greguss Imre

168. Idill a kutnál -

Gregusz Imre

Szabadságharci magyar tábor c. képe repr.

Jó Bi Rá

322. l.

792. **Teritő,**

selyemszövet, csürlős osztású alap, rózsaszálakkal. XIX. sz. k. — DECKE, Seidenstoff, Rosenzweige auf rautenförmig gemusterten Grund. Mitte XIX. Jahrh.

793. **Selyemszövet,**

ibolyaszin alapon, sárgával, pálmacsucsmustra. Török. — SEIDENSTOFF, Palmwipfelmuster. Türkisch.

794. **Lepedőszél,**

lenvászon, széles recebetét, ritkán kivarrott díszítéssel: virágtövek közt szarvasok. XVIII. sz. v. — LEINTUCHBESATZ, Leinen mit breiten Netzeinsatz. Ende XVIII. JH.

795. **Főkötő,**

vászon alapon, színes selyemhimzéssel, sávokban stilizált virágdisz, végén vert selyemcsipke. Felsőmagyarország. — HAUBE, Baumwolle, mit bunter Seidenstickerei. Von Klöppelspitze besetzt. Oberungarn.

796. **Főkötő,**

vászon alapon, színes pamuthímzéssel, sávokban rozetták sora. Felsőmagyarország. — HAUBE, Baumwolle mit bunter Baumwollstickerei. Oberungarn.

797. **Főkötő,**

vászon alapon, pamuthímzéssel, rozetták és szividomok között stilizált galambok. Felsőmagyarország. — HAUBE, Baumwolle mit bunter Stickerei aus Wolle. Oberungarn.

798. **Főkötő**

Szeged. T. 7694.

Az Ódon utcza.

Az 1879-iki árviz alkalmával elöntött Ódon utczának házai romban hevernek, a melyek közt a balról álló kutyán kivül élő lény nincs. Jelzése alól balra: Greguss Imre.

Tusrajz, mér. 8.5: 20.3 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 485 l.

Sz. n. 675-902
379-902-455.

Szeged. T. 7693.

Az alsó város.

A Kálváriáról felvett e látképen Szeged alsó városát szemléljük, a midőn azt az árvíz elboritotta és csak néhány épületnek teteje, meg a két szélmalom látszik ki. A romok közt balra egy magános kutya ül. Jobbról pedig mentőcsolnak közeledik. Jelzése alól jobbra: Greguss Imre.

Tusrajz, mér. 19.3:28 cm.
Osztr. Magy. Monarchia (VII.) 483 l.

Sz.n. 674-902

379-902 454.

Szeged. T. 7692.

A Tisza partja és a vár körönd.

Az árviz előtti állapotot feltüntető e lapon balra a Szőregre vezető hajó és vasuti hidat, mig jobbra a várkörönd és a közeli templomok bontakoznak ki, melyeken innen dereglyék k vesztegelnek.

Czeruzarajz Greguss Imrétől, mér. a papirosnak 14.8:54.6 cm.
Osztr. Magy. Monarchia VII. 481 l.
Kezdőkép a Szeged cz. czikkhez.

Sz. n. 673-902
379-902-453.

Szeged. T.7691.

Halásztanya.

Az előtérben balra a szélmalmon innen halásztanyát látunk, a hol a férfi a hálót igazgatja, az asszony pedig a bográcsnál ül, mig jobbra a Tisza partjan bárka kötött ki, a hol a gazdával kosarat tartó leány beszélget. A háttérben az egyik szegedi torony bontakozik ki. Jelzése alol balra: Greguss Imre.

Tollrajz, már. 20.6:32.5 cm.

Osztr. Magy. MonarchiaVII. 55 l.

Sz. n. 672-902
379-902-278.

Greguss Imre

1885 és 1888 között Koszta József tanárai a Mintarajziskolában Greguss Imre(Képeinek témáit a kuruckorból és az 1848-49-es szabadságharcból merítő festő),Lotz Károly és Székely Bertalan voltak.

Dévényi Iván:Koszta József

Látóhatár 1970/9-10 945.old.

M.D.K.

Gregussy Imre
festő

Baditz Otíliával és Herzel Hermádi Kornéllal festő
triászt alkotott Münchenben.

Tompa Gabriella: Gregussy Imre. Sl.

M.D.K.

Gregussz Imre
festő

1876-ban a münchenii Internationale Kunstausstellungon szerepel. — Seitz iskolájából Brandtkor került, annak vezetése alatt folytatta tanulmányait. — 1876-ban állította ki festményeit a Kunstlergenossenschaft" tárlatain. — Csárda előtt" c. képe. — 1880-ban az "Illustrirte Zeitung rajzait közli.

Sl.

Tompa Gabriella: Gregussz Imre

Greguss Imre
festő

M.D.K

„Bujdosó betyárok" című képe, a müncheni Kunstverein ba kiállítva. — 1877-ben a Vasárnapi Újságközli a képet. A Lókötő" c. képe. Először a müncheni Kunstverein tárlatán állították ki, majd 1877-ben a Műcsarnokban kerül kiállításra.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

6 l.

M.D.K.

Gregussz Imre
festő

A „Lókötő"-t 1902-ben a Műcsarnokban is kiállították, majd 1927-ben is kiállításon szerepel. — „Az utolsó korty" c. képe. Először 1877-ben a müncheni Kunstvereinbe kerül kiállításra. Az akkori német lapok közlik a reprodukciókat. 1880-ban a Műcsarnokban állítják ki. — 1876.-ban megfestette öccsének arcképét. — „Betyárok az erdőszélen" c. képe.

Tompa Gabriella: Gregussz Imre 71.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Betyárok az erdő szélen" c. képe. — E képet a Leipzig
Ger Illustrierte Zeitung közölte. — Ezt a témát 1891-ben újra
festette „Erdő szürü jében" cimmel. — „Kártyáró parasztok"
c. képe.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 8l.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Kártyázó parasztok" című képét 1877-ben a mün-
cheni Kunstvereinban állította ki. A Műcsarnok kiállításán
is bemutatja 1878-ban. 1879-ben a siehesfehérvári orszá-
gos kiállításon ezüst érmet nyer a Kártyázó parasztokkal.
1943 óta a Szépművészeti Múzeum tulajdona e kép.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

10 l.

M.D.K.

Gregussz Imre
festő

Honvédtábor" c. képével 1877-ben a Műcsarnokban
vallatást
állítja ki. Erről a képről megemlékezik az Vasárnapi
Ujságis. A „Piros talárú férfi" c. képe.

Tompa Gabriella: Gregussz Imre. 10l.

M.D.K.

Gregussy Imre
festő.

Pasmány Péter" arcképe. Ebben az időben egy miniatür önarcképet is festett — 1877 őszén visszatért Budapestre. Műcsarnokban kiállításon vesz részt. A békötő "Kártyázó parasztok" "Honvédtábor". — 1878-ban a Műcsarnokban kiállította Gizella lánya arcképét.

Tompa Gabriella: Gregussy Imre 11.2.

M.D.K.

Gregussimre
festő

1873-ban készült rajza 1881-ben a Műcsarnokban kiállított „Ruszkáratták" című képének motívumát adja. — 1878-ban készült rajzai a „Kártyáró parasztok" várlatai. — A „Csárdás" című képé.

M.D.K.

Gregussy Imre
festő

Budapesten katonai szolgálatot teljesít. — A Korona kávéházban festő barátaival. — A boszniai hábo-
rúban is részt vett.

Tompa Gabriella: Gregussy Imre 13 l.

M.D.K.

Gregussz Ince
festő.

A boszniai hadjáratban vett részt. Majd 1879-ben Budapesten telepedett le.

Tompa Gabriella: Gregussz Ince. 15l.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Lvovniki utca" c. képe. A „Dolni-Turkai délről"
más címen „Pihenő bosnyák". — A Vasárnapi Ujságban
rajzai az 1879-es regedi árvizről. — Szeged ezelőtt-ben,
mint volt" c. képe. Rajzainak egy része megjelent az Osztr-
rák Magyar Monarchia irásban és képben". c. munkában.
„Tanyai csárdás" c. képe.

Tompa Gabriella: Gregus Imre. 16l.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Kártyázó parasztok" c. képe a székesfehérvári országos kiállitáson ezüst érmet nyert. — Régi barátait felkereste vidéken. — 1879-ben a közoktatásügyi miniszterium ösztöndíjban részesitti. — A Műcsarnokban két kippel szerepel a tárlaton. — 1880-ban a Honvédtábor" befejezésén dolgozott, ezt 1881-ben állitotta"ki a Műcsarnokban. A Képzőművészeti Társulat nagy díjára pályázott vele. A történelmi képekre hirdetett pályázaton három várlattal szerepel.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 17 l.

M.D.K

Gregussz Imre
festő

Huszárattak "Üldözött betyárok" "Bajtárs sirján" a "Tányai csárdás" c. képei. A Műcsarnokban kerültek kiállításra. — Az 1882 évben rendezett Munkácsy ünnepély egyik rendezője volt. — Tóth Aurélia lovasarcképe és Gyulai Margit portréja. — 1838 ban Párisba ment. — Párisi lány c. arckiptanulmánya az Ernst Museumba volt kiállitva.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 18 l.

M.D.K.

Gregus Imre
festő

Honvédtábor" c. képe. — Párisban találkozott Karlovszky Bertalannal aki Munkácsy műtermében dolgozott, Gregus is gyakran megfordult Munkácsy műtermében, majd levelezett vele. — Táborba vonuló újoncok c. képet a párisi Salonba állították ki 1884-ben. — 1927-ben a Műcsarnok kiállításán szerepelt ezzel a képpel. — 1884-ben Olaszországba látogat el.

Tompa Gabriella: Gregus Imre. 19[illegible].

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Olasz udvar „Sandwirth Elvira" arcképe is Velencében készült. — Az 1884-ben megnyílt festészeti mesteriskola tagja volt.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 20 l.

M.D.K.

Gregussi Imre
festő

Az 1884-ben megnyílt első festészeti mesteriskola
első tanárai közötti volt.

Tompa Gabriella: Gregussi Imre 20l.

M.D.K

Greguss Imre
festő

1885-ben kiállitáson nesz részt a Műcsarnokban.
Az országos kiállitás érmet elnyeri Horváth Ilona arcképével.
„Gróf Károlyi Gábor" és Stettha Gyula arcképe". — Zách
Klára kivégeztetése". "1886-ban állitja ki a Műcsarnokban
Ezt a képet Grácban és Bécsben is kiállitottak.

Tompa Gabriella: Greguss Imre

21 l.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Az elsőzott leves" c. képe. A „Csárdás" „Asboth tábornok Perednél" c. képe, „Miklós huszárok" „Szomjas honvédhuszár" a „Névtelen félistenek" a „Kémszemle Erdélyben a szabadságharc idején". c. képei a Műcsarnokban kerültek kiállitásra. „Szeged szebb lesz mint valaha". c. képe.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 22 l.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Zách Klára várlatat 1900-as években újra festette.
Lyka Dőme palotájának folyosó freskóján dolgozott. —
Elhatározza, hogy rajz tanár lesz.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

24 l.—

M.D.K.

Gregussné

festő

Erdő szívében" c. képe. — 1889-ben kilépett a mesteriskolából és a rajztanári képzőbe iratkozott be. — „Kuruc-ok vonulása" c. képe.

Tompa Gabriella: Gregussné 24 l.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Előbb-Zilahon, majd Nagykállon tölt egy-egy évet. „Kuruc előőrs" c. képe. „Zilahi házudvar". 1892-ben Nagykállon archépeket fest. Így: Dull László, Berend Ilona, Szabó Anna, Schwinna István, Mallytanár archépet 1891-92-es téli kiállításra a Műcsarnokba a „Menekülők" ainü képet küldi be.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 28 l.

MDK

Pegnesis Nymphorum

Nürnberg

Stern-Zeichen, Anzahl der Applikationen: 13 Stück. „Nimmt stets" c. lege. „Zeichen bestimmen" 1892. Der Applikationen entsprechend hat. Typ: 3 mit Kreuzen, Bemerkungen, Schwarze Zeichen, Kreuz-Linie, Zeichen, Kreuz-Linie

M.D.K.

Greguss Imre
festő

1892-ben a kassai főreáliskolahoz helyezték át. 1894-ben a Műcsarnokba küldi a „Rákóczi zászlaja alá tolozó kurucok" c. képet. Kassán festi meg a kurucok bevonulását". 1907-ben két csendéletet a Műcsarnokban állított ki.

Tompa Gabriella: Greguss Imre 29 l.

M.D.K.

Gregussy Imre
festő

Művészeti előadássorozatot tartott Kassán. A Rákóczi Múzeumban kiállításokat rendez. Plakátot rajzol a kiállításra. A Múzeum képtárába beválasztják. A kassai falkavadászok számára lovas arcképeket és lóstudiomot festett.

Tompa Gabriella: Gregussy Imre. 30l.

MDK.

Gregus Imre
festő

Művészeti előadásokat tartott Kassán. A
Rákóczi Múzeumban kiállításokat rendez. Plakátot
rajzol a kiállítása. A Múzeum képtárába kiválasztó-
gál. A hassa falkavadászok rezmárva lóra szerelve-
ket és lóstudiomot festett.

Temp. Galmella: Gregus Imre

301.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

Kassán festi meg Klimkovics Gálor archépét, Kossuth Lajos archépét, Csáky Albin gróf archépét, Nonay Dezső és feleségének valamint Fabinyi tanárnak, Valló Delinnek, Takács Menyhértnek portréz és Vass Sándor lovasarcképe. gróf Zichy Rezső családi kiptarát restaurálja.

Tompa Gabriella: Greguss Imre

30 l.

306.

MDK

Greguss Imre

Hunyady huszárok bravurja 1848-ban, olaj

Szegedi Képzőműv. Egy. Tavaszi kiáll. 1901.

16 1.

Gregus Imre

Művészeti lexikon

308 l.

Gregusz Imre

Festo

Nat. 1856. mart. 30

+ 1910. jun. 5

ivad

Z

~~[illegible]~~ Toman

164. l.

Gregus Imre

festő és rajztanár

L. Szendrey – Szentiványi

596. l.

T.281.

Esztergom várát és városát
gyúkkal ostromolnak és a mely-
őtérben pedig a Károlyhegy tö-
atok küzdenek. Felirata:

VNG GRAN SAMPT DER SCHLACHT SO
GVSTI AÑO 1595.

dete: A. Die Vóstung oder Schlos
erg oder weingeburg darauf

cm.

Gregurs. Imre

Kartyázó vegetinylegé-
nyek c. képe

lásd

Szépművészet
1943. 158. l.

k ablakainak csodálatos színpompája, a frocskolt
olaton derengő reflexek, az átszellemült architektú-
al együtt áhitattal telítik a templom belső terét.
erős hangulatú hatások mindent feloldanának, ha
adok sötétszínű tömege s a mennyezet erőteljes
épzésű és színezésű (cinóber és ezüst, fekete és
ny) faburkolata össze nem tartaná a templomnak
ytől és színtől átitatott belső terét.

A színek főhordozói s a templom misztikus hatásá-
k főtényezői az oldalfalakba vágott ablakok, melyek-
k már méretezése (7 méter magasak) is mutatja,
ly lényeges szerepet juttatott nekik az építész
művészi együttesben. Ezek az ablakok, melyek
nden második pillérközben majdnem teljesen át-
rik a falat, Sztehlo Lilinek, az építész menyének
otásai. Azóta a milanói kiállítás aranyérme világ-
rt szerzett egy részletének. Kozzájuk fogható mo-
rn, színes ablakokat külföldön is nehéz találni.
gy-egy ablak négy kompozícióból áll s két szent
akját kivéve, az evangéliumból vett jeleneteket
rázol.

Az ablakok drágakővel vetekedő tüzes színei,
kompozíció mesteri tökéletessége, a témák fenségé-
z illő egyszerű előadásmód, a minden érzelgősségtől
vol álló áhitat a vallásos művészet remekeivé avatja

Greguss Imre

festő

szül. Zayugróc 1856.

7 évig volt a kassai

föreáliskola rajztanára.

F

Sziklay Kassa

231. l.

mův. i dešt.

kg M. Mur.

1943. III. k. z f.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Gregus Imre

Szabad Művészet

1957. 12. sz. 567. l.

M.O.B.

Hitchuyil

194

Greguss Imre

festő

1856 – 1910.

cód

Szárén Kassa Képrő-
művészetéből. Tárgymu-
tató. Kassa, 1943. 1D. l.

Apponyi Imre

l.

Szécsy Károly:

Benyomások és
emlékek.

Bp. 1897

97. l. 98. l.

99. l.

Exp. 1

Gregersz Imre

Szabad Művészet

1957. 440. l.

kép.

ságának elnöke által láttamoz

fentmegjelölt alnaplójában ki

A hivatalos máso

Múché Erzs

irodatiszt.

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

-bizottság által kutatha-
t lehetőségig törekedni
árban szállíthassam a
laszuk vétele után szíves
y, be fogom küldeni a ké-

gyon örülnék, ha állandó
ék a bizottságtól, mi-
-ismételten felajánlog,
kér,
ottságnak

hése szolgája

Adler Arthur
fény képész

Gregus Imre

Foto

1.

Szabad Művészet

1949. 11–12. l.

474. l.

475. l.

Greguss

MDK

Graguss Imre

41-6o. Rajzok.

Szent György cséh IX. aukc. 1911. nov.

2o 1.

Greguss Imre

GREGUSS IMRE:
KÁRTYÁZÓ SZEGÉNYLEGÉNYEK

KMTars: Magyar táj és életk.
kiáll. 1927.

VÁGÓ PÁL: JÁR A BABA

Gragus

Gragus Imre MDK

Libatömő lány, olf.
Az ujonc, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiállitás

Greguss Imre

Szul. Zayngróczon (Trencsén mi) 1856. ág. ev. 5 reál, 3 évig a münchenn fest. akadémián –
1889/90 I. vendeglat
1889/90 II " —

Libertinusok V. 265

Rovat	Alrovat	Tétel	
			Rendkivüli ki
			Átmeneti kia
1			Az orsz. felügyele közgyűjtemények réseinek és bere segélyezésére — —
2			A hivatali helyis torozására — — —
			Viadáso

Gregus Imre

1856 - 1910.

l.

Lázár Wolfner gyűjt.

87. l.

Paul[n]erordens. Er wurde spät
als solcher die Politik Siebenbü
land, in den allerkritischesten Z

Der italienische Geschma
gefaßt und besonders siebenbü
Literatur, italienische Musik u
zu Hause. Während der Regi
trug die Lebensform der Fürst
gische Studenten besuchten die
Báthori, der später König von P
die unweit der Universität errich
Am Hofe Stefan Báthoris wirkt
Greco, der Musiker Battista Mos
der auch Gitarre spielte. Er lie
Gegenden Italiens berufen und f
ist bezeichnend, daß Girolamo
nicht nur den Fürsten widmete,
dung Rechnung trägt. Der gr
fünften Band seiner im Jahre
Kardinal Andreas Báthori. Ohn
im Renaissance-Zeitalter der B
Selbst die Fürsten beherrschten
ließ den ursprünglich gotischen
sance umbauen und neu einrich

Der italienische Geschma
in der Architektur immer mehr
Dekoration und in der Goldsch
wirkte auch auf die Volkskunst
bemalten Kästen und Krügen i
Galerien, die Kanzel der Dorfl
überschüttet. So entstand die
lebhafte und farbenreiche, so

ERZSÉBET FŐHERCZEGNŐ A VERSENYEN.

GREGUSS IMRE.

1856—1910.

A közelebbi napokban halt meg hosszas és kínos betegeskedés után *Greguss* Imre, a régebbi magyar festőművész nemzedék egyik legkiválóbb s egykor nagy sikereket látott tagja. Ha az utóbbi években ritkábban kerültek is művei betegeskedése miatt a közönség elé, régebben, kivált a nyolczvanas években azok közé tartozott, a kik idehaza és a külföldön legtöbb becsületet szereztek a magyar művészetnek.

Még csak 54 éves volt s már fiatalon szerzett jó nevet magának a művészek között. A budapesti mintarajziskolában kezdte tanulmányait, 1873-ban pedig állami ösztöndíjjal Münchenbe ment. 1875-ben állította ki a Münchner Internationale Kunstaustellungban a Táborba induló 1848/49. évi ujonczokat. Ez művészi munkásságának sokat igérő kezdete. Már e képét is a magyar tárgy, a magyar élet szeretete jellemzi. Kompoziczió, a mely oly üde, mint egy gyors impresszió hatása alatt festett vázlat. A zeneszóval és zászlóval táborba induló ujonczok minden alakját oly híven jellemző lelkesedés a müncheni kiállítás közönségét is magával ragadta s a képet e nagyszabású nemzetközi kiállítás első napján megvette Lady Hamilton badeni nagyherczegnő. Gyors egymásutánban jelentek meg a *Betyár-élet, Csárda előtt* és *Lókötő* czimű kisebb méretű festményei. A *betyár-élet* Lenau Haideschenke czimű költeményének hatása alatt készült. A müncheni Künstlergenossenschaft vette meg s ma is ott őrzik. Az előbbihez hasonló tárgyú *Csárda előtt* czimű képét Lipót bajor regensherczeg szerezte meg. Az alig húsz éves magyar művész a müncheni kiállítások híres művésze lett. Az 1879. évi székesfehérvári országos kiállításon a *Kártyázó parasztok* czimű festményével vett részt és ezüst érmet nyert.

Új korszak küszöbére jutott. Mint önkéntes részt vett a boszniai hadjáratban, a hol művészi életére kiható emlékekkel gazdagodva tért haza. Aztán Párisba ment, s az itt töltött egy esztendő kitörülhetetlen nyomot hagyott rajta. Munkácsy Mihály tanitványa volt s a mester hatása alá került. Az ekkor festett *Honvédtábor* tekinthető mesterművének. A kép feltűnést keltett Budapesten s a főváros tulajdonába jutott. Sikere a fővároshoz kötötte és a festészeti mesteriskola létrejöttekor ennek tagjai sorába lépett. Itt festette Benczúr oldalán nagyobb szabású történeti festményeit. *Zách Klára kivégeztetése* általános sikert aratott. *Asbóth tábornok Perednél* (1889) és *Szeged szebb lesz, mint volt* kiváló alkotásai. Utóbbi a király tulajdona. Később nagy szeretettel és tudással merült a kurucz idők emlékeinek tanulmányozásába. Ő az első a magyar festők között, a kiket a kurucz világ megihletett. A *Bujdosó kuruczok* (1890) nemcsak lelkesedéssel, de alapos kortörténeti ismeretekkel és kiforrott művészi kvalitásokkal megfestett kép.

A kilenczvenes évek kezdetén rajztanári állást vállalt, sajnos, művészete rovására. Vidéki tartózkodása alatt nagyobbrészt arczkép festéssel foglalkozott, s e téren is volt sikere. Az 1885. évi országos kiállításon Horváth Ilona arczképével bronz érmet nyert; megfestette gróf Károlyi Gábor arczképét is. Kedves genre-képei közül a *Huszár attaque* gróf Andrássy Gyula tulajdona, *Az utolsó korty* pedig a Zichy János múzeum képgyűjteményében van. 1899-ben Budapestre visszajövet fölvette az elejtett fonalat. Nagy ambicziókkal festette meg a nagyobb méretű *Czinka Panna* czimű kurucz tárgyú képét, a *Kártyázó kuruczokat* és *Rákóczi hazahívását*-t, a melyet az elmúlt napokban az államnak adományozott a már nagy beteg művész. Igazi művészlélek volt, a ki évek óta tartó betegségében is a művészetnek élt, a művészettől várt felgyógyulást.

Betegsége azonban mind jobban erőt vett rajta s most, sokaknak őszinte gyászára sírba döntötte.

A RÉGI BUDA ÉS PEST CZÉHEI.

A czéhek kezdettől fogva számottevő tényezői voltak nemcsak a városok, hanem az egész ország belkormányzatának. Jelentőségteljes közéleti szereplésük a legutóbbi időkig is tagadhatatlan befolyással volt a városok fejlődésére. Az intézményükre, szervezetükre, beléletükre vonatkozó okirataik, emléktárgyaik rendkívül becses forrásai a letünt kor közállapotainak ismeretére törekedő művelődéstörténetnek. Mint a történeti muzeumok általában, a fővárosi muzeum is már elejétől kezdve nagy gondot fordított a régi pesti és budai czéh-emlékek összegyűjtésére s egyik termét a rájuk vonatkozó emléktárgyakkal már régebben be is rendezte. A legtöbb czéh emléktárgyai azonban a később alakult ipartestületek tulajdonába mentek át. Az ezeknek felkutatása és megszerzése körül kifejtett munka eredménye a muzeumnak az az újonnan berendezett terme, a mely majdnem kizárólag a czéhekre vonatkozó újabb gyüjteményt öleli fel.

A teremben vagy 235 tárgy van elhelyezve.

Oldalfalairól gazdag arany-himzésű feliratos selyem czéh-zászlók csüngnek le. Nagyrészük a XVIII. századból való. Mindkét oldalukon olajfestésű kép van: rendszerint a czéh védszentje és majdnem kivétel nélkül az illető mesterségre vonatkozó, bibliai tárgygyal kapcsolatban levő szimbolikus jelenet. Alattuk a falakat a pesti, budai és óbudai czéhek mesterlevelei, felszabadító levelei és szolgálati bizonyítványai borítják. Nemcsak okirati jellegüknél fogva, hanem azért is érdekesek, mert majdnem minden lap fején ott látjuk Pest vagy Buda egykorú rézmetszetű képét. Több közülük különösen becses. A XVIII. századból valók, tehát abból az időből, a melyből fővárosunkra vonatkozó kép meglehetősen kevés maradt fenn. Egytől-egyig mind pesti vagy budai rézmetsző munkája.

Ugyanitt van egy, a XIX. század elejéről való igen érdekes szinezett rajz, mely azt a pályát ábrázolja, a melyet a pesti bérkocsis-czéhnél a mesterek sorába való beiktatás előtt a jelöltnek be kellett futnia.

Érdekes emlékei a czéhek életének a czéhládák. Tulajdonképen a czéh-okmányok és értékek megőrzésére szolgáltak, emellett azonban mint valóságos jelképeit a czéhnek, nagy tiszteletben tartották. Szimbolikus jelentőségük magyarázza meg azt a kiváló gondot, a melyet díszes kiállításukra fordítottak, nemcsak stilszerűség, hanem rendkívül gondos kivitelü munka dolgában is. Egyik-másikon igen szép fa-faragványokat látunk. Sok oszlop-díszes ládánál az oszlopok finom kiképzése, több helyütt a szép fa-mozaik munkák mindmegannyi bizonyitékai asztalos és esztergályos iparunk akkori

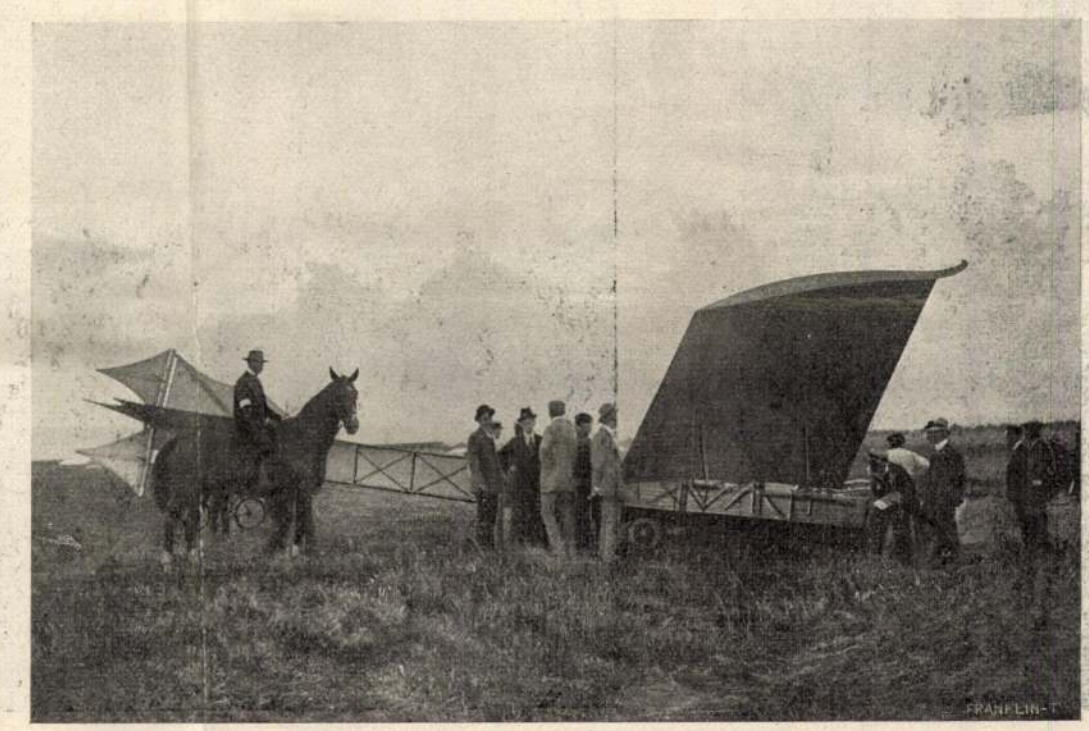

LATHAM EGYIK ZUHANÁSA.

A BUDAPESTI NEMZETKÖZI REPÜLŐVERSENYEKRŐL.

ÉS GÉPJE.

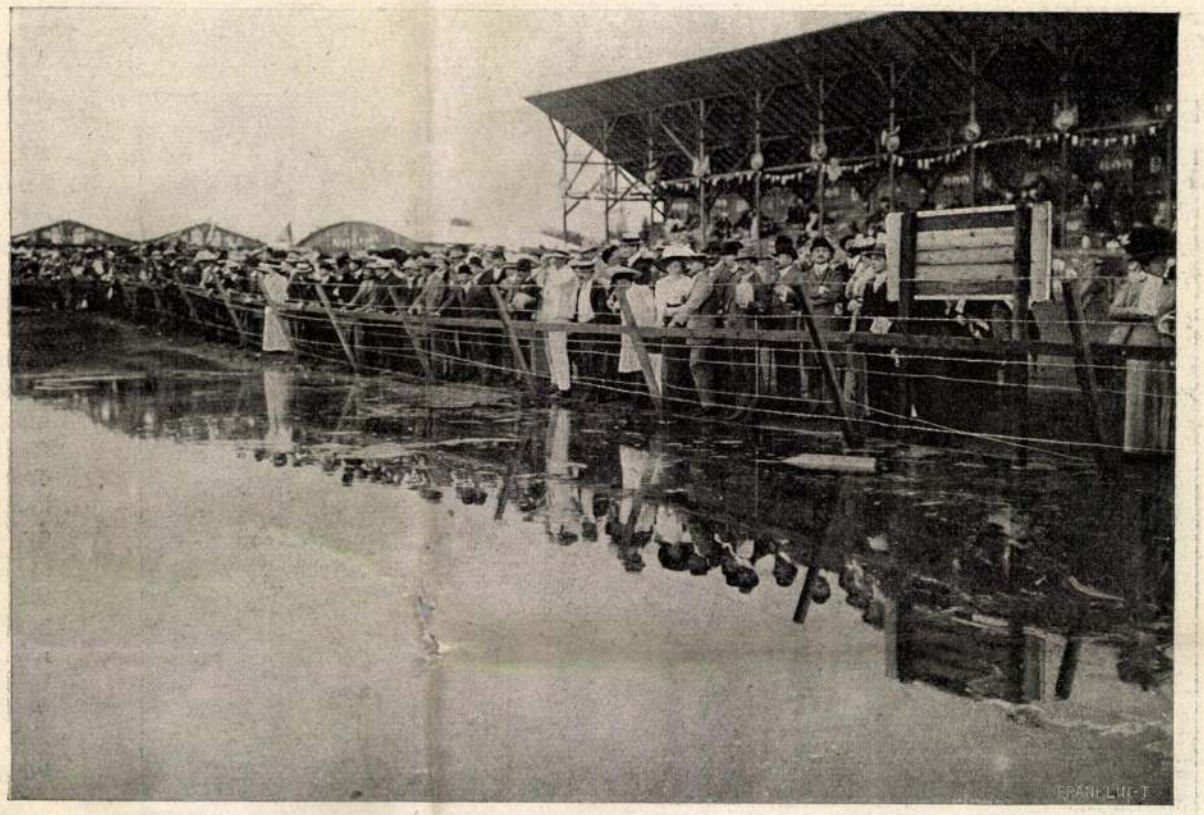

A JUNIUS 8-IKI ZÁPOR UTÁN.

IVONTATJÁK.

PAULHAN FELSZÁLL Mrs CARTEZÁVAL.

kis képen : Paulhan és gróf Károlyi Mihály.)

INGYEN KÖZÖNSÉG.

REPÜLŐVERSENYEKRŐL.

fejlettségének. Legrégibb köztük a pesti szabóczéhé, mely még a török hódoltság ideje alatt, 1648-ban készült. Eredeti a budai könyvkötőczéh mesterládája, mely négy egymásra helyezett bőrkötésű könyvet ábrázol. A fedelén levő bőrbe égetett kép a könyvkötő mesterség körébe vágó szimbolumokkal az akkori iparművészet figyelemre méltó terméke.

A czéh-ládák záraiból és kulcsaiból kerültek ki nagyobbrészt a XVII., XVIII. századbeli lakatos és kovácsiparunkat jellemző vasmunkák is, melyek a terem nagy üvegszekrényének alsó rekeszében vannak kiállítva. A középütt elhelyezett zár (a pesti kádárok ládájáról) a kéziipar valóságos remeke. Ezek a zárak és kulcsok kedves képet nyujtó finálei a szekrény felső két rekeszében elhelyezett tetszetős óragyüjteménynek. Ugyancsak pesti, budai és óbudai mesterek barokk-, empir- és biedermayer-stilusú készítményei. A szekrény tetején gyógyszertári fayence-edények vannak kiállítva, budai gyártmányok a XVIII. századból.

Itt látjuk azt a múlt század elejéről való érdekes inga-órát is nagy, feketére mázolt faköpönyegével, mely évtizedeken át a régi városháza tanácstermében állott. Állítólag valamelyik régi pesti polgár adóhátraléka fejében került a város tulajdonába. Egykorú vele az a S. A. Vogel pesti butorgyáros által készített régi zongora is.

A terem három vitrinája közül kettő telve a czéhek kiváltságleveleivel és mesterkönyveivel. Impozáns külsejük is elárulja fontos okirati jellegüket. Czímlapjaik az iparszerüleg üzött kaligrafia remek-számba menő példányai. Helylyel-közzel oly bámulatosan finom, puha kézirajzokat látunk rajtuk, hogy gyakorlott szem legyen az, mely a litografiától meg tudja különböztetni.

A harmadik vitrinában nagyobbrészt XVIII. századi gombkötő és csizmadia-remekek vannak kiállítva. A gombkötő munkákon még rajta csüng a czéh pecsétje. Mente-kötők, hurkok, mente-, atilla- és somgombok, függönytartó golyók és csészék ezek. Mindmegannyi nyergen készült kézimunka. Mellettük szines anyagból a minták, melyekről a zsinórzat és gombok külömböző kötéseit lemásolták.

A csizmadia remekmunkák egy rojtos topánban, török papucsban és egy pár török czipőben vannak képviselve. Nagy munkát adhatott a topán sarkának sajátságos kidolgozása. Egymásra varrott patkó alakú talpbőr-lemezekből van összeállítva.

Kedves látványt nyújt a terem közepén elhelyezett miniature hajómalom. Az óbudai molnárok czéh-jelvénye volt. Idősebb fővárosi emberek még egészen jól fognak emlékezni ezekre a dunai vizimalmokra, vidéken itt-ott még ma is akad belőlük. A Dunaparton mozgalmas élet szinhelyei voltak. Ugyanitt látjuk a kőműves és kőfaragó vándorló legények szállásczégérét is. Izlésesen kidolgozott görög stilusú kis kerek oszlopcsarnokot ábrázol, teleaggatva a kőműves és kőfaragó mesterség jelvényeivel.

Helyet talált végül magának itt a régi jó budaiak egészséges humora is egy kartonnal, mely mindkét oldalán ugyan primitiv, de a maga nemében érdekes vízfestésű karrikaturákkal van ellátva. Tárgya a disznóhajcsárok életéből van meritve. Abban a kurta kocsmában tartogatták egykoron, mely a mai Margitpark-kávéház helyén állott. A fekete csikóhoz (Zum schwarzen Rössel) volt czímezve, s a budai disznókereskedők tanyája volt. A kép mindkét oldalán német szövegü aláirás van, mely a sohasem létezett becsületes disznóhajcsár czéhet élteti.

Ezek az újabb czéh-emléktárgyak a régebbiekkel együtt a fővárosi múzeumnak ma már olyan jelentékeny gyűjtemény-csoportjává fejlődtek, hogy hozzá hasonló ilynemű kollekcziót gyűjteményes közintézeteinkben alig találunk. Az új terem nemcsak a nagyközönségnek nyújt élvezetes és tanulságos látnivalót, hanem igen becses és nélkülözhetetlen anyagát szolgáltatja főképen Budapest kulturtörténetének.

Schindelmann Ferencz.

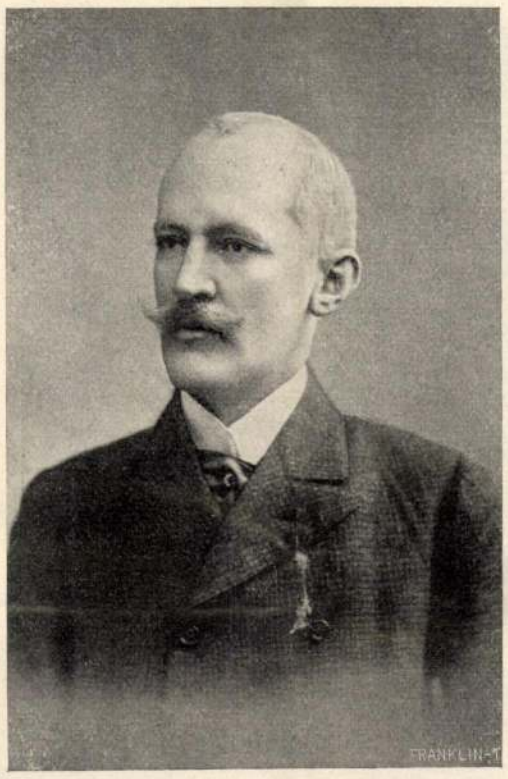

GREGUSS IMRE.

HELENA ÚTJA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Anthony Hope.** — Angolból fordította **Woida Margit.**

V. A háború kitör.

Lynborough lord egyik irigylésreméltó tulajdonsága az volt, hogy ha egyszer meggyújtotta a kanóczot, nyugodtan várta az exploziót. (Ez utóbbi szó szoros összefüggésben állt vele.) Ha tudta, hogy számithat kalandra és csinyre, a közbeeső időt hasznosan, azaz tőle telhetőleg kellemesen töltötte el. Mikor szimbolikus ultimátumát, a lakatot, már elküldte, — s ezzel jogát mintegy megerősítette, — a délelőttöt azzal töltötte, hogy Wilbraham Rogernak aprólékosan és őszintén lediktálta a közte és a Christ Church között lévő korai eltérés változatos történetét. Roger mulatságosnak találta feladatát, mert Lynborough kitünően tudta leirni előkelő ellenfelét. Stabb ezalatt a szomszéd szobában, sírjai között volt.

A tünődő csendet mr. Stillford látogatásának a hire zavarta meg. Nem volt könnyű rábirni a marchesát, hogy megengedje, hogy puhatolódzék, — hogy ha lehet, megkisértsen egy kis cselvetést, — vagy hogy legalább valamit megtudjon az ellenség terveiből. Az igazat bevallva, Stillford nem kevéssé félt a pertől.

Lynborough sohasem tagadtatta el magát s minden embert udvariasan fogadott. De arcza komorrá, magatartása hideggé vált, mikor Stillford a megjelenése és modora, talán a környéken jól ismert neve által keltett jó hatást lerontotta azzal, hogy megmondta, hogy mint a marchesa ügyvédje teszi tiszteletét.

GORECZKY ZSIGMOND, A FŐVÁROS IV. KERÜLETÉNEK ÚJ ELŐLJÁRÓJA.

— Ügyvéd? — szólt felhúzott szemöldökkel Lynborough.

— Igen. A marchesa megtisztelt a bizalmával; és igy azt gondolom, hogy inkább, mig ez a szerencsétlen nézeteltérés . . .

— Miért szerencsétlen? — szólt Lynborough látható meglepetéssel.

— Bizonyára az — szomszédok között? A kastély és Grange között baráti viszonynak kellene lenni. (Erre az ügyes fordulatra nem jött válasz.) Azt gondoltam, — folytatta valamivel kevésbbé folyékonyan, — hogy mielőtt további kellemetlenségeknek és kiadásoknak tennők ki magunkat, jó lenne, ha az ügyet megbeszélném lordságod ügyvédjével.

— Uram, — szólt Lynborough, — bocsánat, hogy ön előtt mondom, kérem, vegye figyelembe, hogy nem én hivtam ide, de nem szeretem az ügyvédeket. Nincs ügyvédem. Sohasem lesz ügyvédem. Nem létező személylyel nem beszélhet.

— De hiszen ez természetes, szinte elkerülhetetlen következménye a helyzetnek, melyet ön idézett föl, Lynborough lord. Nem hagyhatom, hogy ügyfelemet kigúnyolják, hogy kétségtelen jogait letagadják . . .

— Igazán azt hiszi? — szólt közbe felvillanó szemmel Lynborough.

Stillford egy pillanatig habozott. S azután megadta az ősi választ:

— A mennyire én tudom, természetesen az.

— Ah! — mondta Lynborough szárazon.

— Egy ügyvéd sem mondhat ennél többet, Lynborough lord.

— S összevéve semmit sem mondanak! Ha nincs kedvére, a mit mondok, mr. Stillford, újra figyelmeztetem, hogy nem én kerestem a találkozást!

Stillford némileg szarkasztikus lett.

— Személyesen akarja a pörét vezetni? — kérdezte.

— Ha beperelnek, igen. Különben szó sincs perről.

Stillford szeme felragyogott; de azért még kételkedett Lynborough szavainak az értelmében.

— Mi nem félünk a pertől.

— Mivelhogy nincs igazuk, valószinűleg meg is nyernék, — mondta Lynborough mosolyogva. — De jó csomó pénzükbe fog kerülni. Erre legalább képes a törvény; nem igen hiszem, hogy sokkal többre képes. Én részemről ez ügyben ép oly kevéssé fordulnék a törvényhez, mint a római pápához; még előbb ez utóbbihoz.

Stillford mind boldogabb lett, s mindinkább csodálta Lynborought.

— De nincs joga, hogy . . . hm . . . kierőszakoljon jogokat, ha nem szándékozik azokat fentartani.

— De szándékom azt fentartani, mr. Stillford. Ezt nemsokára látni fogja.

— Erőszakkal? — Stillfordot magát is kielégitette az a megbotránkozott, ünnepélyes hang, melylyel ezt a kérdést kiejtette.

— És ha erőszakkal is, önök nem viseltetnek előitélettel a per iránt. A börtön nem ujság nekem . . .

— Hogyan? — Stillford kissé meghökkent. Még nem hallotta mind a Lynborough lordról keringő meséket.

— Azt mondtam, hogy a börtön nem ujság nekem. Szükség esetén leülhetek egy hónapot. Azonban nem vagyok ujoncz abban a némileg degradáló művészetben, hogyan kell az ellenfélt felingerelni, hogy az üssön először. Akkor pedig ő sétál börtönbe, úgy-e? A törvény értelmében! Mintha ennek valami köze is lenne az érdemekhez!

Stillford megmaradt az őt érdeklő pont mellett:

— Jogának fentartása alatt én azt értem, ha azt a törvényszék előtt is megerősíti.

— Oh, ez a világ, milyen ravasz, Roger, de milyen ravasz!

Nevetve egy karosszékbe vetette magát. Stillford már előbb leült.

— Gyújtson rá, mr. Stillford. Úgy-e hogy arra kiváncsi, fogok-e perelni, vagy sem? Nos, nem fogok! Kiván még valamit tudni? Oh, megjegyzem, nem azért félünk a pertől, mert nem ismerjük a törvényeket. Engedje meg, — mr. Stillford ügyvéd — Wilbraham Roger lovag, a Middle Temple tagja, hites ügyvéd. Ha tud-

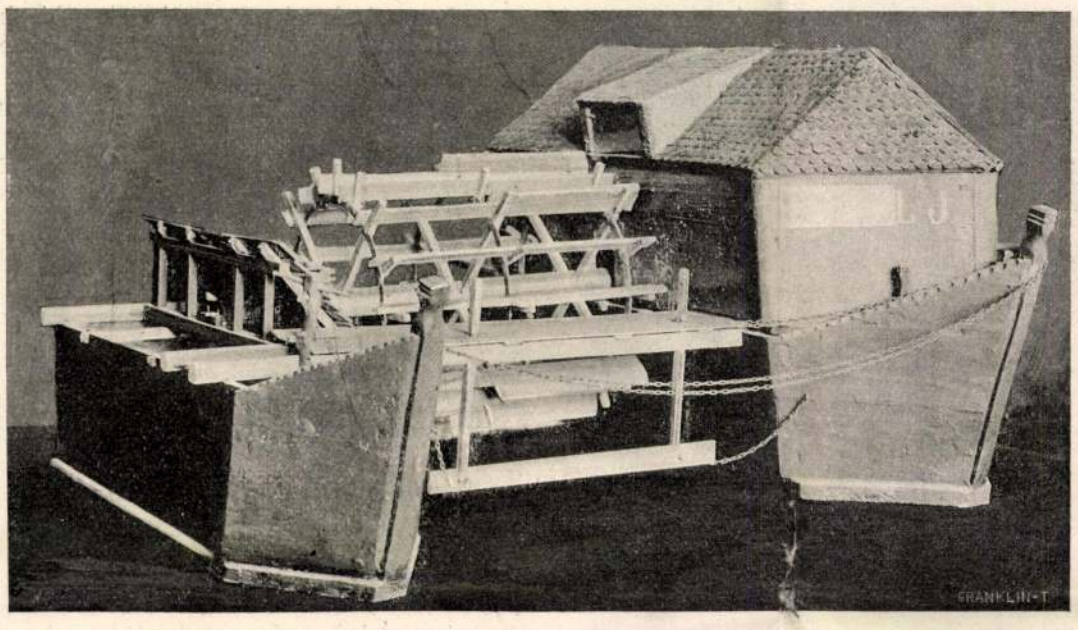

VÍZIMALOM MINTÁJA; AZ Ó-BUDAI MOLNÁROK CZÉH-JELVÉNYE.

tani volna, hogy eljön, Roger felvette volna a parókáját. Nem, nem, mi ismerjük a törvényt, de gyűlöljük.

Stillford örült e kétes előnynek, a per most már a marchesától függött, s ez szerinte nagy előny volt. De Lynborough csipkedése, a hivatása ellen, igazán bosszantotta.

— Így érez a legtöbb ember, kinek . . . kinek a börtön már nem ujság, Lynborough lord.

— Az apostolok, stb? — kérdezte Lynborough hűvösen.

— Alig hiszem, hogy lordságod ahhoz a . . . hm . . . kategoriához tartoznék.

— Ez a legroszabb, senki sem hiszi, — hagyta rá Lynborough őszintén. Őszinte, csaknem fájdalmas sajnálkozás rezgett a hangjában. — Tizenöt éven át próbálkoztam. De egykor talán mégis Szent Ambrusnak fognak nevezni! — Megint csüggedt hangon folytatta: Szent Ambrose, az utolsó, ámbár . . . de mégis, félek, hogy az utolsó. Az apostolokkal, de még a szentekkel is, nagyon mostohán bánnak manapság, mr. Stillford.

Ez felállt.

— Egyéb mondanivalója nincsen számomra, Lynborough lord?

— Nem emlékszem, hogy valaha is lett volna, mr. Stillford. Azt már előbb is megérthette, hogy a parti utat használni szándékozom.

— Ügyfelem meg akarja ebben akadályozni.

— Igen? . . . Nos, önök hárman vannak épkézláb férfiak odalent, így mondták az embereim; ön, az ezredes és a kapitány. Mi is hárman vagyunk idefent. Ez csak egyenlő elosztás?

— Csak nem akarja komolyan birkózással elintézni az ügyet? — Félig mulatott rajta, de a gondolatmenete természetesen kizökkent a rendes kerékvágásból.

— Ez csak önöktől függ. Mi használni fogjuk az utat. — Lynborough félrehajtott fejjel, kárörvendő nevetéssel nézett a csökönyös ügyvédre. — Boszantani fogom önöket, mr. Stillford, éjjel-nappal boszantani fogom. Nagyon éberek legyenek, ha el akarnak úszni arról az útról. S kudarczot fognak vallani.

— Egy utolsó kéréssel fordulok lordságodhoz. Azt hiszem, az ügyet barátságosan is el lehetne intézni. A marchesát rá lehetne birni, hogy megengedje . . .

— Majd ha engedélyt kérek tőle, hogy lélekzetet vehessek, — vágott közbe Lynborough.

— Akkor a küldetésemet befejeztem.

— Gratulálok.

— Kérem?

— Nos, hiszen megtudta, a mire főleg kiváncsi volt, nemde? Ha nyiltan kérdez, egy csomó időt megtakaríthattunk volna. Isten vele, mr. Stillford. Roger, a csengő a kezeügyében van.

— Rajtam akar mulatni? — Stillford felfortyant.

— Nem, de ne higyje, hogy kijátszott, — viszonozta Lynborough nyugodtan.

Elbucsúztak. Lynborough visszatért az espereséhez, Stillford a marchesához. Bár kihozták a sodrából, s érezte, hogy gúnyt űztek belőle,

KŐMŰVESLEGÉNYEK SZÁLLÁSHELYÉNEK CZÉGÉRE.

a nélkül, hogy azt hasonlóval viszonozhatta volna, mégis örült annak a fontos, biztos ténynek, a mit megtudott, s elmondta azt a kliensének. Nyiltan ugyan nem gratulált neki, hogy nem kénytelen pereskedni, hanem megelégedett azzal, hogy megjegyezte, mily kellemes, hogy így megvárhatja a maga idejét, hogy a pert felvegye.

Lady Norah a marchesánál volt. Mind a ketten figyelmesen hallgatták, s apróra kikérdezték. Nemcsak a fontos pontok iránt érdeklődtek, állandóan kérdésekkel ostromolták Stillfordot. «Hogyan mondta ezt?» Mindég ezt a feleletet nyerték: «Oh, — nos, — hát furcsán.» Mielőtt elhagyta őket, utasították, hogy újra torlaszoltassa el a kaput, lehetőleg erősen és feltünően; sőt tilalomfát is akartak felállíttatni. Habár Stillford nem valami ügyesen irta le ellenfelét, mégis úgy látszott, hgy némi hatást ért el.

— Azt hiszem, elragadó lehet, — mondta Norah elgondolkozva, mikor magukra maradtak. — Olyanféle ember, a kit meg tudnék szeretni, Helena.

Rendes körülmények közt a marchesa bámulta és megtapsolta Norah őszinteségét, főúri vonásnak tartotta; Norah kimondta, a mit gondolt, s hagyta a tömeget, gondoljon, a mit akar. A jelen esetben kevésbbé volt elragadtatva, sőt egy kissé meg is botránkozott. Tudta, hogy az a férfi, a kibe Norah belészeretni kegyeskedik, nem könnyű ostromnak lesz kitéve; az ir arczszinnek nehéz ellenállni, s ez rajta tökéletes volt; azonfelül az említett nyiltszivűség csak siettette a dolgot.

— Végre is, az én utamon megy keresztül, Norah, — vetette közbe a marchesa. Mind a kettő elnevette magát. — A nyomorult, szép, mint . . . mint egy Isten, — sóhajtott Helena.

— Láttad? — kérdezte élénken Norah; s a marchesa gyónt; meggyónta azt a pillanatot, azt a gyötrelmes pillanatot Sandy Nabon.

Ökölbe szorított kezekkel ugrott fel.

— Norah, ezt az embert a lábaimnál szeretném látni, hogy végig taposhassak rajta. Oh, nem az út miatt! De azt hiszem, egész idő alatt kinevet!

— Hiszen sohasem látott! Ha látott volna, talán nem nevetne, s te se taposnál rajta végig.

— Ah! de igen! — Türelmetlenül hátravetette a fejét. — Nos, ha látni akarod, ezt, úgy hiszem, könnyen elérheted — az én utamon, holnap.

Ez a párbeszéd titkon boszantotta a marchesát. Nem volt épen féltékeny; végre is semmiért senkire sem lehet féltékenykedni, s a mint az ő találkozása Lynboroughval nem számított, úgy Lady Norah ismeretségét is egy nulla képviselte. De miért akarja őt Norah megismerni? Az út a marchesáé, következésképen a viszály is az övé. Mi köze Norahnak a dologhoz? A marchesa talán egy kis drámát akart alkotni, s Norah elég merész volt új elemeket vinni beléje.

És nem ő egyedül, a hogy ebéd alatt kisült. A kis Dufaure Violet, a kinek a szeszélyes modora hires sikereket ért el az érzelmileg gyengébb nemnél, elfojtott diadallal ült asztalhoz. Irous kapitány udvariasan szemrehányást tett neki, hogy thea után elhagyta a croquet-pályát.

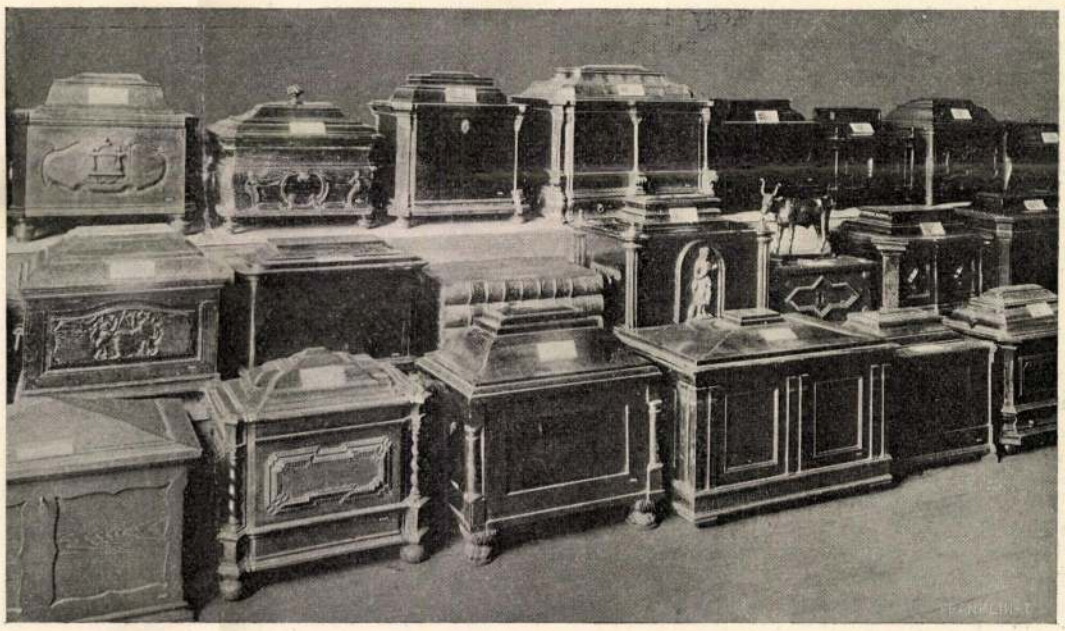

CZÉHLÁDÁK.

RÉGI PESTI ÉS BUDAI CZÉHEK EMLÉKEI A FŐVÁROSI MÚZEUMBAN.

XIXX

Greguss Imre: A szerelmes huszár. Vászon 45X34

Árverési Csarnok Andrássy
aukciója. kat.

5

Greguss Imre

Boda Vilmos, Tolnamegye szegszárdi kerületének képviselője. 1838-ban született Veszprémben. Budapesten jogot végzett, azután megyei tisztviselő lett. 1861-ben Veszprémmegye aljegyzője volt. 1876-ban törvényszéki biró lett Szegzárdon. 1886-ban ismét megyei szolgálatba lépett, mint szolgabiró. Irodalmi tevékenységet is fejtett ki s szerkesztette a «Tolnamegyei Közlöny»-t. 1884 óta képviseli kerületét.

Csávolszky Lajos, Pestmegye fülöpszállási kerületének képviselője. 1841-ben született a nógrádmegyei Bujákon. Korán lépett az irói pályára, eleinte szépirodalmi téren, majd politikai hirlapiró lett. A «Hon»-nak, majd az «Ellenőr»-nek lett munkatársa. A fúzió alkalmával a szélsőbal soraiba lépett s szerkesztette a párt közlönyét, a «Baloldal»-t majd nemsokára megalapította az «Egyetértés»-t, melyet a mult országgyülés végeig szerkesztett 1887 óta folyvást képviselő, mostani kerületét 1896 óta képviseli.

Endrey Gyula, Hódmező-Vásárhely város képviselője. 1856-ban született Egerben. A jogi tanfolyamot ott végezte. Budapesten avatták jogtudorrá s ugyanott tette le az ügyvédi vizsgát. 1878—1880-ig Hevesmegyében mint tiszteletbeli megyei aljegyző működött s Egerben lapot is szerkesztett. 1882-ben Hódmező-Vásárhelyen ügyvédi irodát nyitott és «Vásárhely és Vidéke» című lapot indított, melyet ma is szerkeszt. A hódmezővásárhelyi függetlenségi párt elnöke volt. 1892 óta Hódmező-Vásárhely képviselője.

Farkas Balázs, Szabolcsmegye kisvárdai kerületének képviselője. 1839-ben született Kis-Várdán. A bécsi egyetemen végezte orvosi tanulmányait; 1867-ben megválasztották Szabolcsmegye főorvosává. 1872-ben szülővárosában telepedett le, melynek 1881 óta képviselője.

Horváth Gyula, Fejérmegye csákvári kerületének képviselője. 1867-ben született Sárbogárdon. 1892-ben szerzett ügyvédi oklevelet, miután előbb Németországban volt hosszabb ideig tanulmányúton. Fejérmegye törvényhatósági bizottságának tagja, fővárosi ügyvéd. 1897-ben alapította a «Magyar Jogász» című szaklapot, mely később a «Törvényszéki és Rendőri Ujság»-ba olvadt. E lapnak jelenleg is társszerkesztője.

Jékey Zsigmond, Szatmármegye mátészalkai kerületének képviselője. 1852-ben született Géberjén, Szatmármegyében. Tanulmányait Budapesten, Pozsonyban, Szatmáron és Kassán végezte s azoknak befejezése után birtokán gazdálkodott. Részt vett megyéje közéletében s a szatmármegyei függetlenségi pártnak alelnöke.

Kapolsffy Jenő, Somogymegye lengyeltóti kerületének képviselője. 1853-ban született Kaposvárott. 1874-ben lett ügyvéd és azóta szülővárosában van irodája. 1889-től 1896-ig a kaposvári kerületet képviselte.

Kallay Lipót, Szabolcsmegye nyir-bogdányi kerületének képviselője. 1855-ben született a szabolcsmegyei Napkorban. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, közben azonban Londonban és Oxfordban is hallgatott tanfolyamokat. Ezek után rövid ideig megyei aljegyző volt, de állásáról csakhamar leköszönt és szabolcsmegyei birtokán gazdálkodott. Kerületét 1892 óta képviseli.

Kecskeméthy Ferencz, Békés város képviselője. 1855-ben született Makón. Budapesten theologiát és filozofiai tanfolyamot végezvén, három évet töltött külföldön, Éjszak-Amerikában, Angliában és Skóciában. Békés városának 1885 óta ref. lelkésze. Több egyházi munkát irt, fiatal korában a költészettel is foglalkozott.

Koller Tivadar, Fejérmegye rácz-almási kerületének képviselője. 1849-ben született Alsó-Alapon, Fejérmegyében. Budapesten végezte a jogot; azóta fejérmegyei birtokán gazdálkodik. Részt vett a megyei életben, különösen gazdasági ügyekben.

Lukáts Gyula, Pestmegye monori kerületének képviselője. 1851-ben született Székesfejérvárott, 1866-tól 1868-ig a fiumei tengerészeti akadémiát látogatta. 1868—74-ig előbb mint hadapród, majd mint hadnagy nagyobb tengeri útakat tett s útjairól különböző lapokba czikkeket irt. Visszatérve 1875-ben hazájába, a budapesti egyetemen jogot hallgatott s azóta mint hirlapiró működött. Egyik vezetője volt annak az ifjusági küldöttségnek, mely Abdul Kerimnek díszkardot vitt. Az 1878-iki orosz-török hadjáratban az «Egyetértés» haditudósítója volt. 1879-ben a nagyváradi «Szabadság» című lapot szerkesztette, 1880-ban ugyanitt városi aljegyzővé lett. A nagy-szalontai kerület 1884-ben képviselővé választotta. 1887-ben a rácz-almási, 1892-ben újra a szalontai, 1896-ban pedig a monori kerületet képviselte.

Malatinszky György, Hevesmegye poroszlói kerületének képviselője. 1842-ben született Gyöngyösön. Tanulmányait Budapesten és Bécsben végezte. Birtokán gazdálkodott s részt vett a megyei közéletben.

Molnár Ákos, Biharmegye székelyhidi kerületének képviselője. 1868-ban született Székelyhidon. A jogot Nagy-Váradon, Budapesten és Grácban végezte. Az ügyvédi vizsgát Budapesten tette le s itt nyitott irodát. Irodalmilag is működött; novellagyűjteményt adott ki s főmunkatársa volt a «Csiki Lapok»-nak. A függetlenségi (Kossuth-) párt jegyzője.

Nessi Pál, Somogymegye tabi kerületének képviselője. 1866-ban született Budapesten. A budapesti egyetemen tanult s jogtudori, államtudori és ügyvédi oklevelet szerzett. 1889 óta fővárosi ügyvéd. Részt vett a balatonföldvári fürdőtelep megalapításában s a fürdőtelepesek egyesületének igazgatója. Tartalékos honvédtiszt.

Pap Elek, Hajdumegye nádudvari kerületének képviselője. 1837-ben született Karczagon. Tanulmányait a debreczeni kollegiumban kezdte meg és a budapesti József-műegyetemen szerzett mérnöki oklevelet. Hosszabb ideig működött mint mérnök a Tisza-szabályozási munkálatoknál. 1873-ban szülővárosa polgármesterévé választotta, 1884-ben pedig mostani kerülete képviselővé, melyet azóta állandóan képvisel.

Ratkay László, Tolnamegye pinczehelyi kerületének képviselője. 1853-ban született Gönyőn, Győrmegyében. Jogi tanulmányait elvégezvén, 1877-ben ügyvédi vizsgát tett és azóta Dunaföldvárott ügyvédkedik. A paksi kerület függetlenségi pártjának elnöke. 1896 óta képviselő. Több népszinművet irt, köztük a «Felhő Klári»-t, mely a Népszinházban sikert aratott; számos elterjedt népdal szövegének is ő a szerzője.

Rigó Ferencz, Biharmegye bihari kerületének képviselője. 1849-ben született Gesztelyen, Zemplénmegyében. Jogi tanulmányait Debreczenben végezte s birói vizsgát tett. 1863-ban részt vett a lengyel fölkelésben. 1875-ben már Biharmegyében működött a függetlenségi párt szervezésén. 1881-ben képviselőjelölt volt, de csak 1884-ben sikerült bejutnia a törvényhozó-testületbe. Az 1896-iki választások alkalmával újra őt választották meg a bihari kerületben.

Sturmán György, Borsodmegye mező-keresztesi kerületének képviselője. 1855-ben született Ózdon, Borsodmegyében. A sárospataki főiskolán tanult, majd a müncheni és aacheni műegyetemeken mérnöki oklevelet szerzett. Ismeretei kibővítése czéljából pár évet külföldön töltött. Hazatérve, néhány évig mint mérnök működött s utóbb gazdálkodott. 1892 óta képviseli a mező-keresztesi választókerületet.

Veres József, Békésmegye orosházai kerületének képviselője. 1851-ben született Orosházán. Sopronban és Halleban végezvén theologiai tanulmányait, a soproni evang. lyceum tanára lett, majd az ottani ev. egyház lelkészévé választatott. Szülővárosának 1879 óta lelkésze. Mostani kerületét 1884—96-ig három cykluson át már képviselte. Az egyházi irodalomban tevékeny működést fejtett ki; több könyvet irt és 1896 óta szerkeszti az «Evangelikus Egyház és Iskola» című hetilapot. A békési egyházmegye esperese és az egyetemes evang. lelkészi értekezlet elnöke.

Ugron-pártiak.

Lovászy Márton, Bács-Bodrogmegye ó-kanizsai kerületének képviselője. 1864-ben született Zentán. A jogot Budapesten végezte s államtudori oklevelet nyert. Önkéntesi éve után tartalékos tüzér-hadnagygyá, majd honvédhuszár-hadnagygyá neveztetett ki. A közszolgálatot Bács-Bodrogmegyénél kezdte 1886-ban mint tiszteletbeli aljegyző, majd árvaszéki ülnök. 1896-ban Ada mezőváros főjegyzője lett. Később hirlapirói pályára lépett és a «Magyarország» című napilapnak három év óta felelős szerkesztője.

Néppártiak:

Ernszt Sándor, Nyitramegye privigyei kerületének képviselője. 1870-ben született Galgóczon. Esztergomban végezte theologiai tanulmányait és 1882-ben szentelték pappá. 1897-ben a budapesti egyetemen kánonjogi tudori oklevelet nyert. Előbb Pozsonyban volt káplán. Nyugat-Európában és Kis-Ázsiában tett hosszabb külföldi útjáról hazatérve, 1897-ben az országos néppárti iroda titkára lett. Több napilap és politikai folyóirat munkatársa volt és egy ideig szerkesztője volt a néppárt politikai hetilapjának. 1890-ben a pápa számfeletti titkos kamarásává nevezte ki. 1901 júliusában időközi választásnál jelenlegi kerületében képviselővé választatott.

Szabó István, Győrmegye győrszigeti kerületének képviselője. 1862-ben született Piszka-Miskén, Vasmegyében. Középiskolai tanulmányai végeztével a morva-fehértemplomi lovastiszti tanfolyamot végezte. 12 évig szolgált mint huszártiszt és tanára volt a bécs-újhelyi vívó- és tornatanári képző intézetnek. Jelenleg tartalékos huszárfőhadnagy. Mint Győrváros törvényhatóságának választott tagja vett részt a város közügyeiben. Kiváló sportsman a sport minden ágában s éveken át Szilágyi Dezsőnek kedvelt vívó társa volt. Egy izben életmentésért a koronás arany-érdemkeresztet kapta. A zene-irodalmat is míveli. Kerületét másodszor képviseli.

A Nemzeti Szalon képkiállításából.

HONVÉD-ROHAM A SZOLNOKI CSATÁBAN. — Greguss Imre festménye.

HONVÉD-ROHAM A SZOLNOKI CSATÁBAN.

Greguss Imre festménye.

A magyar szabadságharcz egyik legnevezetesebb eseménye az 1849 márczius 5-ikén lefolyt győzelmes szolnoki csata, melynek döntő mozzanatát: a 3-ik honvédzászlóalj rohamát tünteti elénk Greguss Imre képe erőteljes csoportositásban, lelkesitő harczi hangulatban.

Eltérőleg a régi mesterek csataképeitől, melyeken tömérdek apró alakocskák küzdenek, átgázolva az előtérben fekvő hullákat és ágyúroncsokat, Greguss képe csak néhány alakra szoritkozik, melyek azonban teljes erővel, hiven adják vissza a helyzetet: a hősi küzdelem kimagasló mozzanatát. A művész nem az elesettek tömegével akar hatni, sem pedig a menekülő

ellenség ábrázolásával, hanem bensőbb eszközökhöz nyúl, hogy a szuronyroham vérengző küzdelmét és utolsó erőfeszítését érvényre juttassa. Egy percz még s diadalmas ifjú honvédeink öldöklő harcz után visszaszorítják az osztrák tüzérséget s elfoglalják ágyúikat s ezzel eldöntik a csata sorsát. Még nagyobb jelentőséget nyer e jelenet az ágyúk védelmére felállított sánczkosár mögött feltünő Damjanich alakja által, ki mellett a 65-ik honvédzászlóalj fejlődik ki, melynek más fegyver hiányában egyenesre vert kasza szolgált öldöklő eszközül; ezek is derekasan megállották helyüket és a harczedzett osztrák vadászok nagy részét a Zagyvába szorították. Az ütközetben mint előhad résztvett a lengyel legió is, melynek egyenruhájában egy, a sánczkosár mellett térdeplő lövészt láthatunk.

TEMETKEZÉS A LEVEGŐBEN

Némely embereket nem hagy nyugodni a temetkezés mai módja. Azzal érvelnek, hogy az egészségre veszedelmes, ha a holttesteket a föld alá ássák, hogy ott lassú elenyészésnek legyenek kitéve, mert ezáltal megfertőztetik mindenféle betegségek csiráival nemcsak a földet, hanem kigőzölgések útján a levegőt is. Ezenkivül az illetők szerint, a kegyeletnek sem felel meg, a mai szokás, mert az a gondolat, hogy szeretteink holtteste mindenféle férgek és élősdi állatok tápláléka lesz, nem valami vigasztaló. Az ilyen érvek sok embert rábirnak, hogy hive legyen a halottégetésnek, bár ez a szokás sok nehézséggel jár, mivel egyelőre, a míg általánosan el nem terjedt, nagyon költséges és sok helyütt a hatóságok és különösen az egyházi körök ellenzik.

Ez birt rá egy furfangos angol feltalálót, hogy a temetkezésnek egy egészen új és szokatlan módját eszelje ki, a mely alig számithat ugyan általános elterjedésre, de mint kuriozum érdekes a megemlitésre.

Szerkesztett egy tojásdad alakú léggömböt, mely selyemből készült. Nevet is adott neki: *Navohi*. A gömb belsejében egy másik, belül üres gömb van, melynek burokja úgy van csinálva, hogy a levegő nem hat rajta át. A külső és belső gömb közötti tér világító gázzal van megtöltve, a mely 900 font sulyt bir a levegőbe fölemelni. Mikor most már a gázat beeresztették és a *Nahovi* felfúvódott, a belső gömbbe beleteszik a koporsóba helyezett holttestet álló helyzetben. A koporsó egy robbanó gázzal telt felfújható vánkosba van fektetve, belseje pedig vastag viaszburkolattal van ellátva és annyi maró sav van bele töltve, hogy a holttest elmerül benne. A mint a sav érintkezésbe jut a holttesttel, ez utóbbi gyors feloszlásnak indúl benne s gáz fejlődik, a mely a külső gömbön alkalmazott szelepen kitódúl. A mint ez megtörténik, a koporsó terhe megkönnyebbedik, igy a vánkos, a melyen fekszik, kitágúl s egy ebben alkalmazott tü behatol a robbanó anyagba, miáltal a *Navohi* alsó részében tüz keletkezik. A levegő ekkor behatol ide s a gömb iszonyú erővel felemelkedik s mint tüzgömb, magasan a légben elég.

Tettek is e furcsa találmánynyal kisérleteket. Persze, emberi holttestet nem kaptak e czélra, tehát egy kutya hulláját használták. A mint a *Navohi* felemelkedett, a szelepén fehér felhő szállt ki, a mely folyton felhőzve áradt belőle egész mintegy 3000 láb magasságig. Kétszáz lábbal magasabban a kiömlő füst már fekete volt, aztán a gömb alsó része kigyúlt, majd az egész gömb is, és néhány pillanat múlva egészen eltünt.

Aligha valószinű, hogy a feltalálónak sok hive akadjon, bár sietett eszméjére szabadalmat szerezni. Minden jel arra mutat, hogy az emberiség még jó sokáig megmarad a temetkezés hagyományos módjánál. S ha már valaki minden áron el akarja égettetni a holttestét, a crematorium még mindig egyszerűbb dolog, mint a *Navohi*.

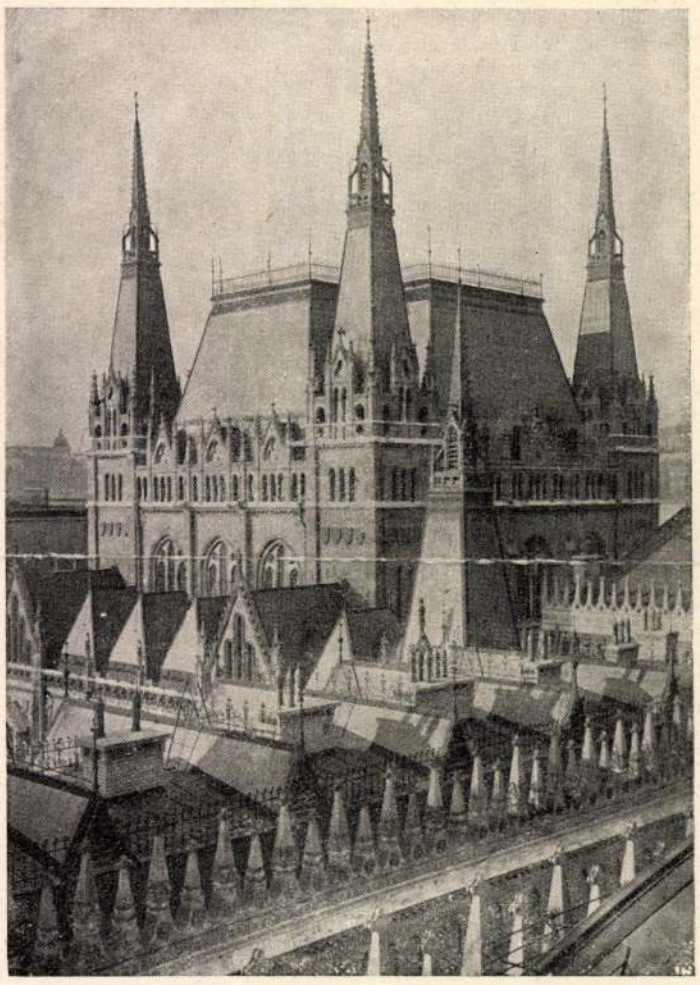

RÉSZLETEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL. — Birchbauer N. amateur fényképe a Photo-Club kiállitásán.

EGYVELEG.

* **Angolország szegényeinek** ellátása a kormánynak havonként 24 millió koronába kerül.

* **Szerencsés hajós.** Mekay Horácz, a Cunard hajózási társulat egyik hajóskapitánya 850 utazást tett Európából Amerikába a nélkül, hogy az általa vezényelt «Lucania» nevű hajót vagy ennek utasait a legcsekélyebb baj érte volna.

* **Házigazdák és lakók.** Néhány év óta a berlini háztulajdonosok szövetkezete a rendetlenül vagy épen nem fizető bérlők névjegyzékét közölte. Most azonban vagy kétszáz bérlő szövetkezett, kik viszont a fukar, szeszélyes és durva háztulajdonosok pontos névsorát közlik.

* **Khinában** igen ritkán lehet nyomorék férfiút, nőt vagy gyermeket látni. Ez onnan van, mivel a testi hibával született gyermeket a khinai szokások szerint rögtön el kell pusztítani.

* **Mesterséges fogak.** Amerikában évenként 30 millió mesterséges fogat gyártanak Európa számára. Megjegyzendő, hogy az Olasz- és Spanyolországba szállított fogaknak hófehéreknek kell lenni, míg Angliában és Németországban csakis a világos sárga színű hamis fogakat használják.

* **Báró Hirsch végrendelete** végrehajtóinak, Bloch és Lanterstein bécsi ügyvédeknek a legfelsőbb törvényszék egyenként 780 ezer korona díjat itélt meg a több száz milliós hagyaték ügyében végzett munkájukért.

* **Uszó kórház.** Boston város kikötőjében van egy kórházszerűleg berendezett hajó, mely naponta beteg asszonyokat és gyermekeket visz ki a nyilt tengerre. A legtöbben visszatérnek este otthonukba. Sokan maradnak azonban a hajón is mindaddig, míg meg nem gyógyúlnak.

* **Történeti nevezetességü esernyőt** árvereztek el nemrég Párisban. Ez az esernyő volt az, melyet XVI. Lajos viselt, midőn Varennesben 1791-ben elfogták s melyet aztán az ottani községházánál sokáig őriztek. Az esernyő igen nagy és erős, szövete kék selyemből van khinai piros szegélylyel. A halhéjtartók bronzból vannak dugóhúzó alakú diszítésekkel. Különben az egész izléstelen, de rendkivül erős.

* **Az ásításról** azt állítja egy franczia orvos, hogy némely esetben nagyon egészséges, különösen nyakfájdalmaknál mesterségesen is elő kellene idézni.

* **110 ezer tehén** tejét fogyasztja el London, s ezért — a tej literét 30 fillérjével számítva — évenként 42 millió koronát fizet.

* **Mexikóban** az 1900-dik évben 376 millió csomag czigarettát és 119 millió szivart gyártottak és adtak el.

* **Az elefántcsontot** franczia gyárosok újabban birka-, őz- és kecskecsontokkal utánozzák, melyeket kellően preparálnak.

* **Khinában a nők** kilenczven százaléka sem irni, sem olvasni nem tud, míg férfiút alig lehet olyat találni, a ki legalább olvasni ne tudna.

* **Franciaországban a jégeső** által évenként okozott kárt átlag 65 millió koronára becsülik. A kár legnagyobb része a szőlőültetvényeken esik.

* **A posta intézménye** Khinában eddigelé ismeretlen lévén, a levelek vagy csomagok továbbítását magánvállalkozók teljesitik, kik minden egyes esetben a felekkel a viteldíj iránt alkudoznak. A viteldíj két harmadát a feladó, a többit a czímzett fizeti meg.

költészet csinált virágait reáaggatta erre az elméletre, amelynek gyakorlásáért az egyes embert akasztófára juttatja ugyanez a társadalom.

Mindez naiv érzelgés. A világtörténelem „itélőszéke" az erősebbel rokonszenvez s az erősebbre ráuszítván a még erősebbnek vérbosszúját, nyugodt felsőbbséggel áll emennek a pártjára, ha jól végezte munkáját. A világ folyását sem Pröhle könyve, sem a mi elmélkedésünk nem terelheti más mederbe, de bármily hatalmas erők irányítsák is ezt a véres folyamot, szubjektiv kritikánkat nem sodorhatják magukkal. Rút dolog tapsra emelni kezünket a legválogatottabb borzalmak láttára, ha mindjárt nem vethetünk is gátat eléjük.

Nem vitatjuk, mert igaza van a szerzőnek, amikor Japán káprázatos sikereinek titkát a sokszor megénekelt japáni néplélekben keresi, „amelyet megérteni európai fejre nézve nem kis feladat, különösen manapság, amikor a nyugati népek gondolkozását oly törekvések és eszmeáramlatok foglalják el és irányítják, amelyeknek abszolute nem természetes világításánál egy Bayard lovag, egy Zrinyi Miklós fanatikus barbár és Petőfi is csak azért érdemel egy kis kegyeletet, mert modern világboldogítók is találnak verseiben idézni valót." (71—72. l.)

Igaz, — miért tagadnók, amikor napról-napra növekvő gyönyörűséggel és bizalommal szemléljük, — hogy a nyugati népek gondolkozását más törekvések is kezdik irányítani, mint például az a kétségtelenül szintén igen tiszteletreméltó „eszmeáramlat", hogy miképpen önthetne az ember legsikeresebben ólmot a testvére fülébe és másefféle tréfás sportok.

Ha a mindenen keresztül gázoló kiméletlen honimádáson kivül nem látnánk ezernyi szeretetreméltó vonást a japáni nemzeti géniuszban, maga ez a fanatikus hazaszeretet inkább elriasztana bennünket, mintsem közel hozza lelkünkhöz Kelet e mosolygó arcú gyermekeit.

Remétjük, hogy a tudós szerző íróasztala a japáni nép lelki természetrajzának még sok más értékes adalékát rejti magában s hogy nemsokára ezekből is kapunk egy csokorra valót. Sejteti ezt velünk az a tanulmánya, amelyben Lengyel Menyhért Taifun-jának pszihologiai felépítéséről oly nagy elismeréssel emlékezik meg.

Kötetének második fele Kemál Bej Gülnihál cimű ötfelvonásos drámájának zengzetes nyelven megírt fordítását foglalja magában. Kivánatos volna, hogy szinigazgatóink figyelmét felébressze az újabb török irodalom e kiváló alkotása.

HALÁSZ GYULA

RILKE: BRIGGE LAURIDS MALTE FÖLJEGYZÉSEI

Egy régi dán arisztokrata család utolsó sarja megírja lazán összefüggő lapokon az élete történetét. Kezdi a legközelebb valón, a mindennapin, leírja vigasztalan sorsát, szegénységét, nyomorúságát, az idegen, közönyös embereket, akik keresztül vonulnak az életén s csodákról álmodik, mikkel bevonhatná a valóság tárgyait. Lassanként előkerülnek régi emlékei, fejezetek, mik teljesen a multba merülnek: elfeledt családi történetek törnek elő, apró, megható jelentéktelenségek, megfakult levelek álmai és melankóliája, fáradt leányok meséi, az élet után való rejtett, de türelmetlen vágyakozás s az emberi lélek mély és nehéz átalakulásai.

Ez a mód, ahogyan valaki elbeszéli a maga élete történetét programm és cél nélkül s a mindennapi élet banalitásán keresztül tapogatódzva mind mélyebbre és mélyebbre hatol a lélek legcsudásabb és legveszélyesebb folyosóin, a jelenségek extraktumának

ez a szinte beteges keresése, a dolgok egy-egy eltünő gesztusának a megrögzítése, mindez Rilkére, a lirikusra is jellemző volt. Ez az életírás is csak csudálatos hasonlatok könyve, amikben minden olyan, mint játék a tükörben. Itt is hasonlatokban érez a költő, újból képek, szemléletek, szimbolumok tolulnak eléje s észrevétlenül, halkan jelenítik meg a tárgyaknak és jelenségeknek örökre rejtélyes kapcsolatát. Minden él, mozog, sehol sincs nyugalom, megmerevedés. Minden tárgynak más és más a lelke, s minden, ami reális, végül valami élővé, történővé, valami mozgóvá válik. S a tárgyaknak ezt a pillanatnyi mozdulatát, melyről valójában sohasem adhatunk magunknak számot, s nem a tárgyakat, ragadja meg Rilke képek alakjában. A tárgyak ezerféleképen változó álorcáit és gesztusait írja le s szinte határtalan a hasonlatok száma.

Ebben a könyvben a lelki hatalmak vagy jobban mondva az érzelmek két világa áll egymás mellett, egymást kiegészítve: mélabús gyerekkori emlékeknek titokban működő, megrázó hatalma, egy régen halott világ álomszerű varázsa és az isten után való vágyakozás ereje, melyet a németek „Gottes-Heimweh"-nek szoktak nevezni. A mult fakó világa azonban nagyobb és hatalmasabb, mint a szegény Brigge Laurids Malte, aki ezeket a följegyzéseket írja. Történeti alakok suhannak el a lelkünk előtt, s nincsen bennük semmi történeti, mintha csak misztikus portrék volnának, s középkori templomok szürke ablakán keresztül látnók valamennyiüket. Mondákat hallunk, amikről nem tudjuk, vajjon nem pusztán az álorcás végzet képei, mint ahogy nem tudjuk megfejteni ezt a fakó, bús szerelmet sem, amely itt olyan különös, idegenszerű, olyan, mint egy támadás valaki ellen, vagy egy fájdalmas rejtély. Isten és szerelem, ez a két polus, amelyek között kell keringenie mindennek. De isten nem tárgy, csak egy ösvény, egy irány; isten egy pillanat, mint a fény vagy egyéb gyönyörűségek. Csak a nyomor több egy pillanatnál. „Nincs a világon semmise, ami olyan sokáig tartana, mint a nyomor és a szenvedés," olvassuk sok helyütt. Isten létének azonban nincsenek bizonyítékai; de ne is keressünk bizonyítékokat. A bizonyosság rettenetes kötelességeket róna ránk.

Rilke prózája új könyvében kétségtelenül elérte fejlődésének csúcsát. Érettebb és mélyebb, mint lelkének korábbi képeskönyvei, melyeken keresztül e csúcshoz jutott. Igaz ugyan, hogy sok olyat mondat el a dán arisztokratával, amit mi már olvastunk valahol verseskötetében, a „Stundenbuch"-ban, A Jó Istenről való történetekben, a Worpswede-monografiában, a Rodin-ban vagy egyebütt, de sehol sem volt kifejezéseinek ilyen finom, álomszerű melódiája, hasonlatainak ilyen harmonikus csengése s végül sehol sem járt olyan mélyen az életről való gondolataiban.

TURÓCI JÓZSEF

Bárdos A:

EGY MŰVÉSZI HAGYATÉKRÓL

Csak úgy bevetődtem egy képkiállításra; nem valami előljáró érdeklődés vagy egy művészi személyiség vonzása vitt oda. Posthumus kiállítás; a művész, amíg élt, nem érdekelt, nem vonzott és nem is bosszantott. Ime, itt is nagy vásznak, híjján minden monumentálisnak, csataképek, történelmi tablók, híjján minden nagy gesztusnak, szorgalmas, szürke munka, egy kis rajztanári lélek bágyadt felfohászkodásai. Alig egy arasznyival élik túl a szürke fejű, csendes Greguss Imrét, aki most szomorú elevenséggel elémedett meg előttem. Tovább megyek, apró kis keretek felé. Egészen közel kell lépnem, hogy jól lássam

Nyugat 1910. dec. 1.

a képeket, de már messziről is valami friss, csapongó szinesség áradt róluk, ez vonzott közelébb. Közelről meg épen frissek, elevenek, megkapóak. Hepe-hupás tavaszi földek, koratavasziak, mikben lázadó nedvek keringenek és mélyről szakadt sóhajok vernek hullámot egy-egy domboldalban. Csupa sár és tisztátalanság, mégis csupa felszabadító és megtisztító föllélegzés. Nem tudatos fogalmazás a természetről, nem a színért és formáért való; de a meglátás erejében és a kihasítás gyors ösztönösségében megkapó festői értékekre is ráhibázó.

Valószinű, hogy Greguss Imre ezeket az apró vásznakat nem tudta kész, de még csak érdekes alkotásoknak sem, hiszen sosem állított ki effélét. Mégis, ezek az apró vásznak szólnak a pillanatokról, melyek Greguss Imrét művésszé avatták. Ezeken és csakis ezeken látjuk a vágyak vergődését, melyekért a számára oly fokozottan tövises hivatásnak magát eljegyezte. Magyarázatok ezek; indokolás és majdnem bocsánatkérés. Megindító akkordja egy posthumus kiállításnak.

Nem tudom szomorú-e vagy vigasztaló, de talán inkább szomorú, hogy majdnem minden ecsettel, vésővel, tollal dolgozó ember életében meg lehet találni egy pillanatot, amely megérteti egy művészpálya és embersors eldőltét. Egészen különös tapasztalásaim vannak e tekintetben, önvádak és megszégyenülések, séták a Luxembourgban, melyek forradalmi művészek gyanánt ismertetik meg Bougeraux-ot és Carolus Duran-t, föllobbant energiák, melyeknek egy egész emberi pályafutás jelzi kiszikkadását. A Szépművészeti Muzeumban van egy klasszikus nyugalmú, majdnem monumentális női fej; csupa nagy, tömör forma, semmi reprezentativ kicsinyesség — és ez a kép a Stettka Gyula nevét viseli. Ezek a múzeumok furcsa meglepetései, ezekért szeretem őket és ezek miatt látom az élettelen és poros muzeumokban emberi energiák forróbb és potensebb felhalmozódását, mint a legelevenebb élettől hangos mai utcán.

BÁRDOS ARTUR

GRECO

Nem tudom, valóban oly határtalanúl szereti-e Nemes Marcel a művészetet, mint ahogyan gyüjteménye katalógusának előszava állítja. Abban azonban egészen igaza van ennek az irásműnek, hogy a kollektió, amelyet a szépművészeti múzeumban letét gyanánt kezelnek s amelyet most csoportosan állítottak ki, „nagyon magas nivón létezik." Néhány név elegendő e nívó jelzésére: Greco, Goya, Constable, Rubens, Teniets, Kalff, Corot, Courbet, Delacroix, Sisleij, Degas, Manet, Monet, Cézanne Renoir, Carrière. A gyengébb idegzetűek szédeleghetnek a nevek puszta hallatára. S ha képeik között van is néhány egészen jelentéktelen, alig jellemző, a nagy többség mégis méltó a névhez, olyan mű tehát, amelyről a modern piktúra történet részleteinek ismétlése nélkül alig lehet szólani. Együtt, a nyolcvan kép egész múzeum. Ha a modern franciákat nézzük, majd a magyar kormány megközelítő gyüjteménynyel sem rendelkezik, ami elég baj a múzeum s a művészi nevelés szempontjából. Nemes Marcel öt Greco-képével se vetekedhet persze a múzeumnak talán egyetlen darabja. Ez a Greco-szegénység immár kevésbé fájdalmas, ennek pótlása kedvéért nem kell túlságos erőfeszítéseket tenni, mert nyilvánvalóan sokkal érdekesebb az, ami Greco körül történik, mint maga a görög földről több mint háromszáz évvel ezelőtt Spanyolországba vetődött mester. A Nemes-gyüjtemény Greco-képei szerint két dolog különbözteti meg korának festőitől ezt a művészt. Bizonyos könnyűség, amit

öt évvel ezelőtt, nagyon elkoptatott, de — minden igazi közhely ilyen — nagyon jellemző műhely-kifejezéssel bátor ecsetkezelésnek mondták volna. Erre az összefoglaló, részleteket mellőző, finom és aprólékos hatásokról lemondó előadási módra Tizian sem tanította tanítványait. Ez, ha nem tudatlanság — s Greconál nem az — akkor az összes hagyományokkal ellentétes vakmerő eredetiség. Hasonló mértékű forradalmár akadt ugyan minden időben, de Greco hozzájuk tartozósága kétségen kívül van, másik külön grecoi tulajdonság a szinezésben nyilvánúl meg. Ez a szinezés nagyjában naturalista, de arcon, testrészleteken, ruhákon, bizonyos foltokban kiütköző beteges sápadtság, a szürkés-sárgától a kékes-zöldig változó tónusok. Akár az idő, akár a festékanyag okozta, akár azoknak van igazuk, hogy Greco, mint régi szabású naturalista hullákról festette az embert: ez a színfelfogás érdekes, misztikus, hol hideg pincelevegőt lehel, hol keresztény mártirok önsanyargatására emlékeztet. A kor blazirt és émelyítő virtusaival szemben Greco fanyarul primitív s minél inkább egyedül áll, annál inkább érdemes arra, hogy észrevegyék. Spanyolországban talán káprázatos alkotásokkal van képviselve, ezek a művei nem alkalmasak arra, hogy őszinte Greco-lázat idézzenek elő s még kevésbbé, hogy más spanyolok, akár Goya, akár Velasquez jelentőségéből valamit elvonjanak. Annál érdekesebb: milyen nagy apparátussal igyekeztek a Greco-láz számára fogékonnyá tenni a világot. A talajt tulajdonképpen Goya készítette elő, divatba hozván Spanyolországot. Muther Richard egyik hátrahagyott művében lelkesíti arra a német kritikusokat és a tudós-világot, hogy kutassák át, fedezzék fel Spanyolország szűz földjét, amint Olaszországot is ők fedezték fel a világnak. Amikor ez a cikk megjelent, egy másik német műtörténetíró, Julius Meier-Graefe már megjárta Spanyolországot, már nyomtatták hamar ismerőssé vált úti könyvét. Furcsa, fölösleges, mellékes, sőt bosszantó részletekkel teli, de elterjedésre feltétlenül alkalmas könyv ez. Greco dícsérete egyebek között és kiábrándulás Valesquezből. A spanyolországi útat a könyv kedvéért kiadói megbízásból tette meg Meier-Graefe. Közel van az a feltevés, hogy kiadói részről tudatos manöver volt ez, hangulatot keltendő Greco mellett. Higyjük, hogy így volt, mert szép és jó ezt hinni, elcsudálkozni, akár irigykedni is. Üzlet, vállalkozás, amelynek reklámeszközei: egy elismert tudós, egy pompás kiállítású, dús tartalmú, drága úti tapasztalatok révén készült könyv. Lehet spekulációnak bélyegezni az egészet, de ez a spekuláció a legkifinomodottabb kultúrát segíti. Greco talán nem érdemel egy könyvet — egész bizonyosan nem érdemel — de való, hogy öreg spanyol kolostorok, a kultura félig már elhagyatott romjai adhatnak még szenzátiót a világnak. Ha adhatnak, bizonyára rájuk fog bukkanni az a Németország, amelynek kiadói félesztendős exotikus utazásra küldhetik íróikat.

Mi messziről és meglehetősen közönyösen nézzük ezt a nagy és irigylendő üzleti, művészeti és irodalmi buzgalmat. A Greco-spekuláció, e pillanatban mintha nem sikerült volna, ami azonban mit sem von le a színjáték szépségéből.

LENGYEL GÉZA

PAÁL LÁSZLÓ KÉPEI

Jó volna tudni, mit gondolnak, mit éreznek azok a derék és nagyontiszteletreméltó férfiak, előkelő állami tisztviselők, akik kényszerűségből megnyitnak minden kiállítást, a Paál Lászlóét épp úgy, mint valamely reményteljes ifjú festő-fotografusét. Jut-e

Greguss Imre

Vas. Lyc. 1860. 600 l.

A történelmi képekre hirdetett pályázatra művészeink közül sokan készitenek vázlatokat. *Greguss* Imre e napokban tért haza Münchenből s három vázlatot hozott magával. Az egyik a világosi fegyverletételt ábrázolja, a mint honvédhuszárok kétségbeesve összetörik kardjukat; a másik II. Rákóczy Ferencznek Lengyelországból való visszatérését mutatja, a mint a fölkelők lelkesülten üdvözlik; a harmadik a király látogatását Szegeden.

séről.

any Bika előtt várakozó külön villamos kocsikon
s.

villásreggelit ad a Rector. (Külön meghívó.)
emplom alapkőletétele és a **négy reformátori**
reformátor, Huszár Gál nyomdaalapító, Szenczi
s György bibliafordító) külön programm szerint.
erdei diakonissza székházhoz.
issza-Intézet felavatása külön programm szerint.
Bikában (adja Debrecen sz. kir. város közön-
e, mindenkit kérünk, hogy helyét már **14 óra**

tár, Déri-múzeum és az iskolatörténeti **kiállítá-**
doskodunk.)
eny a Csokonai Színházban külön programm
ött régi kollégiumi egyházi énekek, szünet után
előadásra a mester vezénylésével.
eni Református Egyház).

5. SZERDA.

is doctorjelöltek avatása az Egyetem Aulájában.
avatása (kilenc theologiai, egy jogi, egy állam-

rmátus püspök és főgondnok átadja a négyszáz-
tanáraivá megválasztottak részére diplomájukat.
a Stadionban, külön programm szerint.
Tiszántúli Református Egyházkerület).
s a Kollégium megtekintése. Csoportos vezetőkről

idóestje az Egyetem központi épületének dísz-

CSÜTÖRTÖK.

yra, Lillafüredre, Budapestre, stb.

ltósága magas jelenlétére, valamint arra, hogy az ünnepség
ogja, kérjük a lehető legnagyobb pontosság megtartását.
azok hivatalosak, akik külön meghívót vagy tiszteletjegyet

Greguss Imre (5)

* *Greguss Imre* kiváló tehetségű fiatal müvészünk közelebb oly müvet fejezett be, mely nálunk a ritkábbak közzé tartozik. Párisban ujabban nagy keletnek örvendenek az oly legyezők, melyeknek diszét egy-egy szép festvény képezi s ott a gazdagság és fényüzés világvárosában a leghiresebb müvészek: Diaz, Duran, Bouguerau sem idegenkenek attól, hogy legyezőket fessenek, melyeket a megrendelő müárusok mesés összeggel fizetnek s még mesésebb áron adnak el. Greguss Imre ily legyezőt festett, de nem megrendelésből, hanem kárpótlásul egy fiatal hölgynek, kinek legyezőjét véletlenül eltörte. A fehér selyem alapra a legszebb népalakokat festé s e mü oly kiválóan sikerült, hogy sok hölgy kivánságát fölkelthetné. Szépek az arabeszkek is s ezek közt egy monogram e két betüből: L. M.

Képzőművészeti Lapok

1879, 138. l.

FERENCZ JÓZSEF
KESERŰVIZ-FORRÁS

Buda, valamint a bel és külföld legtartalmasabb l
s rü-vize, mely nemcsak azért elismert és hogy a

leghathatósabb minden keserü-viz között,

hanem izletes is. **Minden más keserü-viznél félannyit teljes sikerrel használhatni.**

Minden gyógytárban és füszerkereskedésben k
ható. Leirások, a gyógyitási sikerről szóló bizonyit
nyok ingyen kaphatók a **szállitási igazgatóságnál.** I
dapest (váci-utca 18. szám.)

A „KÉPZŐMÜV

HAVI FO

hirdetések a legjutái

e lap ki

Budapesten, II. ker. fő-ut

Budapest, 1879. Nyomatott

(S) 793-94 Honvéd-ujoncok képpel

HONVÉD UJONCZOK 1848-ban. (Saját festménye után fára rajzolta Greguss Imre

A GONOSZ-FÖLD ÉSZAK-AMERIKÁBAN.

Honvéd ujonczok.

A ki a földhöz nőtt a szivével, nehéz annak elszakadni onnan. Pedig maga ez a drága föld követeli meg, hogy fiai elhagyják egy időre az édes falu tornya táját, elmenjenek idegen vidékre, a hol az eke szarvát, kapa nyelét felcserélik kard markolatával, vagy puska agyával, — mert haj, hiába! olyan időt élünk, hogy soha se tudjuk, mikor szomjazik meg ez a föld a lábunk alatt harmatcsepp, hűs esőviz helyett piros meleg vérre.

Mennek a legények katonák dolgára. Elég keserves az elválás. De hát mi az ahhoz, a mikor kötéllel fogták a fiukat, még tán bucsuszóra se engedtek időt; vagy mikor elvitték idegen országba, idegen nép közé, tul messze határán szép Magyarországnak, s ott tartották nyolcz-tiz esztendeig, ugy hogy megvénülve tért vissza az ifju, ha ugyan visszatért valaha. Volt olyan, a kinek hirét se hallották többé.

Pedig még akkor is azt mondta a nóta: „Nyolcz esztendő nem a világ.“

Hogy volna hát a világ két-három esztendő, a mennyire most elviszik a fiatalságot! Aztán nem is viszik valami nagyon messze. Akárhová menjen, testvérekre akad, magyarok közé jut, s megmarad az a vigasztalása, hogy idehaza van, a haza határai között.

Nem is gyászeset most az az ujonczozás, legalább nem olyan mint annak előtte, mikor a rekruta neki bucsulta magát s ugy eltilinkózott még egyszer utoljára a szeretője kapufélfájához dülve, hogy egész falu zokogott utána. Hát még az a kis lány, a kinek a siró hangok szóltak!

Kikisérték aztán, megsiratták, mint a kit temetőbe visznek, — talán előlegül; mert hátha megesik, hogy oly helyen találja a halál, a hol nem lesz a ki könyüt ejtsen a sirjára. Temetés volt akkor rekrutát kisérni. Hiába volt a bor a tele kulacsban; nagyobb volt a bánat, semhogy belefuljon s a vig muzsika szó közül bizony kihallatszott a zokogás.

Mostan menni katonának nem is egyéb, mint elindulás világot próbálni. Olyan mint mikor a mesterlegény vándorbotot vesz a kezébe, hogy gyűjtsön tapasztalást, a minek majd hasznát veszi egykor. Nem gondol most az ujoncz a halálra, örök elválásra. Megcsókolja apját, anyját, bucsuzót int a szeretőjének s azzal vigasztalja, a ki siratni akarja: „ne busulj, meglásd csak, mily megemberedve térek vissza.“

Mire visszatérnek, olyan fontos képü obsitosok válnak belőlök, mintha két kapitulációt szolgáltak volna le Taliánországban. Ők lesznek a falu orákulumai, a kik mindent tudnak; az a három évi katonaság egész egyetemi végzett kurzus nálok.

De hát mikor nem is kellett vinni a legényt, hanem ment magától! Mert volt ám nálunk idő olyan is. Mikor végig hangzott az országon: „A haza veszélyben van!“ s kelt fel a föld népe tömegesen szabadsága, léte védelmére. Nem kellett akkor kötél, sorozás, erőszak. Feketét huzott akkor minden ember, önkényt, a ki megbirta markolni a kardot. Ilyen volt az 1848-ki fölkelés.

Nagy idő volt az akkor. Egyszerre dobbant akkor minden magyar ember keblében a szív s hitvány ember lett volna az, a ki ép-kézláb otthon maradt volna, mikor a haza harczra hivja.

Greguss Imre, fiatal művészünk rajza, melyet jelen számunkban közlünk, s melynek eredetije most a képzőművészeti társaság csarnokában van kiállitva, azt a jelenetet ábrázolja, a mint viszik a honvéd-ujonczokat a faluból. Ha az a magában haladó szomoru legény ott nem volna puskával a vállán, a ki tán a jövendő hőstetteken mereng, a többi fiuról inkább azt hinné az ember, lakadalomba mennek. Hogy megrakja az a legény ott a czigány előtt s mily szilaj jó kedvvel huz ott az a másik egyet a kulacsból. Hátul még a „huszár bácsit“ is megkinálja egy leányzó a butykosból, pedig bizony dehogy tenné, ha rosz szivvel lenne iránta, a mért elviszi valakijét, a kiért a lelke sir. Csak hadd menjen. Mind ott van ugyis, a ki emberséges ember.

Vigan vonulnak ki. Bizony pedig katona uraimék is szivesebben járnák azt a csárdást, ha nem volna kötelesség megőrizni a tekintélyöket. Azért hát a strázsamester összeáll a káplár urammal s nagy komolyan nézik az ujságot, mely dicsőségről, diadalokról beszél. Oh hogy ők is nem lehettek ott annak a kivivásánál!

A „Gonosz-föld“ Észak-Amerikában.

Az észak-amerikai Unió hatalmas területe oly gazdag ugy paradicsomi szépségü, mint a Szaharáéval versenyző kopárságu tájakban, hogy ezen a téren ritka állam állhatná ki vele a versenyt. Vannak őserdői Kaliforniában, melyek 5—6000 éves és oly rendkivül magas és nagy fákból állanak, melyeknek csodájára idegen földrészekből több ezeren utaznak oda évenként. Ott a Yellowstone völgye nagyszerü kénforrásaival s meglepően szép tájaival, melyekért a kongresszus az egész völgyet, mint „Nemzeti parkot“ az egész állam tulajdonául nyilvánitá. Ott vannak Floridának örök tavaszban viruló és illatozó narancs- és rózsaligetei, s végre az előbbieknek mintegy hatalmas ellentétéül ott vannak az ugynevezett „Gonosz földek“ (angolul: Bad Grounds, francziául: Mauvaises Terres) Dakota territoriumban, melyekhez hasonló temetőszerü, kopár, de földtanilag meglepőbb képződésü s érdekesebb földterületet az egész föld kerekségén talán sehol sem találnánk.

E különös és nevezetes vidéket csak 1849-ben fedezték föl a Missouri és mellékfolyói felső vidékén; de a benszülöttek és a korábban oda települt francziák és angolok régóta ismerték már „Gonosz-föld“ elnevezés alatt. Pár év előtt egy kis expedicziő alakult Amerikában geologusokból és rajzolókból, a hires Owen tanár vezetése alatt, e vidék beutazására és megvizsgálására. Az ut Fort Pierre-ből, az amerikai szőrmetársulat egyik kereskedelmi állomásáról (a Missouri jobb partján) indul ki s nyugot felé majdnem végtelennek látszó, gyengén hullámzatos területen visz a „Gonosz-földek“ vidékére. A talaj egészen salétrommal volt tele s csak itt-ott nőtt rajta egy kis rövid fü, de bokor és fa sehol sem volt látható; mérföldeken át csakis a szebbnél szebb kaktuszok emelkednek ki tarkavirágos ágaikkal e sovány és alacsony fütenyészet közül.

Végre az ötödik napon a kis expedicziő a „Gonosz-földre“ érkezett. Az első kilátást e páratlan vidékre egy 100 méternyi magas dombról élvezték; valami rendkivüli, megfoghatatlan és leirhatatlan látvány tárult ott eléjök. A terjedelmes lapályon tul mintha egy romokban heverő nagy város emelkedett volna hatalmas kőfalaival, templomaival és palotáival, melyek ugy külön, mint együtt véve a legbizarrabb és legfantasztikusabb alakokat képezték. A hófehér talajból bástyákkal s ormós és csúcsos fedelekkel koronázott kastélyok és gulák nyultak föl, mely utóbbiak csúcsain roppant kődarabok nyugodtak, látszólag egészen szabadon, csakis az egyensuly által fenntartva. Egy 100 méter magas óriási oszlop, mint hatalmas világitó torony uralkodott a törpébb alakzatok fölött. A távol északnyugaton kéklő hegyláncz szegélyezte a láthatárt: a Fekete hegység (Black Mountains), mely sürü fenyő- és czédruserdőivel élénk ellentétet képezett a lábainál elterülő, alacsonyabb tájak mellett. Az egész hegyláncz fölött a hóval boritott Inian-Yara uralkodik. A szép völgyekben dakota-indiánok tanyáznak, kiknek itt pompás vadászó területük van; a hegyek lábainál termékeny szántóföld terül el, csakhogy ma még senki sem müveli; de ha egyszer az errefelé tervezett vasut s vele a települők ide érkeznek, a Fekete-hegyláncz gazdag vidéke szép jövőre számithat.

Utazóink egy bivalyösvényt követve hatoltak be a „Gonosz-föld“ területére, kopár, meredek oldalon ereszkedve alá, s csakhamar terjedelmes szinkörszerü mélyedésbe értek. Világos sárga szinü és czik-czakkosan csipkézett kőfalak képezték a keritést, a kemény talajon vörös vagy fehér földből álló apró halmok emelkedtek s itt-ott kővé vált vagy porrá korhadt csontok rétegei terültek el a földön. Ugy látszék, mintha ez az egész terület hirtelen 60—70 méternyire sülyedt volna le s mintha e hatalmas természeti forradalom alkalmával e föld- és kőtömegek ismét hirtelen a legvadabb rendetlenségben álltak volna meg lázas rázkódásaik közepette, s idők folytával részint a záporok, részint az évente olvadni szokott nagy hó- és jégtömegek zuhatagjai ugy mosták és nyaldosták ki a függélyes sziklafalakból e sajátságos és bámulatos alakokat, melyek az utazót első tekintetre oly őszinte csodálkozással töltik el. A geologoknak mindjárt feltünt a tömérdek csontmaradvány és kövesedés, mely utóbbiak közt gyakran másfél mázsa sulyu tekenős békák is akadtak részint ép állapotban megmaradva, részint széttöredezve; találtak továbbá több szarvorru-koponyát, egy farkas- vagy kutya-állkapcsot teljesen ép fogakkal s még több érdekes ásatagot. Nem messzire onnan márgákban vagy agyagrétegekben tömérdek csont- és hátgerincz maradványt fedeztek föl, melyek az expedicziő geologjai szerint oreodonoktól, mastodonoktól és elefántoktól eredtek. Szóval ez az egész völgymedencze az ősvilági emlősök óriás terjedelmü temetkező helye, hanem azt még a tudós Owennek sem sikerült megfejtenie, hogy a szárazföldi ősállatok e roppant csonthalmaza miféle nagyszerü földtani esemény folytán gyülhetett itt össze, Amerika szárazföldének ugy szólva kellős közepén, annyi tömérdek tengeri csigával és teknős békával együttesen?

Annyi kétségtelen tény, hogy a „Gonosz-föld“ képződése az ugynevezett harmad-korszakból (tertiär) származik, mely alatt bolygónkon már különböző égaljak uralkodtak s téreit jelentékeny állat- és növénytenyészet élénkitette. A „Gonosz-föld“ vidékének földtana s egykori állatvilágának története még érdekesebbnek tünhetik föl előttünk, ha elgondoljuk, hogy ama korban, mikor az itt porladó állatok (archaetherium, oreodon, palaeotherium, acerotherium s más vastagbőrüek) éltek, akkor még az amerikai szárazföld alakja nagyban különbözött a mostanitól. Európa és Ázsia még nem voltak szárazföldek, hanem hatalmas szigetek. Észak-Amerikának atlanti-tengeri partvidékeit az Alleghany-hegylánczig az őstenger hullámai boritották, valamint a Mississippi alsó vidékei is Vicksburgig. Csakis ez eocen-korszakbeli ősállatok kihalása után következett korszakban emelkedtek föl Európa közepén az Alpok, Indiában pedig a Himalaya, sőt Brazilia is e korszakban merült fel a tenger hullámaiból.

Ily elképzelhetetlen régi korból valók amaz érdekes állati maradványok, melyek a „Gonosz-föld“ talaját boritják. S ama csontok közül némely darabok mégis oly épen maradtak meg, hogy fényesre zománczozott felületökről a nap sugarai élénken verődnek vissza és a csontok csiszolt aczélhoz hasonlitanak; ha nem volnának megkövülve s alakjok nem volna oly különös, idegenszerü, azt hinné az ember, hogy ma is élő állatfajoktól származnak s legfeljebb pár évig voltak kitéve az égető nap hevének.

Sámi Lajos.

A gorilla és rokonai.

(Folytatás.)

A gorillánál, mint oly majomnál, mely főleg a földön tartózkodik, az ujjak nem olyan hosszuk mint a fákon élő majmoknál. Kezei rövidek és vastagok s a mellett igen nagyok; majdnem oly szélesek mint a milyen hosszuk s ezáltal inkább hasonlitnak az emberi kézhez, mint a többi majmokéi. Hátulsó kezei valamivel hoszszabbak, mint az elsők s igy meglehetősen megközelitik azt a viszonyt, mely az emberi kezek és lábak arányai közt létezik. Mind a négy kéz hátulsó része az ujjakig szőrrel van benőve.

Du Chaillu több gorillát nyuzott meg és bőreiket elhozta magával. E bőr ugyan vastagabb, mint a többi majmoké, de mégis könnyen szakad, főleg a hónaljaknál. A kinőtt állat szőre vasszürke. Minden egyes szőrszálon szürke és fekete gyürük váltják föl egymást. A vén gorillák egészen megőszülnek, csak a kezeiken lévő hosszu, bozontos szőr tartja meg a szinét. Az állat feje rövid, vörösesbarna szőrrel van boritva, mely nyakáig ér. A nőstényeknél nincsenek meg az emlitett szingyürük, hanem egészen feketék, feltünő hajlammal a megvörösödésre. Mindkét nemnél egy hely, a hát közepén, kopaszszá van dörzsölve, hihetőleg az, melylyel éjente a fához támaszkodik.

Bár a gorilla egész feje feltünőleg nagy, mégis agyürege aránylag igen kicsiny és alacsony. Az arcz is aránylag sokkal rövidebb, mint az orang-utangnál s homloka feltünően alacsony, ellenben a feje teteje magas és hegyes. Arcza körül gyenge pofaszakál mutatkozik. Szemhéjai vékonyak, de világosan láthatók. A szemek távolabb állnak egymástól mint az embernél. Fülei nagyon hasonlitnak saját fajunk füleihez, csakhogy még kisebbek s a szemekkel egyenlő magasságban állanak. Az orr erősebben

MEGZAVART BETYÁROK. — SAJÁT FESTMÉNYE UTÁN RAJZ. GREGUSS IMRE.

MARABUK.

a melyek a nagy arányok mellett, melyeket az ütközet vőn, észrevétlen, följegyezetlen vesznek el.

Pedig egy-egy ily párviadali részlet néha valóságos megszemélyesitése az egész csatának. Mai képünk is egy ilyet tüntet föl. Csak két alakot látunk az előtérben, egy oroszt s egy törököt, a kik halált megvető elszántsággal kaptak ölre s feszült izmokkal küzdenek, mintha az ő küzdelmöktől függne a köröttök mennydörgő egész csata kimenetele. Mit törődnek ők most azzal, hogy ott körülöttük még ezren és ezren harczolnak! Ők megkapták egymásban a magok ellenségét, kivel ha végeztek, keresnek maguknak másikat.

A kép megragadó drámaiságu. A két személyben valóban az egész orosz és török sereget látjuk küzdeni, ádáz dühhel, elszántsággal, halni készen a diadalért. Szinte látjuk, hogy ezek nem fognak elválni addig, mig egyikük halálra nem sebesül. De azt nem is sejthetjük, melyik lesz az, s idegfeszitő várakozással szinte a küzdők további mozdulását várjuk, egész megfeledkezve arról, hogy a kép mozdulatlan marad s kétségben hagy az eredmény felől.

Két magyar festő az ujabb nemzedékből.

A képzőművészeti csarnok e héten történt megnyitása több fiatal hazai festőnek is alkalmat nyujtott magokra vonni a figyelmet kiállitott képeikkel, s olyanokul mutatni be magokat, mint a kiknek művészeti jövőjéhez szép reményeket köthetünk.

Szép lendületnek indult festőművészetünk jövendője nem lehet közönyös előttünk, s örömmel kell följegyeznünk, ha már most találkozunk oly előjelekkel az ifjabb festő nemzedék egyes tagjainál, melyekből bizton következtethetjük, — mindig föltéve a kellő szorgalmat és tanulmányt, — hogy a mit az idősebbek oly szép sikerrel kezdtek, jó nevet alapitani meg a magyarnak a képzőművészetek terén is, folytatni fogják majd hasonló sikerrel.

Az ifjabb nemzedék ama tagjai közül, kiknek jövője elé bizalommal tekintenek a műértő körök, nehánynak művét eredeti fametszetben mi is be szándékozunk mutatni olvasóinknak lapunk hasábjain, részint tájékoztatóul a közönségnek, részint buzditásul azoknak, a kik azt valóban megérdemlik.

Megkezdjük *Feszty* Árpád egy tájképével. Feszty még igen fiatal ember, de már mintegy két év óta emlegetik, mint olyant, a kiből jó vezetés mellett jeles képiró válhatik. A reáliskola elvégeztével egyenesen Münchenbe ment, hol egy ideig az ottani nagyhirü akadémiában, melynek több művész hazánkfia pl. Benczur, Wagner szintén jeles tanárai, majd később Kubinszky s végre Mészöly vezetése alatt folytatá tanulmányait. Szép tehetsége már ott magára vonta nemcsak tanárai figyelmét, de a műértő közönségét is. Nevezetesen ott volt kiállitva a Kunstvereinban ama képének eredetije is, melynek mai számunkban Morelli művészi vésője alól kikerült fametszetü másolatát közöljük, a fiatal festő sajátkezü rajza után.

E kép alföldi „Tanyát“ ábrázol, megviselt, félig bedőlt szalma-tetejü házakkal, füzfák árnyékában. A szolgalegény hazatért a mezőről s ott itatja szomjas lovait a görbe gémü kut korhadó vályujában. A kép hangulatteljes s szép felfogásról tanuskodik. A müncheni kritika is elismerőleg nyilatkozott felőle, ugy szintén egy ugyanakkor kiállitott másik képéről is, mely Lenau „Kákadalai“-nak képezi sikerült illusztrácziját.

Feszty csak tavaly, az év vége felé került haza külföldről, s itt mindjárt magára vonta a figyelmet a nemzeti muzeumban kiállitott nagyobb tájképével. Időközben Pesten és a vidéken dolgozott, tanulmányokat festve. Utóbbi időben a müvészetek iránt oly szép érdeklődést tanusitó derék főpapunk, Ipolyi Arnold püspök vette pártfogása alá, kinél több hétig időzött s ki nála egy nagyobb tájképet is megrendelt, melynek tárgya a szent-kereszti gyönyörü park egy érdekes részlete.

A most megnyilt mücsarnokban három kisebb képe mellett egy nagyobb tájképe van kiállitva: „Delelő a Nyitra partján,“ mely terebélyes füzfák alatt heverésző parasztokat tüntet föl, a mint lovaikat pihentetik. A képben hiányzik még a kellő lágyság, azonban igy is figyelemre méltó tehetségről tanuskodik.

Egy másik fiatal festőnk, kinek egyik képét — szintén saját rajza után és Morelli metszetében — hasonlókép mai számunkban mutatjuk be, — *Greguss Imre* már nem ismeretlen a „Vasárnapi Ujság“ közönsége előtt; 1875-iki évfolyamunkban (50 sz.) bemutattuk „Honvéd ujoncz ok“ czimü csinos képét. Ő is a legifjabb festő nemzedékhez tartozik. Tanulmányait a pesti mintarajztanodában kezdette meg, honnan a müncheni akadémiába ment, a Seitz iskolájába, kitől később a nagynevü lengyel lófestőhöz, Brandthoz került, s annak vezetése alatt folytatta tanulmányait.

Jelen képünk eredetije szintén a müncheni Kunstvereinban volt kiállitva. Rozzant, kidültbedült csárda szellős eresze alatt mulatoznak a betyárok egy barna czimbalmos nótái mellett, midőn az egyik, az idősebb róka gyakorlott szemmel észreveszi a távolról jövő lovas pandurokat, kiknek közeledtét különben a Bodri éles szaglása is elárulta. Puskája után kapva, talán védelemre, vagy mi valószinübb, menekülésre készül. A fiatalabb, pörge bajuszu hetyke betyárlegény még e kritikus pillanatban is ráér még egyszer kedvére átölelni a nem is igen huzódozó pirospozsgás csaplárleányt. A két ló szomoruan csüggeszti le fejét, bekötve a csárda árnyas félszerébe s nem is sejtve még, hogy mily drága dolog következik azonnal. — Az alakokban élet és erő van, a csoportositás elég ügyes, s a környezet, maga a csárda s a háttér felé a messzeségben elvesző vidék, a kibontakozó lovas alakok körvonalaival, egységes benyomást tesznek a nézőre, s kifejezik a „Megzavart betyárok“ helyzetét.

Greguss Imrének négy képe van kiállitva ez időszerint a műcsarnokban. Egyik, a legsikerültebb, a „Kártyázó parasztok“, melyet eredeti felfogás és charakterisztikus kivitel jellemez. Másik, nagyobb, de még be nem fejezett műve a „Honvédtábor“, mely kivált eleven képzelet által tünik ki. Egy kisebb műve, a „Lókötő“, homokbuczkák között lóháton ülő magyar legényt tüntet föl, csinos, élénk szinekkel, végre a „Búsuló leány“ mély érzéssel, hangulatosan van festve.

Négy irónő egy családból.

(Maros-németii gyöngyszemek.)

I. Dévától lefelé rövid félórányira a Maros balpartján fekszik Maros-Németi nevü kis község. Egyszerü és szegény oláh emberek lakják, a hirnévnek és szereplésnek minden igénye nélkül.

Hanem a kicsiny községben egy terjedelmes nagy kert terül el, melyben a platán, a szomorufüz- és gyertyánfa feltünő nagyra nő és buján tenyészik; a fügefa szabadban él és jól megérleli gyümölcsét, s egy ausztráliai eredetü sátorfa akkorára fejlődött négy évtized alatt, hogy a földre hajló izmos ágai által alkotott boltozatban okkal-móddal egész község népe összegyülhetne isteni tisztelet tartására.

Ebben a természettől megáldott kertben, honnan a dévai vár regényes romjaira láthatni és a Maros andalitó moraját hallani folyvást, egy jó izléssel épitett nagy szabásu uri lak áll. Homlokzata előtt rómaiak korabeli emlékkövek sora késziti rá a látogatót, hogy a tudomány és irodalom kincseit keresse bennt is.

E kastély tulajdonosa *Kún* Géza gróf, a magyar tudományos akadémia levelező tagja, hatalmas készültségü nyelvtudós.

Olyan gróf, a ki „szeretne egyetemi tanár lenni, de semmiképen sem fogadna el egy főispánságot;“ a ki nem tart szónoklatokat megyei gyülésen a keleti kérdés felett: hanem irja szorgalommal a hún nyelv szótárát latin bevezetéssel.

Az előbbi tulajdonos, a mostaninak anyai nagybátyja gróf *Gyulay* Lajos volt. Arczképe és életrajza ösmeretes ezen lap olvasói előtt is. Emlékiratainak első kötetét oly méltó unokaöcscse rendezte sajtó alá. Gróf Gyulay Lajos Döbrentey Gábor tanitványa, Kazinczy Ferencz, Bölöni Farkas Sándor, s egy egész sor nagy nevü ember barátja és levelező társa, tudományszerető és nemes izlésü főur.

II. Sem azt nem tudom, hány kötetből áll, sem azt, hogy mi-mident foglal magában a gróf Gyulay-féle könyvtár. Annyit tudok csak, hogy egy jókora szoba tele van vele, s a magyar, német, latin, görög, franczia és angol nyelvü, becsesnél becsesebb könyvek két sorban is tömöttitik a szekrényeket.

Mindezek azonban meglehetnek s megvannak más nagyobb könyvtárakban is; pénzzel és utánjárással megszerezhetők: hanem hagyott fenn gróf Gyulay egy egész rakás kézirat- és apró nyomtatvány-gyüjteményt, a melyek közt kiváló érdekességü darabok találhatók.

Bámulatos az a türelem és pontosság, a melylyel még oly kicsinyeknek látszó irodalmi dolgokat is megőrzött és rendbe szedett. Két izmos kötetet hagyott csupán halotti és házassági jelentésekből. Láttam egy kötetben egy nyomtatott meghivót, valamikor a 30-as években Kolozsvártt Tauffernél rendezett bálra.

A ki olvasta, például, Macaulay Anglia történetét, az tudja, hogy mennyi korfestő becse van a hiven megőrzött ilyen apróságoknak.

Különböző kéziratokból: levelezésekből, jegyzetekből, tanulmányokból hat nagy kötet van fenhagyva.

Ezen kötetek tartalmát maga gróf Gyulay szedte rendbe, s elől a czimlapon sajátkezüleg készitette el a tartalomjegyzéket. Néhol a dolgozatok czimei mellé biráló észrevételeket is tett, például, egy szerző és évszám nélkül lévő iskolaügyi dolgozatra megjegyezte, hogy „jeles munka“, — a minthogy az is.

III. Egyik kézirati kötet tartalomjegyzékében egyebek közt ezt olvastam: „*Józsika Mária bárónő Gyulay Józsefné versei, részint maga kezével irattak.*“

Nagy érdekeltséggel kerestem föl ezen verseket és egy valódi költői lélek ömledezéseire találtam bennük.

„Boldogtalan sorsa siralmas éltemnek;
Árad napról napra gyötrelme szivemnek,
Nem virrad fel többé víg napja kedvemnek,
Ujul nagy bánatja szomoru lelkemnek.“

Ép oly igaz bánat hangja, mint a következők:

Greguss Imre

Műv l

1910. 330-338 l
önarck és képekkel
művei felsorol-ont
időrendben és a
tulajd. mevez-vel

D!

GREGUSS IMRE

Greguss Imre festőművész valamikor úgy indult, mint azok, akikre pályájuk elején, művészi elindulások első stációján, őszintén és meggyőződéssel rámondják az őket figyelők, hogy „igen tehetséges". Tele nagyot akaró fiatalsággal, ambicióval s nem közönséges feladatokra hivatott tehetséggel. Ez nem annyira régen volt, hogy elvesszen az emlékezések ködében, hogy ne tudják visszaidézni azok, akik vagy vele együtt indultak, vagy pedig figyelték s kritikával kísérték próbálgatásainak első termékeit. Maga Greguss Imre ötvennégy éves volt, amikor meghalt Budapesten, június hó 5-én. Tehát nem oly korban, amikor az ember már teljesen félreteszi a munkát, nincs több oly művészi mondanivalója, nincs oly képességek birtokában, amelyek másokat, az embereket érdekelnék. Mégis Greguss Imre, amikor meghalt, csak igazán egy szűk kis körben keltette azt a fájdalmas érzést, amit az életük-

GREGUSS IMRE ONARCKÉPE

ben nobilis dolgokat végző emberek, művészek keltenek azok közt, akik megértették, ismerték, akiknek ő a munkáival örömöket ajándékozott. Csak egy kisebb, régi emberekből álló kör tudta, hogy ki volt. A legújabb generáció nem ismerte Greguss Imrét. Ez a generáció ugyan hallotta a nevét, itt-ott látott egy-egy képet Greguss Imre aláírással, de a művészről keveset tudott, leglább is egészen máshova helyezte, mint amit megérdemelt, egészen másképp értékelte, mint ami a Greguss Imre igazi érdeme volt. Ennek a generációnak valósággal úgy kell felfedezni Greguss Imrét. Pedig csak, mint mondtuk már, ötvennégy éves volt, amikor meghalt.

Az okát aki keresi, bizonyos, hogy nem szabad egyedül keresnie az újabb generáció ízlésében, változott művészi felfogásában, vagy ami a nagy értékeket is sokszor elfelejteti ideigóráig, a divatban. Bizonyos, hogy vannak irányok, hogy sokszor az irányt nézik s nem az ettől független művészi tartalmat.

Azt az irányt, amelyhez Greguss Imre sorolható, fiatalsága, megindulása idején, divat dolgában rég túlhaladta

Művészet
1910. évf. 330-338. l
önarck és képekkel

mégis merész, mert itt már fedő színeket használ, amit alantabb csakis a posztament élszalagjának megaranyozásánál láttunk. Ennek a négyszögű hasábalakú pillérnek is mindenik mélyített oldallapját, a fejezet abakus széleit a mellszobor posztamentjének élével együtt megaranyozta, míg a szőlőfürtök kék, a szőlőlevelek pedig sárguló zöld színben élénken válnak el a csillogó aranyalapról. A költő mellét borító cserfalomb, noha kőből van, inkább a bronz színéhez közeledik, melyhez különben is átmenetül szolgál.

Az egész szobor színharmoniája tehát meglep újdonságával és merészségével. Ma kétségkívül kellemesen hat, mert az új bronznak cleven fénye a nyers kővel ellentétben kirívó volna még akkor is, ha mesterséges patinával volna sötétre tompítva. Más kérdés azonban, mit mond e merész kísérlethez az idő? Hogy fogja majd színezni az eső, a nap, a hideg és melegnek kiméletlen és gyors váltakozása az egész szoborcsoportozatot és architekturáját? A fedő színek kétségkívül elhalványodnak, részben lemosódnak, míg a nagy aranyfelületek csillogása legtovább fog a kő felületének megtámadása nélkül megmaradni. Hogy e fényfoltok elég terjedelműek volnának az egész architektura tömegének kidomborítására: nem lehet mondani. Az egységes hatás tehát lényegesen változni fog. Csak egytől lehet e szép kísérletet félteni: Ha — bocsánatot kérek Nagy-Kőrös jövő művészgenerációjától feltevésemért — ha valaha olajfestékkel javitanák ki a pusztulásnak indult színezést. Pedig e feltevés, fájdalom könnyen bekövetkezhetik. Legalább napjaink restauráló művészete erre elég szomorú és elég gyakori példát mutat. Dehát hiába! Annyi áll, hogy a szobrok színezése iránti vágy sokkal jogosultabb, mint a ránkerőszakolt, affektáló szín-iszony. Michel Angelo kora óta úgy megszoktuk az egyszínű szobrokat, hogy most jó sok időbe fog kerülni, míg a közízlés visszatér a természetes színek kedveléséhez. A márványszobrok színezésére tettek már újabb időben is kísérleteket. Festett szobrok állandóan láthatók a berlini National-Galerie-ben és a mi kiállításainkon is; de azért még a szakemberek sem alkottak maguknak ezek hatása felől kész ítéletet. Akik pedig csak rosszul festett, vagy csak egyszínű szobrot ismernek, előre kiáltják, hogy jaj a képfaragásnak, ha színezni kezd, mert a természetesség hajhászásában a panoptikumok viaszbábjai színvonalára sülyed; eltompítja a tiszta forma iránti érzéket stb. Mindez azonban túlzás és csak az egyszínű szobrok iránt magunkba nevelt előszeretet kifolyása! A művészien festett szobor sohasem hazudja a természetességet, mint a felöltöztetett viaszbáb; csupán arra törekszik, hogy képzeletünk megalkossa az ábrázolt tárgynak tökéletes ideális képét. Már pedig éppen ebben, a képzelő erőnek szabad tevékenységében van a szellemi élvezet! A képzelet foglalkoztatása nélkül nincs művészi hatás. Hiszen ha nem képzeletünknek ez a szabad szárnyalása, mely a tárgy faragott és festett képétől annak szellemi tökéletes képeig visz el, alkotja az esztétikai gyönyörűséget: akkor Krisztus Pilátus előtti jelenete többet ér bengáli fénynyel megvilágított ügyes színpadi csoportképben, mint Munkácsy nagy festményén! A színezett szobor tehát csak akkor ölné el a képzelet működését, ha naturalizmusában megszünne egyszersmind szobor maradni. Az egész feladat művészi megoldása ennélfogva azon fordul meg, hogy sikerül-e a szabad ég alá helyezett szobrok színezésének technikáját feltalálni. Minden kísérlet ezen a téren tiszteletre méltó: a Stroblé pedig kétszeresen az, mert ő sok körültekintéssel, kiváló művészi érzékkel járt el a színezésben, s még ha az idő rá cáfol is valaha: az út bizonyára meg van törve s előbb-utóbb célhoz vezet.

Gerecze Péter dr.

az idő. Mégis, nem valószínű, hogy ebben keresendő az, hogy Greguss Imrét ma fel kell fedezni Az ok másban van. Voltunk az immár elhalt művész műtermében, lakásán, láttuk hátrahagyott vázlatait, elkezdett képeit. Azokat is, amelyeket alig néhány nappal csinált halála előtt s azokat is, amelyek régebbi időkre, a husz és harminc éves Greguss Imréhez visznek vissza. Ezeket a vázlatokat, nagy, sok százra menő képanyagot, amelyekből a művész hozzátartozói legközelebb posthumus kiállítást fognak rendezni a Műcsarnokban, Fodor Ferenc úr, a művész sógora volt szíves nekünk megmutatni, chronologikus, fejlődést követő időrendben.

Nagy massza, amely a legkülönfélébb sujet-eket öleli fel. Van köztük tájkép, studium, figurális tanulmány, sok akt, ceruzarajz, tuss, színes vázlat, gyors, pillanatnyi mozgásokat lejegyző s elmélyedő, fikszirozóbb studiumot jelentő grafikus lap. Nagyobb kompoziciók első ötletei, köztük egy soha meg nem festett figurális sujet színvázlata (címe a világosi fegyverletétel lett volna), amely igen meleg, tüzes színekkel festett interieurban ábrázolja Görgeyt, vezérkarával. Sok temperamentummal csinált kis vázlat, amelyből, ha elkészül, igen egyszerűen felfogott jó kép lesz. Itt vannak aztán a budapesti Lyka Döme-féle ház freskóinak kis kartonjai, amelyek magyar genre-ből vannak merítve. A kartonokon éppen nem látni az olajfestmények szerzőjét. Megvan bennük a freskó stilizált előadása, derült, világos színezés, nyugodt, széles vonalvezetés, úgy hogy Greguss, ha ezen a téren tovább dolgozhat, nem jelentéktelen sikereket hagy maga után. E freskók azonban szerencsétlen véget értek. A háziúr, Lyka Döme nemsokára elkészülésük után, leverette őket, állítólag oly kifogással, hogy a folyosó, amelynek falára kerültek szűk, az alakok pedig igen nagyok hozzá. Tehát elveszik a folyosó amúgy sem bő levegőjét. Mást talán nem érint túlságos súlyosan ez az eset. Greguss Imrét azonban oly mélyen érintette, annyira érzékeny volt, hogy többé hallani se akart freskóról. Ahelyett, hogy megacélosodott volna további küzdelemre, elkeseredett s ekkor érlelődött meg benne az, amiben mi a kulcsát keressük annak, hogy nem lett belőle az, amit érzett és amineki [illegible] A rajztanári pálya. Aki nézi, vizsgálja ugyanis ezeket a hátrahagyott munkákat, egyre szembetünőbben fogja meglátni e két korszak közti különbséget, amelynek határán a rajztanárság áll. Bizonyos, van rá példa nem egy, hogy valakit a rajztanárság is előre vihet. De sok esetben a művész a művészetének frisseségével, duzzadó erejével fizet érte. Greguss Imre ezek közé tartozott. Az intézet, ahol tanított — legutóbb a VIII. ker. tavaszmező-utcai főgimnáziumban — lelkiismeretes, kitünő, hivatását komolyan végző embert vesztett benne.

Mint az intézet ez évi értesítőjében olvastuk, soha nem terhelte kötelességmulasztás, példája volt a fáradhatlanul dolgozó pedagógusnak. De azt már persze nem említi s nem is említheti az értesítő, hogy a pedagógus mögött ott volt a magasba, felfelé igyekvő művész, a maga titkolt lelkivilágával. A csalódásával és nem sikerült álmaival. Pedig hogy ott volt, az abból világlik ki, hogy későbbi éveiben, a rajztanárkodás alatt sem dolgozott kevesebbet, ha csak tehette, a legkisebb szabad idejében is szaladt vissza a pikturához. Ez a piktura azonban már nem volt az, ami a megelőző. Szomorú, hogy konstatálni kell a Greguss Imre biográfusának, de tény, hogy Greguss Imre életének első, rajztanárságtól szabad felében oly dolgokat csinált, amelyek mintha nem is a mai, a későbbi művész kezenyomát viselnék. Ezekben szinte lüktető, erőszakos a festői temperamentum. Megvan bennük a művész igazi jele: a kutató ember. Szolid és biztos tudás, sok odaadás, nehézségektől meg nem ijedő kéz, intenziv színérzés. Valóban oly dolgok, amelyek közt nem egy múzeális értékű s amelyekre nem ok nélkül mondhatták annak idején, hogy igen tehetséges.

Greguss Imre 1856 márc. 30-án született Zay-Ugrócon. Gyermekéveit Budapesten töltötte, ahol az ág. ev. gimnázium, majd a belvárosi főreáliskola növendéke lett. Igen korán lép festői pályára. Tizenhét éves, amikor Münchenbe megy, hogy festővé képezze magát Beiratkozik az akadémiára, s mindjárt elsőéves akadémista korában, egy arcképtanulmánnyal dicséretet nyer. [illegible] tanulmányát [illegible]ését Budapesten is [illegible] Műcsarnok-

TANULM[illegible]Y
RÓZSAF[illegible]EZSŐ RAJZA

14 napig
bolcs vár-
vá válnak.
a sokszo-
marad.
mü mását
Szabolcs
os külön

Dezső
pán,
ttság elnöke.

ULIEN
N RAJZA

ban (1884), ahol Zichy János gróf veszi meg. 1875-ben lát hozzá a „Táborba vonuló 1848. honvédújoncok“ megfestéséhez, amelynek kialakulásában, megszületésében ott rejtőznek hazulról hozott emlékei, az a milieu, amely otthon, familiájában körülfogta. Atyja, Greguss Lajos ugyanis honvédtüzér főhadnagy volt a magyar szabadságharc alatt. Közben, hogy e nagyobb vásznát festi, az akadémiát látogatja, ahol Brandt József és Otto Seitz tanítványa. Kiállítja a „Künstlergenossenschaft“ kiállításán, ahol azonban oly rossz helyre, ajtó fölé akasztották, hogy nem igen vették észre. Ugyanezen évben mégegyszer kiállítja e képet, még pedig a müncheni internacionális tárlaton, ahol feltünik s oklevelet nyer. Mindjárt, a kiállítás első napján megveszi Lady Hamilton baden-badeni nagyhercegnő. A képen nyoma sincs az akkor divatban volt német szentimentálizmusnak s az erőltetett gondolatfestés irodalmi ízének sem. Alakjai mind érdekes karakterek, felfogásuk egyszerű, színezésük friss, az egész mintha impresszió hatása alatt készült volna. A siker persze örömet és feltünést keltett az akkori magyarok közt. Festőtársai sok reményt fűznek a fiatal Greguss Imréhez, aki Baditz Ottóval és Herzl (Hernádi) Kornéllal triászt alkotva, a magyar genret akarják első sorban kultiválni. Azt, amire akkoriban még csak Wagner Sándor és Böhm Pál gondolt.

Egy igen tehetséges, nagy célokkal telt művészgeneráció verődött össze akkoriban Münchenben, amelynek fiataljai mind tele voltak hazulról hozott friss impressziókkal. A Probst-kávéház volt a magyar piktorok találkozóhelye, akik közt ott volt Benczur Béla, Peske Géza, Kacziány Ödön, Baditz Ottó, Tolnay Ákos, Feszty Árpád, Herzl (Hernádi) Kornél, Innocent Ferenc, Jendrássik Jenő és Greguss Imre. E fiatal csoportban a leghamarább feltünt tehetségűek közt volt Greguss. A siker tovább ösztönzi lázas munkára. Gyors egymásután állítja ki a „Künstlergenossenschaft“ tárlatain a „Csárda előtt“, „Bujdosó betyárok“ és „Lókötő“ c[illegible] képe[illegible]t. Az elsőt a „Csárda előtt“ [illegible] nchen. Künstlerge[illegible]sen [illegible] ár[illegible] kat“ pedig [illegible]

A „Lókötő“ 1877-ben Budapestre került (Szalay Imre tulajdona). Ez időtájt festette az „Utolsó korty“ című képét, amely gróf Zichy Jenő tulajdona lett s ma a Zichy-Múzeumban látható. Az akkori német képeslapok, a Leipziger Illustrierte Zeitung, a Neue Wiener Illustrierte és Kunst Katalog közlik e festmények reprodukcióját. Nemsokára elkészít egy újabb magyar honvéd-sujet-et, a „Honvéd tábor“-t. 1877-ben állítja ki a Műcsarnokban. Inkább vázlat az, amelyről Széchy Károly, már elhalt író és kolozsvári egyetemi tanár azt írja „Emlékezések“ című könyvében, hogy „alakjainak és csoportjainak leleményes gazdagsága, hangulatának ereje, élénksége a művész pezsgőerejére és képzeletének frisseségére vall“. A nagyméretű „Honvédtábor“ csak később készül el, mint a művész írja egy levelében, „búcsút voltam kénytelen mondani, a szép Izar Athénnek s felkötni a panganétot, hogy mint a 60. gyalogezred önkéntese, lerójjam katonai szolgálatomat. Sokszor ásítoztam az üllői-úti laktanya hosszú folyosóján, mint napos káplár, de mégis volt szórakozásom, ha a Korona-kávéházban találkozhattam Spányi Béla, Feszty Árpád, Tölgyessy Artur piktor-kollégáimmal és Szana Tamással“. Közben kiüt a boszniai hadjárat, amelyen Gregusson kívül Kimnach László is résztvett.

E hadjárat nem egy élménye képein tükröződik vissza. Sok jegyzetet, felvételt csinált útközben, katonai mozdulatok megfigyeléseit amelyeket aztán a „Honvédtábor“ megfestésénél is felhasznált. Ezt a képet, amely 1880-ban került kiállításra, Budapest főváros vette meg.

Gregusst ebben az időben erősen ösztönzi és a maga kiművelésére hatással volt keresztatyja, a nagytudású és finomlelkű Henszelmann Imre. Vidéken egy kis ideig Ó-Gyallán, Jászapátin tartózkodik, az 1879. árvíz alkalmával pedig Szegeden tölt hosszabb időt, mint a Vasárnapi Ujság illusztrátor munkatársa. Ezidőtájt készült rajzainak egy része megjelent az „Osztrák Magyar Monarchia Írásban és Képben“ című munkában. 1883-ban kiutazik Párisba, ahol a Julian-iskola növendéke s meg[illegible]a induló újoncok“-at. Ez első [illegible]heni képéhez hasonló, de annál [illegible] is állította az 1884. évi

párisi Szalonban. A kép Ráth György tulajdona lett. Párisból Velencébe megy Greguss, ahol körülbelül egy évet tölt, régi mesterek tanulmányozása közben. Hazajövet, festi meg a következő genre-képeket: „Erdő sűrűjében", „Kuruc előőrs", „Bajtárs sírján", „Csárdás". Felfogásban és megfestésben ezek a képek még egészen rokondolgok azelőtti genre-dolgaival, a „Kártyázó parasztokkal", amely a székesfehérvári országos kiállításon ezüst érmet nyert.

1885-ben külföldről hazakerülve jut Benczur Gyula közelébe. A festészeti mesteriskola alakult meg akkor s Greguss az elsők közt volt, akik e mesteriskolába kerültek. Abban a küldöttségben, amely Trefort minisztertől Benczur hazahívását és egy mesteriskola megalapítását kérte, ő is részt vett s így jutott Benczur Gyula mellé. Fejlett tudást, régi, jó kvalitásait hozta ide, ahol egyaránt fest figurális kompozíciókat és genre-t, alföldi, lirikus emlékeket. Ekkor történt a Lyka Döme féle freskók esete. Lyka Döme budapesti házába freskókat óhajtott s vázlatokat kért Gregusstól, akit egyébként erre a munkára Benczur Gyula is különösen ajánlott. A Tavasz, Nyár, Ősz, Tél szimbolizálásának készültek ezek a freskók, magyar alakokkal. Greguss eddig még nem festett falra s a freskófestés technikáját előbb mesteriskolai műtermének falain próbálta ki. Ennek egy részlete — a Tavaszt jelképző (két ölelkező alak) — ma is megvan itt, jelenleg Stettka Gyula műtermében. A freskókat, kevéssel születésük után, mint feljebb már elmondottuk, a háztulajdonos leverette, hogy miért, mi okból, ezt ma nem keressük, csak az bizonyos, hogy ebből kifolyólag érlelődött meg Gregussban a rajztanári pálya gondolata. Nem tisztán emiatt, de ez az ok is erősen hozzájárult Megváltozik, szótlanabb, komor lesz. Mert hiába voltak sikerei, ez a freskóbevezetés mélyen érinti. Képeit is nagyrészt olcsón adja el, nem ért az adminisztráltatásához. Arcképeket jórészt barátságból csinált, nem nézte, ki mit fizet, pedig az 1885. évi országo kiá itás egy női arcképpel nagy érme

A mesteriskolában festett képei közül Zách Klá (1886). Ez talán legjobb figurális képe. „Asbóth tábornok Perednél" s a „Névtelen félistenek" című festményeit kiállítja a Képzőművészeti Társulat tárlatain, amely alkalomból kiemeli az akkori kritika, hogy „Greguss Imre csaknem az egyedüli, aki koronkint szeretettel fordul vissza nagy időkhöz". „Szeged szebb lesz, mint volt" című képein a szegedi árvízről fest egy jelenetet. Azt a képet, mielőtt kiállításra került volna, mesteriskolai látogatásakor vásárolja meg a király s jelenleg a várban van.

A Benczur-iskolát odahagyva, a kuruc idők emlékének tanulmányozásába merül. Elolvassa Thaly Kálmán munkáit, áttanulmányozza a kuruc idők viseletét s csupa ily emlékkel veszi magát körül. Ennek hatása alatt készül a „Bujdosó kurucok" (1890), amely a Műcsarnokban volt kiállítva (megvette gróf Zselénszky). Egyébként rajztanári vizsgára készül, még pedig jó barátjával, Horti Pállal együtt. 1890-ben megszerzi a diplomát.

Rajztanári pályáját Nagykállón kezdi meg, Zilahon és Kassán folytatja. Nagykállón festett képeit (köztük a „Kuruc előőrs"-öt) a Műpártoló Egyesület sorolja ki tagjai között. A kassai főreáliskolához 1892-ben került. Itt újból megfesti a „Bujdosó kurucok"-at, majd arcképmegrendeléseket kap s Zichy Rezső gróf családi képtárát is restaurálja. Lóstudiumokat és lovasarcképeket fest a kassai falkavadászok megbízásából. Megfesti a kassai 1849—1849. ereklyekiállítás honvédrohamot ábrázoló plakátját, amelyet Budapesten is kiállít. 1899-ben teljesül hő vágya: Budapestre helyezik. Ezután festi meg a „Cinka Pannát", amely a Műcsarnokban volt kiállítva (1900) s megvette Schlauch biboros. Ezt követik a „Kártyázó kurucok" (1902), a „Szolnoki csata" (1902), „Starhenberg elfogatása" (1903), „Rákóczi hazahívása", Honvédtoborzó" (1906). Egyfelől tanári hivatását látja el, másfelől sokat dolgozik s eljár esti aktra a mintarajziskolába. Nyaranta Erdély és a Balaton vidékén f steg tájképet, plen-airt, amely dolgai a Könyve Ká szalonjában voltak kiállítva évvel, két ízben is egy csomó

TÁJKÉP
PÖRGE GERGELY RAJZA

Greguss Imre életrajzi adatainak kiegészítéseül ideiktatjuk még műveinek katalógusát, amelyet részünkre az elhalt művész sógora, Fodor Ferenc volt szíves összeállítani. E lajstrom csak a fontosabb, leginkább a kiállított műveket öleli föl, keletkezésök sorrendjében, megjelölve az időt, amikor ki voltak állítva, a helyet, ahol kiállításra kerültek, a tulajdonost, az esetleges kitüntetést s hogy hol jelent meg a reprodukciójuk.

1874. „Arcképtanulmány." (gróf Zichy Nepomuk János. Kiállítva 1884-ben a Műcsarnokban. Dicséret a müncheni akadémiától.)

1875. „Táborba induló 1848/49. újoncok." (Lady Hamilton badeni nagyhercegnő. Műcsarnok, Münchener Internationale Kunstausstellung. 1876-ban köszönő okmány Münchenben. Vasárnapi Ujság.)

1876. „Betyárélet." (Künstlergenossenschaft titkári hivatala Kiállítva Münchener Künstlergenossenschaft. Leipziger Illustrierte, Vasárnapi Ujság.) — „Csárda előtt." (Lip[illegible] bajor régens. Münchener K[illegible]tver[illegible]n, [illegible]u[illegible]er Illustrierte.)

1877. „Kártyázó parasztok." (Strasser Izidor Budapest. Münchener Kunstverein, Műcsarnok. Ezüstérem az 1879. székesfehérvári országos kiállításon. Leipziger Illustrierte, Vasárnapi Ujság.) — „Lókötő." (Szalay Imre tul. Münchener Kunstverein, Műcsarnok, Magyar Géniusz.) — „Honvédtábor." (Vázlat. Dr. Széchy Károly, egyet. tanár. Műcsarnok.)— „Budapest látképe." (Cséry Lajosné. Műcsarnok.)

1878. „Greguss Gizella arcképe." (Greguss Lajos. Műcsarnok.) — „Magyar tánc." (Allegoria, tempera, legyezőfestés. Ligeti Margit.)

1879. „Dolni Tuzlai-részlet, Bosznia." (Hampelné Pulszky Polixéna. Műcsarnok. Magyar Géniusz, Ország Világ.) — „Zvorniki utca, Bosznia." (Haberern Pál dr. Műcsarnok.) — „Tóth Gizella lovas arcképe." (Tóth Gizella.) — „Kártyavető cigányleány." (Műcsarnoki titkári hivatal. Műcsarnok kiáll.) — „Arckép." (Dr. Pulszky Károly.)

1880. „Honvédtábor." (Budapest Székesfőváros. Münchener Künstlergenossenschaft. [illegible]rnc Leipziger Illustrierte, Magyar Gé[illegible] J[illegible] 1848—49.) — „Erdő mélyén."

NAPNYUGTA
OL[illegible]I VIKTOR RAJZA

(Van Geeder. műkereskedő München. Münchener Kunstverein. Ország Világ, Magyar Géniusz.) — „Utolsó korty." (Gróf Zichy Jenő. Münchener Kunstverein, Műcsarnok. Magyar Szalon, Wiener Illustrierte.) — „Markotányos leány." (Műcsarnoki titkári hivatal. Kiállítva Műcsarnok.)

1881. „Huszár attak." (Gróf Andrássy Gyula. Műcsarnok. Magyar Szalon, Wiener Illustrierte.) — „Kuruc előőrs." (Hajós, takarékpénztári igazgató. Műcsarnok. Katalogus.)

1882. „Kuruc futár." (Műcsarnoki titkári hivatal. Műcsarnok.) — „Gyulai Margit arcképe." (Gyulai Pál hagyatéka. Műcsarnok.) — „Tanyai csárdás." (Dr. Lángh Gyula özvegye. Műcsarnok. Leipziger Illustrierte, Vasárnapi Ujság.) — „Bajtárs sírján." (Műcsarnok.)

1884. „Táborba vonuló újoncok." (Másolat. Ráth-Múzeum. Párisi Szalon, Műcsarnok országos kiállításán nagy érem.) — „Dinnyecsendélet." (Műcsarnoki titkári hivatal. Műcsarnok.) — „Női tanulmányfej." (Dosek, Prága) — „Bánó Jenő arcképe." (Bánó Jenő, konzul.) — „Tanulmányfej." (Kosztolányi Kann Gyula.) — „Tanulmányfej." (Kernstock Károly.) — „Tanulmányfej." (Poll Hugó.) — „Tanulmányfej." (Zombory Lajos.) — „Gróf Károlyi G. arcképe." (Károlyi-család.) — „Sandwirth Elvira arcképe." (Sandwirth-család, Velence.) — „Machekné Horváth Ilona arcképe." (Machekné. 1885. országos kiállításon bronzérem.)

1885. „Arckép." (Molnár, vámh. főnök.) — „Arckép." (Asbóth János.) — „Arckép." (Márkus Emilia. Műcsarnok.)

1886. „Zách Klára." (Wucskits, Fiume. Kiállítva Bécs, Grác. Vasárnapi Ujság, Magyar Géniusz.)

1887. „Stettka Gyula arcképe." (Dr. Lángh Gy. özvegye.) — „Boszniai tájrészletek." (Tempera selyemre. Kállayné Bethlen Vilma grófné.) — „A király arcképe." (Közoktatásügyi miniszterium.) — „Az elsózott leves." (Műcsarnoki titkári hivatal.) — „Kémszemle 1848/49." (Jókai: 1848/49. szabadságharc.)

1888. „Csárdás." (Műcsarnoki titkári hivatal. Műcsarnok. Katalogus.) — „Arckép." (Lechner Gyula. Műcsarnok.) — „Szeged sze[illegible] lesz, mint volt." (A király tulajdona. Mű[illegible] [illegible]sztrák Magyar Monarchia [illegible] és [illegible]

1889. „Asbóth tábornok Perednél." (Asbóth János képviselő. Műcsarnok. Vasárnapi Ujság.) — „Névtelen félistenek." (Weber Henrik. Műcsarnok.) — „Miklós huszárok." (Műcsarnok.)

1890. „Thunkl baronesse arcképe." (Dr. Mechtler Leó.) — „Arckép." (Wampetics Ferencné.) — „Bujdosó kurucok." (Szivák Imre. Műcsarnok. Vasárnapi Ujság, Magyar Géniusz.) — „Szent György." (Báró Montbach Sándor.)

1891. „Kuruc előőrs." (Műpártolók Egyesülete Budapest)

1892. „Kurucok." (Madarassy Béla, Budapest.) — „A helyszinén." (Dr. Elischer Gyuláné. Műcsarnok.) — „Dr. Elischer tanár arcképe." (Özv. Elischer Károlyné.)

1894. „Zilahi házudvar." (Kassai Múzeum.)

1895. „Csáky Albin arcképe." (Kassai főreálisk.) — „Klimkovics százados arcképe." (Kassai Múzeum.)

1896. „Kossuth Lajos arcképe." (Abaúj vármegye.) — „Női arckép." (Greguss Imréné.)

1898. „Tüzérek." (Könyves Kálmán.)

1899. „Takács Menyhért arcképe." (Takács Menyhért főrendiházi tag.)

1900. „Cinka Panna." (Schlauch biboros. Műcsarnok. Vasárnapi Ujság, Uj Idők.)

1901. „Zách Klára" vázlat. (Dr. Kacsóh Pongrác.)

1902. „Kártyázó kurucok." (Saxlehner Andor. Műcsarnok. Magyar Géniusz.) — „Szolnoki csata." (Kohner Adolf. Könyves Kálmán. Vasárnapi Ujság.)

1903. „Starhenberg elfogatása." (Uránia, Vasárnapi Ujság.)

1904. „Táncoló huszár", „Táncoló juhász", „Almádi part", „Csárda előtt." (Kiállítva és eladva Könyves Kálmánnál.)

1906. „Csárdás." (Kolozsvári Múzeum. (Uránia.) — „Honvédtoborzó" (Solymosy L., Arad. Műcsarnok. Sokszorosítva Könyves Kálmán.)

1907. „Balatoni naplemente." (Nemz. Szalon.)

1908. „Női arckép." (Dérer Viola, Budapest. Műcsarnok.)

1909. „Munkaközben." (Dr. Udvardy László, Eger. Műcsarnok.) — „Honvéd-roham." (Akvarell. Hentaller Lajos. 1848/49. ereklyekiállítás Kassa. Sokszorosítva Könyves Kálmán.) Ezen[illegible]ül a hagyatékában maradt 192 tájképtanul[illegible] 78[illegible] urális és akttanulmány. D.

gyerek létemre először láttam a fölmutatott oltári szentséget.

— Elárulhatnám, — mondta majdnem sírva Lomby, de akkor rögtön meghalnék én is.

— És maga fél a haláltól?

— Én nem félek, de nem szabad meghalnom, mert nagy dolgokra küldtek.

Összekulcsolta a kezeit, valószínüleg imádkozott s azután egy forintot kért nagyon büszkén kölcsön. Odaadtam a forintot s ő már valószínüleg a korcsmában ült, a mikor észrevettem, hogy eltávozott.

Ragyogott az éjszaka, fénylett a Szamos, csak néha láttam fekete, sohase látott villámokat. Ezek nyilván emberi sorsok lehettek s én majdnem futva indultam meg az én vendéglő házamhoz. Akkor éjjel nyugtalan, aprós, folytatásos álmokban azt álmodtam, hogy kőfaragó vagyok. A Szamos vize megkövesült s én Lomby úrral különös, groteszk figurákat faragok ki belőle.

FABRICZY KORNÉL.

1840—1910.

Idehaza csak a szakemberek ismerték, mert élete javát külföldön töltötte, s munkássága is a német tudományt gazdagította. Csak akkor emlegették, mikor vagy nyolcz évvel ezelőtt egyszerre csak hire jött, hogy a magyarsághoz való tartozását nagylelküen dokumentálta azzal, hogy nagy összegü alapítványt tett a Magyar Tudományos Akadémia javára. Ekkor fölfedezték őt idehaza is; az Akadémia tiszteleti tagjává választotta, a sajtó hálás szavakkal emlegette s azóta megint feledésbe ment a neve.

A műtörténettel foglalkozó szakemberek azonban jól ismerték és nagy becsben tartották, mint a jelenkori legkitünőbb műtörténészek egyikét. Eredetileg nem tudósnak készült, hanem mérnöknek, jó ideig dolgozott a würtembergi állami vasutak építésénél, majd a magyar államvasút szolgálatába lépett. 1876-ban mint államvasuti felügyelő lépett vissza a vasúti szolgálattól, hogy teljesen kedves tudományának szentelhesse életét.

Nagyjelentőségü tudományos munkát végzett. Vagyonos ember volt, nem vállalt semmiféle hivatalos elfoglaltságot. Sokat járt Olaszországban, Európa műtörténeti szempontból nevezetes helyein. Állandó lakása Stuttgartban volt, ott irta meg nagyjelentőségü munkáinak legnagyobb részét. Különösen Brunelleschiről, Olaszország nagy építészéről, a firenzei dóm kupolájának és a Pitti-palotának építőjéről szóló könyve nagy fontosságú; tájékozottságban, módszerben, a kutatás lelkiismeretességében, a feltárt új anyag bőségében ez az újabb műtörténeti irodalom legjelesebb művei közé tartozik. A német tudományos világ elhalmozta elismerése jeleivel, a legelső magyar műtörténetirók között emlegették.

Az utóbbi időben betegeskedett, de a mig tehette, folyton dolgozott. A göttingai idegklinikán halt meg.

FABRICZY KORNÉL.

ÜDVÖZLŐ BESZÉD PETŐFIHEZ.

Az alább közölt üdvözlő beszéd, jobban mondva csak beszéd-vázlat (mert a szónok több helyen megszakitja és csak «stb»-ivel és gondolatjelekkel jelzi beszéde fonalát) az 1848-ki márcziusi napok egyik érdekes dokumentuma. A sok törléssel, betoldással tarka — s nyilván első — fogalmazvány a márcziusi ifjúság egyik népszerű vezéralakjának és kitünő szónokának mint akkor nevezték, a «szabadság aranyszájú apostolának», *Vasvári* Pálnak hátrahagyott iratai között van és a saját kezeirása. Tehát ő készítette s ő is mondotta el az érdekes beszédet, még pedig — mint a szövegből kitünik — a «középponti fiatalság» küldöttsége élén, mikor azok «nemzeti életmozgalmaink egyik elsőrangú szerepvivőjénél» tisztelegtek.

Az így megtisztelt és ünnepelt férfiút név szerint ugyan nem nevezi sehol a szónok, de a beszéd elolvasása után semmi kétségünk sem merülhet fel a tekintetben, hogy ez az ünnepelt nagy férfiú, — mint a szónok mondja — a «népszabadság halhatatlan költője», kinek nevére büszke a magyar nemzet «mint Franczia ország Bérangerre, mint az ébredő ifjú Németország Herveghre» s a kinek karjaira van «füződve a honnak egyik legszellemdúsabb leánya», — ez a férfiú nem lehetett senki más, mint *Petőfi*.

Hogy mikor történt a magyar ifjúság ez ünneplő tisztelgése a szabadság lánglelkű dalnoka előtt, az nincs feljegyezve a sárgult papiroson, de bizonyára a márcziusi lázas napokban — talán épen a «Talpra magyar» csudás hatása alatt készült és hangzott el ez a felette érdekes beszéd, mely a jelzett vázlatos fogalmazványban így hangzik:

A világ tengere forr: a nemzetek az örök fennállhatás biztosításáról gondolkodnak.

Mi, a középponti fiatalság képviselői, azért jövénk hozzád, hogy téged, mint nemzeti életmozgalmaink egyik elsőrangú szerepvivőjét megtiszteljünk; mert mi meg vagyunk győződve, miszerint nem elég a zöld asztaloknál javitani a nép sorsáról, hanem a nép kebelét képessé kell tenni a szabadságra. Azon párthoz tartozunk, mely szinte egy szebb jövő után sóvárog s egy cseppet akar képezni a világszabadság tengerében.

Laky Adolf, a ki végrendeletében nagyszabású alapítványokat tett jótékony és kulturális czélokra.

E párt hajnalt akar deríteni Hunniára, melyre eddig az éjféli sötétség fátyola borúlt.

E párt a nagy eszmék mithologiájában él s te vagy a jósló, ki a boldogabb jövő nagyszerű képeit elönkbe mered rajzolni.

Mások éreznek, sejdítnek, gyanítnak: te beszélni és irni mersz s azért imádjuk mi benned a lélekfüggetlenség félistenét.

S a mi után te sovárgasz, az szent, annak teljesednie kell.

Te a népet karoltad fel, ezt akarod polgárjogokkal felruházva látni.

Te a fellegekig emelkedtél az ének magas szárnyain, de azért vagy nagy, hogy a magasban el nem felejtkeztél a föld népéről. Te a fellegekből tekintél e népre, figyelmezél szavaira, könyörgésére, imájára s azt tapasztalád, miszerint a porember imája a fellegekig se hat, nem hogy az egeket meg tudná nyitni s azóta hirdeted te, hogy a nép támaszkodjék önerejére s ne várjon kegyelmet sem a földtől, sem az égtől, mert a ki más kegyéből stb . . .

Te azt mondod: nép, akarj! és a nehézségek leomolnak utaidból. Nép, nyilatkozzál! és szavaidat meg fogják hallgatni; mert elmúlt a kor, melyben elég volt hallgatag várakozással nézni az idő folyását s a kegyelemtől várni sorsunk javulását.

Te elmondod mindezt; mert tudod, mi a nép más országokban és tudod, mivé fog nálunk is lenni, ha erejéhez aránylagos akaratja van.

Vannak országok, melyekben a *felséges* czimet akkor említik, midőn a *nép* vagy az *uristen* van szóban: nálunk a *nép* a rabszolgaság egyik nemére van kárhoztatva; nyomorban elhagyottan él és csak kötelességeket ismer, jogokat nem!

Azért volt e haza sötétség hazája. Egy óriási börtönhöz hasonlított, melyben milliók csörgeték a rablánczokat s azon egynéhány, ki e börtönöket őrizé, azt nevezé szabadságnak, hogy e rabszolgák bilincseit tarthatá irgalmatlan kezeiben . . . stb.

A szabadság napfényéhez hasonlít, melynek sugarai azt a haza millióira (árasztják). És mégis vannak e hazának oly vértagadó fiai, kik a sötétségi kort fenn szeretnék tartani minél tovább, hogy baglyai lehessenek az éjnek; mert ők csak sötétségben mernek repdesni s dicsőségnek tartják magukat a sötétség urainak nevezhetni . . . De a vak éjek homálykora lejárt. A hajnal hasadni kezd s a nap fel fog derülni, akár akarják a baglyok, akár nem . . .

S a sötétség terjesztői vigyék Grönlandba az ő fekete ponyvájokat, melyet a nemzet egére akartak felvonni, hogy attól a nap sugarait elzárják. Vigyék az emberevők hazájába: ott még egyideig kiterjeszthetik a butaság fe-

KÖZHÍRRÉ TÉTETIK!

KASZAKALAPÁLÁS.

GREGUSS IMRE FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

lett. De e hazából eltakarodhatnak; mert e hazában jövőjük nincs! Vagy ha van, nem irigylem tőlük e jövőt. Meggyőzetni csatában, az még némi erőre mutat, de hidegen mellőztetni, megvettetni fognak. Ez az ő sorsuk és ez legyen.

A korány fel fog derülni s te légy, tisztelt honfitárs, a népszabadság diadalának énekese.

Te merted megjósolni a jövőt és mi neked azt kívánjuk, hogy te megéljed a nagy diadal szent napjait s boldogoknak lásd a milliókat, kiknek áldozád szived minden dobbanásait.

Te költő vagy, a népszabadság halhatatlan költője . . . stb!

Nevedre büszke a nemzet, mint Franciaország Berangerra, mint az ébredő ifjú Németország Herveghre.

Te európai pontra tudtál emelkedni s onnan tekintesz hazád sorsára s azért tudsz élesen itélni e hon zivataros multjáról, azért mersz álmodozni egy szebb jövőről. Mi a te igéidhez azt kívánjuk, hogy azok bár minél előbb megtestesülnének!

Ez az, a mit a te multadról el akaránk mondani. Jövődre nézve csak arra kérünk, ne ernyedj magas pályádon, ne hagyd magad azok által megzavartatni, kik dicsőségedet irigylik s törpe kezeikkel le szeretnék fejedről tépni a halhatatlanság csillagkoszorúját!

Még egy pár szót a költő életéről és hivatásáról.

Az igazi költő élete lassú áldozat a haza oltáránál. A költő keblét az érzelemláng szokta megemészteni, de azért kétségbe ne essék, le ne mondjon a halhatatlanság koszorújáról.

Ő ezerek helyett érez s érzelmei azért égnek lángokban, hogy ezek lobogásánál milliók keble fölmelegedjék.

S a mely költő ezt képes tenni, csak néhány napig vagy perczig is, az eleget élt, az ne remegjen a haláltól, az jóltevője volt a siró emberiségnek.

Ő széthinté a magas eszméket, az életelveket a milliónyi keblekbe s ezen elvek és eszmék gyümölcsözni fognak a boldogabb unokák számára.

Ő sziveket teremtett oda, hol eddig csak emberek voltak, és embereket oda, hol csak növényéletben lengő lények éldegéltek.

A költők nagy hivatása az, hogy a teremtés munkáját folytassák; mert a világot hetedfél nap alatt nem lehetett tökéletesen bevégezni . . . stb . . .

E szent, e nagy hivatáshoz kívánunk mi neked erőt és türelmet!

Buzdítson munkásságodban ernyedetlenül a közelismerés, a közméltánylat.

Ha pedig én és ezer meg ezernyi társaim elnémulnánk, s nem tudnánk téged buzditani, ha a világ megsüketülne s nem hallhatná meg szabadságdalaidat: te még is énekelj, mert karjaidra van füződve e honnak egyik legszellemdúsabb leánya s ettől egy helyeslő mosoly legyen előtted több a világ valamennyi tapsainál!

GREGUSS IMRE HAGYATÉKÁNAK KIÁLLÍTÁSA.

A Könyves Kálmán részvénytársaság kiállítási helyiségében állitották ki Greguss Imre, a nyáron elhunyt festőművész művészi hagyatékát. Nem mindent, a mi e jeles művészünk műveiből fenmaradt, sok jelentékeny alkotását ismerjük, a melyek a kiállításról hiányoznak; ezeket nyilván nem tudta a magánosoktól, kiknek tulajdonában vannak, a kiállításra megszerezni a művész özvegye.

Így e becses kiállítás nem ad teljes képet Greguss Imrének sem pályájáról, sem alkotóképességének terjedelméről. Nagyobb képei közül csak hármat látunk itt s ezért Greguss pályájának egyik fontos elemét, a nagy témákkal való vívódást nem figyelhetjük meg eléggé. A kiállítás azonban így is érdekes és becses, a magyar művészet fejlődésének figyelője számára sok tanulság van benne, a közönség számára pedig sok szép kép, melyeket nemcsak nézhet, hanem meg is vásárolhat, mert a művész özvegye a kegyeletes czél érdekében (a kiállítás anyagi eredménye Greguss síremlékére fog fordittatni) igen alacsonyan, a mi közönségünk anyagi képességével számoló szerénységgel szabta meg a képek árait.

A hatvanas években egész sereg tehetséges fiatal magyar művész került ki a müncheni akadémiából. Ma az idősebb nemzedékhez számítják, a ki még él közülük; sokat is ócsárolják a modern képirás buzgó hívei, mint egy elavult festői módszer képviselőit. Egyet azonban nem lehet tőlük elvitatni, pedig a magyar műtörténetbe való dolog: ők csináltak nálunk először valamit, a mi művészi élethez kezdett hasonlítani. A művészi dolgokban teljesen tájékozatlan közönségnek ők mutatták meg először nyomatékosabban, miféle művészi törekvések élnek Európában, ők fordították az emberek érdeklődését a művészi festmények felé. Ezzel bizonyára kultur-munkát végeztek; mig előttök csak egyes magyar művészek voltak, ő velük kezdődött a tulajdonképeni magyar művészet. Ez a nemzedék művészi eszközeit Münchenből, az akkori müncheni iskolából hozta, melyhez még nem ért el a Franciaországból kiindult új művészi áramlat s a mely látszólag erősen állott még, de a valóságban már a gyors elavulásra volt kárhoztatva.

Greguss Imre is ebből a nemzedékből való volt. Úgy indult, mint a ki a legjobbak egyike lesz kortársai között. Már Münchenben, az akadémiában is feltünést keltett s az akkori müncheni kiállításokon is nem közönséges sikereket aratott. Idehaza is nagy várakozásokat fűztek hozzá; első képei fényes jövőt jósoltak neki. Münchenből Párisba ment, Munkácsyhoz, a kivel csakhamar benső személyes viszonyba is jutott, de hogy a nagy magyar mesternek valami mély és átalakító hatása lett volna reá, azt nem lehet mondani. Párisban is a Münchenből hozott hatásokat fűzte tovább s ezekből igyekezett saját egyéni művészi stilust kialakítani. Leginkább még a témák megválasztásában és megkonczipiálásában mutatkozott rajta Munkácsy hatása, a kivitel módjában mindvégig a müncheni nyomokat követte.

Ennek a nemzedéknek a mozgalmas, dekorativ hatásu nagy kép volt a főtörekvése. Történeti jelenetek, sok személyt mozgásba hozó népéleti genrek voltak a legkedveltebb műforma. Greguss Imre is ebben az irányban tűzte ki törekvései czélját. Néhány efféle képe, köztük a legjelentékenyebb, a Budapest főváros tulajdonában levő s a kiállításon is látható *Honvédtábor* az emlékei ezirányu munkásságának, a mely különben ambiciója volt mindvégig. S épen ez volt, a mi aztán művészi pályáját téves irányba vezette. A nagy kép, abban az értelemben, a hogy akkor fölfogták, nem felelt meg az ő tehetsége természetének, melyből épen a monumentális vonás hiányzott, ellenben megvolt benne az erős hajlam az intimitásra, a kis témákba való elmélyedésre. Önmagának ez a félreismerése meglátszik minden nagy képén, a melyeken épen a kompoziczió erőteljességét, a nagyvonalu felfogást s a térelhelyezés biztosságát nélkülözzük első sorban. A miért ezek a képek mégis tetszettek s a miben ma is értéket kell találnunk, az az egyes alakok és csoportok életteljes beállítása, a helyenkint meglepően finom rajz, szóval azok a tulajdonságok, melyek a tárgygyal való intim foglalkozásból fakadnak. Ezek arra utalnak, hogy ha Greguss Imre a tehetsége lényegének jobban megfelelő teret keresi, közelebb jutott volna ahhoz a czélhoz, a melyet becsvágya kitüzött magának. S akkor bizonyára nagyobbak lettek volna a külső sikerei is úgy, hogy nem kellett

Évődés. Greguss Imre festménye Rákosi Jenő hagyatékából

Iskolai ünnepélyen

Istenem add, hogy én legyek
A szélén az a kis gyerek.
Enyém legyen a gyönge alt,
Én zengjem ezt a drága dalt.

Add, hogy a szoprán is legyek,
A vékony hangú kis gyerek.
A szívem kottáskönyv legyen,
Abból szálljon föl énekem.

S aki itt ül a helyemen,
Ne legyen csak egy idegen,
Ki messze megy és messze vesz
És sohse volt és sohse lesz.

Falu Tamás

Uj Idők 1929. jun. 15. 25

Amit mindenkinek tudnia kell

Az orvostudomány divatjairól, a megismerhetetlenről, az élet keletkezésének rejtélyéről.

Az Uj Idők számára elmondta:

dr. Verebély Tibor, egyetemi tanár

— A gyógyítás tudománya ugyanúgy igazodik „divatos" áramlatokhoz, mint az emberi gondolkodás. Úgy képzelem a dolgot, hogy *a gyógyításban is van abszolut igazság, „az egyetlen biztos módja a gyógyításnak"* és minden idők orvosai igyekeztek ezt az abszolut igazságot megközelíteni. A megközelítésnek *speciális* módját nevezném orvosi divatnak.

— Mindjárt részletesebben is megmagyarázom, hogyan gondolom a dolgot... Általános orvosi „világnézetben" ma *a harmadik kort*, a harmadik nagy divat korát éljük.

— *Az első divatáramlat az ókortól a tizenhetedig századig tartott.* Az akkori idők orvosai úgy látták, hogy az ember oszthatatlan egység: akármilyen baja van is, *az egész embert* kell gyógyítani, a gyógyuló szervezet azután helyrehozza a lokális megbetegedést is. Ha valakinek tüdővésze volt, akkor — az első divatáramlat orvosai szerint — a vére és általában szervezetének minden sejtje is ebben a betegségben szenved... *Úgy fogalmazták meg a dolgot, hogy az ember tűzből, vízből, földből és levegőből áll.* A betegség nem más, mint ezeknek az „elemeknek" az egyensúlyi zavara, amely kihat az egész szervezetre. Ezt az egyensúlyt kell tehát helyreállítani, akkor a beteg meggyógyul... A négy „elemhez" később még a *lélek* is járult, mint az ember egyik „alkotórésze" és a lélek gyógyításának is nagy szerep jutott olyan értelemben: *ha a lélek egészségessé válik, úgy a test betegségei is megszünnek.* Ez a kor a Hypokrates nevéhez fűződő orvosi szemlélet kora.

— *A második nagy orvosi divatáramlat a tizenhetedik század végétől egészen a mi századunk elejéig tart.* Az orvos áttért a részletek, az emberi test finomabb alkotórészeinek vizsgálatára. Kialakult az a nézet, hogy minden betegségnek anatómiai, szervi, vagy szövetbeli elváltozás az oka, vagy a magyarázata. Az orvos áttért a szervek gyógyítására. Szóval a tüdőbajosnak igyekeztek a tüdejét gyógyítani, akinek elüszkösödött a karja: amputálták. Az a kedves, naiv nézet, hogy a föld, víz, levegő, tűz és lélek közötti „egyensúlyt" kell rendbehozni és akkor meggyógyul a gennyedő kar: eltünt és helyet adott egy természettudományosabb szemléletnek.

— *Virchow*, a nagy német orvos fellépésével azután még finomabbá vált a gyógyítás elve: Virchow ugyanis a sejtbe helyezte a megbetegedés gócpontját és a sejtet akarta gyógyítani... Körülbelül erre az időre esik a baktériumoknak, ezeknek a parányi betegségokozóknak szereplése is az orvostudományban. Egészen a huszadik század elejéig tehát két vezérgondolat irányította az orvost a betegség elemzésénél: hogy a sejtek betegedtek meg, tehát a sejtek anatómiai elváltozását kell megszüntetni, egészségessé kell tenni a sejteket, másfelől hogy meg kell küzdeni a baktériumokkal, ezekkel a piciny betegségokozókkal, mert ők okozzák a legtöbb megbetegedést.

— Századunk első éveiben azután úgy látták az orvosok, hogy sem a sejtek megbetegedésének gondolata, sem a baktériumok sűrű szerepeltetése nem képes teljes mértékben megmagyarázni a betegségek keletkezését. *Kialakult a harmadik orvosi divatáramlat, amely még ma is tart és úgy szól:* A betegségek lényege ugyan elsősorban egyetlen szerv beteges elváltozásán alapszik, tehát például a kóros sárgaság az epehólyag elváltozásán, a tüdővész azon a körülményen, hogy a baktériumok behatására a tüdő hörgői egymásután mondják fel a szolgálatot; de minthogy minden szerv minden szervvel kapcsolatban van: tulajdonképpen az egész test megbetegedésével kell számolnunk. Akinek vesebaja van, annak, a veseműködés hiányossága folytán, elváltozik testének minden része. Ha a szíve betegszik meg, a szív hatalmas mechanikus munkájának tökéletlensége folytán megbetegedés lép föl az egész szervezetben, persze olyan finom, miniatürelváltozások formájában, amelyek nem vehetők azonnal észre, vagy csak nagyon érzékeny vizsgálatokkal mutathatók ki.

— Észreveszik-e, hogy ez az orvosi divatáramlat mennyire hasonlít a hypokratesi orvosi szemlélethez? Akkor is az egész test megbetegedéséről, az egész test gyógyításáról beszéltek, a testnek bármely része is volt beteg. Azért mondják most olyan nagyon sokan, hogy visszatértek a hypokratesi idők. Csakhogy ma a legapróbb részek, a sejtek együttes munkájából, az összes sejtek összefüggéséből alakul ki az *egész*, melyet Hypokrates szétbontani nem tudott. Az összeköttetést bizonyos vegyi anyagokon kívül, amelyeket *hormonoknak* nevez a tudomány s melyeket a sejtek „belső elválasztás" néven termelnek, a testsejtek között a kapcsolatot az érrendszer, tehát a vérpályák és az idegrendszer közvetítik és ez megokolttá teszi, hogy a szervmegbetegedéstől a test általános megbetegedésének szempontja felé haladjunk... Ennek a belső szekréciós tannak hivatott művelője volt nálunk a, sajnos, korán elhalt igen kiváló Bálint tanár, akinek vizsgálatai a test vegyi egyensúlyának kérdéseit iparkodtak tisztázni.

— Ezek, idáig: pozitivumok. Sajnos, a modern orvosi iskola egy meghatározhatatlan valamivel, egy x-szel dolgozik és ez az alkat, a *konstitució*.

— A konstitució létezésének tényét tagadni nem lehet. Nem lehet vitatni, hogy minden ember bizonyos, szüleitől és őseitől öröklött adottsággal jött a világra, amely meghatározza többek között azt is, hogy mennyire fogékony a betegségek iránt, hajlamos-e a tüdővészre, korai örgedésre és így tovább. Csak azt nem tudja a modern orvostudomány megmondani, hogy ez az adottság, ez a konstitució menynyiségileg hogyan határozható meg. Az orvos dolgozik a konstitucióval, anélkül, hogy teljes képe volna róla... Mert nincs az az orvosprofesszor, aki meg tudná mondani, hogy valaki, akinek ilyen és ilyen a konstituciója, pontosan ezt és ezt az életmódot tartozik követni, hogy a lehető legkevesebbet legyen beteg és a lehető legtovább éljen... A konstitució körüli nagy bizonytalanság, az orvostudományba belevitt tapogatózás-féle azután az oka annak, hogy korunkban — fájdalom — úgy laikus, mint orvosi körökben felburjánzott a kuruzslás. *Csodák, misztikumok, „természetes gyógymódok", „lelki" gyógyítások egyremásra szerepelnek úgy a laikusok, mint egyes orvosok gyógyítási programmján* és gyakran tönkreteszik a beteget akkor, mikor a „pozitivista" orvos még teljes gyógyulást idézhetne elő. Ilyen szempontból ellensége vagyok a lélekelemzésnek is, főleg azon az alapon, ahogyan most csinálják. Egyes eredményes pszihoanalitikus gyógyításokat hajlandó vagyok

bommal, de szinte lihegtem azért, hogy valaki, aki illetékes ilyen nyilatkozatokra, mondja nekem azt, hogy nem, nem buktál meg. És ő igazán jóságos arcát felém fordítja, bársonyos tekintetével megsímogat és szelíd mosollyal mondja: Nem, dehogy is bukott meg. És ezzel elváltunk egymástól azzal a biztos tudattal, hogy hazudtunk engymásnak, de a közönséges, mindennapi igazmondásnál különb, egy felsőrendű igazságért cselekedtünk. Mert mi haszna vagy értelme lett volna, ha ő ridegen azt mondja nekem: de bizony, fiam, csak megbuktál alaposan új daraboddal. Én alkalmasint legalább egy időre meggyűlöltem volna őt szívtelenségéért. Így pedig valahányszor írtam róla, mikor temetésén gyászbeszédet mondottam és e pillanatban is megjelent emlékezetemben az a kis hazugsága, melyet akkor szelíd mosolyával megaranyozva, meleg tekintetével felvirágozva nyújtott nekem gyerekembernek, első bukásom alkalmával ő, az akkor már koszorús öreg, számos sikerrel és számtalan bukással gazdagon. Egyébként ez a darab volt az, amelyre Kemény Zsigmond hivatkozott, mikor a Pesti Napló kötelékébe azzal vett fel, hogy nem azért szerződtet, hogy újságíró legyek, hanem hogy legyen miből megélnem és írhassak gondtalanul darabokat. Ő az akadémiai pályázaton, ahol az én darabom is futott, bíráló volt, onnan ismerte a munkát. Következtek darabjaim közül a *Színre szint,* a *Krakói barátok* és a *Szerelem iskolája.* Közben írtam egy egyfelvonásos kis vígjátékot is, melynek már csak a címére emlékezem. Ez volt a címe: *Reggeli előtt.* Úgy gondolom, silány kis munka volt, melyet a Nemzeti Színházban eljátszottak. Egy dologról azonban emlékezetes maradt nekem ez a darab. Szilágyi Dezső azt mondta nekem a szemembe róla, hogy ez tetszett neki minden darabom közül legjobban. Akkor értelmetlenül néztem a szemébe. Azóta láttam őt megnőni, kifejlődni egy rendkívüli agyvelő minden pompájával s azóta megértettem. Nyilvánvaló, azt akarta mondani, hogy egyik darabom se tetszik neki, valamennyi szamárság s ez a *Reggeli előtt,* ez a legnagyobb szamárság. Mert ennek a félelmesen nagyeszű embernek olyan rettenetes volt az ítélőereje, hogy úgyszólván mindent a világegyetembe behelyezve látott. Ezért minden összezsugorodott előtte, úgy, mint ahogy mi látjuk az *„apró"* csillagokat. Nekünk itt a földön nagy a budai vár, az Eiffel-tornya, a Montblanc; de kicsiny, sőt parányi az Andromeda, a Vega és csillagok miriádja. Szilágyi Dezsőnek fontos volt a lakása, az ebédje, a vívó-kard és a házi gimnasztika, minden egyéb, minden nagy probléma lappália volt. A legsúlyosabb országos kérdésekkel oly könnyedén játszott, mint a cirkuszbeli ember egy tucat labdával. Minden dolognak az ő számára két nyele volt s mindig attól függött a dolog, hogy az egyiket fogta-e meg, vagy a másikat, hogy az északi pólusra okoskodja-e ki a kérdést, vagy a déli pólusra. Neki az egyformán könnyű volt, mert az ő egyetemest átfogó tekintetében minden jelentéktelen volt. Egyszer a királyi várból jött le azzal, hogy bele kapacitálta a királyt a fakultativ polgári házasságba. Mert Ferenc József katholikus szívének az is kellemetlen dolog volt. Nem nagyon sokára rá megint onnan jött azzal, hogy „megszorongattam az öreget a kötelező polgári házassággal". Kodifikátor, pártvezér, házelnök, miniszter volt és lehetett volna, ami akart és egyszer hirtelen meghalt és egy könyv, egy alkotás nem maradt utána. A jogászvilág egyszer értekezletet hívott össze, ahol a neki állítandó szoborról tanácskoztak. A szobor máig sem jött létre. Tudtommal még a beszédei sincsenek kiadva. Igaz, nem műszónoklások voltak. Nem cicerói vagy demosthenesi munkák. Pongyolák, kalandozók, szoros szerkezet nélkül, de bennük volt az ő tudásának és képességének szertelensége. Csáky Albin gróf nevezte el őt a nagy cséplőgépnek s ennél találóbban s rövidebben nem lehetett őt jellemezni. Beszédeinél vonzóbb és kedvesebb volt az ő beszélgetése. Énnekem kétszer volt alkalmam benne gyönyörködni. Egyszer Bánffy Dezső bárónál voltunk ebéden, ahol ő vitte, különösen a fekete kávénál a szót. Pázmány Péterről beszéltünk s Szilágyi Dezső oly disszertációt tartott nekünk a katholikus egyház és magyarság e nagy alakjáról, melyhez csak egyet hallottam különösség dolgában foghatót, amennyiben tudniillik a református miniszterelnök asztalánál a református házelnök magasztalta meg a katholikus egyházfejedelmet. Egy éjjel Fiuméből utaztam haza s összekerültem a vasúton egy szakaszban Kornfeld Zsigmond báróval, aki a római pápaság eszméjéről, nagyságáról, hatalmáról tudott oly lelkesen és oly érdekesen beszélni, hogy csodálkoznom kellett, miért marad meg ilyen gondolkozás mellett zsidó vallásában. Ennek magyarázatát nem adta, de megvallotta, hogy minden husvét nagyhetét szereti lehetőleg Rómában s lehetőleg a Szent Péter-templomában is tölteni.

Egy felejthetetlen estét töltöttem Jókai Mórnál. Nem sokan voltunk ott. Tisza Kálmán, Bánffy Dezső, Jókai Mór, Feszty Árpád, Szilágyi Dezső s még tán három-négy előkelő ember s én. A Bajza-utcai ház tágas műtermében volt terítve. A kandallóban, mely inkább kemence volt, égett a tűz. A világítás rózsaszínnel volt tompítva. Majdnem félhomályban voltunk. Asszony nem volt a társaságban, csak Fesztyné Jókai Róza, aki azonban nem ült az asztalhoz, hanem sugár alakja, nyaka köré vetett boával szinte lebegett, suhant ide-oda az asztal körül. Természetesen Szilágyié volt a szó. Nekem egész este Platon Szimpozionja járt az eszemben. Tudás, bölcsesség, szellem: milyen fejedelmi menü! Itt azonban mi többiek csak közbe, ha szóltunk. Beszélni, legalább nekem úgy tetszett, egész este csak Szokrateszünk beszélt. Egy teremtett lélek a jelen voltak közül Jókai Rózán kívül már nem él, csak magam. Rajtok a föld, az anyaföld terhe, rajtunk — Rózán és rajtam — a hosszú esztendők tömege, melyeken keresztül pislog az emlékezés halvány mécsvilága.

Éji találka

— Paul Verlaine —

A régi-régi, árva, néma parkban
Két árnyalak suhant lopózva, halkan.
Ajkuk petyhüdt, szemüknek tompa fénye,
Hangjuk halóan hull a hideg éjbe . . .
Két árny a régi, árva, néma parkban
Idézgette a multat méla-halkan.
— „Emlékszel-é az édeni napokra,
Midőn virult szerelmünk rózsabokra,
Ó, mondd, mondd: emlékszel-e még, te drága?"
— „Ugyan miért emlékezném reája?"
— „Megdobban szived, ha hallod nevem
S mondd: rólam álmodol még egyre?" — „Nem!"
— „Ó, égi Tavasz, boldog, önfeledt,
Midőn ajkam ajkadra forrt! . . ." — „Lehet."
— „Remény-csillag gyúlt éltünk kék egén . . ."
— „Remény-csillag? . . . Lehullott feketén."
Kúszált vetés közt, rozsdás lomb alatt
Igy ballagott a két bús árnyalak
S halk hangjukat az éj hallotta csak.

Képes Géza

Magyar világ a Műcsarnokban. Kártyázó segénylegények. Greguss Imre festménye

— Megértem, Nagy Imre úr, hogy nem minden darabot érdemes eljátszani. De én is mondhatom, írónak is érdemes lenni azért, hogy egyszer az életben lássa valamely darabjában játszani — Egressy Gábort.

Nagy Imre ezután besietett a próbára. *Endre és Johanna* az első előadáson megbukott. Nagy Imre nyomban leadta szerepét Mihályfinak. Jó néhány évre rá újra fölvették a műsorba s ekkor nagy sikere lett, a címszerepben Márkus Emiliával és Beregi Oszkárral.

Második darabom a Nemzeti Színház deszkáin egy sajátságos kísérlet volt, kísérlet, amely elég balul ütött ki. Azt gondoltam, megpróbálok egy modern témát költői formában feldolgozni. Az egész darabból már semmire sem emlékezem. De nem tudtam elfelejteni azt a pár szót, amelyet a színházbejáró rácsos kapuján váltottam Szigligetivel. Találkozunk a kapuban. Ő rám néz, én őrá. Ő mond valamit, én is mondok valamit. Aztán végre elfogódott hangon én:

— De ugy-e, nem bukott meg?

Akkor a bukás rémes gondolat volt nekem. Éreztem, hogy igenis megbuktam második dara-

Uj Idők 1927. XXXIII. 6. sz. Kép

Greguss Imre

irod

Benczur kiáll, 21. l.

1921. Benczur kiáll -

Kártyázó parasztok,
olajf.
Strasser Izidor Sulajd.

Honvédtábor, olajf
Budapest főváros
sulajd.

Róma 4. n. X. 53.

Gregors Inne

l.

Ybl Lotz

51-l.

~~2163. Lotz Károly:~~

2163. Múzsa.

A szerelmi és mennyegzői da
arczélben látható barna nő, vál
kezét a feltámasztott hat húros la
Fehér ruhája lecsúszott úgy, hog
bát kissé felhúzta. Térdeit söt
a kissé előrehajló és sugdosó Ámo
~~babér és~~ az előtérben, jobbról a f
Jelzése alól jobbra: Lotz K.

Vászon, méretei 144.7: 95 c
Perlaky Kálmán hagyománya 1

Ertéke

904: IV. 28.

Gregurs Imre

Irod

Vasárnapi Ujság

1910 ~~jún. 19~~ 25. 4. 532-33. l

~~okt. 23~~ (G. J. uchsol. arch-al)

43. 4. 888-89

(G. J. hrantski kiáll-a kipirral)

Greguss Imre
festő

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 13. old.
(Vajda Imre: Téli tájak.)

Kalmár

Greguss Imre

laid.

Szent György Céh

IX. aukció

kat.

19.11. nov

Sok Keppel-

tetü Bizottság !

fogadtam a f.hó 25-én 399.sz.alatt kelt
ó ásatások irányitásával kapcsolatban ho
csü átiratot,melyre vonatkozólag tiszte-
ogy a vonatkozó jelentésem szerint,melye
ottság magáévá tett,az 1000 pengő a szób
áró átalánynak tekintendő,melyben az uta
atnak,igy tehát azok külön elszámolás

Mély tisztelettel

r 30.

Greguss Imre

589 **Köves Izsó**. Spinoza birái előtt. Olajfestm. 3000 kor.
590 **Madarász Gyula** Esti hangulat. Olajfestm. 1000 kor.
591 **Benes Pál**. Zazarparti részlet. Olajfestm. 400 korona.
592 **Grósz Béla**. Lantos nő. Olajfestmény. 600 korona.
593 **Grósz Béla**. Arckép. Olajfestmény Magántulajdon.
594 **Grósz Béla**. Tanulmányfej. Olajfestmény. 420 korona.
595 **Brodszky Sándor**. Walchensee Bajorhonban. Olajfestmény. 900 korona
596 **Zeller Mihály**. Ave Mária. Olajfestm. 1000 korona.
597 **Brodszky Sándor**. Nyárfacsoport a Margitszigeten. Olajfestmény. 400 korona
598 **Brodszky Sándor**. Júliusi lombok. Olajfestmény. 350 korona.
599 **Sándor Béla**. Portrait Olajfestmény. Weisz Irén tulajdona
600 **Czapek Brunó**. Női arckép. Olajfestm. Magántulajdon.
601 **Biczó Géza**. Arckép. Olajfestmény.
602 **Tury Gyula**. Geyer Stefi hegedűművésznő arczképe. Olajfestmény. Geyer Stefi tulajdona.
603 **Adler Mór**. Női arckép. Olajfestmény.
604 **Brodszky Sándor**. A Duna partján. Olajf. 360 kor.
605 **Boemm Ritta** Virágok között. Olajfestm. 1200 kor.
606 **R. Kemenszky Árpád**. Számadó juhász. Olajfestm. 1200 korona.
607 **Greguss Imre**. Czinka Panna Gömörben (1735). Olajfestmény. 4000 kor.

Czinka Panna (1711—1774) Lányi, gömörmegyei földbirtokos udvari zenésznője 1735-ben, zenekarával előadja II. Rákóczy Ferencz halálára szerzett «Magyar nótá»-ját. Az asztal előtt Lányi, a házigazda, körülötte vendégei, gömöri urak. A háttérben Lányinak a szathmári béke után lebontott gömöri vára látható.

608 **Löschinger Hugó**. Hazatérő csorda. Olajf. 1000 kor.
609 **Vaskovits Erzsi**. Arckép. Olajfestm. Magántulajdon.
610 **Papp Sándor**. Falurészlet naplementekor. Olajfestm 600 korona.

Műcsarnok 1900/1. téli kiáll

611 **Endrey Sándor.** Keszler Józsefné arczképe. Olajfestm. Keszler József tulajdona.

XII. TEREM.

612 **Horthy Béla.** Esti táj. Olajfestmény. 350 korona.
613 **Horthy Béla.** Gőzmalom. Olajfestmény. 600 korona.
614 **Horthy Béla.** Kertirészlet. Olajfestmény. 400 korona.
615 **Grünwald Béla.** Holdvilágnál. Olajfestm. 1800 kor.
616 **Ferenczy Károly.** Tájkép. Olajfestmény. 500 korona.
617 **Horthy Béla.** Daphnis és Chloe. Olajfest. 2000 kor.
618 **Glatz Oszkár.** Tájkép. Olajfestmény 300 korona.
619 **Glatz Oszkár.** Tájkép. Olajfestmény. 700 korona.
620 **Glatz Oszkár.** Gyermekek a tóparton. Olajf. 3000 kor.
621 **Glatz Oszkár.** Tájkép. Olajfestmény. 400 korona.
622 **Glatz Oszkár.** Tájkép. Olajfestmény. 200 korona.
623 **Glatz Oszkár.** Halász arckép. Olajfestmény. 300 kor.
624 **Glatz Oszkár.** Tájkép. Olajfestmény. 500 korona.
625 **Glatz Oszkár.** Birkozó fiúk. Olajfestmény. 700 kor.
626 **Ferenczy Károly.** Gesztenyefák. Olajfestm. 1500 kor.
627 **Kernstok Károly.** Szilvásban. Olajfestm. 2400 kor.
628 **Kernstok Károly.** Arcképvázlat. Olajfestmény.
629 **Kernstok Béla.** Vasárnap délután (Kecskés János és felesége). Olajfestmény. 2800 korona.
630 **Kernstok Károly.** Női arckép. Olajf. Magántulajdon.
631 **Grünwald Béla.** Tájkép. Olajfestmény. 1000 korona.
632 **Grünwald Béla.** Reggeli harmat. Olajf. 1800 kor.
633 **Grünwald Béla.** Hóolvadás. Olajfestm. 500 korona.
634 **Csók István.** Bugaci pásztor. Olajfestmény. 3000 kor.
635 **Csók István.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.
636 **Csók István.** Hangulat. Olajfestmény. 1000 korona.
637 **Csók István.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.
638 **Csók István.** Konyha. Olajfestmény. 1600 korona.

Gregus Imre

Ave Maria c. képe
repr.

Árverési Csarnok
aukció kat. 33. sz.
1926. jun.

1931	
35.042	8

IV. 47. F

~~Vétetett 1891-ben. Magy. Képt. 539. Ltsza 392.~~ 540.

F — 1900: IV. 47. — 1901: IV. 47. — 1903: IV. 47. — 1904: IV. 47. — 1905: IV. 47.

F — Magy. Képt. 540. — Uj lelt. sz. 390. — Vétetett az 1901. okt. 6-iki 44747 sz. leirattal 104.18 frton (208.35 K). — 1905. átv. jegyz. 311. — Száma az Orsz. Képtárban sz. n. 1956.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban

— Igyet. Az 1900-ért Katalogusban tévés a Magy. Képt. 539. számára való hivatkozás.

Mk 540
Ujl 390.

Vét 1901.

294

Greguss Imre

l. Arv. Csarnok 97 -
aukció Kat.

U. ar 99. aukc. Kat.

" " 103 " "

" " 110, " "

" " 111, " "

Spreguss Imre

l.

Ernst Muzeum aukcioi

XXXII. 134.

135.

73	Svéd lány	olajf.	250.—
74	A család	olajf.	200.—
75	Zöldszemü nő	olajf.	250.—
76	Reggel a Dunán	olajf.	200.—
77	Akt korsóval	olajf.	350.—
78	M. M. arcké[illegible]e	olajf.	Mgtul.
79	M. K. arcké[illegible]e	olajf.	Mgtul.
80	F.-né arcképe	olajf.	Mgtul.
81	Önarcké[illegible]	olajf.	Mgtul.

RADNAY JÓZSEF

82	Téli táj	80.—
83	Malomárok I.	80.—
84	Vadászlak a bückben	80.—
85	Malomárok II.	80.—
86	Napos erdei ut	150.—
87	Erdei lak	100.—
88	Duna Zebegénynél	120.—
89	Balatonlellei táj	150.—
90	Balatoni táj (Balatonlelle)	150.—
91	Falu vége a bükkben	250.—
92	Hetemér tető a bükkben	250.—
93	Békásmegyeri strand	200.—
94	Őszi hangulat a bükkben	250.—
95	Naplemente boglyákkal	150.—
96	Farkasréti táj	70.—
97	Régiségek	500.—

Ethnographical Museum Budapest

Gregurs Imre

Ernst Múzeum aukciói.

XIII–XIV. (1920) 147, 148. sz.

Greguss 1./ Imre, festő, szül. 1856.
III. 30. Zayngrócon, megh. 1910
VI. 5. Budapesten. (Itt) Münchenben és
Parisban tanult, ~~1878. [illegible]~~
~~[illegible], 1879. Budapesten [illegible]~~
s azután mint rajztanár működött
a vidéken s 1899. tól Budapesten.
Katonai- és nép-életképeket, vala-
mint arcképeket festett. (Tábor-
ba vonuló 48-as ujoncok, Hon-
védtábor, kurucz tárgyú képek).

2. János, festő szül. 1837. Porsonban,
megh. 1892 V. 29. Budapesten
Nürnbergben, Münchenben tanult,
1871-től a pesti mintarajzokok tanára
volt. Magyar népélet és állat-
képeket festett. Jeles illusztrátor
volt.

T (Ebédután, szeriagyűjtés,
Kompr. stb.)

M.D.K.

Greguss Imre
festő

1. Arcképtanulmány
2. Táborba induló 1848-as honvéd ujoncok
3. Csárda előtt
4. Bujdosó betyárok
5. Lókötő
6. Greguss György arcképe
7. Utolsó korty.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

42 l.

M.D.K.

Gregus Imre
festő

8. Bányárok az erdőszélen
9. Kártyázó parasztok
10. Férfi tanulmányfej
11. Homéd tábor
12. Piros talpú férfi
13. Gregus Imre önarcképe
14. Cigánylány.

M.D.K.

Gregussy Imre
festő

15. Budapest látképe.
16. Parasztcsalád
17. Női arckép
18. Csirkeetetés
19. Gregussy Gizella arcképe
20. Magyar tánc
21. Borozgató parasztok.

Tompa Gabriella: Gregussy Imre

4/2 l.

Tempus fugit: Tempus fugit

11.11.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

66. Tamulmányfej
67. Molnár vámházi főnök arcképe
68. Asbóth János arcképe
69. Markus Emilia arcképe
70. Interieur Greguss Imre műtermából.
71. Zách Klára akvarellje.

Tompa Gabriella: Greguss Imre 42 l.

M.T.N.

Cupressus Thuya

Pl. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

Greguss Imre
festő

M.D.K.

72. A világosi fegyverletétel
73. Striker Edénie arcképe
74. A király arcképe
75. Stettha Gyula arcképe
76. Boszniai tájrészletek
77. Kogutowitz Marionie arcképe

Tompa Gabriella: Greguss Imre

43 l

Cheops Tura
Turá

72. Horeszowi fegyvertárral
73. Sztálin Erőmű szobája
74. A Kreml szobája
75. Stúdió épület szobája
76. Bozsnyi tűzhelyekkel
77. Vegyészeti laboratórium szobája

Tömör gyönyörű Cheops Tura

M.D.K.

Gregus Imre
festő

78. Az elsózott leves.
79. Kenyszenule
80. Nebántsvirág
81. Szegod szebb lesz mint volt
82. Csárdás
83. Lehner Gyula arcképe.

Tompa Gabriella: Gregus Imre 43l

78. Ein elsörott leves.

79. Kenszende

80. Nebáutszirág

81. Szegeol Orebb lesz mint rott

82. Csán dás

83. Lehner Gyula arcképe

M.D.K.

Gregus Imre
festő

84. Miklóshusvárok
85. Nevtelen hősök
86. Szomjas honvédhuszár
87. Asboth Lajos Pestről
88. Thunhel baronesse arcképe
89. Wampetich Ferencné arcképe.

Tompa Gabriella: Gregus Imre 4 l.

N.T.11

M.D.K.

Greguss Imre
festő

97. Kurucok

98. A helyszínen

99. dr. Elischer tanár arcképe.

100. Berend Ilona arcképe

101. Schwina István arcképe.

102. Nagykalló főtere télen.

Tompa Gabriella: Greguss Imre

44 l.

M.D.M.

Gregusz Imre
festő

97. Kurucok

98. A helyszínen

99. Dr. Zischer tanár arcképe.

100. Bernard Ilona arcképe

101. Schwarcz István arcképe.

102. Magyarlló főtere télen.

Tempa Galmella: Gregusz Imre

446.

M.D.K.

Greguss Imre festő

90. Szent György
91. Szabó Anna archépe
92. Kurucok vonulása.
93. Dull László archépe
94. Zilahi házudvar
95. Kuruc előörs
96. A lucuehülők.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

44.

M.D.K.

Gregus Imre
festő

90. Szent György

91. Szabó Ottmár arcképe

92. Kunszt nevulása

93. Dull Kárlóné arcképe

94. Kitaki hárudvar

95. Kunst elő-ös

96. A Lu evehülőle

Tompa Galmella. Gregus Imre.

44.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

103. Mally tanár arcképe
104. Vallió Delin arcképe
105. Rákoczi zászlajára toborzó-kuruczok
106. Nónay Dezső arcképe
107. Nónay Dezsőné arcképe
108. Sárospataki emlék.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 45 l.

P.T.O.

Question Time

Test

103. Molly Tom's cottage

104. Trolls Twin cottage

105. Rabbit Yorkshire Terrier Hamster

106. Women Tess' cottage

107 Women Tess's cottage

108. Swingate cattle.

Temple Publications: Question Time. 1959

M.D.K.

Greguss Imre
festő

109. Ámor, mint zéllövő
110 gróf Csáky Albin archépe
111. Klimkovics Gábor archépe
112. Honvédroham
113. Kossuth Lajos archépe
114. Greguss Imréné "

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

45l.

M.P.N.

Cyprus Trees

Part 2

105. Three, mint yellow

106 [illegible] Cedar trees

111 Silhouettes Cedar trees

112. Trees overhead

113. Mossett Trees reedge

114. Cyprus Trees "

Temple Gardens Cyprus Trees.

452

M.D.K.

Gregus Imre
festő

115. Tűzérek.
116. Fabinyi tanár arcképe
117. dr. Reissmann "
118. Takács Menyhért arcképe
119. Vass Sándor lovas arcképe
120. Falkavadászat.

Tompa Gabriella: Gregus Imre. 45 l.

M. P. N.

Dreyer Hans

Paris

115. Tuscrab.

116. Tabouret tournant recouvert

117. " "

118. Tabouret rembourré recouvert

119. Deux Sièges recouverts

120. Fauteuil recouvert.

Tempo Pathétique : Dreyer Hans 42.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

121. Czinka Panna gömörben
122. Csárda előtt
123. Zách Klára várlat
124. Szolnoki csata
125. Kártyáró kusucok
126. II. Rákoczi Ferenc indulója

Tompa Gabriella: Greguss Imre

45 l

H.P.K.

Cretqua tres

Ante

121. Ovidus Remus porrexit

122. Cuncta stetit

123. Sacra libro redeat

124. Scelerata Cretes

125. Victrices Numeris

126. II Rubores Terra undadje

Tempus Pedibus Cretqua tres

H5 1

M.D.K.

Greguss Imre

127. Stahrenberg elfogatása
128. Schobe Géráne archépe
129. Almádi part.
130. Táncoló huszár.
131. Táncoló jubusz
132. Szegedi veressi phás.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

45 l.

M.D.K.

Gregoss Imre

127. Hahnenberg elfogatása.

128. Schebe Géráné ordigée

129. Amiádi part.

130. Tóucsló huszár.

131. Tóucsló gyilkosz

132. Szegedi nevessi phás.

Temp. Gabriella: Gregoss Imre

451

M.D.K.

Greguss Imre
festő

145. Családi

146. 1848-48-iki honvédtoborzó

147. Balatoni naplemente

148. Gyümölcs csendélet

149. Vad-csendélet.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

46 l.

M.D.M.

Gregorius Imre
festő

145. Csárdás

146. 1848-48 de honvédtcsorsó

147. Balatoni naplemende

148. Gyümölcs csendélet

149. Vad csendélet.

Tempa galriella Gregorius Imre

Hel.

M.D.K.

Gregus Imre
festő

133. Szalonkai vár
134. Történelmi arckép
135. Történelmi "
136. Besesgarda
137. Oltás
138. Csaplárosleány -

Tompa Gabriella: Gregus Imre

45 l.

Pterocera Thrax
Fabr.

133. Scalaris var.
134. Tetraëdra auctor
135. Tetraëdra "
136. Bicarinata
137. Obesa
138. Cephalotesselata

Teredo clavicola Pterocera Thrax

132.

MDK.

Gregussy Imre
festő

150. Fodor Ferenc arcképe
151. Kaszakopácsoló
152. Deér Viola arcképe
153. Aligai partok

Tompa Gabriella: Gregussy Imre. 46l.

M.D.K.

Gregusz Imre
festő

150. Fodor Ferenc anhépe
151. Kazakopácsató
152. Derér Viola anhépe
153. Aligai pontok

Tempa Gabriella: Gregusz Imre

166.

MEDK.

Gregus Imre
festő

139. Pipát töltő katona
140. Sebesült honvéd
141. Ujhány László arcképe
142. Ujhány Lászlóné "
143. Kacsch Pongrác arcképe
144. Gilbert hegyi kápolna.

Tompa Gabriella: Gregus Imre.

46 l.

M.D.M.

Gregus Imre
festő

139. Pipát töltő-leatona
140. Sebesült hemed
141. Ujhány kaszló arcképe
142. Ujhány kaszlóné "
143. Kacsch Pongrác arcképe
144. Gyllenthegyi kapolna.

Pompa Galviella: Gregus Imre.

464.

M.D.K.

Gregussz Ince
festő

154. Zách Klára
155. Önarckép
156. Munkaközben
157. Tájkép lovakkal

Tompa Gabriella: Gregussz Ince. 46 l.

M.D.K.

Gregus Imre
festő

154. Faék Klára

155. Csuonchép

156. Munkaközben

157. Tájkép tovakkal

Tompa Galmella Gregus Imre.

462.

M.D.K.

Gregussimre
festő

36. Honvédtábor
37. Huszárattak
38. Kunok
39. Üldözött betyárok
40. A boros legény
41. A borsos asszony

92 l

Tompa Gabriella: Gregussimre

Troupe d'Alsacien Dépôt 1915

M.D.K.

Greguss Imre
festő

29. Kártyavetőci gányalány
30. Arckép
31. Női arckép
32. Erdei zene estély
33. Okányi Schwartz Jenni arcképe
34. Istálló belseje
35. Markotányoslány.

Tompa Gabriella: Greguss Imre

2 l.

Greguss Imre
festő

M.D.K.

22. Dolni-turlai delelő-
23. Izvornyi utca
24. Bosnyákleány
26. Elő örs
27. Turlai láthep Boszniából
28. Tóth Gizella lovasarcképe
25. Bosnyákleány

Tompa Gabriella: Greguss Imre

42 l.

Cerasus Avium
Sauerkirsche

32. Beim Einkochen platzt
33. Saure Kirsche
34. Reifezeit Juni
35. Früh
36. Früh Dolde Traubenkirsche
37. Früh Spätblühende Traubenkirsche
38. Vogelkirsche

Cerasus Avium Sauerkirsche

122

<Gregus Imre>

ivód

Tompa Gabriella* = <>

Bp. 1945. (Kézirat.)

* Gerevichnél doktorált.

Tombor 1947.

borítékon

410: Schöfft Ágoston.

~~410. Schöfft Ágoston.~~ Saját arcak

meg sétabotot,

Térdig és kissé balra fordul
dert ~~[illegible]~~ baljában, rendig a melylyel a
támaszkodik, égő szivart tart. Feje
möldöke, bajusza és szakálla barna;
szik, mellénye kivágott, órájának a
~~[illegible]~~ rendjel-rozettát vi
Konstantinápolyra nyilik kilátás.

Vászon, méretei 136: 102
Vétetett Duka Tivadar köz
ján (6/89) 1889: V. 15-én a 20182

904: V. 3.

410

Gyergyai Imre †

l.

Nemzeti Szalon

II. Balatoni kiáll.
1924
nov. dec.

állítottsága egybeesik az egyetemes művészet legaktuálisabb s a letisztult fejlődést célzó irányával. Méltók arra, hogy hazatérve csatlakozzanak ahhoz a római élgárdához, amely a modern magyar művészet annyi fényes tehetségét és vezető egyéniségét foglalja magában, mint Aba-Novák Vilmost, Árkay Bertalant, Kontuly Bélát, Medveczky Jenőt, Molnár C. Pált, Pátzay Pált, Szőnyi Istvánt, Vilt Tibort, megannyi dicsőségét a mai magyar művészetnek s a magyarságnak nemzetközileg is elismert nagy értékét.

Gerevich Tibor

Műcsarnok

Greguss Imre

1856–1910

KMTárs 1940. febrúrare A gyermek

Tiltott gyümölcs

Képm. Mus.

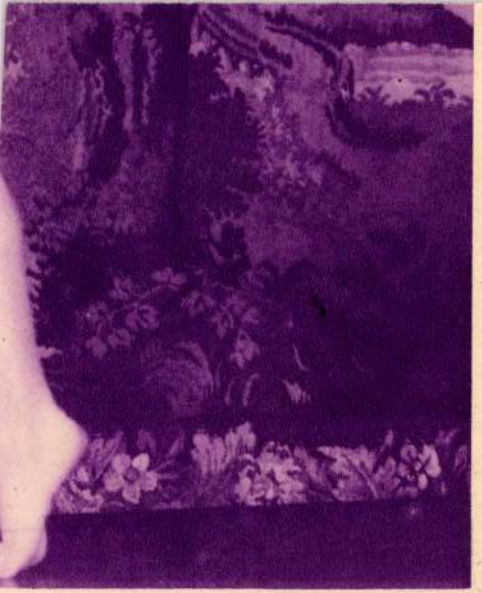

LETT 671

VEZÉRKÉPVISELET ÉS VÁROSI RAKTÁR:

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET

V, CSÁKY UCCA 13
TELEFON: AUTOMATA 282-35

71.

Sambucus J. Emblemata

Antverpen 1584.

Goegnss Imre

Honvédtábor

Budapest székesfőv. tulajd

Olasz udvar, bőrös parent: szépen Mur

Brydosó kurnedé kassai Mur

Utolsó kartu: Lucky Mur

Zách klára kivégeztetése: szegedi Mur

szeged szibbelesz ... volt: kir. pal.

Halály tanyes, szegedi vízkörönd, alkóvizor, bőrös u.
Bástra, Tétre partre

Tört képes

pesti és kulf. mag. rejtt.

Gregus Imre

Almásy-Telleki XIII. 1944.

pótkat.

1827. Máriafalva. oláff.

MüRKV 1948. IX. a.

Kissütő L. bázon of

Mulató legy, tár

Ülő pepáró hadna, ccc. 7

LXXVII.

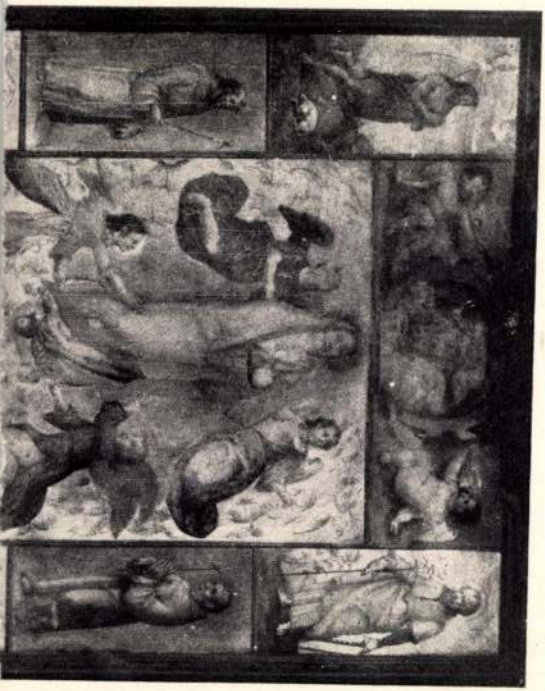

1941. VI. a. Téli Tár
mezőtlek a határok / of

Greguss Imre

2861. A csárdás
vonás kréterajz
18 X 29 cm

Almásy-Tellki X. 1942

Ernst anke

1920 ápr. 11. a. A szalónaki vár

1921 ápr. 16. Női tanulmány, Naplemente, of

1921 dec. 18. a. Levatar előtt
Esti fejlődés
Holdvilágos táj
Stefka Gr. képre
Tájkép
| of

1923-24. 25-26. a. Ystálló belseje, of

1924 marc. 27. Glák paraszt, cer. r

" nov. 28. Nőrablás, Tájkép I-II. of

~~" dec. 29~~

1926. 30. A csorba kard, Tájkép
Tábori jelenet, of

" dec 33. Déli pernő (18/9) of

1927. 34. Tan fej

1928. 42. Évődés, Előörsök, of

1929 dec. 43 Öcsém, of

1930. ápr. 44 Cegy lakome
Borivó leszány
Kancsós asszony
| of

" 45. Disznaparos lovasok, of

1931. 46. Idill a kátnál, of

Greguss Imre

28. GREGUSS IMRE: AZ ÖREG KOVÁCS. OLAJFESTMÉNY.

Hans György Coh
IX. művészeti aukciója
1911. nov - dec

Szt. György Cék 1911. máj. 7. a. Csendél. dijéttel

1911. okt. 8. a. Hajó Táj

1911 nov-dec: Az öreg kovács, of

1912 fig 10. a. Tanulm. a Hon. tábor. hoz
Pirenő
Öreg mozar
Pirenés
Tom fej
Szégyling
Naplemente
Istlanyalat
a szécsényi parkból
Lágymányos 1878-ban
Tájkép Torogal
Vincellérkép
Tájkép I-II
Virmosas
Lombtanulmány
Stéthe mule arch

of

1914 márc 17. a. Kossuth átadja a diktátorsajót Görgeynek, of

1915. 24. a. Női akt, kr. r.

Ernst

M. Studio. 1921. 2. a. Rákóczi indulós várl.

Arv.

M. Nemz. Ren. Társ. 1923. IV. a.
Pázmány Péter beboros, of

Genes puszta VI. 34

Greguss Imre

Budapest látképe, olaff. báró Kochmeister Frigyes tulajd.
Ki volt állítva 1888-ban a Bpesti gyarmekmenhely javára a műcsarnokban rendezett kiállítasban.

Gregus Imre

~~XXIV. aukció~~

~~A Gyűjtő 1915. 172. l.~~

~~Női akt, kritarajz~~

~~30.–~~

N. Szal. 3. a. 1924

cinka Panna a kurnc
tábszban. of

POZSONY

Főtemplom

Képe VV 1862, 281 l.

Áro Csaru

1921 márc. (Mag. rusta.) M. parasit, of

1929 jun. 4. rk. álló női akt / Cinka Panna (of

" 5. rk. János vitér, of

1930. 54. Rákóczi, of

" 4. rk. Kurúc, vrf

1933. " " Nagra forgó / Nagagó alsik (of

1935. 2. rk. Ló, of

1936. 4. rk. Add meg nekünk ... of

" 80. a. Déli harangszó, of

1937. 7. rk. Fiskölövő / Püspök képm / Kőjöklő meyecske / Alvó fiszi, cor. r. (of

1939. 3. rk. U fönr képm. of

1940. (kirdi kovács legújt) Libatömés, s. r.

1940. 94. s. Erdei ut, of

" dec. 7. rk. Táborozás, of

1941 márc. 97. a. Gémes kút nál / Kovácsmühelben (of

Kapenczek bronzból M. 243

Gregus Imre

Árverési Csarnok ankeis kat

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
33. sz. 1926. jun.
34. sz. 1926. okt.
36. sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 márc.
38. sz. 1927 máj.
39. sz. 1927. okt.
40–41. nem szerepel

Greguss Imre

Magyatéki kiáll 1910
okt. Könyves Kálmán

Művészet 1910. 393. l.

168. GREGUSS IMRE: Mákvirágzás (olajf.) Ára 50 frt.

Nemzeti Szalon
1900. téli kiáll.

II. TEREM.

Govaerts, Abraham

41. **Erdős táj.** Baloldalt erdős hegytető. Az előtérben pihenő öregember. Előtte jobbfelé haladó asszony, korsóval és kosarában tojással. Az erdő mélyén két nyúl. Jobboldalt a háttérben folyó bárkákkal. A túlsó parton, hegyek alján város. Felhős ég. Fa, 27×41.

(Illusztrálva a XX. táblán.)

Greco, Domenico (1548—1614) után

42. **Férfi képmás.** Félig jobbrafordultan ábrázolt idős férfi félalakja, hegyes szakállal, sötétvörös ruhában és barnaprémes köpenyben, fodros fehér gallérral. Sötétzöld háttér. Tölgyfa. 23×17.

Greguss Imre

született 1856, meghalt 1910

43. **A szerelmes huszár.** Az előtérben a középen forrás; fölötte mezítlábas parasztmenyecske áll, kit egy jobbról hozzáhajló huszár ölelget. Elől jobboldalt a víz felé hajló felnyergelt ló. Baloldalt napraforgók. Háttér erdő. Jelzés lent a jobbsarokban: Greguss Imre, Buda Pest. Vászon, 45×34.

(Illusztrálva a XXIX. táblán.)

Hackert, Jakob Philipp

született 1737, meghalt 1807

44. **Tájkép.** Jobb- és baloldalt facsoportok, baloldalt út, melynek szélén egy nő és egy férfi ülnek egymással szemben. Előttük egy másik nő vezet egy kislányt. Körülöttük három

Árverési Csarnok Andrásy aukciója kat. 184. l.

32. **Krisztina svéd királynő.** Mellkép. Félig jobbra fordul. Barna fürtjei vállára omlanak. Gyöngyökkel kirakott fülbevalók. Nyakában gyöngysor, mellén drágaköves **tű.** Pasztell, 43×35.

Francia festő, XVIII. század

33. **A kenyér.** Jobbfelé fordulva, térdig ábrázolt ülő nő (vörös fűzővel és fehér kendővel) kenyeret szel. Jobbra a háttérben síró fiucska. Barna háttér. Vászon, 34×20.

Francia festő, XVIII. század

34. **Rózsák.** Leányka ülő helyzetben, félig balra fordulva, térdig ábrázolva, vörös szoknyában, halvány zöldeskék fűzőben, szalmakalappal. Ölében nyugvó jobbjában rózsák. Balkönyöke párkányon nyugszik. A kezében tartott rózsát szagolgatja. Barnásszürke háttér. Vászon, 24×20.

Francia festő, XVIII. század

35. **Tudós.** Borotváltarcú öreg férfi félalakja, balfelé fordulva. Asztal fölé hajlik, melyen térkép fekszik és ezt a jobbjával szeme elé tartott nagyítóval vizsgálja. Prémes fekete ruha. Fején kis vörös sapka. Sötét zöldesbarna háttér. Vászon, 24×20.

Francia festő, XVIII. század

36. **Szüret.** Két kisfiú egymásba ölelkező alakja. A mellső háttal, vállon alul, a mögötte álló az előbbi felé hajolva, félig jobbrafordultan ábrázolva. Az utóbbinak jobbkezében szőlő-

Bunyevácz kolo.

alkotta volna, melyek Zombor környékén ma mind önálló s népes községek. Rédl Ferencz ugyanis, az akkori kincstári mérnök, e nagy kerület közepén mérte ki Zombor határát, ama helyeket pedig kincstári birtokká tévén, nem sokára benépesíté a csapatosan érkező új telepesekkel. Rédl e szerencsés műveletekért kapta a stanisics-rasztinai uradalmat, mely utódai (a báró Rédl család) kezén ma egyike a legszebb mintagazdaságoknak.

Zombornak be kellett érnie azzal, hogy 1749-ben szabad királyi várossá lett. Határa 53.577 kat. holdra rúg. E földbirtok itt nagyobbára a szerbeké, kik Zombor 24 ezer lakosságának felét teszik; a másik felében mintegy öt-ötezer magyar és bunyevácz, s valami kétezer német van. A gazdálkodás meg az életmód ősidők óta itt is olyan, mint Szabadkán, hogy a kinek vagyona van, legszívesebben künn lakik a szállásán. Ez az oka, hogy Zombor városa külsőleg szintén lassan fejlődik. Pedig kezdettől fogva igen szerencsés körülmények hatottak rá. A múlt század derekán már itt székelt a kincstári jószágigazgatóság, mely innét intézte a telepítések fontos ügyét; a város alatt vezették el utóbb a Ferencz-csatornát, s ide tették az egyesült vármegye székhelyét is. Ezek nagy számú művelt elemet kötöttek a városhoz, s az a sokféle más hivatal ide helyezésével még egyre szaporodott; a város azonban csak pár év óta kezd csinosabb külsőt ölteni. A város régi középpontján, a tornyos városház előtti téren még állnak a múlt századi ódon kincstári épületek; itt van a belül szépen megújított kath. templom s ide szögellik a másik sarkon az új állami gymnasium is.

Legdíszesebb utczája a városház mögül a megyeház felé vezető Fő-út, mely csupa emeletes házakból áll; itt vannak a legszebb üzletek is. A városnak legszebb épülete a szabad téren magában álló megyeház. Már régi alakjában úgy dicsérték, mint páratlant egész Magyarországon, ma pedig, miután a múlt évtizedben félmillió költséggel megújították, mind külső díszre, mind nagyságra nézve valóságos fejedelmi palota, méltó székháza és büszkesége a kettős nagy megyének. A pompás magánlakásokon kivül egész serege van benne a sokféle hivatalnak. Az összes megyei központi hivatalokon kivül itt székel a zombori szolgabiróság; 36 szobát foglal el a törvényszék és telekkönyvi hivatal; itt van a pénzügyigazgatóság, az államépítészeti hivatal, a kir. tanfelügyelőség, az épület hátsó felében a kir. ügyészség, s a gyorssajtóval ellátott megyei nyomda; még a megyei gazdasági egyesületnek s a történelmi társlatnak is jut benne egy-egy helyiség.

4079. Greguss Imre.

Sz. Zay-Ugróczon 1856 márczius 30-án. † Budapesten 1910 június 5-én.

Olasz udvar.

Az előtért foglalja el és sodronykerítéssel van körülvéve. Balról négyszögletes capitelt ábrázoló kút van tetején talapzaton nyugvó mellszoborral, mely egy jobbrafordult férfit tüntet fel. Jobbról pedig a kapun innen szemezgető apró csirkék jelezvék. A háttérben régi épület látható kinyitott ablakokkal. Jelzése alól jobbra: »*Greguss Imre.*«

Fa, méretei 33·6 : 23·8 cm. — Lelt. sz. 4079. — Értéke 250 K. — Greguss Imréné ajándéka 1911 április 13-án (714–911). — Az adomány elfogadtatott 1911 április 26-án. — Bejelentetett 1912 márczius 21-én (624–912).

Jegyzet. E kép hátán az alföld egy része szemlélhető felhőzött égbolttal és az előtérben a nádfedelű állások előtt gémes kuttal, a melynek közelében leány áll, a ki nézi az arra haladó férfit, lovast és a birkáit hátra terelő juhászt.

III. 591 (4079). 615 (191).

III : 591

Aj. 1911. Greguss

ajándéka

3977. Greguss Imre.

Sz. Zay-Ugróczon 1856 március 30-án. † Budapesten 1910 június 5-én.

Öreg paraszt.

Csaknem derékig és balrafordultan van ábrázolva. Hosszú haja, bajusza és leberetvált álla körüli szakálla ősz, szeme barna. Öltözete: egyelejű szürke kabát. Jelzése fölül jobbra: »*78*« és ez alatt: »*1879. Szécsény*«.

Vászon, méretei 21 : 17·5 cm. — Lelt. sz. 3977. — Vétetett az 1910 deczember 21-iki 145575 sz. engedély szerint 300 K-án (57–911). — Kifizettetett 1911 január 31-én. — Elszámoltatott 1911 február 8-án (769–911). — Az elszámolásra nézve l. a 23608–911 szvsz. előadmányt és az 1912 április 15-iki 24090–911 szvsz. határozatot (873–912).

III
563 (3977)
615 (191).

III : 563

Vét.
1910

3977. Greguss Imre.
Sz. Zay-Ugrócon 1856 március 30-án. † Budapesten 1910 junius 5-én.

Öreg paraszt.

Csaknem derékig és balrafordultan van ábrázolva. Hosszú haja, bajusza és leberetvált álla körüli szakálla ősz, szeme barna. Öltözete: egyelejű szürke kabát. Jelzése fölül jobbra: »78« és ez alatt: »1879. Szécsény«, alól jobbra pedig:

Vászon, méretei 21:17.5 cm. -- Lelt. sz. 3977. -- Vétetett az 1910 deczember 21-iki 145575 sz. engedély szerint 300 K-án (57-911), -- Kifizettetett 1911 január 31-én. -- Elszámoltatott 1911 február 8-án (769-911). — Az elszámolásra nézve l. az 1911 23608-911 szám. előirományt.

Sz. n. 14-911
57-911-11
Át. lelt. 4146.

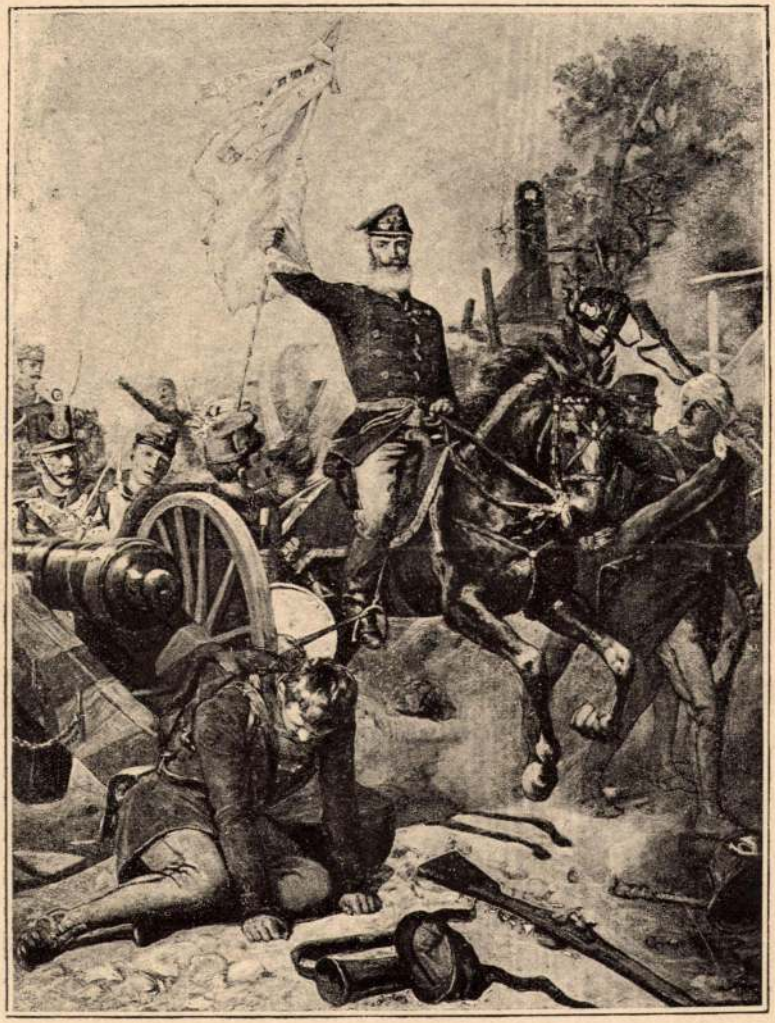

GREGUSS IMRE. ASBÓTH LAJOS PEREDNÉL.

KM Társ. 1889/90. téli tích

Gregnos Imre

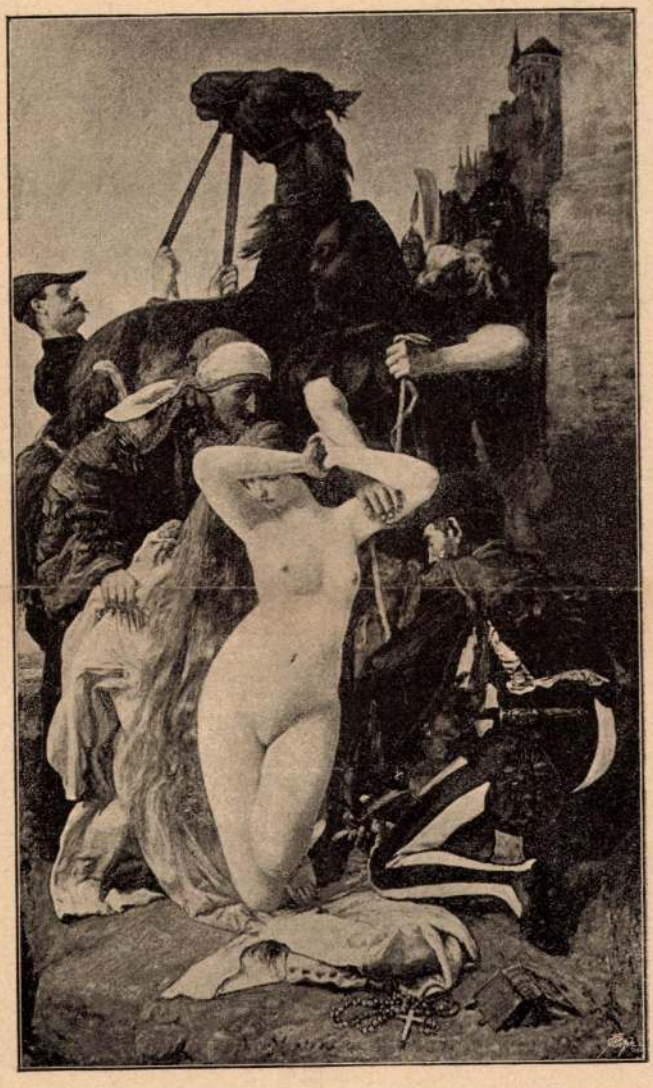

GREGUSS IMRE. ZÁCH KLÁRA KIVÉGEZTETÉSE.

KM Tan, 1886. őszi kiáll.
II. osztat

Gregus Imre

Gregussz Imre

A Képzőművészeti Társulat kiállításain a következő művekkel szerepelt:

1875-ben kiáll.: Indulás a táborba, 600 frt.-

1877. nov. (és dec.) kiáll.: Cigány leány, 100 ft. — A lókötő, 300 ft. — Honvédtábor, 600 ft. — Kártyázó parasztok, 500 ft.

1877. decr. kiáll.: Budapest látképe, 65 ft. — Cigánylány, 100 ft. — Paraszt család. — Női arckép, 100 ft. — Csirke etetés, 95 ft. — Az utolsó korty, 50 ft. —

1878. júl. kiáll.: A lókötő, olaj. (mind a kettő) (1877-ben is ki volt állítva.) (— Kártyázó parasztok, olaj. —)

1879. márcz. (és ápr.) kiáll.: Bosnyák leány, olaj., 100 ft. — Bosnyák leány, olaj., 100 ft. — Zworniki utcza, olaj., 150 ft. — Előőrs, olaj., 200 ft. — Életkép Turlából, olaj. 300 ft. —

1879. nov. kiáll.: Arckép, olaj. — Erdei zeneestély, vázlat, olaj., 100 ft.

1879. decr. kiáll.: Női arckép, olaj.

Több az I. sz. Esetben

lasztók kapaczitálása a VI. kerületben.

A legújabb hírek a választásról

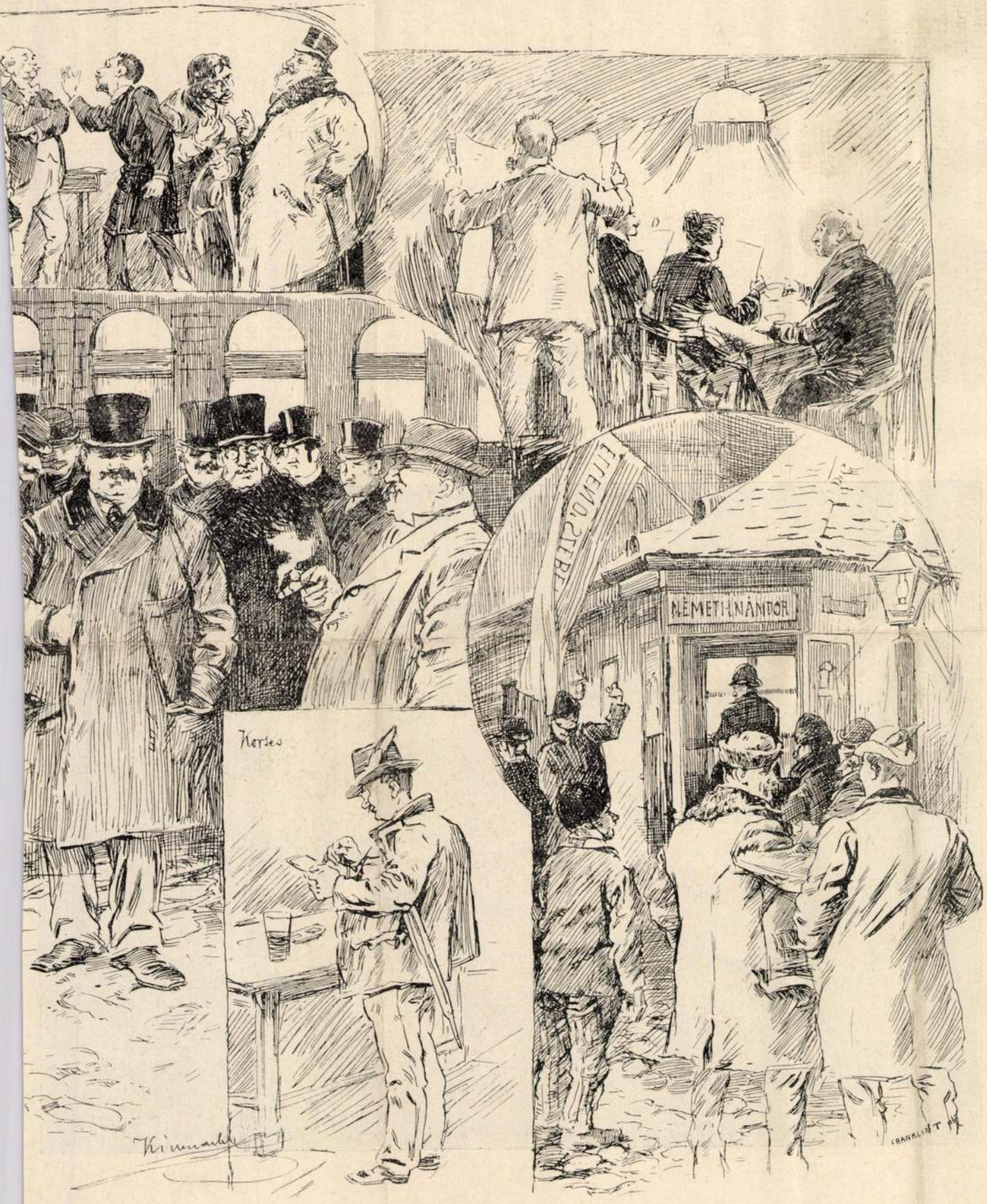

badelvűpárt összejövetele után.

A kortes.

Ellenzéki párttanya az I. kerületben.

GALMAK A FŐVÁROSBAN. — KIMNACH LÁSZLÓ RAJZA.

hoznak haldokolva, a medve tepedeste meg s ez nem tud meghalni addig, míg a pópa az ördögöt ki nem üzi belőle. De mindez nem rettenti el Simándyt, hite, népe igaz katonáját; fogadalmat tesz, hogy őrt áll a nyomorúlt faluban, megvív a nyomasztó szegénységgel, a síma nyelvű ellenséggel, a nép közönyével és műveletlenségével; annak a harangnak odafönn a toronyban, Rákóczi Ferencz fejedelem harangjának, nem szabad elnémulnia!

A pópának szép, gyengédlelkű leánya, Floricza, első látásra megszerette ezt az igazi férfit. S most csakhamar két nagy oka is van rá, hogy megerősödjék szerelmében. Simándy megmenti apja életét a lázadozó móczoktól, a kiket az uzsoráskodó pópa gyalázatosan kizsarol; és éjnek éjszakáján, viharban elindul, hogy megmentsen egy árva bojtárgyereket, a kit birkáival együtt a szikláról letaszított a fergeteg. A vakmerő vállalkozás sikerül, a fiút — Simándy gazdasszonyának unokáját — hazahozzák; a pópa meghívja a fiatal embert lánya és felesége unszolására s a vén italos pópa lassankint kitárja vendége előtt egész szennyességét lelkének. Most már Floricza sem tarthatja ott ez istenkáromló ellenség tanyáján, hiába marasztalja esdeklő szóval, forró öleléssel.

Csakhogy a szegény fiú szivében mégis benne van a tőr. Szomorú, magános karácsony éjjelének csendjében újra átéli a szerelmes pillanatokat, s mikor a lány levelet küld hozzá, mégis a tűzbe veti, mert félti önmagát a csábítástól. Ekkor Floricza maga keresi föl, hogy soha többé el ne hagyja. Az apja utána rohan, fenyegetődzik, ki akarja átkozni leányát, és mivel a leány nem elég erős arra, hogy békességet szerezzen a két férfi közt, kikben egy egész ellenséges világ gyűlölete tombol, Simándyhoz áll. Végre a pópa megtörik, mikor a magyar pap gyönyörű igéit hallja és — kezet csókol neki: «Béke és szeretet mindnyájunkkal», ez a végső akkord, mely a magyar predikátor ajkáról befejezi a drámát.

A Nemzeti Szinház a rendezésben szép, de nehéz feladatot vállalt az «*Elnémult harangok*» előadásával és feladatát méltón végezte; élet és mozgalmasság volt a szinpadon, mint a festők szokták mondani: levegője volt az elénk táruló képnek. A szinészek kivétel nélkül gondos szeretettel játszották szerepeiket. *Gál* kitünően jellemezte a pópát; *Vizváriné* közvetlen humorával enyhítette a pópa feleségének kissé torz alakját; *Mihályfi* nemes hévvel s meggyőződés-

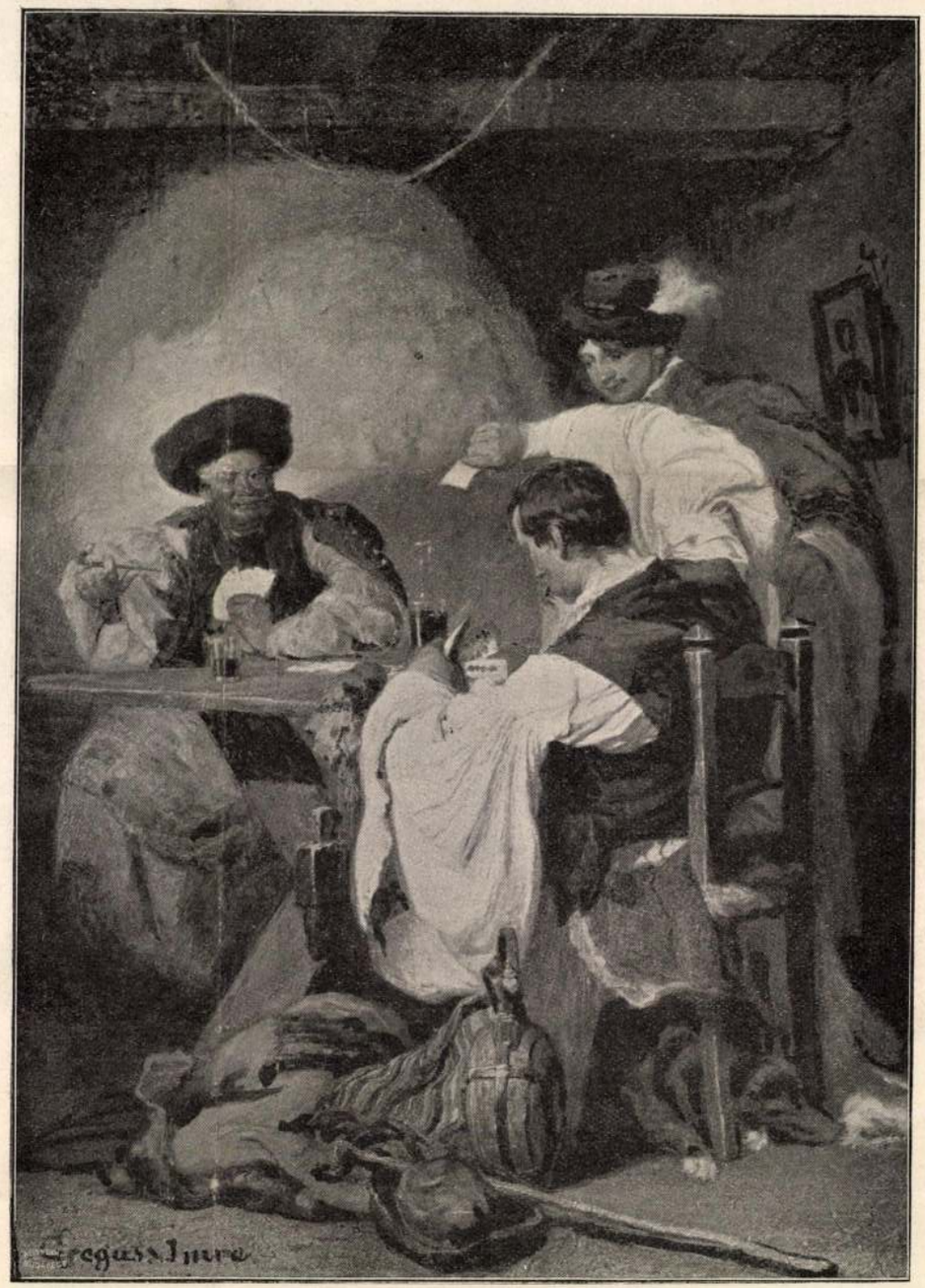

Greguss Imre: Kártyázó parasztok.

A BUDAPESTI FŐVÁROSI IV. KERÜLETI FŐREÁLISKOLA EMLÉKKÖNYVÉBŐL.

Vas. úp 1905. 71. l. úp

«tábori parancs»-ban a következő.

«Egy lovas embert fogtunk el, közel városhoz, a kinél, megmotozván őt, levelet találtunk, mely császár ő felségét értesíti tervünkről. A veszély elmult ezzel, de kitünik, hogy áruló van közöttünk a szekereken. Ügyeljenek a szekerek vezető hadnagyai, hogy úgy az úton, mint Bécsbe érve, egyetlen lélek se közlekedhessék idegenekkel, még kevésbbé, hogy valaki elszökhessen és eláruljon. A gyanus emberek részére rendeljenek két-két titkos őrt a vezetők, kik minden communicatiót megakadályozzanak. Ha valamelyik hadnagy nem lenne elég óvatos, azzal én számolok le. Dixi. *Szepessy de Négyes.*»

Bori uramnak nagy szöget ütött fejébe az eset. Hm, hátha véletlenül az ő új embere, Farkas a Judás. Mert a többiért jót állhat. Dehogy is jutna ezeknek eszébe lovas ember által tudósítani a császárt! Azt se hiszik ezek, hogy császár van. Ámbátor az új embernek is olyan becsületes arcza van, hogy kontraktus nélkül lehetne neki pénzt kölcsönözni. Csak az az egy gyanus, hogy a kávét tudta. Nem jó jel. Látszik, hogy már sok mindent kóstolt.

Azzal az elővigyázattal élt hát, félrehivta Málnásy és Pély uraimékat, a lelkükre kötvén, hogy vigyázzanak Farkasra, mint a két szemük világára, és ha valami gyanusat vennének észre, az egyik rögtön jelentse Borinak, a másik pedig ne tágítson mellőle, s ha szökni akarna, — töltse meg sóval a karabélyát és lőjjön bele.

Vigyáztak is rá egész Bécsig, sőt még annál jobban, mikor este beértek és a «Kokusz dióba» letelepedtek. De bizony fölösleges volt. Eszeágában se volt Farkasnak, illetve Aklinak semmi csalafintaság. Gondolta magában: «Befütöttem már az egész pereputynak.» Egy csöppet se

— Ne emlegesse az Istent, barátom, — jegyzi meg nevetve, — ne figyelmeztesse ránk, legjobb ha észre nem vesz. Üljön le inkább és vacsoráljon, még nagyon sok az időnk.

Kivette czímeres aranyóráját, épen kilenczen állt a mutató.

— Az egész numerus bejött? — kérdé azután.

— Kétszáznyolczvanan. Kétszáznyolczvan nemes ember. A Belzebub ördögeit is megveri ennyi.

— Nem maradt el valaki útközben?

— Nem, hála Istennek.

— Jó hangulatban vannak az atyafiak?

— Bemennének azok most a tigris torkába is.

— Csak az a fő, hogy valamelyik el ne árúljon. Minden ezen fordul meg.

— Nagy vigyázat esik kivált azokra, a kik németül tudnak.

Csak halkan beszélgethettek egymással, mert a mily veszedelmes volt a tanyákon, ha a vitézek közül németül tudott egyik-másik, itt ellenkezőleg, az a veszély lebegett, hogy a szomszéd asztaloknál, a hol előkelően öltözött urak ültek és fecsegtek vacsorájuk mellett, magyarúl tudhatna valamelyik. Ámbár iszen volt ő nekik themájuk, a mibe elmerültek. A Napoleon házassága képezte a beszélgetés tárgyát az asztaloknál. Épen az nap röppent ki a hír, hogy a leánykérő küldöttség már megindúlt Párisból és a hét derekán itt lesz és hogy szem nem látta, fül nem hallotta pompával fogadják a Burgban.

— Van is kit? Egy korzikai rongyos fiskális fiának a kérőit. Mégis csak rettenetes!

— Szegény Mária Lujzácska!

— Én még most se hiszem.

— Ejh, el van az már intézve.

tem becsületesen és most az ördög se ismer rám. Ez az úr, a ki elment, egy régi jó czimborám.

— Valóban, ma kicsípte magát méltóságod, de úgy is kell. Teringette, hiszen asszonyt viszünk a házhoz s ezt mégis csak ünneplő ruhában szokás.

A Szepessy szeme megcsillant.

— Ad vocem asszony! Rendben vannak-e a váltott lovak?

— Stadlauban vár a négy pej.

— Sokért nem adnám, ha még sötétben érhetnék be Pozsonyba.

— Persze, — szólt Bajmódy, megint felhajtva egy pohár gránátpiros bort. — Egy maradék darabka az éjből, sokat érne ilyenkor.

S durván nevetett hozzá.

A báró arcza idegesen rándúlt meg, szemöldjei összevonódak s inkább önmagához szólva a szakállába dünnyögte, mintegy a gondolatai összegezéseül:

— Lesz még azzal elég parádé odáig.

A kaland részleteire gondolt, a különféle jelenetekre, siró görcsökre, elájulásokra, stb.

— Akármilyen kemény a dió, mégis csak feltöri az ember, méltóságos uram. Nincs igazam?

— Igaza van, Bajmódy, hanem kezd egy kicsit szemtelen lenni.

— No, no — hunyorgatott Bajmódy a keresztbe álló szemeivel, olyan boldog arczczal, mintha a tokáját simogatnák, — tudom én ezeket, hiszen én is voltam fiatal. Én is tudtam a csiziót. De hát most már tempi passati. Először a Boriska, azután a borocska, utoljára a borovicska. Ez a három időszak vagyon az ember életében.

— Az is igaz, hanem most már mindjárt tizenegy óra, öreg, félek, megárt, ha még egy

lelket s a tavaszi nemzetközi kiállításból ismét bemutatunk nehány érdekesebb darabot. A kiválasztásban nem követünk megszabott rendszert, hanem tollunk alá veszszük a kiválóbb műveket, a mint azok szemlénk alatt utunkba kerülnek.

A kiállításnak egyik sok ambiczióval festett képe *Jantyik* Mátyás keresztre feszített Üdvözítője. A művész lelkiismeretességének újabb bizonysága ez a festmény, melyen főleg az arcz köti le a figyelmünket, az isteni akaratba fektetett megnyugvás művészi kifejezésével.

Kriesch Aladár, ki mindig jellemzetességre törekszik műveiben, «A farizeus és a publikánus» alakjait festette meg, a mint a templom komor oszlopai között lépdelnek. A művész erejét a kétféle jellem beszédes ábrázolásában látjuk.

A történeti képek mind ritkábbak lesznek kiállításainkon. Alig egy-két festőnk műveli s ezek közt van *Greguss* Imre, ki a kurucz-világ iránt mutat nagy előszeretetet. Tőle látjuk ezúttal is «II. Rákóczy Ferencz indulójá»-t. II. Rákóczy Ferenczet lengyelországi menedékhelyén tűnteti föl a kép, a felkelt magyarság küldötteivel. Esze Tamással és Kissel, a kik azért jöttek hozzá, hogy rábirják, álljon a felkelés élére. Rákóczy is, a küldöttek is láthatólag elmerengve hallgatják a közvetlen mellettük játszó zenészek lelkesítő indulóját. Jól esik elmerengenünk a régi dicsőség napjaiból meritett tárgyon s örömmel látjuk a művész lelkesedését, melylyel a szabadsághős rokonszenves alakját megfestette.

Neogrády, mintha csak érezné, hogy vadászatot kedvelő nemzet vagyunk, «Koczavadász» czímű képén szintén cserjésbe vezeti a tárlat látogatóit. Puskával kezében, lövésre készen áll a modern Nimród, hogy kedvező pillanatban elejtse a fegyvere elé kerülő vadat. A képnek főleg a gondosan megfestett őszi tájkép ad érdekességet a lombjait hullató fákkal. Magának az alaknak megfestésében a művész komikus hatásokra törekedett.

A szobrok számára fentartott teremben találjuk *Istók* János «Nagyapó»-ját. Ez a fiatal

Greguss Imre: «1703.» II. Rákóczi Ferencz indulója.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Vas. Ujs. 1903. 752. l. lép

A HAZÁÉRT ÉS SZABADSÁGÉRT. — Gregucs Imre festménye a kurucz világból.

tott jó napokat a viszontlátás örömeiben kétszeresen fel fogjuk találni. Kis Bélámat veled együtt csókolom, a kis leányokat is. Isten tartson meg, Kedvesem, légy erős, gondos és szerencsés! Csókollak

szerető férjed,
Vörösmarty.

II.

Nov. 1849.

Kedves Lórikám!

Aggodalmas leveled igen elszomorított. Ohajtanám, hogy bajaim sulyát egyedül hordozzam, s hogy Te mindinkább törekednél magadat megnyugtatni sorsom felett, bármi legyen is az. Tudod, nem tettem egyebet, mint mit tenni szoros kötelességemnek tartottam; tanúja inkább, mint vezetője a politikai mozgalmaknak; egyedüli vétkem az lehet, hogy az események ellenünk fordultak. Üzened és irod, hogy minél előbb bemenjek. Szegénykém! a börtönben nem sok gyönyörét élveznéd látásomnak; úgy hiszem, oda bemenni elég lesz az utósó napokban is, míg a határidő le nem jár. Legalább addig szabad napom van rólatok gondolkozni. Különben is igen gyanus előttem, hogy még egy követ felett sem hoztak ítéletet. Ismerem az embereket, kikkel dolgom lesz. Ők most véletlen szerencséjökben egyedül szeszélyeiktől vezéreltetnek s szeszélyeiktől embertársaik élete, becsülete, szabadsága függ. A férfias, erejében biztos győzőnek nagylelkűségét hiában fogod nálok keresni.

Kedves Lórikám! reád most sok gond vár. Szivedre kötöm magadért, gyermekeidért s megnyugtatásomért, hogy helyzetedről komolyan és jó előre gondoskodjál. Ha e hónap végeig be nem mehetnék (mit nem reménylek), vagy bemenvén, Tőled hosszú időre el lennék zárva, nem marad egyéb számodra, mint fölösleges holmidat eladni s anyádhoz, vagy öcsémhez kiköltözni. Könyveimből saját munkáimat minden kiadásban tartsd meg. Keresd elő a szerződést is. Ez még talán 1850 után (addig vannak munkáim eladva) némi jövedelmet adhat. Lear fordítását s egyéb töredék irataimat (a kiadatlanokat) jól bepakolva s nevem rájegyzésével jó lesz minél előbb általadni. Minden egyéb haszontalan iratot elégethetsz. Titkos irataim soha sem voltak; de nem szerétném, ha bármi irataim között is tiszteletlen kezek turkálnának. Deczember közepéig, úgy hiszem, elválik a követek sorsa is, akkor lesz ideje a kiköltözésről intézkedned: azonban a könyveket s iratokat, miket meg akarsz tartani, még novemberben biztos kézbe kell adnod. Ha ezekkel rendben lészsz, nyugodtabban várhatod be a kimenetelt.

Ha szerencsésen kikeveredhetnénk e bajból, már helyet is néztem ki számunkra. Egy jó emberem megigérte, hogy ha árendálok, száz holdat megszántat első évben számunkra. Ez roppant segitség volna. Különben alig merek jövőnkre gondolni. A legjobb esetben is nyomor az, mi ránk vár saját hazánkban; de ezt talán lesz erőnk békével tűrni, ha Isten szerencsésen megtart bennünket. Szegény kis Béla, hallom, ismét beteg; de immár jobban van. Anyai gondodba ajánlanám, ha meg nem volnék győződve, hogy őrködöl felette.

Édes kis Nőm, még sokat kellene írnom; de igen komor hangulatban vagyok, nem akarlak téged is elkomorítani. Csak Isten Neked erőt adjon eltűrni sorsodat, csüggedetlenül őrködni magad s gyermekeid felett; úgy én is nyugodt leszek s hiszem is, hogy a ki annyi szenvedést túl éltél, eléggé edzve vagy helyzeted bajaival s nehézségeivel megküzdeni.

Elfeledtem írni, hogy ide vártalak; de te hihetőleg nem értettél. Tiz nap múlva, reménylem, Pesten látjuk egymást.

Addig is, Kedvesem, Isten tartson meg kis gyermekeiddel együtt. Csókollak, édes kis Nőm, kis fiammal együtt. Mondd meg neki, hogy meggyógyúljon, mikorra hazamegyek. Csókollak.

Szerető férjed,
Vörösmarty.

*

A 30-as és 40-es évek közéletének úgyszólván minden nevezetesebb egyéniségével levelezett Vörösmarty. Később azonban mind ritkább lesz a levelezés, az idők sora is megnehezedik Vörösmarty s a többi hazafiak feje fölött. A forradalom idejéből már csak kevés levél maradt fönn, későbbről még kevesebb s ezek is rövidek, szükszavúak s többnyire komor hangúak. Már akkor beteg volt a költő s testi és lelki bajoktól egyaránt gyötörve közeledett korai sírja felé.

HOGY ÉLHET AZ EMBER SOKÁIG.

Helyesebb lett volna azt a czimet adnunk ennek a kis elmefuttatásnak: «Hogyan maradhatna az ember örökké fiatal.» Ez a kérdés talán majd minden ember gondolatai közt megszületik, mikor az élet delén túlhaladt. Sőt azzal is beérné mindenki, ha egy hosszú életpályán keresztül egészségét és szellemi rugékonyságát meg tudná őrizni, például úgy, mint a nemrég elhúnyt nagy angol államférfiú, Gladstone. Elérni a nyolczvanötödik életévet minden komolyabb betegség nélkül, derült, vidám kedélylyel, szellemi képességeinek teljes birtokában, — bizony ez kevés embernek adatik. Gladstone az ő titkáról így nyilatkozott barátai előtt: «Kérlelhetlen pontosság mindenben, nyugalomra térésben és kelésben, étkezésben és tanúlmányokban — ennyi az egész».

De a kétkedő emberiséget ez nem elégíti ki, valami csodásat, élet-ellixirt, vagy más valami fogást keres.

Ki fejti meg a titkot? Régibb és újabb időkben sokan törték a fejöket a fölött, hogyan lehetne boldog, hosszú életkor elérésére egy általános szabályt alkotni, de eddig még nem sikerült senkinek. A tudomány megfigyelte, hogy az állatok élete átlag nyolczszor hosszabb tartamú, mint kifejlődésök ideje. Az ember kifejlődésének időtartamát huszonöt évre tették s e szerint kétszáz évig kellene élnie.

De ebben az elméletben valami hibának kell lenni, mert kétszáz évet manapság egyetlen ember sem ér meg, bár régi iratok és hagyományok még sokkalta hosszabb életkorról is emlékeznek. Valószinű mégis, hogy a főhibája ennek az elméletnek az ember kifejlődési idejének a megállapitásában rejlik. Ez végtelenül különböző egymástól, éghajlat, fekvés, faj, nemzetiség, sőt talán egyéniség szerint is, a melyek mindmegannyi elősegitő, vagy hátráltató tényezőként szerepelnek.

Kelet szépségei tizenkét éves korukban rendszerint teljesen ki vannak fejlődve és húsz éves korukban gyakran el is hervadtak már, míg a mi égövünk alatt a húsz éves leányok még ifjúságuk virágjában állanak és a harmincz éves asszonyok legtöbbnyire még teljes üdeségnek örvendenek.

Összeállitották a hosszú kort elért emberek statisztikáját és sokkal több száz éves ember szerepel benne, mint gondolnánk, sőt a százegyven, százötven év is előfordúl benne. Továbbá azt is megállapitották, hogy az asszonyok közt kétszer annyi a hosszúéletű, mint a férfiak között.

Már Darwin is megemliti, hogy a férfiak testi munkája gyorsabban emészti fel életerejöket, sőt az is ki van mutatva, hogy fiúgyermekeknél sokkal több a haláleset, mint a leányoknál, daczára ezek gyöngébb szervezetének. Tehát kétségen kívüli tény, hogy a nők nagyobb, több életerővel vannak megáldva, mint a férfiak.

Hanem hát az a kérdés, mi módon érik el a száz éves férfiak és a nők a száz évet?

Gyüléseztek, értekeztek már e felett a kérdés felett eleget. Néhány éve szó volt róla, hogy Amerikában összehívják a száz éves emberek kongresszusát, hogy az ő nyilatkozataik egybefoglalása alapján állapitsák meg a hosszú élet titkát. Az életrevaló eszmék hazájában, Amerikában bizonyára örömmel fogadták volna ezt a titkot, de hát valami oknál fogva nem történt meg ez az érdekes kongresszus egybehivása.

Egy new-yorki ujság mégis felhasználta az alkalmat arra, hogy az ottani magas életkorú aggastyánokat megintervievolja életmódjuk, szokásaik felől, hogy rájöjjön arra a «módszerre», a mely szerint nagy életkort érnek el. Ezek közt a megkérdezett aggastyánok között a legkülönbözőbb társadalmi osztályok voltak képviselve, mindenféle módban és foglalkozásban lévők, művelt és tudatlan emberek. Megjegyzendő, hogy a megkérdezettek valamennyien jó erőnek és egészségnek örvendettek még.

Hanem bizony a feleletekkel nem sokra megy az ember. Legtöbben — mint Gladstone — a pontosságot ajánlgatták, hanem ezt majdnem minden hatvan éves ember megszokja, és mégis kevés viszi fel százig.

Az egyik szerint fődolog, hogy az ember mindig hajlamai szerint éljen, hanem hát ez kissé bajosan kivihető dolog. Egy másik a gondnélküli életet ajánlja. A harmadik szerint a hosszú élet csak vagyoni jóllét mellett érhető el. A negyedik szerint semmit sem szabad túlhajtani, sem élvezetekben, sem pedig a testi és szellemi munkában. Talán leghelyesebb az ötödik állitása, a ki csak jó szervezetet kiván.

A kinek a testi szervezete megbirja a száz évet, az bizonyára nem hal meg ötven éves korában, hacsak nem valami baleset folytán. Vannak oly családok, melyekben örökségül száll apáról fiura a hosszú életkor, persze megfelelő erős szervezettel együtt. De, sajnos, ez a kisebbség!

Angliában az utóbbi ötven év alatt az átlagos életkor meghosszabbodását vették észre. Ezt első sorban a mértékletességi egyesületeknek tudták be, habár ezeknek és tagjaiknak száma — bár a három milliót meg is haladják — mégis elenyésző az összes lakosság száma mellett. Valószinű, hogy ez az örvendetes jelenség a gazdasági-, közegészségügyi- és társadalmi téren történt haladásban találja nyitját. Manap Angolországban jobban élnek az emberek, az erkölcsök szelidebbek, a lakásviszonyok kielégitőbbek, a ragályos betegségek terjedése elé gátakat vetettek, a műhelyek és gyárak egészségügyi ellenőrzés alatt állanak és tágasaknak, jól szellőztethetőknek kell lenniök. Ehhez a haladáshoz járul még a gyermekek gondos testi nevelése, edzése.

Náluk a testedzés majdnem vallási dogmává lett, sőt legnépszerűbb irójuk egyike, Kingsley Károly egy új tan apostolává tette meg magát, a melyet ő az «izomerős kereszténység» név alatt hirdet.

Különben újabb időben nálunk Magyarországon is belátják már a testedzés nagy fontosságát és a legfiatalabb nemzedék már ebben az áldásban is bőven részesül.

K. F.

EGYVELEG.

* **II. Miklós czár betegsége alatt** Livadiába naponta 800 sürgöny érkezett a világ minden részéből, melyek kivétel nélkül báró Fredérics főhadsegéd kezén mentek keresztül; kivételt csak az angol és dán udvarnak a czárnéhoz intézett s titkos jelekkel irt sürgönyei képeztek, melyeket a császárné személyesen vett át, s maga válaszolt ezekre.

* **Mennyi mohamedán van a világon?** A török szultán és kormánya rendeletet adott ki, hogy számlálják össze, mennyire megy Mohamed követőinek a száma az egész világon. Az összeszámlálás megtörtént s a mennyire a különböző országokból és világrészekből begyűlt adatok megbízhatóknak tekinthetők, a mohamedánok összes száma jelenleg 196.500,000 volna, mely szám következőleg oszlik meg: Törökországban van kereken 18 millió, Kis-Ázsiában, Arábiában, Beludsisztánban, Perzsiában és a két Indiában összesen 99 millió, Khinában 20 millió, Afrika éjszaki és éjszakkeleti részein 36.500,000, a többi országokban és az ausztráliai szigeteken együtt 23 millió. Ez adatok szerint a mohamedánok száma közel félannyi, mint Európa lakosságáé, mintegy negyedrésznyi, mint Ázsia népessége, mintegy kétannyi, mint egész Afrika népessége (a kereszténveket leszámítva) és 60 millióval több, mint Amerika egész lakossága.

* **Velocipéddel** eddig egy húzomban leghosszabb útat tett egy Miller nevű amerikai, ki fogadásból Párisban 1898 nyarán 1812 kilométernyi útat futott meg egyfolytában. Ugyanezen versenyen egy Fredericks nevű svájczi 1785, és egy Jougeux nevű franczia 1672 kilométer útat tett meg 65 óra alatt. Miller ez időközben csak négy órát aludt s élelme főkép szamártejből, húsból és theából állott. Automobillel pedig leggyorsabban futott egy Pennington nevű amerikai, a ki egy óra alatt 86 kilométernyire haladt. A kocsi acélból és bronzból készült, 678 kgr. sulyú és 35 lóerejű petroleummotorja van s e mellett igen nagy terhet elbír.

* **A földgömb legpompásabb épülete** a Taj Mahal Agrában (Kelet-Indiában). A Taj Mahal tiszta fehérmárványból készült nyolczszögű épület, melynek falaiba igen sok értékes drágakő van beillesztve. Az épületen 22,000 ember 20 évig dolgozott, s bár sok anyagot ingyen kaptak és a munkáért nem fizettek, az épités mégis 80 millió koronába került.

köveivel és tábláival. Itt nem segített semmi könyörgés, a községnek és rabijának kérelme, hogy kiméljék meg azt a temetőt, melyben évszázadok óta nyugosznak atyáik csontjai. A zsidók legborzalmasabb átka így szól: «Vesse ki a föld a csontjaidat!» Ennek az átoknak a teljesedését látták a szerencsétlenek magukon és a családjuk tagjain.

A borzalmak napja elkövetkezett. Mindenki böjtölt, fiatal és öreg, szegény és gazdag. A zsinagógában felolvasták a szentirást, a község áhitattal imádkozott és aztán szürke vászonból készült zsákocskákkal kimentek a régi temetőbe. S most beszéljen maga a szemtanu.

«S ezek a kis zsákocskák teljesen elegendők voltak arra, hogy magukba fogadják az összes embereket, kik életükben oly büszkék, oly telhetetlenek voltak vágyaikban. Az egész hitközség részt vett abban, hogy a kiásott sirok tartalmát zsákocskákba öntse, azokat összekösse s egy szekérre helyezze. Igy megszünt minden különbség. Mindenki egyenlővé lett. A néptömeg ennél az akciónál mélyen meg volt rendülve. Itt nem egyes családok gyászolták hozzátartozóikat, hanem az egész lakosság az ő meggyalázott halottait.»

Végre kiástak minden sirt. A kocsik megindultak. A kántor elmondta a halottak imáját s a halotti menet katonai fedezet mellett elindult. A község némán elmerülve követte. Nyolczvan év mult el azóta. Az uj temetőnek azóta sok régi sirja van. Most közelednek oda a mi katonáink . . .

Aviatikusok betegsége.

A levegő meghódítása nemcsak technikai akadályok legyőzését jelenti. A levegő uttörő bajnokainak ismeretlen veszedelmekkel is számolniok kell, olyanokkal, melyek sok esetben éppen ugy halálos veszedelmet jelenthetnek a vakmerő utasnak, mintha végzetes baleset éri gépét s menthetetlenül lezuhan a néhány száz sokszor több ezer méter magasságból. Ilyen veszedelem például a hegyi betegséghez hasonló rosszullét, melyet a légnyomás fokozatos csökkenésének a szervezetre való hatásával magyaráznak. A hegyi betegséget a XV. században figyelte meg először az emberiség. Azóta a helyhez erősített léghajó utasainál is hasonló tüneteket észleltek, de komolyan csak azóta foglalkoznak vele, a mióta a minden földi bilincstől megszabadított repülőgép sorsa teljesen a kormányos kezébe került. A pilóta egyidőben kormányozza és irányítja gépét, a motor járására is figyelnie kell, sokszoros érdek tehát, hogy akcióképességét ismeretlen tényezők meg ne bénítsák váratlanul.

Az ugynevezett aviatikus betegséget a legutóbbi évek repülőversenyei alkalmával nagy gonddal tanulmányozták. Megállapitották, hogy a tünetek súlyosabbak a hegyi betegség tüneteinél, mert a repülő testi és szellemi megerőltetése sokszorosan fölülmulja a hegyetmászó szervezetének kifáradását. Az aviatikus betegség főképp a gyors magasság változásánál lép föl. Ha például egy aviatikus 30—40 percz alatt körülbelül 3000 méter magasságba száll föl s néhány percznyi ott tartózkodás után ismét földre ereszkedik, szervezete a légnyomásnak és hőfoknak e gyors változását nem birja ki nagy reakczió nélkül.

A betegség tünetei a fölszállásnál: nehézség a légzésben, a szivverés gyorsulása, fülzugás, a mi könnyen szédülésig, sőt komoly rosszullétig fokozódhatók. Azonfelül már 1500 méter magasságban erős fejfájás gyötörheti az aviatikust, teste mind érzékenyebb lesz a hőfok változása iránt, nehezen türi a hideget, s lélekjelenlétét, éberségét mind e káros tünetek nagyon is komolyan veszélyeztethetik. Még veszedelmesebb a légi utazásnak az izomzatra való hatása. Az izmok nem teljesítik többé oly gyorsan és preczizen az akarat parancsát, sőt reflexmozgások béníthatják az izmok pontos, felelősséggel teljes munkáját.

A leszállásnál, mikor néha néhány percz alatt lejut a merész repülő a fellegekből a földre, a betegség tünetei még fokozottabb mértékben lépnek föl. A földreszállás pillanatában nagy vérbőség lepi el a test fölületét, az arcz kipirul és gyakran türhetetlen fejfájás emlékezteti az aviatikust a levegőben eltöltött perczekre. Még szerencse, hogy ugyanakkor, szinte ellenállhatatlan álmosság lepi meg a levegőből visszaérkezettet s alvás közben lassan valamennyi káros tünet magától elmulik: Mindezek alapján ma már csak teljesen ép, egészséges embert alkalmaznak pilótának, mert minél erősebb a fizikum, annál kevésbbé hajlamos az aviatikus betegségre.

VEGYES.

Menekülők Moszkvában. A Kievben megjelenő «Jusnaja Kopejka» moszkvai levelezője, névszerint Szemjonov Volszki, a következő képet adja a Moszkvába érkezett menekülők életéről: A népjózanság érdekében alakult városi bizottság ablakai alatt mindennap délben nagy számban gyülnek egybe a nők, gyermekek és aggok, hogy a bizottság által kiosztásra kerülő ebédet elfogyaszszák. Komor alakok, a nyomorúságtól barázdás arczok könnyel szemükben kérnek ennivalót. Ezek a menekülők. Igen sokan vannak és számuk szakadatlanul nő olyannyira, hogy a nyomor enyhítése czéljából fönnálló szervezetek képtelenek a rengeteg munkát elvégezni és máris állami jellegü segítségre van szükség, hogy kenyér, hus, vagy pénz kerüljön kiosztásra. Egyáltalában a moszkvai életet már egészen átalakitották a menekülők. Felejthetetlen emléke marad a moszkvai pályaudvar várótermeit meglátogató polgárnak, különösen akkor, ha a menekültek által zsúfolásig tömött vonatok beérkeznek. Egy részüket itt már türelmetlenül várják a rokonok és ismerősök. Sokan egy kopeknyi pénz, minden podgyász nélkül utaznak és se rokonuk, se ismerősük nincs Moszkvában. Csak úgy vaktában jönnek, a nélkül, hogy tudnák, sikerül-e valahol fedél alá jutniok. A várótermekben és vasuti kocsikban halomban hever a podgyász és a legkülönfélébb dolog: szétszedett gépek, harangok, irodai asztalok, átkötött iratcsomók, zsákok, kosarak, ládák, butorok. Mindezt kiviszik a moszkvai utczára és nagy igyekezettel kisérlik meg ezeket valahol elhelyezni. Varsóból Moszkvába átköltözött a vámhivatal, az egyetem, a felsőbb leányiskola, a fiu- és leánygimnázium, valamint Kurlandból a börtönfelügyelőség. A hivatalnokok és diákok tömegesen tódultak Moszkvába. Sokan Moszkvai vállalatok szolgálatába léptek és őszre, hir szerint, több tanintézet is meg fog nyilni. Nagy számban vannak iparosok is a menekültek között. Munkaelosztó hivatal felállítását tervezik, a mely iparáganként elhelyezné a menekült iparosokat. Sokat tesz a menekültek érdekében a városi hatóság, de fáradhatatlan tevékenységet fejtenek ki a vidéki és városi segitő egyesületek, a litván és lengyel jótékonysági társulatok, a háború áldozatait segitő központi iroda és egyéb szervezetek. A moszkvai zsidó intelligenczia a zsidó menekültekért az önmegadóztatás egy rendszerét dolgozta ki és Moszkva jobbmódu zsidói kötelezték magukat havi fix adótételek befizetésére. Ez az önkéntes adó havonta 90,000 rubelt eredményez. A háború okozta változások igy uj életviszonyok előidézői lettek.

Angol nők a hadseregben. Angliában most az asszonyok jórésze khaki-uniformisban jár, vagyis szürkészöld uniformisban, a minőt a hadbavonult angol katonák hordanak. Még feltünőbb, hogy a khaki-öltözetü nők a tiszteknek annak rendje és módja szerint katonásan tisztelegnek. Az angol nők tudvalevőleg már régóta mutatlak hajlandóságot arra, hogy a férfiviseletet utánozzák; az angol miss volt az első, a ki kemény férfigallért és zakkót viselt, ellentétben a franczia nőkkel, a kik jól ismerve a férfiak gyengéjét, örökké csak csipkékkel, selyemaljakkal és hasonló, a férfiszemnek tetszetős dolgokkal igyekeztek hatást elérni. Nem csodálható tehát, hogy mialatt Anglia a militárizmus körül folytat állitólagos harczot, az angol nő annyira belebolondult a militárizmusba, hogy maga is a szolgálatába szegődik. Anglia férfilakossága, illetőleg legalább azok a férfiak, a kik Kitchener frontszolgálatra való sürgős meginvitálását elvből visszautasitották, a tiszteknek szalutáló nőket enyhén szólva tolakodóknak találják, a mi arra vezethető vissza, hogy a czivilbe öltözött férfiakat az angol missek most meglehetősen lenézik. Angliában, úgy látszik, két elismert női katonai testület van. Az egyik az önkéntes női tartalék, a másik a női tartalék egészségügyi szolgálatra. A czivilek az utóbbi csoport adjutánsát arra a kijelentésre kényszerítették, hogy nem azért öltözködnek khakiba, mert katonásdit akarnak játszani, hanem mert a khaki olyan szin, a mely nem könnyen piszkolódik, már pedig a kórházakban és a sebesültek átszállítása közben végzett szolgálatuk annyira kényes, hogy más szinü ruha viselése nagyon költséges volna. A katonai tisztelgésre vonatkozólag a női adjutáns egyszerüen azt felelte, hogy azt a hölgyek csak saját felelősségükre teszik, mert az nem előirásos szabály.

A katona lelki életéről. A fronton harczoló katonák lelkiállapotának tanulmányozására már ma is sok értékes adattal gyarapitotta a pszikológia tudományát. A frankfurti egyetem egyik tanára, Hans Peters, legujabban kiadott tanulmányában a következő törvényszerü jelenségeket állapitja meg: A fronton minden egyéni érzés a tömegpszikológia egyik jelenségévé alakul át. Ha egy gránát lecsap s a fronton több embert megöl, a reakczió eleinte egyénenként változó. Az egyik nevet, a másik sir. Van, ki kiabál, a másik ismét néma lesz félelmében. E változó egyéni érzés azonban lassan egyöntetü tömegérzéssé változik át: siri csend borul a frontra, egyidőre elnémul mindenki. A sebesült ellenben a sebesüléssel egyidejüen kikapcsolódik a tömegérzés hatása alól, mert a mindannyiukat összekapcsoló közös tevékenységet folytatni többé nem tudja.

Az önállóság érzésének fejlesztése a háború egyik ismert következménye. A fronton levő katonaság minden egyes tagja érzi, hogy tőle fokozott gondosságot, előrelátást és egyéni tevékenységet várnak. De belátja azt, hogy ez saját érdekéből is szükséges. Ha az őrszem elalszik, tudhatja, hogy ő lesz a legelső, a ki az ellenségnek áldozatul esik. Ha fegyverét nem tisztogatja kellően, saját védőképességét csökkenti. Vagyis a háborúnak az egészséges őrizés egyik fő éltető eleme.

A mi a katonákat legjobban élteti, a mi izmaik és agyuk rugékonyságát legjobban megőrzi: az a cselekvés. A cselekvés még a halálfélelem ellen is kitünő orvosság, mert — például — roham közben senki se ér rá arról gondolkozni, hogy megsebesülhet, vagy esetleg halálos sebesülés érheti. Éppen ezért a hosszas tétlenség, az akczió hiánya a fronton levőknek a legnagyobb méreg. Az oroszok például szivósan kitartanak védelmi állásaikban. De ha rohamra jön az ellenség, rendesen megfutnak, nem mintha a szuronytól jobban félnének, mint a golyótól, hanem mert az ellenséges rohamnak csendes bevárását idegeik nem birják ki. A mi csapataink is azért szeretnek úgy rohamozni, s azért kedvelik jobban a bátor nekirohanást az ellenséges támadásnak

Honvéd-roham a szolnoki csatában 1848/49-ben. — Greguss Imre festménye.

kivédésénél, mert bátorság és tétlenség két egymással össze nem férő fogalom.

A láthatatlan buvárhajó. Egy franczia lap értesülése szerint Denverben, az Unió Colorado államának fővárosában egy amerikai feltalálta a láthatatlan buvárhajót. Hir szerint Kenaan Patrik nevü feltalálónak sikerült egy oly szerkezetet előállitani, a mely a buvárhajót még a viz felszinén való utjában is láthatatlanná teszi. A berendezés meglehetősen egyszerü. A hajó törzsét ügyesen elrendezett tükörlapok boritják, a melyek nagy körzetben csak a hullámokat sugározzák vissza. Igy már alig néhány méternyi távolságban az a benyomásunk, hogy a viz sima tükrén semmi sincs. A kisérleteket eleinte különböző elrendezésü tükrökkel egyik ottani tavon folytatták es állitólag teljes sikert hoztak. A kiálló periszkópot egy üvegtartály fedi, a melynek belső lapját higanyréteg boritja.

Törökország postabélyegei kifogyóban vannak. Az ozmán birodalom a mult év elején Londonban remek bélyegeket készittetett, a melyek Konstantinápoly és környékének látképét ábrázolták. A legnagyobb értéket képviselő kétszáz piaszteres bélyegnek különös jelentőséget adott, hogy azon először szerepelt az uralkodó szultán képe, daczára annak, hogy az a korán rendelkezéseinek ellene mond. A háború kitörése után természetesen már nem volt módjában Törökországnak, hogy bélyegkészletét Londonból kiegészittesse s igy történt, hogy a bélyegek egészen elfogytak. Főképpen a legnagyobb kelendőségü 10 és 25 piaszteres bélyegekre volna szükség. A postaigazgatóság egyelőre úgy segitett a bajon, hogy a 100 és 200 piaszteres bélyegeket 10 és 25 piaszter értéküre nyomatta át. Legközelebb azonban egyszerübb uton fognak a bajon segiteni s talán mondanunk is fölösleges, hogy az új bélyegeknek különösen a bélyeggyüjtők örülnek a legjobban.

A tengeralattjárók levegője. Ha a tengeralattjárók huzamosabb ideig nem emelkedtek a viz szinére, a legénység a rendelkezésre álló belégzési levegőt természetesen annyira elhasználta, hogy a jármü belsejében az atmoszféra telitve van a kilehelt szénsavval. Hogy derék tiszjeinket és matrózainkat a megfulladás veszélyétől megóvjuk, szükséges az oxigénpótlást és a szénsavlevezetést a viz alatt is megfelelő módon lehetővé tenni, a mihez persze egyszer kellene, a mely mindkét czélt egyaránt elősegiti. A tengeralattjárók még távol voltak a feltalálástól, a mikor még egy vegyi anyag, a nátriumperoxid, erre a feladatra alkalmasnak látszott. Ha ez az anyag szénsavval érintkezik, ezt felemészti és élenyt, azaz oxigént ad le, ezen az uton tehát egy szénsavval telitett lélegzési teret önműködően oxigéndússá lehetne varázsolni. Az anyag eme tulajdonságának felismerője, dr. Kaszner György tanár, azonban mihamar megállapithatta, hogy a gyakorlatban ez a proczedura akadályokba ütközik, mert a kilehelt szénsav nem elégséges ahhoz, hogy a natrium-peroxidot élenyképzésre késztesse. Igy bizony a tengeralattjárók sürített oxigénkészleteket visznek magukkal s azokkal javitgatják meg romlott levegőjüket. Hogy ez azonban higienikus legyen, még a szénsav eltávolitása szükséges. Ez a maró-nátron utján történik. Elosztott állapotban, paronokba szorítva kapják a tengeralattjárók ezt a vegyi anyagot, a mely felé ventilátorok kergetik az elhasznált levegőt, a melynek szénsavát a maró-nátron abszorbeálja s ezáltal szénsavas nátronná, azaz szódává változik. Igy érik el azt, hogy a tengeralattjárók lakói állandóan tiszta levegőt szihatnak.

Német furfang. A németek nemrég az Argonneokban észrevették, hogy egy repülőnk föl-emelkedik és közeledik az ő állásaink felé. A repülőgép, hogy maga kijusson a lelőhetés zónájából, természetesen mindenekelőtt jó magasra emelkedett, olyan magasra, hogy többé nem lehetett megkülönböztetni: melyik küzdőfélhez tartozik. Erre azután a németek elkezdték a mi állásainkat lőni, legyezőformáju szétszórtsággal, mintha a levegőben kóválygó repülőgép jeladása után irányitanák lövéseiket. Ez aztán azon csapatainkban, a melyek a gép fölszállási helyétől távolabb estek, azt a hitet keltette, hogy a repülőgép csak ellenséges lehet — és ugyancsak buzgón tüzeltek rá. Szerencsére még idejekorán, még mielőtt lelőhették volna, értesitették a csapatokat a németek legujabb «barbárságáról». (Ezt a barbárságot, ha angoloké lett volna, egy kissé másképp nevezik vala el.)

Zene a katonáknak. A franczia katonák régen hangoztatják, hogy a fronton és a front mögött szabad óráikban nagyon jól esne, ha néhány hangszerük volna. Ezt akarja kielégiteni a Pour le Front társaság a Franczia liga és a Hazafiak ligája. A katonai hatóságok jóváhagyásával 355 csapattestet akarnak ellátni hegedükkél, fuvolákkal, mandolinokkal és gitárokkal.

Kevés gyermek születik Angliában. A «Daily Mail» arról ir, hogy a háború alatt sokkal kevesebben születtek Angliában, mint azelőtt bármikor. A mostani év második negyedében 12,973 lélekkel született kevesebb, mint az előző negyedben s igy a születési arány 3·3 százalékkal kisebb az utolsó tiz év átlagánál. Az utolsó négy esztendő második negyedében a születések a következőkben multák felül a halálozások számát: 1912-ben: 102,293, 1913-ban: 105,727, 1914-ben: 101,933, 1915-ben: csak 74,515. Az 1915. év második negyedében a halálozások száma 138,579 volt, — tiz esztendő óta ez a legmagasabb szám.

Angol toborzás. A londoni aranyifjuságnak a hadiszolgálat jármába való összetoborzásával egész hadsereg foglalkozik. Az utczán, az élénkebb, forgalmasabb pontokon minden arramenőt megszólitanak a toborzók, hogy hálójukba kerítsék. Dolgoznak szép szóval, erőszakkal: a hogy csak lehet. Ebben a nemes versenyben nagy népszerüségre tett szert egy Riemayer nevü altiszt, e ki lelkesitő, toborzó beszédeiben épen nem restelte az előtte elhaladó férfiakat «gyáva» és más hasonló kifejezésekkel aposztrofálni. Azt beszélik felőle, — mint egy angol lap irja — hogy ez az ember három hónap atatt háromezer regrutát toborzott. Ő maga pedig kiszámitotta, hogy ha a hadügyminisztérium neki minden általa toborzott fő után csak egy napi szabadságot engedélyezne, legalább tiz esztendei szabadságra mehetne. Gunyolódásának a nyilai alig tévesztenek czélt és a ki csak elébe kerül, azt már meg is fogta. Előbb kivágja beszédét a tömeg előtt, azután ezzel végzi:

— A ki pedig hajlandó belépni a hadseregbe, emelje föl a karját.

Erre egész csomó kar emelkedik a levegőbe. A jelentkezők azután mindenféle kifogásokkal hozakodnak elő besoroztatásuk ellen, csakhogy alig érnek vele czélt, mert Riemayer ur csak azoknak kegyelmez meg, a kik a kormány szolgálatában állanak; a többi az mind áldozatul esik.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.)

Eredetileg a katonai pályára készült és 1877-ben a cs. és kir. 4-ik ulánus-ezredben, majd 1878-tól Boszniában a 7-dik huszárezredben szolgált. Részt vett az okkupációban, de megbetegedvén, a katonai szolgálatból kilépett. Utóbb a képviselőház tisztviselője lett, s itteni állását azért hagyta el, hogy a harcztérre mehessen, a hol azután vitézségével kivívta, hogy külön csapatot bíztak reá, mely mindenütt derekasan állta meg helyét. Ehhez a csapathoz tartozott egy ideig *Simon* Vilmos is, a ki itthon 1894-ben a 38. gyalogezredben önkéntes, majd a 86. ezredben hadnagy volt. A háború kitörésekor ő is boer földre sietett, a hol a német komandónak első, majd második adjutánsa és később az almansneki ütközet után parancsnoka lett.

A boer seregben harczolt 14 magyar közül kettő életét veszítette. Egyikük, *Atzél* György báró, a nem rég elhúnyt Atzél Béla elsőszülött fia; a másik *Szigethy* Lajos, a ki előbb a soproni, majd a székesfehérvári 17. honvéd-gyalogezredben volt főhadnagy. Egy honfitársunk, *Ferenczy* Mihály volt ujságíró, a ki Péchy komandója alatt harczolt, Johannisburgban telepedett le, a hol már előbb háza és birtoka volt; egy fiatal magyar pedig, *Jansen* Lajos műegyetemi hallgató, Lorenzo-Marquezben maradt.

A többieket a «Styria» osztrák gőzös hozta haza a boer kormány költségén, mely az összes idegenek részére, a kik részt vettek a háborúban, rangjuk szerint zsoldot is fizetett. Egy bizottság intézte a hazatérés ügyét Triesztig, a hova október utóján érkeztek. A visszautazás sem múlt el viszontagságok nélkül, de voltak derüs mozzanatai is. A franczia és amerikai hajók, melyekkel útközben találkoztak, zajosan tüntettek mellettük. Ellenben az angol hajókat utasaink fogadták lehurrogással és füttyökkel. Egy ily alkalommal az angol hajó tisztje úgy felelt boerjainknak, hogy szépen megsimogatta hajója oldalát; azt akarta vele mondani: «Tehettek, a mi tetszik; ez megtette és megteszi a kötelességét.»

A boer-ügy hazatért harczosai közül háromnak, *Luzsénszky* Félix bárónak, a volt kommandánsnak, és csapata fiatal hősének, *Fleischer* Pálnak, Fleischer Gyula kecskeméti földbirtokos fiának és *Simon* Vilmosnak lapunk részére fölvett arczképét jelen számunkban közöljük.

V. B.

FUTÓ MIHÁLY.

A hódmezővásárhelyi református főgimnázium érdemes igazgatóját, *Futó* Mihályt, lelkes ünnepléssel tisztelték meg azon alkalomból, hogy tanári működésének 40-ik évét töltötte be a jelen iskolai év elején. Az október 14-én tartott ünnepet a főgimnázium volt és jelenlegi tanítványai rendezték hálájuk és tiszteletük jeléül, de lelkesedéssel csatlakozott hozzájuk a tanári kar, a ref. egyház, sőt az egész város is, mely a jubilánsban nemcsak a jeles tanárt, hanem a példás magatartású polgárt is negyven év óta változatlan nagyrabecsüléssel tiszteli.

S hogy Futó Mihály nemcsak szolgálati éveinek számával, hanem egyéni, tanári és igazgatói jelességeivel és érdemeivel tette magát méltóvá oly ritka melegségű ünnepeltetésre, semmi sem bizonyíthatná hívebben, mint már emberkort ért régi tanítványainak állandó ragaszkodása és az a méltatás, a melyet a másfélezerre menő régi tanítványok szószólója, Kovács János ügyvéd, ünnepi üdvözlő beszédében fejezett ki, a többek közt ezeket mondván: «Nemcsak tanárunk volt ön nekünk, hanem mesterünk is, nemcsak az iskola falai közt, hanem azokon kívül is tanítónk, buzdítónk, nevelőnk volt, az iskola elhagyása után pedig jóakaró barátunk és tanácsadónk.»

A ki Futó Mihályt személyesen ismeri, teljesen magáévá teszi e szavakat. Mert valóban egyik dísze ő nemcsak saját intézetének, hanem az összes magyar tanárságnak úgy készültségével, mint tanári és igazgatói működésével. Magán élete és köztevékenysége egyaránt tiszta. Higgadtságánál s ritka tapintatosságánál csak ember- és munkaszeretete nagyobb. Hatásának jellemző bizonysága az az egészséges szellem, melyet környezetében és tanítványai közt uralkodóvá tudott tenni. A vezetése alatti főgimnázium ugyanis a mellett, hogy felekezeti, az Alföldnek olyan vidékén van, a hol nemzetiségi

FUTÓ MIHÁLY.

területek érintkezvén, ez iskolát más ajkú és vallású ifjak is számosan látogatják s az innen kikerülő nemzetiségi ifjak általában hazafias érzésű és gondolkozású emberekké lesznek az életben is. A ki Futó Mihálytól tanúlta a magyar nemzet és irodalom történetét, az lélekben mindenkor magyar lesz.

Futó Mihály a borsodmegyei Bódván született 1835-ben, nagy vidéken elterjedt papi családból. Középiskolai és akadémiai tanúlmányait a sárospataki kollégiumban végezte, melynek mindvégig legjelesebb növendékei közé tartozott s egyik legkedveltebb tanítványa volt Erdélyi Jánosnak, a filozof-költőnek. Eredetileg a papi pályára készült, de utóbb a tanári szék lett vágyainak tárgya. A hódmezővásárhelyi, akkor még kisgimnáziumba hívták meg tanárnak, s állását 1860 október 1-sején foglalta el s azóta lankadatlan buzgalommal, kitartással és általánosan elismert sikerrel folytatja hivatalát. Az 1877/78. iskolai évben állandó igazgatóvá választották s most ily minőségben érte meg 40 éves munkásságának nyilvános ünnepeltetését. Sokat dolgozott irodalmilag is, a mire már Erdélyi János buzdította. Legnagyobb részt a nevelés-oktatás körébe vágó s nagy számú dolgozatai többnyire folyóiratokban jelentek meg. Önállóan is kiadott munkái közt legnagyobb a hódmezővásárhelyi ref. főgimnázium története. Két derék dolgozatával pályadíjakat nyert. Ezeken kívül megalapította a ma is élő «Hód-Mező-Vásárhely» czimű társadalmi hetilapot, melyet 1871-től 1873 végeig maga szerkesztett, de munkálataival azóta is folyton támogat.

Az általános népszerűségnek örvendő igazgató érdemeit tisztelői most azzal is megörökítették, hogy nevére a vezetése alatti gimnázium növendékei javára 2000 koronányi ösztöndíjalapot gyűjtöttek.

Dr. STEINBERGER SAROLTA.

Egy fiatal leány díszítette föl a nevét az elmúlt héten az orvostudori czímmel; ő az első magyar egyetemen végzett orvosnő, a kinek nyomdokain fog haladni most már a követők nagy sora.

Dr. Steinberger Sarolta tisza-újlaki jómódú család gyermeke; középiskolai tanúlmányait magánúton végezte, az érettségi vizsgálatot a kolozsvári ev. ref. kollégiumban tette le szép sikerrel. Épen abban az esztendőben nyilt meg az egyetem kapuja női hallgatók számára és ő volt az első, a ki az orvostudományokhoz vezető küszöböt átlépte. Öt évi kitartó munkásság után, a múlt héten folyt le ünnepélyes tudorrá-avatása, mely alkalommal a központi egyetem aulája nagyszámú érdeklődő közönséggel telt meg. A doktor-kisasszony nehány hét múlva hosszabb külföldi útra indúl, a hol főleg a nőgyógyászatot fogja tanúlmányozni s onnan visszatérve, orvosi működését Budapesten kezdi meg.

CZINKA PANNA.

Greguss Imre festménye.

Greguss Imre ismét egy nagyobb szabású művel lépett a nyilvánosság elé. Festménye a magyar zene történelmének egy sokáig homályba burkolt alakját tünteti elénk, kinek még létezéséről és működéséről is csak hézagosan volt tájékozva a magyar közönség, mivel emléke lassanként feledésbe merült. Ez az alak *Czinka Panna*, a híres czigányprímásnő, ki a XVII. és XVIII. század fordulója táján született Somogy-megyében, honnan már kis gyermek korában Gömörbe került. Atyja és két testvérbátyja is hires zenész volt s ezeket tartják a Rákóczy-nóták szerzőinek. Czinka Panna már kilencz éves korában oly szépen hegedült, hogy atyjának földesura, Lányi János, külön karmester vezetésére bizta. 12 éves korában már általános bámulat tárgya volt. 14 éves korában férjhez ment s egész zenész-nemzedék anyjává lett. Nemcsak remekűl játszott, hanem sok zeneművet is szerzett, melyek a Rákóczy-kor bukásának s az azt követő szomorú idők hangulatának mély érzésű tolmácsolói voltak. Az ő dalaihoz nem kellett vers. Szöveg nélkül is megértették magyar dalainak értelmét, megértették a harczi induló riadójából, a mélabús kesergő dalból, az elmúlt fényes kor magasztos, dicső emlékeit. *Czinka Panna* szívhez szóló szerzeményeivel a hazafibánatot enyhítette s a szabadság reményét élesztgette. Asszony létére neki köszönhetjük, hogy hegedűjével fájó sebeinkre irt csepegtetett és nemzeti zeneművészetünk több kiváló ereklyéjét föntartotta.

Greguss Imre festménye azt a jelenetet örökíti meg, midőn *Czinka Panna*, mint Lányi gömöri földbirtokos udvari zenésze, előadja az általa 1785-ben szerzett «Magyar Nótát». E szerzemény és több dala Káldy Gyula «Kurucz dalok» czimű gyűjteményéből ismeretes és mint Káldy irja: utóhangja, fájó visszaemlékezése a nem rég elmúlt s talán soha vissza nem térő dicső időknek.» Zenei tekintetben legremekebb a «Hallgató magyar». Lassú, oly érzelmes, bánatos, mintha e kor legvitézebb hősét, a haza legnagyobb fiát siratná. Az egész mű költői és oly elragadó, hogy nem győzünk vele eltelni. E darab teljes joggal «*Rákóczy siralmá*»-nak mondható.

Czinka Pannától több szerzemény is maradt fönn, bár nagyrészt csak czímeikben ismeretesek. Ilyenek: a «Háromszáz özvegy dala», a «Halott táncz» és az «Osapáink dala». «Magyar Nóta» czimű szerzeménye 1735-ben Rákóczy halálának évfordulóján keletkezett.

Képünkön *Czinka Panna* a főszemély, biztos kézzel és minden czigányos állás nélkül tartja vonóját, arczán átszellemült, vigasztaló mosoly ül. Mögötte a nagybőgős és a zenekar czimbalmosa, tárogatósa és kontrása, mind jellemzetes czigány-alakok. Balra a főalaktól magyar varrottas terítővel borított asztalnál *Lányi*, Czinka Panna neveltetője és gazdája ül elmerülve a hangok élvezetébe. Tőle jobbra tábori dobon ülő gömöri főrangú nemes, kinek arczáról a gondos megfigyelő és kémlelő műbiráló szigorúsága olvasható le. Ezek között a háttérben egy búsúló öreg kurucz kezeire hajtott fővel hallgatja a zenét. Az asztal túlsó sarkán egy bujdosó vitéz az akkori kurucz lovasság jellemzetes csákójában, medvebőr kaczagányban serleget emel Rákóczy dicső emlékezetére. A háttért hangulatosan fejezi be Lányi fölégetett gömöri várának árnyképe és a völgyben egy sátortábor, melynek őrtüzei derengő fényt vetnek a közöttük levő hadfiakra.

Czinka Panna, ki két jeles bandával ajándékozta meg korát, késő vénségében, 1772-ben halt meg Gömörben, maga mellé temettetvén Amati hegedűjét is, melyet Csáky bíbornoktól kapott volt ajándékúl.

«ROSMUNDA.»

Vavrinecz Mór operája.

Fővárosunkban a budavári Mátyás-templomnak, vagyis a Nagyboldogasszonyról elnevezett plébániatemplomnak van legszebb egyházi zenéje; jeles énekesei minden hangban, elég nagy és kitűnően képzett zenészekből álló hangszerkara, és olyan

karmester az élükön, a ki nemcsak jeles zeneszerző művész, hanem czeglédi születésű, itthon is nevelkedett jó magyar ember, a ki a magyar zene múltját nagy szeretettel és buzgalommal tanúlmányozta s volt plébánosával, Bogisich Mihálylyal együtt a szebbnél-szebb régi Mária-énekeket s egyebeket új átiratban népszerűsíti. Hogy ennek a derék magyar embernek a neve cseh hangzású: *Vavrinec*, az egyszerűen onnan van, hogy elődei Csehországból költöztek hazánkba s itt aztán meg is törzsökösödtek.

Vavrinecz Mór zenei tehetségét a budapesti Nemzeti Zenedén s az Országos Zeneakadémián buzgón folytatott tanúlmányai nevelték naggyá, lelkes és folytonos zeneszerzői munkássága tette a ma 42 éves ember nevét a külföldön is ismeretessé. Művei közt egy szinfonia, egy «Krisztus»-oratórium, több mise, requiem, kamara-zeneművek, dalok és operák vannak. Operáit Frankfurt, Prága, Boroszló kényes ízlésű közönsége előtt szép sikerrel adták, már mintegy hat évvel ezelőtt; épen csak itthon nem volt annyi szerencséje, hogy színre hozták volna valamely művét. Az egyik dalművel Heine Henriknek szinte változatlanúl hagyott német költeményét (czíme: «Ratcliff») zenésítette meg; a másik operával Zigány Árpád «Rosmunda» czímű egyfelvonásos művét. Ezt mutatta be a magyar kir. operaház november 14-én közönségünknek.

«Rosmunda» tárgya a regényes középkorból való. Királyi nők állnak benne egymással szemben: az özvegy királyné és mostoha leánya. Emezt egy udvari főember, a fővezér és az ellenség királya szeretné megnyerni; az özvegy királyné pedig odakínálja magát és trónját a fővezérnek; csakhogy ezt már a fejedelmi hajadon boldogítja viszonszerelmével . . . A szerző a VI. századbeli longobardok közt játszatja drámáját. A zsarnoki hajlamú özvegy királyné, Rosmunda, béke fejében odaigéri mostohaleánya, Romilda kezét a háborúskodó Alarik gót királynak — főleg, hogy a leány meg ne kísértse apja trónjáról a még fiatal, élni és uralkodni akaró mostohát letaszítani. Romilda ellenkezik, miért a királynő szigorú őrizet alá véteti. De a «hű őr» az álnok görög Argias a maga számára meg akarja szöktetni a királykisasszonyt, a kit a legjobbkor erősít meg szerelmében a küzdésre kész Ingomár, a longobárdok fővezére. A holdfényben elhangzó szerelmi kettősük után Ingomár, a ki az anyakirályné ajánlatait visszautasította, elmegy fölkelést szervezni a trónra jogosúlt Romilda érdekében; versenytársa, azonban Argias, elárúlja Rosmundának. A bíboros hölgy legérzékenyebben Argiast sújtja azzal, hogy a leányt azonnal ki akarja szolgáltatni Alariknak; az elkeseredett görög most bosszúból megöli a királynőt. A trónt most Romilda foglalja el s megosztja azt hősével, Ingomárral.

Ez történik az egyetlen felvonásban. A darabra ráférne némi javítás. Az elején Romilda hallgatagon tűri, tehát beleegyezni látszik, hogy mostohája rendelkezik az ő jövőjével; s mikor már késő, akkor emeli fel jajszavát. Az is képtelenség, hogy a királyné őrizetlen sátra előtt, a szabad ég alatt, áradozzanak a szerelmesek. De már megszoktuk, hogy az operaszövegek hibáiért a zenében keressünk kárpótlást.

Művelt zenész örömét leli Vavrinecz ihletett és művészi gonddal alakított, értékes zenéjében. Nincs ebben közhely, ízléstelenség vagy hatásvadászat. A nagy közönség sem panaszkodhatik, hogy szövevényes volta miatt nem értheti meg; a zenekar szerepe meg épen szép; a hangszercsoportok változatosan, új és tömör hangzással lépnek fel. De a mű hatását, sikerét, jövőjét koczkára teszi melódikájának az az egyforma nyugtalansága, mely voltakép nem egyéb, mint nagyon sok elaprózott, nem folytatódó dallam egymásutánja. Az örökös kezdés a legritkább esetben nyer folytatást kerek, befejezett, épkézláb dalban, a milyent a közönség nagy többsége hallani szeret és akar. A dallamtörmelékek aztán egymáshoz hasonlóan kicsinyek lévén, nem formálódik ki belőlük egy-egy határozott színű, jellemzetes egész; a jó egy óra hosszat tartó zenében a kicsiny vonások kergetik egymást, de még az érzelmes, szerelmi jelenetekben is alig kapunk egy szervesen összetartozó képet. Így a nagyközönséget, félő, hogy a különben nemes, szép zene fárasztani fogja. Kár volna; mert mégis annyi az értékes lirai részlete, hogy kivánatos volna, hogy az első előadás nagy külső sikere soká megmaradjon.

Az idegenből ideszármazott előadó művészek: *Vasquez* grófné (Romilda) és *Broulik* (Ingomar) a szöveggel küzködtek, de különben énekük és egész alakításuk csak olyan dícséretes volt, mint *Diósynéé* (Rosmunda) és *Becké* (Argias) vagy *Váradyé* (egy követ). — A *Kéméndy* Jenő tervei szerint készült gyönyörű jelmezek külön dícséretet érdemelnek.

K. I.

Báró Luzsénszky Félix.

Fleischer Pál.

Simon Vilmos.

A BOER HÁBORÚBAN RÉSZT VETT MAGYAROK.
Goszlethnek a „Vasárnapi Ujság" részére készített fényképei.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kossuth Lajos iratai. Nyolczadik kötet. Sajtó alá rendezte *Kossuth* Ferencz. Az Athenaeum társulat kiadása. A nagy ember Irataink ez az új kötete az 1867-től 1875-ig terjedő leveleket foglalja egybe, a melyek egykorú hirlapokban szétszórva már megjelentek, de könyvbe összegyűjtve most jutnak a közönség kezébe. Összesen 80 levél van az 536 lapra menő kötetben. Kossuth Ferencz minden levélhez kisebb-nagyobb felvilágosítást csatol. Minden levél politikai vonatkozású és így történeti érdekű is. Mindjárt a kötet elején találjuk Kossuthnak Deákhoz 1867 május 22-ikén kelt híres nyilt levele, melyben közvetlen a koronázás előtt a kiegyezést támadja meg. A kötet bolti ára 10 korona, vászonkötésben 11 korona 60 fillér.

«Zalán futása» németül. *Kosztka* György bécsi főreáliskolai tanár lefordította németre *Vörösmarty* Mihály époszát, «*Zalán futását*» s kiadta a «Bibliothek der Gesamtlitteratur» hallei ismert vállalatában. A fordítás az eredeti versmértékben, hexameterben mutatja be a németeknek Vörösmarty nagy művét, a melyhez bevezetésül a fordító tartalmas kor- és életrajzot írt.

Zavaros időkből, *Regényes elbeszélő költemény XXVII. énekben.* Irta *Sebestyén Béla. Hajdu-Böszörmény 1900.* A mai lázasan siető korban, mely annyira kedvez a rövidebb lélegzetű műfajoknak, merész vállalkozás huszonhét énekes költői beszélyt írni, s a szerző még akkor is alig számíthatna sikerre, ha valóban értékes tartalmat tudna önteni művébe. A szerzőt azonban nem vezeti sem az ihletett költő biztos ösztöne, sem az öntudatos művész alakító tehetsége, mesélő kedvvel csak ereszti a végtelenségig meséjének sokszor összekúszálódó szálát. Költői beszélyének történeti hátteret ád, de eleven korrajzot nyújtani nem tud; Vak Béla korára nem igen ismerünk benne. Hogy is ismernénk, mikor hús-vér alakok helyett különböző ruhába öltöztetett bábokat ránczigál előttünk a Cervantes által pellengérre állított lovagregények kalandjain keresztül. Az elbeszélés hangja is többnyire száraz, prózai, csak itt-ott önt elevenséget az elbeszélésbe a szerző mesemondó kedve, ilyenkor nyelve, verselése is elevenebbé, színesebbé válik. Az ilyenek jobb véleményt keltenek Sebestyén Béla tehetsége iránt. A 350 lapos kötet bolti ára három korona, a tiszta jövedelem felét a szerző a tanügy körébe tartozó különböző jótékony czélokra szánja.

Az állatvilág pillanati fényképekben. A képekhez magyarázatot irt dr. *Heck* L. a berlini állatkert igazgatója nyomán dr. *Szterényi* Hugó. Bőrdíszkötésben 192 képpel 15 korona. Minden lapon egy-egy nagy kép, a mely a maga valóságában, természetességében mutat be egy-egy állatot vagy állatcsoportot fényképekben. Az állattani képeskönyvek képei csaknem kivétel nélkül rajzok, festmények alapján készültek, s az állatoknak általános, faji jellemét mutatják. Ennek az érdekes könyvnek a képei a faji jellem mellett feltüntetik magát az egyént is, a mint a valóságban magunk előtt látjuk. Kiváló szakférfiú, dr. *Heck*, a berlini állatkert igazgatója segítségével történtek a fényképezések, a berlini állatkertben. Az egyes képekhez irt magyarázatok is sikerültek. A díszes munka a Lampel (Wodianer F. és fiai) könyvkereskedő czég kiadása.

Magyar Iparművészet, az iparművészati társulat folyóirata. Szerkeszti *Fittler* Kamill, főmunkatárs *Györgyi* Kálmán. A szeptemberi és novemberi két füzet egyszerre jelent meg a párisi kiállítás legbecsesebb iparművészeti tárgyainak ismertetésével. *Györgyi* Kálmán írt a képekhez tájékoztató szöveget, s azonkívül *Edvi Illés* Aladár «A vasművesség a párisi kiállításon» czim alatt, *Mihalik* József pedig a történelmi pavillonról ir. Ezenkivül sok kisebb közlemény olvasható az iparművészet köréből. E közleményeket tán lesz alkalmunk tüzetesben is ismertetni.

Az utolsó felvonás. Nyolcz rajzot adott ki ez alatt a czím alatt *Csergő* Hugó. Azokkal a jobbára szerencsétlen és szomorú sorsú alakokkal foglalkozik a szerző, a kikkel, mint újságíró, a törvényszéki tárgyaló teremben, vagy a börtönök zárkáiban találkozott. Eleven színekkel festi ezt a szomorúan érdekes világot. A kötetet Feiks Jenő czímrajza díszíti, ára két korona.

A műcsarnok téli kiállítása. A műcsarnok téli kiállítására a jelentkezés ideje november 5-én járt le. A bejelentések szerint a kiállításon 238 magyar művész vesz részt 900 művel. Egyik érdekessége a tárlatnak *Munkácsy* Mihály két, eddig, sehol ki nem állított képe. A Münchenben élő magyar művészek és nagybányai festő-iskola tömegesen küldenek festményeket. A nem rég elhúnyt *Köllő* Miklós szobrász hagyatékából is egész gyűjteményt állítanak ki. *Háry* Gyula, a jeles illusztrátor és tájképfestő is száz műből álló gyűjteményt jelentett be. A kiállítás deczember első napján nyílik meg.

Címkép Mikszáth «Szent Péter esernyője» című regényének angol kiadásából.

fogta el testét-lelkét. Fogait csikorgatta öntudatlanúl. Azután leborúlt az asztalra s keserű könyei megáztatták dolmánya újját.

Meddig volt így; maga se tudja. Beesteledett, hivták vacsorára. Dolmányát begombolta, sarkantyúját összecsapta, bajuszát kipödörte s ment vacsorára.

— Hadd nézzek hát még egyszer annak a lánynak a szemébe!

Késő volt már. Elment az a lány szó nélkül. Befogatott s haza hajtatott az ötvösi kastélyba. Egyetlen búcsúszava, egyetlen búcsú tekintete nem volt az ifjúhoz.

Ejh — mit az a lány! Elhervad a rózsa, új bimbója támad!

Támad-e hát?

Bement vacsorára. Még mindig nagy társaság volt együtt. Férfiak, nők, hajadonok, gyereklányok.

«Hogy ki ne tanulják szivem keserves állapotját, jó kedvet kelle szinlelnem és dühösségemben szilaj vidámságra fakadtam.»

Így írja a költő.

Bizony bolond volt ő félig-meddig.

Oly vad kedve támadt, hogy elbámult rajta mindenki. Ötletei csak úgy szikráztak, bókjai szédülésbe hozták az asszonyokat, dalaira pezsgésbe jött öregnek és fiatalnak vére.

— Adjátok ide hegedűmet.

Rákezdett egy hires kuruczdalra, a melynek hangjánál a legénynek lába nem maradhat nyugton, hacsak nem sánta, béna, isten nyomorékja. Torzszövege él már csak annak a dalnak. «Megismerni a kanászt Csosza járásáról, Üzött-füzött bocskoráról, Tarisznyaszijáról.»

Húzta egész lelkéből, egész bolond keserű szívéből. Azután fölkelt az asztal mellől s húzta is, dalolta is, járta is. Sarkantyúja csak úgy pengett, erős hangja csak úgy zúgott, szilaj kedve csak úgy áradt, szerelmes vad szíve majd megszakadt.

Azután földhöz vágta hegedűjét. Darabjai csak úgy robbantak szerteszét. Karjára vett egy kis leányt.

Zalabéri Horváth Rozit. Tizenöt éves kedves barna, gyönyörű lány volt. Gyerek volt még. Álmodni se tudott arról, mi a szív, mi a szerelem. Csak nézte, csak bámúlta azt a deli szép ifjút. De belé is szeretett. Nem szivből, nem is színből, csak úgy a gyereklánynak képzeletéből.

Ezt fogta karjára, ezzel dalolt s ezzel táncolt mind az egész társaságnak nagy gyönyörűségére.

Oda súg a kis lánynak fülébe:

— Lenne-e kedves hugom az én feleségem?

A lányka megáll, nyugalomra inti a költőt is, és csókolni való édes, aranyos, teljes komolysággal azt feleli:

— Ez komoly ügy, Sándor bácsi, beszéljen először édes mamámmal, intézze el vele a dolgot, akkor megnyeri az én szives beleegyezésemet is.

Mindenki hallotta e párbeszédet.

Az öreg Gyömörey akkorát nevetett, hogy rengő poczakja majdnem feldöntötte az asztalt.

De egyik asszony oda sugott a másiknak a fülébe:

— Szegény Kisfaludy megbolondult. Kár ezért a derék ifjúért.

Az a derék ifjú pedig hajnal felé lóra ült. Onnan fölül, Somlyó felől kegyetlen hideg, havas, esős vihar támadt. Elkelt volna a bunda is, de az ifjú megint csak kigombolta huszár dolmányát. Hadd vágja a vihar azt a kutya szivet, talán használ neki. Ártani most már úgy se tud a világon semmi annak a szivnek.

Reggelre Sümeghre ért. Másnap elment atyjához Téthre, búcsút venni apjától, szülőföldjétől, édes hazájától, jó testvérjeitől. Elment, elbujdosott idegen országba, véres háborúba.

— — — — — — — — — — —

Nem telt bele egy nap, két nap: Róza mindent tudott. Siettek vele közölni az esetet. Az ifjúnak szilaj vidámságát, vad mulatságát, leánykérő elhatározását, idegen országba költözését, háborúba indulását.

Búsan, komolyan és halvány arczczal fogadta a szűz a hireket.

Befogatott s fölkereste Zalabéri Horváth Rozit, a kedves kis lánykát. Megölelte, megcsókolta, bodros haját megsimogatta s azt kérdezte tőle?

— Szereted te, édes Rozim, Kisfaludy urat?

— Szeretem.

— De igazán szereted?

— Igazán szeretem.

— És ő is szeret téged?

— Hogyne szeretne? Kezemet megkérte.

— Mikor jön vissza?

— Nem mondta meg.

— Várod vissza?

— A mig hét tél, hét nyár el nem múlik, mindég várom vissza.

Szegedy Róza ajka reszketett s szemei, sötétkék, mélytüzű szemei, olyan különösen fénylettek. De a kis csitri lány ezt nem vette észre.

— Oh édes, kedves kis barátném, ha az a derék ifjú egykor hozzád visszajön: tedd őt igazán boldoggá!

Tovább nem birta már az ő büszke lelke sem.

Az a fenséges szűz ráborúlt annak a csitri lánynak a vállaira és zokogott keservesen.

«SZENT PÉTER ESERNYŐJE.»

Nehány héttel ezelőtt a «North American Rewiew»-t lapozgattam, s ime — a borítékján hirdetett legújabb könyvek között — ez a czím tűnik szemembe: «*St. Peter's umbrella* by *Kálmán Mikszáth.*»

Istenem! milyen jól esett ezt olvasni!

Elhihetik, hogy épen, de épen ellenkező érzés volt az, mintha p. o. a jó glogovaiak vagy bábaszékiek kivándorlását kürtölte volna az az amerikai folyóirat. Az — csupa nyomorúság, ez csupa dicsőség. A miatt szinte szégyenkezünk más nemzetekkel szemben, ezért büszkén verjük a mellünket, hogy: «anch io», stb.

S mégis, ki hinné! azok a földhöz ragadt koldusok, azok a nyomortól, éhségtől elcsigázott számkivetettek sokkal, de sokkal hamarább értek ám el az új világba, mint a magyar szellemnek akár vasszárnyon szálló, akár pillangószárnyon röpködő termékei. S valószinűleg ma, mikor a mi utólérhetetlen Mikszáthunk végre szinte kikötött az operenciás tenger tulsó partjára, — már azok a glogovai és bábaszéki jó palóczok fogják polgárjogokhoz protegálni, a kiket húsz év óta a halhatatlansággal megajándékozott.

És most is, ki tudja, meddig maradt volna a hirneve csupán csak azon a körön belől, a mit a magyar akáczfa árnyéka határol, — ha a jó öreg Müntzre nem bizza, hogy vigye odább is!

Persze Müntz! az ő batyujába sok sok minden jó elfér. Hát ment is az öreg hegyen-völgyön által, — *piros esernyőjét* kezdték jól ösmerni. Előbb Németország hivta pihenőre, és ott úgy megszerették, hogy évek és évek óta ezrével vették és veszik a szép «portékáját.» Most meg már elérkezett Angolországba, sőt ugyan akkor — tán telegráfon, dróton is tud járni az öreg? — jelezték Amerikába is. Bizony a jó Müntz bácsi valamivel hasznosabb tagja a társadalomnak, mint alkalmatlan hitsorsosa: Ahasverus uraság!

Hanem, hogy az angolok méltányolni tudják azt a kincset, a mit az öreg zsidó számukra hor-

«SZENT PÉTER ESERNYŐJE» ANGOL KIADÁSÁBÓL. — VERONKA AZ ESERNYŐ ALATT.

760. 2 kép

dozott, egy nagy műveletet kellett eszközölni, — csak úgy, mint mikor az ország határát átlépve a zsebünkben lévő magyar aranyat olasz vagy német vagy angol aranyra kell átváltani.

Még ezer szerencse, ha nickelt nem kapunk helyébe. S én, a ki az öreg Müntzöt mindig biztattam, hogy soha se féljen a vámtól, — majd csak «átsiklik» a piros esernyő is minden baj nélkül, s ha egyszer túl lesz, — még meg is bámulják, még meg is dicsérik különös, soha nem látott, idegen szemeknek újdonat új mivoltát, — még én is mondom, sokáig szepegtem attól az átszámitolástól. De, hála Istennek; hiába remegtem. Miss *B. W. Worswick*, a Müntz bácsi valutarendezője, — egész lelkiösmeretesen színaranyat adott a magyar aranyért. Nincs az az angol bank, mely kifogásolná! — És így hála néki: — «St. Peter's umbrella» ma már közkincscsé vált, — háromszáz millió emberrel több gyönyörködhetik benne, mint ezelőtt!

S reméljük, hogy fog is gyönyörködni, mert *R. Nisbet Bain*, — (a British muzeum tudós könyvtárnoka, a ki maga is tömérdek művet fordított oroszból, olaszból, svédből, dánból és *magyarból,)* melegen ajánlja azt honfitársainak, mint egyikét a legszerencsésebben átültetett s így mindenképen kitünő munkáknak. S hogy a könyvnek külső sikerét is biztosítsák, *Jarrold*, a kiadó, nagy gonddal, igen tetszetős kiállításban indította útnak. Még alig-alig mult el három hét, mióta megjelent, s már is a *negyedik* kiadást jelentik Londonból. Furcsa lenne, — de cseppet se bánnám, (már azért se, mert nekem magyarul is megvan), ha az angol kiadások messze a hátuk mögött hagynák az eredetit; de persze, — a gyermek mindig sebesebben tud szaladni, mint az édes anyja! Aztán meg, egy anyának lehet sok, sok gyermeke is! De meg megeshetik egy másik dolog is, — az, hogy ha a hazában egyszer csak meghallják, hogy azok a csemeték ott a messze idegenben milyen nagy hirre vergődtek, milyen dicsőséget szereztek a magyar névnek, lehet, hogy annak a t. olvasó közönségnek, a ki eddig leginkább csak hallott valamit a «Szent Péter esernyőjé»-ről, — most egyszerre az jut majd eszébe: «mi volna, ha megfogadnók a példabeszédet, a mely azt mondja, hogy: «nézd meg az anyját . . .» s megvennők a könyvet? Nem úgy, mint eddig, öt—hatezer számra, hanem úgy, hogy legyőznék az angol konkurrenciát, — s mégis csak *első sorban* mienk maradna Mikszáth, a kit az Isten jókedvében teremtett magyarnak, a mi örömünkre!

Szikra.

*

Azok kedveért, a kik Mikszáth Kálmán ez ép oly bájos, mint érdekfeszítő művét tán nem olvasták volna, vagy annak egyes személyeire, jeleneteire nem emlékeznének, rövidesen elmondjuk az elbeszélés tartalmát s ezzel egészítjük ki Szikrának, a jeles irónőnek, Mikszáth könyve angol kiadásáról irt fentebbi czikkét. *

Egy szegény tót faluban meghalt az özvegy tanitóné, egy még pólyás leánykát, Veronkát hagyván árvaságra. Volt még a tanitónénak egy pap fia, a ki épen akkortájban lett plebános egy másik szegény tót faluban, Glogován. Az előbbi falu előljárói aztán egy libával, mely egyetlen örökség gyanánt maradt Veronkára, kosárba pakkolva, szekérre tették a kis árvát s elküldték pap bátyjához: hadd viselje gondját. De a pap oly szegény volt, hogy maga is alig tudott élni s bizony kínzó aggodalmak szállották meg lelkét, midőn elgondolta: mikép és miből nevelje fel a kis testvért? Vigasztalásért, segitségért szokása szerint az imádsághoz folyamodott. Elment a templomba s ott a feszület előtt letérdepelve, buzgó fohászkodásba merült. E közben hirtelen nagy vihar keletkezett s mire az elmélyedt pap észrevette, már a zápor hatalmasan zuhogott. Nagy rémület szállotta meg, hirtelen eszébe jutott, hogy a kis árvát épen ott hagyta az eresz alatt, a parókhia előtt, a hova a tót kocsis letette. Bizonyosan elmosta azóta az eső a kis ártatlant.

Lélekszakadva rohant haza, s odaérve, nagy csodálkozással látja, hogy a kis leány egy rongyos piros esernyő alatt egész nyugodtan szendereg kosarában.

De ki tehette azt az esernyőt oda, hiszen egész Glogován senkinek sincs ilyen szerszáma! A tudakozódásokból aztán lassanként kitünt, hogy egy öreg zsidóforma alakot láttak a viharban ott kószálni s ez borította rongyos esernyőjét a kis leányra. Valakinek eszébe jutott, hogy olyan forma volt a vén zsidó, mint a szent Péter képe a templomban s lassanként megérlelődött a jámbor tót népben a hit, hogy maga Szent Péter járt a faluban s az borította esernyőjét a kis árvára.

Nosza, lett aztán becsülete az ócska esernyőnek, különféle csodákat ráfogtak, utóbb minden valamire való temetésre, akár esett, akár nem, alatta kellett a papnak a halottat kikisérni, s a házasság is csak úgy ért valamit, ha a mátkapár az esernyő alatt mondhatta el az esküt. A pap az ilyesmiktől eleinte szabadkozott, de utóbb ismételt sürgetésekre egészen beletörődött, annál is inkább, mert az esernyővel végzett szertartásokat busásan fizették. Majd távol vidékekről is özönleni kezdtek a jámborok a szent esernyőhöz, melyet immár a templomban helyeztek el — s hozták dúsan a kegyes ajándékokat papnak, esernyőnek, templomnak egyiránt.

A jeles esernyőt pedig nem Szent Péter hozta le a mennyországból, nem ő borította a kis árvára, hanem az öreg Müntz zsidó, a ki őrülten elhagyván családját, szanaszét bolyongott a tót falvak közt s az említett zivatar idején épen Glogován haladt keresztül.

Hanem hol vette ezt az esernyőt? Erre már egy kissé bővebben kell kitérni.

Élt Beszterczebányán három vagyonos úri ember, a Gregorics testvérek, kik közül az egyik, Pál, nőtlen maradt s egyszerűen élvén, nagyon meggazdagodott. A másik két testvér már előre számított a gazdag örökségre, mert Pál vézna, beteges ember volt s nem élhet hát valami soká, akkor aztán majd lesz hegyen-völgyön lakodalom.

De bizony a két jó testvér számításában egy kis hiba esett, mert Pál úrnak törvénytelen fia született, a kinek Wibra Gyuri lett a neve.

CZINKA PANNA.

Greguss Imre festménye.

* A «Szent Péter esernyője» magyarúl a Légrády testvéreknél díszes kiállításban Neogrády Antal rajzaival illusztrálva jelent meg, a melyek közül nehányat most mi is bemutatunk, valamint az angol kiadás czimlapját s képeiből is egyet: a hol Veronka az esernyő alatt a kosárban fekszik.

ezután minden esztendőnek márczius 15-én ünnepi lakomán köszöntsék a sajtó szabadságát, ezzel a remekművű billikommal. Az idén is *Mikszáth* Kálmán mondotta a billikomos beszédet, köszöntvén a márcziusi nagyok emlékét és éltetve az utódokat, kik el vannak határozva, hogy az elődök nagy vívmányát, a szó és sajtó szabadságát ezután is megvédik.

E gyönyörű műtárgyat a nagy közönség is megnézheti; ott őrzik az iparművészeti múzeumban a régi magyar ötvösművészet remekei közt. Hatalmas, aranyozott, drágakövekkel kirakott, vert ezüst kupa vagy 40 centiméter magas. Nemes renáissance alkotás, a mely, mivel készítője platinát is olvasztott rá, olyan, mintha a magyar ötvösség fénykorából maradt volna ránk. Széles talpának sodrott arany kigyózó rajzából, zománczszirmok közül, smaragd kövek csillognak ki. Négy triton közül nyúlik ki a serleg nyaka, a mely négy oldalt griff-gyámszobrokat hord. Ezeken nyugszik maga a kupa. Finom kivert acanthus levéldiszítmény közt két dombormívű medaillon a billikom emlékezetes voltát hirdeti. Az egyik a múzeumi jelenetet, *Petőfit* a múzeum oszlopcsarnoka előtt ábrázolja, mikor a *Talpra magyart* szavalja, a másik *Jókai* relief képe. Zománczozott virágok környezik a két képet, közöttük csillogó smaragdok, ragyogó granátok, s a virágok termői helyén drágagyöngyök. A kupa oldalát diszítő nemes renaissance diszítmények egy-egy nagy tűzzománcz szem közé fonódnak. A serleg födele a magyar zománczoló művészetnek valóságos remeke. Filigrán lapzománczvirágok, tűzzománczszirmok egészen beborítják a kiemelkedő korona talpáig. Ez a korona, zománczleveleivel, igazi magyar stilű plasztikai mű. Magasra törő ágai közül a szabadság nemtője emelkedik ki, a világosság diadalát hirdetve. Egyik kezében lobogó fáklyát fog, másik kezén még rajta van a bilincs, de láncza széttépve csüng le a vaskarpereczről.

Maga ez a finom szobormű, de meg a két dombormivű medaillon eléggé érthetően hirdetik a Jókai-billikom symbolikáját, de a födél körirata szóval is elmagyarázza. Jókai Mór e szavakat vésette a födél borító-talpára: «*Szabadság, Testvériség, Egyenlőség! 1848 márczius 15.*»

A billikom Bachruch Károly budapesti ötvös műve, ki félévig dolgozott ezen szép és sikerült művön.

A Budapesti Ujságirók Egyesületének Jókai-billikoma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A honvéd-világból. *Irta Zalár József. Budapest 1898.* A kötet, melylyel az ötvenes évek veterán költője a szabadságharcz félszázados fordulóját ünnepli, valóságos fiatalos hévtől árad. Zalár a nagy eseményeknek nemcsak szemtanuja volt, hanem tevékeny részt is vett azokban. Ott harczolt Damjanics zászlója alatt az alvidéken a ráczok ellen s később is a rettenthetetlen vezér oldala mellett küzdött Szolnoktól Komáromig. Teljes joggal irja az előhangban:

Vérmeződön én is jártam,
Virágain elméláztam,
S azután is, mikor éj lett,
Hideg éj és télnél télebb,
Föl-fölnéztem az egekre,
A torlódó föllegekre,
S ha egy csillag meg-megvillant,
Láttam, mozdul egy-egy sirhant . . .
Vértengernek piros gyöngye!
Temetőnek téli-zöldje!
Vérvirágnak, téli-zöldnek
Minden szálán áldás s könnyek . . .
Szakasztottam egy-két szálat,
Összekötöm bokrétának.
Nem tudom, nem hull-e szerte,
Nem hervad-e el kezembe . . .

Zalár kötete valóságos történeti körkép, de nem annyira a napi eseményeket festi, inkább genreszerű jelenetekben mutatja be a nagy időket. Elvezet bennünket a tábor-tüzekhez, hol vígan aprítják a juhot a bográcsba s egyik sózza, másik paprikázza; a csata hevébe, hol Damjanics lelkesítő szavára nemcsak az ágyúk dörgő torkának, hanem a kénköves pokolnak is neki rohanna a honvéd. Látjuk, a mint hosszú, fárasztó menetben a honvédzászlóalj a poros útról a virágos rétre csap, de a vezér nem engedi, hogy a füvet letiporják, a gyalogúton menenek egyenkint, csak egy-egy szál virágot szakítva csákójuk mellé. Mint Petőfi Bemet, úgy csodálja és magasztalja Zalár Damjanicsot. A hős tábornok neve fordul elő leggyakrabban a költeményekben, látszik a mély vonzalom, melyet a költő iránta érzett. A kötet nemcsak a szabadságharcz eseményeit irja le, a multban messzebb is visszamegy, egészen Kossuthnak pestmegyei követté való megválasztásáig, számos költeménye pedig — többnyire 1848-ra való vonatkozással — a szabadságharczot követő gyász időkből, vagy épen napjainkból meríti tárgyát. Mutatványul álljon itt a kötetből a következő költemény:

A hős árnyak.

Arad mellett foly a Maros,
Sötét az ég, nem csillagos.
Felhők közül kitör a hold,
Mély sírjában ébred a holt.

Hold sugári leragyognak,
Nyílik szája sírhalmoknak,
Kardja után nyúl ki a kéz,
Mély sírjából kél a vitéz.

Jó barátok, hű bajtársak,
Csillagai a csatáknak,
Halhatlanok a halálban —
Előlépnek tizenhárman.

Megállnak a Maros partján,
Sötét arczczal és mogorván,
Borús szemök felvillámlik,
Látják a hont a határig.

Semmi jel sincs — miben hisznek,
De nem hisznek szemeiknek;
Hallgatóznak reménykedve:
Ha valahol zaj ébredne.

Hallgatózván szivök dobog:
Csörren-e kard, pereg-e dob?
Harsog-e már a trombita?
Merről nyerít a paripa?

De semmi nesz, de semmi szó,
Elrejtve még a lobogó.
Hallgat hegy-völgy, csendes minden,
Mint a tenger a szélcsendben.

«Tűrjünk! — nincs még itt az idő . . .
Fogadj vissza, oh temető!»
S meg sem állnak a sirmélyig . , .
Minden éjjel ezt ismétlik.

Petőfi-dalok. *Langer* Viktor jó nevü zeneszerző összegyüjtötte azoknak a daloknak egy részét, melyeket különböző zeneszerzők Petőfi költeményeire irtak. A gyüjtemény ily czim alatt jelent meg Rózsavölgyi és társa kiadásában: *1848—1898. Petőfi-album. 100 ének és dal Petőfi költeményeire. énekhangra, zongora kisérettel.*» A gyüjteményben a következő zeneszerzőktől találunk dalokat: id. Ábrányi Kornél, Beleznay Antal, Doppler Károly, Egressi Béni, gr. Festetich Leó, Füredi Mihály, Hubenai Klára, Langer Viktor, Lányi Ernő, Mihalovich Ödön, Mosonyi Mihály, b. Orczy Bódog, Ögyek, Simonffy Kálmán, Szénfy Gusztáv, Thern Károly, Volni Vilmos, Zimay László, tehát régibb és újabb zeneszerzők, s ezenkivül ismeretlen eredetű dalok Petőfi költeményeire. Az érdekes gyüjtemény ára, czímképes kiadásban, 4 korona.

Előfizetések. *Sajó* Sándor, kitől lapunk is több sikerült költeményt közölt, szétszórva megjelent verseit ogy kötetbe összegyüjtve adja ki. Megrendelhetni a szerzőnél Jászberényben (állami főgimnázium) bérmentes küldéssel 1 frt 20, diszkötésben 2 frtért. — *Szegény legények* czimen jelenik meg egy kötet elbeszélés és rajz *Várkonyi* Dezsőtől, ki a régibb hirlapirók csapatjához tartozik. A kötetet Veszprémben Köves és Baros könyvnyomdája adja ki s 1 forinttal lehet rá előfizetni.

Nemzeti szinház. Márczius 11-ikén került szinre a nemzeti szinházban Coppée ötfelvonásos drámája *A koronáért.* Francziából fordította *Ábrányi* Emil. A franczia romantikus drámairodalom nyomán jár ebben Coppée, s ugy tetszik, hogy legszivesebben Hugo Viktorra hallgat. Szerkezete is szabályos, versei szépek s Ábrányi Emil fordítása jól visszaadja. De romantikájától vagy a közönség elszokott már, s azt mondja, hogy ismeri már a történetet a zsarnok apáról és a szabadságért lelkesülő fiáról, vagy Coppée nem az a mester, ki a romantikát fölélesztheti, noha költészetének elég a szine és drámájában sok a szép és megható.

A költő a regényes történet szinhelyéül a Balkánt választja, a hol alakjainak hősi küzdemeihez elég tér és alkalom nyilik. A XV. században élt mint harczos vezér a Balkánon Brankomir Mihály, védelmezte a szabadságot és a keresztény vallást. De ő koronára is vágyik, s erre tüzeli felesége, Bazilid, a görög császár lánya. Mihály kegyetlen és zordon, mig fia, Konstantin, nagylelkű. Mikor először látjuk, diadalmas csatából tér meg és zsákmánya közt van egy tánczos lány, Milicza is, a ki beleszeret a fiatal hősbe. A Balkán népe nem Brankomir Mihályt választja királyul, hanem egy öreg püspököt. A feleségétől izgatott Mihály akkor kész elárulni hazáját a töröknek is, csakhogy a koronát megnyerje. Fia, Konstantin, az árulást megakadályozza, s a válságos pillanatban, mikor a török sereget értesítő tüzeknek ki kellene gyúlni, apa és fiu fegyvert ragadnak egymás ellen, és Konstantin leszurja apját. Mindenki azt hiszi, hogy Brankomir Mihályt török fegyver ejtette el. Hősnek ünneplik, lovas szobrot emelnek neki. Konstantint, az apagyilkost elhagyja most már harczi szerencséje. Mostoha anyja is hiába igyekszik rábeszélni, hogy a koronáért szövetkezzék a törökkel. Minden ellene fordul, a veszedelmekben fölingerült nép árulónak tartja. Ha megmondaná, hogy atyja volt az áruló, s hogy ezért ő ölte meg atyját, mindjárt tisztázhatná magát, de ezt nem akarja. Oda kötik mint árulót atyja szobrához, s mindenki szabadon bántalmazhatja. A halál megváltás volna számára, de hol van a halál? A dráma befejezése poétikus. Jön a szeretője, Milicza, és meghozza a halált. Tőrt ragad, leszurja Konstantint, aztán saját szivét döfi át. Sok szentimentálizmus és kevés indokolás van a darabban. A közönséget azonban érdekelte a fényes kiállítás. A legtöbb siker *Mihályfinak* jutott Konstantin pathetikus szerepében, s vele együtt *Jászai* Marinak, a csábító és nagyravágyó fejedelemasszonynak, kinek sokat kell szavalni. *Márkus* Emilia (Milicza) többször meginditotta a közön-

Az «Ezernyolczszáznegyvennyolcz» czimű munkából

A KÁPOLNAI CSATA 1849 FEBRUÁR 16-ÁN. — Egykorú könyomat a bécsi cs. és kir. udvari könyvtárban.

séget. *Szacsvay* (Mihály), *Bercsényi*, *Gyencs*, *Egressy*, *Ivánffi* szerepei érdekelték még a közönséget.

A szinházak márczius 15-iki előadásai. A *Vigszinház*, *Népszinház* és *Magyar Szinház* alkalmi darabokról gondoskodtak a márczius 15-iki ünnepre.

A *Vigszinház* látványosságokra nem törekszik, de a nemzeti ünnepre igénybe vette a költészetet. *Kozma* Andor «*A szabadság ünnepére*» czímen írt három képből álló szini költeményt szépen hangzó versekben. Az első kép: «Fényözön», s ez a szabadságharcz idejére vonatkozik; jön utána a «Ború», a szomoru napok s végül a «Béke», az 1867-iki kiegyezés. Az első képben egy boldog vőlegény meghozza a faluba az 1848 márcziusában történt események hirét. A mágnás, földesúr, pap, ifjú, jobbágy beszélgetnek erről. A második képben már elmult a szabadságharcz. A vőlegény, a ki azóta férj és apa lett, a szabadságharcz után elhujdosott, de most visszatér. A fölkelő nap látványával biztatja övéit: «A jobb kor jönni fog, mert jönni kell.» A harmadik kép, a «béke», 1867-ben játszik, a koronázás előtti napokban. A faluban örvendenek a koronázásnak.

Ismét törvényes koronás király
Szeliden, bölcsen országol felettünk.

Szépen rendezett élőkép zárta be a szini költeményt, s a szinház összes tagjai megjelentek a magyar koronás czímer körül. *Fáy* Szeréna, *Fenyvessi*, *Balassa*, *Mátrai*, *Góth*, *Gál* érvényre juttatták a költemény szépségeit. A szerzőt minden kép után kitapsolták. Végül *Jókainak* egy kis szinpadi apróságát játszották: «*Melyiket a kilencz közül.*» Ez egy szegény csizmadia jószivének története. Kilencz gyermeke van, egyet egy gazdag úr magához venne, de az apa egyiktől sem tud megválni. *Hegedüs*, *Kazaliczky* és *Mezei* Ilon hatással játszottak.

A másik két szinház a kiállítás minden díszét, a látványok tarkaságát, a szinpadi csoportozatok elevenségét, harczi jeleneteket, tableaukat igénybe vett. Mind a két szinmű az 1848-diki eseményekből vette tárgyát s tartalmuk drámaiságával, a kidolgozás formásságával, s az érzésre s hazafiságra ható szellemökkel felülemelkednek a megszokott alkalmi darabokon. Hatásuk tartósnak igérkezik s minden este nagy közönség előtt ismétlik.

A *Magyar Szinházban* márczius 12-ikén adták először az *Aranylakodalom* (1848—1898) alkalmi látványos játékot; irták *Beöthy* László és *Rákosi* Viktor, zenéjét összeállította *Fekete* J. A darab úgy kezdődik, hogy Koltai altábornagy aranylakodalmát üli, s az unokák és jóbarátok kérésére elmeséli véres mézes heteit. A szabadságharcz kiszakított képeit látjuk azután. A két szerző leleményesen állítja össze az izgalmas jeleneteket, melyeket Koltai szereplése fűz össze. A piskii csata, Budavár bevétele a leghatásosabb képek. A történelmi alakok közül is többen megjelennek. A szerzők juttattak a poézisből is a darabnak, a szinpadi hatást pedig táncz, a rendező és díszletmester fokozzák. Az előadás is jó, s a közönség folyton tapsol. Az első előadásra az igazgatóság a honvédmenház lakóit is meghivta; ott ültek az erkély első sorában s a közönség lelkesen megtapsolta őket.

A *Népszinház* alkalmi darabjának czíme: *1848. (Hadak útja)*. Irta és zenéjét szerezte Verő György. Márczius 15-ikén került szinre. A mozgalmas darabban is szerepel Bem, Petőfi s feltünnek a szabadságharcz ünnepelt alakjai. Az öreg honvédek itt szintén jelen voltak az első előadáson, és riadó éljenzésekben részesültek. A darab a márczius 15-iki pesti eseményekkel kezdődik, s megjelennek az első magyar kormány tagjai is. A szinpadon nagy tömeg mozog, korhű öltözetben. A szerző cselekményt is vegyített a látványosságok sorozatába. Két székely férfi versenyez egy asszonyért. Darkó György ugyanis elhagyja feleségét, hogy részt vegyen a szabadságharczban, mig Balta János, ki Darkó feleségét szereti, az ellenséghez pártol és boszút esküszik, de maga pusztul el. Van egy szerelmes lány is, ki katona ruhát ölt. Bem, Petőfi, a piskii csata a közönségre el nem téveszthető hatását. A mozgó díszletek közt láthatni a hadak útját, a mint Csaba vezér hozza a levegőben a székelyek segélyére a hunokat. Az ünnepies hangulatot a látványos szinmű egész folyamán megtartja a nézőben. A darab azzal végződik, hogy az ősz Kossuth fény és tündöklés közt tekint alá a felhőkből a fővárosra, honnan a himnusz hangzik föl hozzá. Az előadás hatását emeli *Blahánné* és *Küry* Klára játéka és éneke.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia márczius 14-iki ülésén *Than* Károly elnökölt. *Lenhossék* Mihály, a ki a göttingai egyetem magyar származású tanára, székfoglaló értekezést olvasott a centrosomá-ról. Ezután *Kétly* Károly adta elő saját kutatásainak eredményét «A dobhur-chorda-tympani-, boncztani- és élettani viszonyai klinikai megfigyelések alapján» czímmel. A harmadik felolvasásban *Fodor* József terjesztette elő ama vizsgálatok eredményét, melyeket *Rigler* Gusztávval együtt végzett a typhussal fertőzött állatok véréről. Előadta, hogy a typhusos állatok vére ugy hat a typhus-baczillusokra, mint a typhusos beteg ember vére: vagyis megszünteti a baczillusok mozgását és egybetapasztja azokat. Ez észlelet szerint a typhusszal mesterségesen fertőzött állatok vére alkalmas a typhus-baczillusok felismerésére. Ezután *Rados* Gusztáv bemutatta az orthogonális helyettesitések együtthatóiról szóló értekezését és *Tötössy* Béla dolgozatát az algebrai felületek magasabb rendü érintő sikjairól. Utána *Entz* Géza terjesztette be *Francé* Rezső dolgozatát a collodyction, triciliatum szervezetéről, végül pedig *Than* Károly mutatta be «Chemiája» első kötetének most megjelent részét.

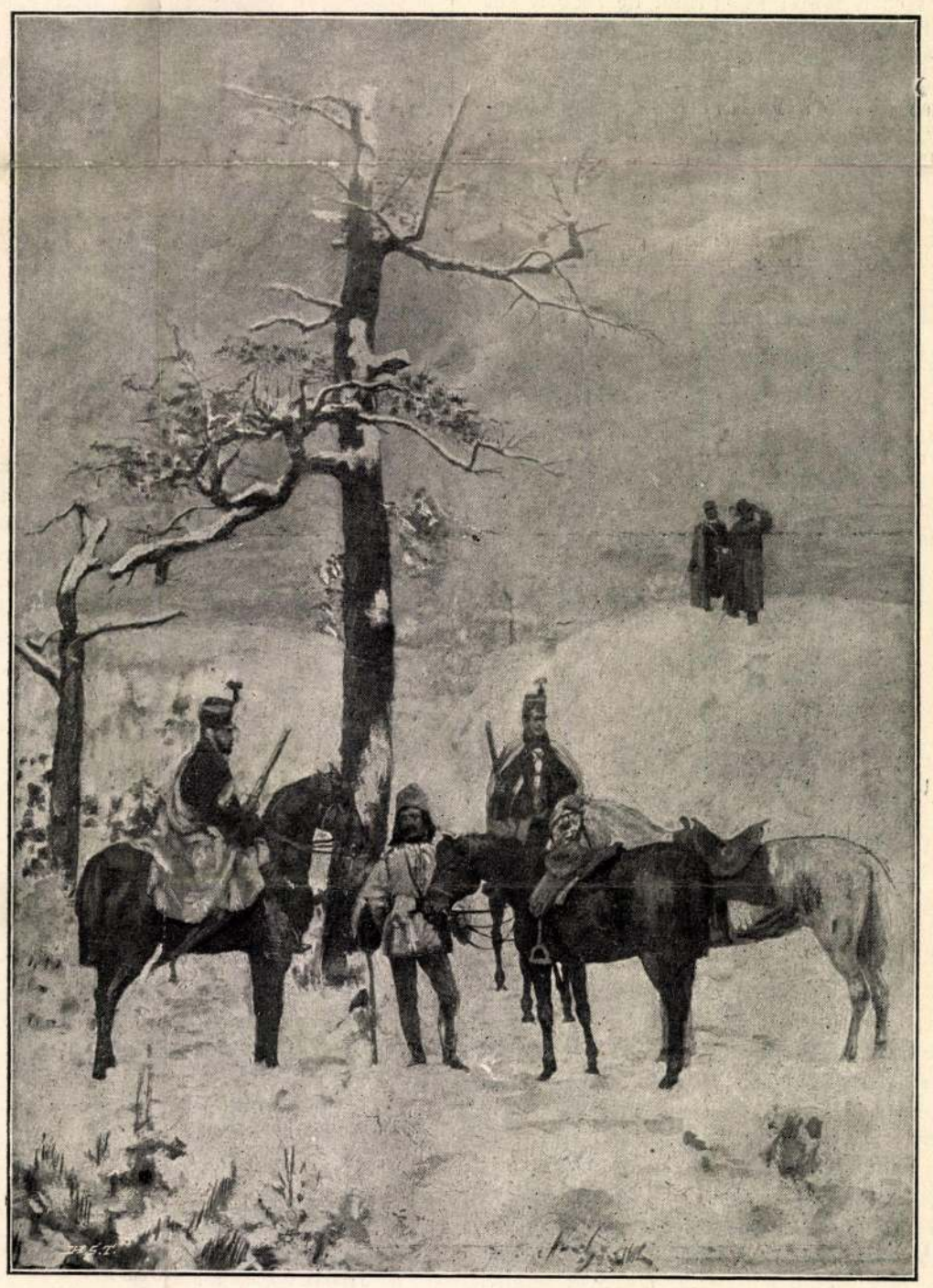

Az «Ezernyolczszáznegyvennyolcz» czimű munkából.

BEM ÉS PETŐFI. — Greguss Imre festménye.

Greguss Imre: Betyár

Greguss Imre
Ujmagyarság Vasárnapja
1935. IX. 15. kép

Hitler az őszi hadgyakorlatokon

A vezér Blomberg hadügyminiszterrel és Fritsch tüzérségi tábornokkal

Mélyen tisztelt Uram!

Mellékelten átnyujtom Önnek az 1935-36-os idény legujabb rádiókészülékeinek képes ismertetőit.

A most forgalomba került készülékek egyesitik magukban mindazt, amit a rádiótechnika az utóbbi esztendők fokozatos fejlődése alatt produkálni tudott.

Az élő hang, a természetes zene, kristálytisztán csendül ki mindegyik készülékből. A kis 2 csöves készülékek is, nemcsak Budapest I és II adását, hanem Európa minden nagyobb állomásának változatos műsorát szolgáltatják. A nagyobb 3-4-5 csöves készülékek, elhozzák Önnek az exotikus országok, India, Ausztrália és a tengerentuli városok legválasztékosabb műsorát.

Lapozza át az átnyujtott ismertetőket és

válasszon! *Bizonyára fog találni igényének és anyagi helyzetének megfelelő készüléket.*

Greguss Imre

Vas. Ujs. 1879. 212. l.

Szegedi képeink. Mai számunkban megkezdjük a Greguss Imre által lapunk számára készitett szegedi rajzok közlését, melyeket e jeles fiatal festőtől közelebbi számainkban még több is fog követni. Egy másik rajzunkat Roskovics, a minta-rajztanoda tehetséges növendéke, szintén a helyszinén fölvett vázlata után rajzolta fára. A többi általunk közlött képek a pusztulás szinhelyéről szemtanuk vázlatai után készültek.

Greguss Imre

irod

Vas. Ujs. 1889. 765. l.

(A Mucsarnokból.)

Asbóth Lajos

Peredniel c.

kepe repr.

u. o. 768. l.

1750

Greguss Imre

vas. Ujs. 1884. 608. l.

Képzőművészeti hirek. Festőművészeink majdnem kivétel nélkül a jövő évi országos kiállításra készülnek, de az idei őszi tárlatra is dolgoznak, kivált az ifjabb generáczió, mely az utóbbi években mindig növekedő számmal és biztatólag jelenik meg a műcsarnokban. *Greguss* Imre nagyobb történeti festményt végez épen most. II. Rákóczi Ferencz zászlóbontását ábrázolja ez, azt a jelenetet, midőn a fejedelem Lengyelországból visszajövet. Szatmár környékén kitüzi a forradalmi lobogót. Másik képet is ki fog állitani ez alkalommal, melynek czime «Honvédvonulás», s tárgya az 1848-iki forradalomból van meritve. A kép az idei párisi Salonban is ki volt állitva.

SCHULEK JÁNOS
MŰÉPITÉSZ
I., HORTHY MIKLÓS ÚT 86.

A mienkek

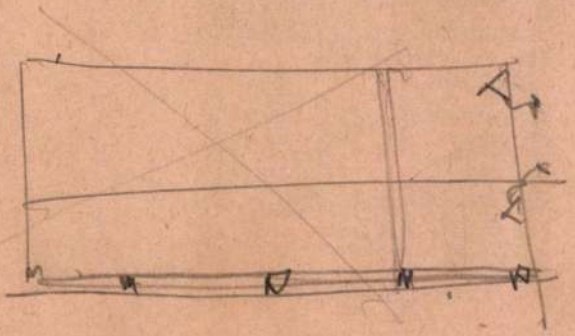

Greguss Imre

z tollrajza repr-
Vas. Ujs 1881. 65 l.

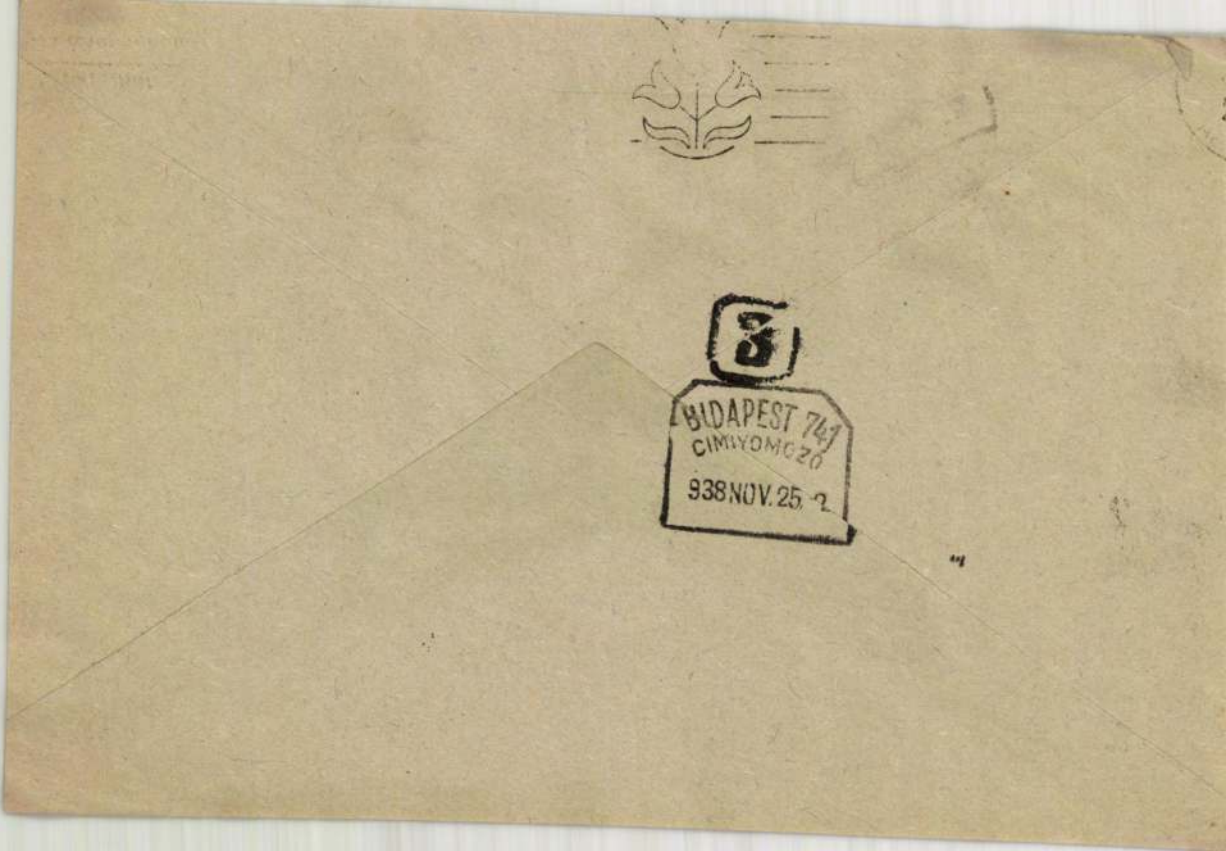
BUDAPEST 741
CIMLYOMOZO
938 NOV. 25.

Gregus Imre

Az üldözött c.
rajza repr.
Vas. Ujs. 1881. 165 l.
növeg 170. l.

Kulcsi: Pamlaki Jozsef festő-muvész

Győr

Zrinyi u. 4/B.

9 SEP. 1943 6 LFh 4 LFh

Gregus Imre

A vékafehérvári
kiállítás megnyitási
ünnepélye május 17-én
c. rajza repr.

Vas. Lp. 1879. 349. l.

MDK

Greguss Imre

illusztráció

Diszes zenemű ... Vas. Ujs. 188o. 51.sz.
84o l.

M.D.K.

Greguss Imre

A lap "Ujdonságok" c. rovata közli, hogy a közokt. min. a müvésznek háromszáz forint müvészeti ösztöndijat adományozott a képzőmüvészetek előmozditása céljából.
Az ösztöndijakban tizenkét müvész részesült.

Egyetértés és Magyar Ujság, Bp. 1875. okt.26.
IX. évf. 174. lap

M.D.K.

Greguss Imre

"A nagy árviz idejéből örökitett meg néhány jelenetet, igy őfelsége látogatását a szegedi vár bástyáján", - "Az Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben" c. néprajzi vállalat Magyarországot tárgyaló részében megjelent cikk illusztrálására.

Képes Családi Lapok, Bp. 1890. szept. 7.
XII. évf. 36. sz. 576. lap

MDK

Greguss Imre

Magyar dalok illusztrálva. Vas. Ujs. 1882.
2o.sz. 313-314 l.

MDK

Greguss Imre

Kossuth átadja a diktátorságot Görgeynek, olaj

Szent György Céh XVII. aук. 1914. márc.

65 l.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó parasztok, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921. 66 l.

MDK

MDK

Greguss Imre

Honvédtábor, olaj

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT, B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921. 66 l.

MDK

Greguss Imre festőmüv.

Benczur-isk. [illegible] tagja

Felvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai kiáll. Képes katal. 1921

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Matrózruhás fiu

Márk Lajos festőművész . . . gyüjt. kiáll.
Ernst Muz. 135. kiáll. 1932. dec.
14 l.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Libatömés, szin.rajz
Csárda előtt, cer.

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.auk.
36 l.

MDK

Greguss Imre, sz. Zay-Ugróc, Trencsénmegye, 1856. márc. 3o. + 191o, jun. 5.

Fodor F: Greguss Imre. Szépmüvészet, 1943. 1o.sz. 185-89 l. képekkel.

M. D. L.

GREGUSS Imre festő

1848-iki ujoncok

Book. Tárgymut. Bp. 1885. 44. l.

M. D. K.

GREGUSS Imre Jestő

Női arckép.

Boák. Tárgymuz. Bp. 1885. 46. l.

MDK

Greguss Imre

Tanulm. a Honvédtábor c.képhez, olaj
Pihenő, tanulm. "
Öreg magyar, tanulm. "
Pihenés, "
Tanulmányfej, "
Cigányleány, "
Szent György céh IX. aukc. 1911. nov.
19 1.

Greguss Imre

hagyaséka

l.

Szent György Cch

IX. aukc. 1911.

19, 20. l.

Árverési

Az árverésen személyesen vagy vételi megbízás útján lehet vásárolni.

Személyes vásárlás.

Az árverésen az árverésvezető a soronlevő tárgy számát, leírását, valamint kikiáltási árát kihirdeti. Egyidejűleg a tárgyat felmutatják. Erre a vásárolni szándékozó kézfelmutatással teszi meg árajánlatát.

Minden újabb árajánlatnál az áremelkedés:

25 P-ig	0.50 P
25— 50 „	1.— P
50—100 „	2.— P
100—250 „	5.— P
250 pengőn felül	10.— P

Az árverésvezető az utolsó árajánlatot háromszor ismétli és a harmadszori ismétléssel egyidejűleg az árverés befejezését kalapácsütéssel jelzi. A kalapácsütéssel és a vételár kifizetésével a tárgy a vásárló birtokába megy át.

Vételi megbízás.

Ha a vevő nem kíván az árverésen személyesen résztvenni, akkor a tárgy megvásárlására az Árverési Csarnoknak vételi megbízást adhat. A vételi megbízásban meg kell jelölni a kívánt tárgy számát és azt a legmagasabb árat, amit a vevő a tárgyért adni hajlandó. A vételi megbízással egyidejűleg a megjelölt

Greguss Imre

Greguss Imre hagyatékának kiállítása. Jeltelen cikk. Vasárnapi Ujság, okt. 23.

(Művészet 1910. 395 l.

II. 2924. Greguss Imre 17 éves, ág. hitv., szül. Zayugrócon, Trencsénmegyében, Magyarországon, atyja a Concordia-gőzmalom pénztárosa, festőosztály, 1873 okt. 10.

Lom 182. l

319. Isak

Élt Delftben a XVI

Lovascsata.

A felhőzött égboltozatú közül az ágaskodó szürkén ü ki hátra fordult és kardjával fehér toll diszíti és derekát sz A földön egy elesett harczos lappal és a mester ezen alá-irásával:

Fa, méretei 22 : 25·5 cm. 1886-ban.

Kifüggesztésére vonatkozó

a) Az Orsz. Képtárban. 1 vasok összeütközése. — 1896, 18 csata. — 1897 : X. 319. *Isack Ju* 319. *Isack Junius:* Combat de ca *I. Junius*: Lovascsata.

b) A Szépművészeti Múzeur *Junius:* Lovascsata. — 1906, 19 Combat de cavaliers.

III

1886
Vetel

36. GREGUSS IMRE
Született Zay-Ugrócon 1856-ban, – meghalt Budapesten 1910. – Aratók. – Tulajdonosa: Udvardy-Cserna Jenő úr.

KISS Péter: Gyűjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV. + Függelék: Az Egri Kaszinó által...Egerben, magántulajdonban lévő műtárgyakból rendezett retrospectiv kiállítás katalógusa, 1924. aug. 30 - szept.8. = Agria, XXV/XXVI. (1990)706.

Greguss Imre
festő

M.D.K.

Szemler Mihálynál kezdi a rajztanulást a belvárosi reáliskolában. 1873-ban, 17 éves korában a münchení festészeti akadémiára kerül

Tompa Gabriella: Greguss Imre

L.l.

M.D.K

Greguss Imre
festő

Mélt atás — Az Akadémiian Seitz Ottó és később Brandt József tanítványa lett.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

3l.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

1874-ben az Akadémia dicsérétét nyerte el. — A közoktatásügyi miniszter 300 frt művészeti ösztö ndijban részesitette. — 1884-ben a Műcsarnokban kiállitást rendez. 1875 ben festette meg a „Táborba induló 1848-as honvéd ujoncokat". Képét a Műcsarnokban állitották ki. — Képét a Vasárnapi ujság közölte.

Tompa Gabriella: Greguss Imre

4 l.

M.D.K.

Gregus Imre
festő

42. Női tanulmányfej

43. Előőrsök

44. Gyulai Margit arcképe

45. Tanyai csardás

46. Markotányos lány

47. Kunc futár

Tompa Gabriella: Gregus Imre

42 l.

M.D.K.

Chrapowa Anna
Lwów

Nr. 1 Ulica Kościuszki 41

Nr. 2 Ulica Kościuszki

Nr. 3 Ulica Kościuszki

Nr. 4 Ulica Kościuszki

Nr. 5 Ulica Kościuszki

Nr. 6 Ulica Kościuszki

Nr. 7 Ulica Kościuszki

Nr. 8 Ulica Kościuszki

Nr. 9 Ulica Kościuszki

Nr. 10 Ulica Kościuszki

Nr. 11 Ulica Kościuszki

Nr.

M.D.K.

Gregus Imre
festő

48. Bajtárs rajza
49. Kuruc őrszem
50. Párizsi leány arcképe
51. Pihenő női akt
52. Vásárosok
53. Táborba vonuló 1848-ki ujoncok

Tompa Gabriella: Gregus Imre 42 l

Strepera graculina
pale

48. Pied currawong
49. Black currawong
50. Yellow-tailed currawong
51. Grey crow
52. Raven
53. Little crow

Corvus coronoides · Strepera graculina

125

M.D.K.

Gregussné
festő

54. Csendélet
55. Női tanulmányfej
56. Bánó Jenő arcképe
57. Tanulmányfej.
58. Tanulmányfej.
59. Tanulmányfej

Tompa Gabriella: Gregussné

42 l

Prepon Thuc

54. Cruelties
55. Vel's testimony
56. Bond and escape
57. Testimony
58. Testimony
59. Testimony

Temple Gabrielle - Prepon Thuc

N 24

M.D.K.

Gregus Imre
festő

60. Tanulmányfej
61. gróf Károlyi Gábor arcképe
62. Sandwirth Elvira arcképe
63. Férfiarckép
64. A régi jó időből
65. Horváth Ilona arcképe.

Tompa Gabriella: Gregus Imre 42 l.

M.P.H.

Gregorius Imre

festő

60. Tanulmányfej

61. Gróf Károlyi Gábor arcképe

62. Sanctuarium Elvira arcképe

63. Ferfi arcképe

64. A négy jó idő'bőt

65. Horváth Ilona arcképe

Tempra Gabriella: Gregorius Imre

121

Gregnos Imre

nagykállói reáliskolai rajztanárt az 1892-93. sokolai évben az alábbi mitézekhez neveste ki a minister 1896-ban is ez interest tanára volt. Az 1879-ki orsz. kiáll. érmet, az 1885 orsz. kiállítás bronz érmet kapott

Gerenyi Emil: a hassai áll

fireálisk. Int. 131. l.

u. a. Ért. 138. l.

1895-96.

u. o. 1896

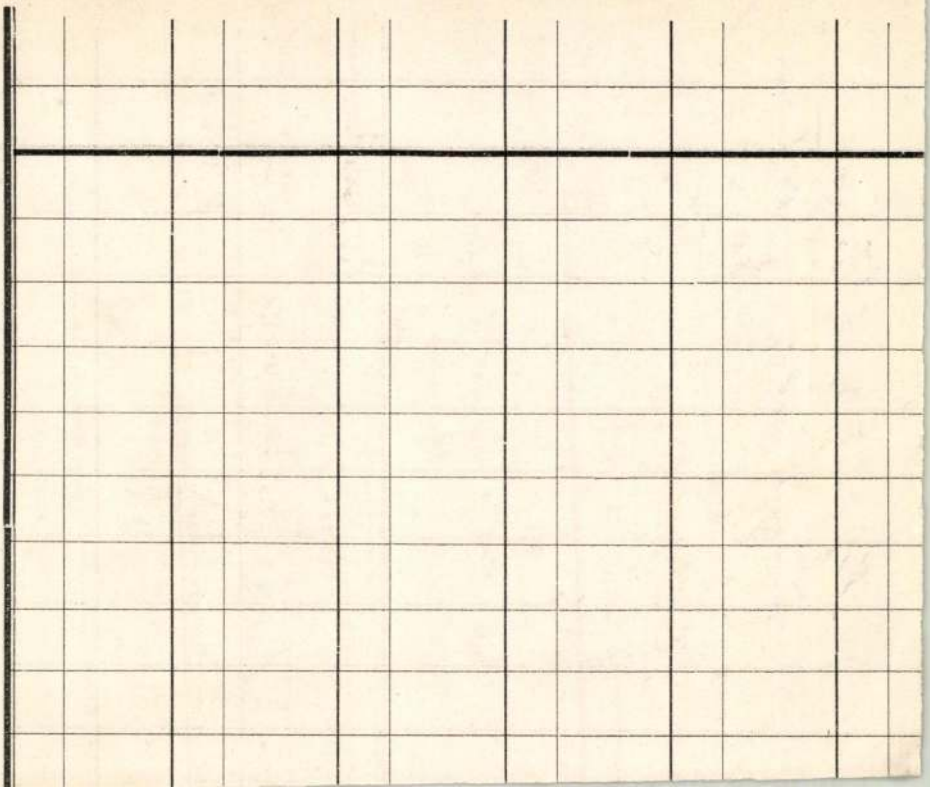

MDK

Greguss Imre (?) festő

Faragó cigányok tanyája
Kondor sertések
Vendéglőudvar
hélmalmok
szántás (grafikák)

Bényi L. Az Alföld képben é versben
Békéscsaba, kiállítás. Bp. 1952. 7.

GREGUSS

Nevét Katona Ferdinánddal

rapsolatban közli:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 46.

Greguss:

"Ebéd után" c. genre képe, Than Mór: "Attila lakomája" c. és Keleti Gusztáv: "Gödöllői kastély" c. müve lesz az eredeti után készült, idei mülap, melyet a Képzőművészeti Társulat tagjainak ajándékoz.

Családi Kör. Bp. 1868. május 3.
18. sz.

M. D. K.

GREGUSS Imre festő

Zách Kleára kivégeztetése

Aradi Fortfest. 293. l.

M. D. K.

GREGUSS Imre Pesti

Aradi Történ. 317, l

M. D. K.

GREGUSS Imre festő

Tanyai csárdás 1882

Farkas Kerekösrt. 461.

H·D·K

GREGUSS Imre festő

Honvédtábor 1880 fotó

Bem és Petőfi

Aradi történet 283–284. l.

87. Jovan Popović: A szegedi szerb templom ikonosztáza, 1761. Részlet ● Jovan Popović: Königstür, 1761. Szeged

GREGUSS Imre

Gábor E

Müvtört.Ért. 1990 1-2 27

Grequss János

a müncheni akadémián tanult, később a pesti Rajztanárhiperdében tanártársa volt Székelynek.

Székely 1861-ben Münchenben ismerkedett meg vele

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai (Vál. és bev.: Maksay Sándó.) Bp 1962. Képzőmüv. Alap Kiadóv.- 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) 38. l., 202. l.

Gregoss János

portréját Székely Bertalan Münchenben festette.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Tamló.) Bp. 1962. Képzőmüv. Alap Kiadó. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 38. l.

Greguss János

1875-ben nevezték ki a Mintarajztanoda és Rajztanárképezde tanárává. A tanítványok megnövekedett száma miatt Székely Bertalannal másnem tudtak ellátni az alakrajz tanítását, ezért ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ 1892-től Aggházy Gyulát, 1894-től Balló Edét (rövid időre Dörre Tivadart is) 1897-től Gyulai Lánlót, 1899-től Hegedűs Lánlót (az esti alakrajz vezetéssel) 1903-tól Zemplényi Tivadart és Réveri Imrét is meghizták alakrajz tanításával.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai (Vál. és bev.: Maksay Lánló.) Bp. 1962. Képzőműv. Alap Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai) - 196. l.

GREGUSS JÁNOS, grafikus /1837-1892/.

Az 1865-68.évi országgyülés un.67-es bizittságának a Magyar Tudományos Akadémia nemrég befejezett palotájában tartott ülését neves illusztrátorunk,Graguss János, rajzolta le, 87.old. 24.jegyz

RÓZSA GYÖRGY: Vázlat a magyar országgyülései ikonográfiájához 81.old

FOLIA HISTORICA,I. A M.N.M.Évkönyve. Bp, 1972

M. D. K.

GREGUSS János testő

„Búvóhely" (Nedőztetés után nadaszban pihenő beljárok)
„Kártyázó szegénylegények"

bégvári 1958. 287. l.

Greguss Imre

Réntvet az 1879-es megedi ábrázolás megfestésére hirdetett pályázatot az 1890-as években

Tiszatáj 1967 VIII. n. hátsó borító

MDK

Greguss Imre

A huszár,	olaj
Az öreg kovács,	"
Naplemente,	"
Esthangulat,	"
A szécsényi parkból,	"
Cigánykunyhó,	"

Szent György céh IX. aukc. 1911. nov.

19 l.

Grőguss Imre MDK

Honvédtábor

Mücsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

MDK

Greguss Imre

Aradi N: A m.tört.festészet az 188o-as évektől az 1919-es Tanácsközt.ig. Müvtört. Dok. Közp. /1954-55. Bp. 1957. 283-4, 293, 317 l.

Gregersz Imre.

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon „Honvédtábor" c. műve szerepelt. (említve.)

Kis Újság, Budapest, 1951. Okt. 2.

MDK

Greguss Imre festő

Lyka Téli tárlat 1900-1. 39 l.

Gregus Gyula.

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon 1848/49-es honvédtábor panorámája szerepelt. (emlékezés)

Szabad Nép, 1951. Szept. 30.

Gregus Imre.

„A magyar katona a szabadságért" c. kiállításon „Honvéd-tábor" c. képe szerepelt. (említve.)

Világosság. 1951. Okt. 3.

Gregass Gusztáv.

„A magyar katona a szabadságért" – c. kiállításon, 1848/49-es honvédtábor panorámájával szerepelt. (említve.)

Szabad Nép, 1957. Szept. 30.

MDK

Greguss Imre

Lyka K: Téli tárlat 1900-1901. Bpest 1901.

39 l.

MDK

Gregus Imre, festöm.

1856-1910

Magyar föur képmása. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1940.1.rk.sz. 21.1.

MDK

Gregus Imre, 1856-1910.

Felső-Lövő, of.

Püspök képmása, of.

Árv. Kösl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

19 1.

MDK

Gregus Imre, 1856-1910.

Könyöklő menyecske, of.

Alvó férfi, cer.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

19 l.

Gregus Imre MDK

Markotányos szekérnél, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyíregyházi kiáll.

MDK

Gregus Imre festőm.

Müvészeti fölolvasás Kassán.

Mücsarnok, 1899. 12. sz. 175. l.

MDK

Gregus Imre

Bajtárs sirjánál, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883, 7.l.

MDK

Greguss Imre, festöm. és Walla József, fametsző.

Az üldözött. G. I. rajza után.

Vas. Ujs. 1881. 165.1.

MDk

Greguss Imre

A Nemzeti Szalon tarlatan a régibb festési módot képviseli Greguss Imre képeivel.

Cikk: A Nemzeti Szalon karácsonya.

Uj Idők, 1904-5.XI. 11.sz. 276.l.

MDK

Greguss Imre

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.1903/4.évi téli kiállításán Kártyázó kuruc őrség c.olajfm. vevője Saxlehner Ödön, Bp.

Művészet, 1904. 214.l.

Greguss Imre MDK

D.V.né arcképe, olf.

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

MDK

Greguss Imre

"Cinak Panna" , "Rákóczy indoló" és a szabadságharcnak illusztrációi.

Ger Lon Mod fest. 68.1.

MDK

Greguss Imre

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 58.l.

MDK

Greguss Imre

Munka közben, of.

Képzőm. Társ. 1910. tav. kiáll. kat. 49.l.

MDK

Greguss Imre

Honvédtábor, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym.
Mücsarnok 1921. 1o.l.

MDK

Greguss Imre

Kártyázó parasztok, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym. Mücsarnok 1921. lo.l.

MDK

Greguss Imre, festöm.

589. A festö nejének arcképe. Olf.

KMTárs. 1902/3 téli kiáll. Kat. 54.l.

MDK

Greguss Imre

Faluvége, olaj
Lombtanulmány, "

Szent György céh IX. aukc. 1911. nov.
19 1.

Greguss Imre /1856-1910/ MDK

festő

Repr:

51. Honvédtábor. 1880.
o.v. 152x252. Szépm. Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

MDK

Greguss Imre, festő. /1856-1910/

Rákóczi, of.-

Árv. Közl. 1930 jun.3. rk.sz.- 54.aukc.-2o.l.

MDK

Creguss Imre, 1856-1910.

Napraforgó, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

23 l.

Greguss Imre MDK

Greguss Imre honvéd-kompozicióiban a század végén is kifejezésre jutott még a nemzeti ellenállás.

Pogány Ö.Gábor: Magyar festészet a XX. században. Bp. 1959. lo.l.

MDK

Gregus Imre festő

KT kiállítása küldi:

„Falunkép"

„Erős idő"

„Szérű" c képeit. 1875.

MDK-A-I-1/710.

MDK

Greguss Imre festő

KT-kiállitásra küldi kepeit

„Kártyázó parantok"
„Halántonyán"
„Genre"
„Lóhető"

MDK-A-I-1/754.

MDK

Greguss Imre Lestö

1877. Kiállításra küldi a K.T-nek

„Az utolsó korty"
„Pásztori élied"
„Metzi Chatedrale" c. képeit.

MDK-A-1-1/805

MDK

Greguss Imre fertő

„Az utolsó hosty!"
és „Budapest" c képét a kúcsamok 2. kiállítása eladja. 1878.

MDK-A-I-1/825.

MDK

Greguss Imre festő

KT Őni tárlatra (1882) küldi.

„A bajtárs sírján"
„Kurucz futár"
„Kurucz Őrszem"
„Markotányos leány" (Várlat) c képeit

MDK-A-I-1/1003.

MDK

Greguss Imre festő

„Bajtárs sírján" és „A kumer futár" c képeit vidéki kiállitásra a Műcsarnokból elviteti

MDK-A-I-1/1022.

MDK

Greguss Imre, 1856-1910.

Ülő hölgy, kréta

Magy. rajz 500 éve. Szépm.Muz. kiáll. 1940. jan.

15 l.

Gregus Imre

MDK

Kártyázó szegénylegények, repr.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállítás

MDK

Gregus Imre, 1856-1910

Ló, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 22 l.

MDK

Gregus Imre

Csárdás, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

11 l.

MDK

MDK

Gregus Imre, 1856-1910

Magyar főur képmása, of.

Erdei ut, of.

Árv.Csarn. 1940. jun. 94.sz.

MDK

Gregus Imre 1856-1910

János vitéz, of.

Árv. Közl. 1929. 5.rk.sz. 25. o.

MDK

Gregus Imre

Képe a polgári izlést reprezentálja.

Képzőművészet, 1933. 230.l.

Kép a polgári iskolát reprezentálja.

Képzőművészet, 1933. 270.1.

MDK

Gregus Imre

Tájkép lovakkal, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa.1937.Jan.Nemzeti Szalon.

MDK

Gregus Imre, festöm.
1856-1910

223. Napraforgó. Olf. 42x32 J.l.b.

224. Nagyapó alszik. Olf. 66x53
Illusztrálva a X. táblán.

Árv. Közl. 1933. dec.hó 4.fűz.sz. 68.szám. 18.l.

MDK

Gregussy Imre
festő

Kassán feleségül vette Fodor Amáliát. — Kassán pesti művész barátai felkeresik. — Budapestre költözik 1899-ben a Tavaszmező utcai főgimnáziumhoz.

Tompa Gabriella: Gregussy Imre.

31 l.

M 7 1

Die Pforte Thore
Tür"

Museum Plantin-Moretus Tafel-Theater —
Museum part Musées Plantin-Moretus Théâtre —
Porte Hulpe is 1593 - bis a Theaterraal partie Peinture -
Gemälde

314

M.D.K.

Greguss Imre
festő

II. Rákoczi Ferenc indulója". c. képe. A „kártyáró kurúc őrség". képe.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 34l

M.P.M.

376

M.D.K.

Gregussné
festő

1906-ban a „Csárdást" az Erdélyi Múzeum vásárolja meg. Ekkor festi a „Homédt olvasó" c. képet. A Balatoni kiállításon több Balatoni képpel szerepel. 1908-ban egy arcképet állít ki a Műcsarnokban. „Munkakörben" c. képe. 1909-ben abba hagyja a tanítást. 1910-ben halt meg. „Olasz udvar című képe"

Tompa Gabriella: Gregussné.

36 l.

M.D.K.

Gregusdinne
fertő

1901-ben a „Csárdást" az Endelyi Bureum
vásárolja meg. Ezhez fertő a „Homódtelkiző" C. lépet.
A Balatoni kiállításon tobb Balatoni Reppel szerepel.
1905-ben egy arcképet állít ki a mu"csarnokban.
„Tanulatlan zsivaj" C. lépe. 1909-ben sokba hagyta a tanulást.
1910-ben halt meg. „Olasz udvar ennu" lépe"

36.

M.D.V.

Greguss Imre
festő

Miltatás.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 38l.

elfogatása (1903), Rákóczi hazahívása és a Honvédtoborzó (1906). G. nyaranta Erdélyben és a Balaton vidékén festett tájképeket, 1904-ben pedig Olaszországban járt, honnan sok vázlatot hozott magával. Olasz udvar cz. képe halála után, 1911-ben került a Szépművészeti Múzeumba.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain következő műveivel vett részt:

1877. téli kiáll.: Czigányleány, olajf., 100 frt. — A lókötő, olajf., 300 frt. — Honvédtábor, olajf., 600 frt. — Kártyázó parasztok, olajf., 500 frt.

1878. évi kiáll.: Greguss Gizella arczképe, olajf., Greguss Lajos tulajdona.

1879. nagy nemzetk. kiáll.: Női arczkép, olajf. — Erdei zeneestély, vázlat, olajf., 150 frt.

1880. karácsonyi kiáll.: Az utolsó korty, olajf.

1881. őszi kiáll.: Honvédtábor (Korrajz 1848-ból), olajf. — Huszár attaque, olajf., Andrássy Gyula gróf tulajdona. — Kurucz. — Üldözött betyárok, olajf.

1881. karácsonyi kiáll.: A boros legény, olajf. — A korsós asszony, olajf. — Női tanulmányfő.

1882. őszi kiáll.: Kurucz futár, olajf., 200 frt. — A bajtárs sírján, olajf., 500 frt. — Kurucz őrszem, olajf., 150 frt. — Markotányos leány, olajf., 200 frt. — Női arczkép, olajf. — Tanyai csárdás, olajf., 2000 frt.

1884. őszi kiáll.: Csendélet, olajf., 200 frt.

1885. orsz. ált. kiáll.: Női arczkép (Machekné Horváth Ilona arczképe), olajf. — 1848-iki újonczok, olajf.

1885. őszi kiáll.: Tanulmányfej, olajf., 300 frt. — A régi jó időből, olajf., Tömöry Károly tulajdona. — Férfi arczkép, olajf.

1886. őszi kiáll.: Zách Klára kivégeztetése, olajf., 3000 frt.

1887. őszi kiáll.: Kémszemle Erdélyben a szabadságharcz idején, olajf., 500 frt. — Nebántsvirág, olajf., 600 frt.

1888. őszi kiáll.: Csárdás, olajf., 200 frt. — »Szeged szebb lesz, mint volt«, olajf. 1600 frt.

1889—90. téli kiáll.: Névtelen hősök, olajf., 600 frt. — Asbóth Lajos Perednél 1849 jún. 20-án, olajf., 1200 frt.

1890—91. téli kiáll.: Kuruczok, olajf., 800 frt.

1903. tavaszi nemzetk. kiáll.: 1703. II. Rákóczi Ferencz indulója, olajf.

1903—4. téli kiáll.: Kártyázó kurucz őrség, olajf.

1904—5. téli kiáll.: Történelmi arczkép 1500-ból, olajf. — Történelmi arczkép 1704-ből, olajf.

1905. tavaszi nemzetk. kiáll.: Lókötő, olajf.

1906—7. téli nemzetk. kiáll.: 1848—49-iki honvédhuszár toborzó, olajf.

1907. tavaszi kiáll.: Gyümölcs-csendélet (Supraport), olajf. — Vadcsendélet (Supraport), olajf.

1907—8. téli kiáll.: Kaszakopácsoló, olajf.

1908. tavaszi kiáll.: Dérer Viola arczképe, olajf.

1910. tavaszi kiáll.: Munkaközben, olajf., Udvardy László dr tulajdona, Eger.

Hagyatéki kiállításán, a Könyves Kálmán szalonjában 1910-ben, következő művei voltak kiállítva:

»Szeged szebb lesz, mint volt«, Ő Felsége a király tulajdona; Honvédtábor, Budapest székesfőváros tulajdona; Lókötő, Szalay Imre min. tanácsos tulajdona; Bújdosó kuruczok, Szivák Imre dr. tulajdona volt; Betyárok, tömöri Schopper J.-né tulajdona; Lechner Gyula képmása; Mirkovszky Gézáné képmása; Greguss György képmása; Csárdás, Greguss Lajos tulajdona; Tanulmány, Mirkovszky G.-né tulajdona; Zvorniki utcza, Haberern Pál dr. egyet. tanár tulajdona; Anya és gyermeke, Balassa József dr. tanár tulajdona; Obsitos baka; Tanulmányfej, Kann Gyula tulajdona. Továbbá: Czigánygyermek, Tanulmány, Vízimalom, Havas táj, Közhírré tétetik..., Erdő, Markotányosnő, Tanulmány »A honvédtábor«-hoz, Tanulmány I—II., Huszárló, Balatonmenti táj, Tusnád mentén, Kenesei part, Tüzér lovon, Gyalai czigánykunyhó, Lótanulmány, Tájképtanulmány, Szélmalom, Pihenő, Bögrehegy Kenesén, Mokány Berczi, Vázlat »Zách Klárá«-hoz, Arczképtanulmány, Jászapáti kovács, Búsuló lengyel, Göre Gábor, Abrakolás, Vitorlás I—II., Szénahordás, Pejló, Tüzér lovon, Hernád Kassa mellett, Borghese (Róma), Szérűskert, Templomtorony, Kenesei udvar, Kenesei menyecske, Szőlő Füreden, Hordáskor, Füredi vinczellérlak, Vinczellérház, Arács, Velenczei udvar, Hernád partja, Tájtanulmány, Czigánylegény, Pipát tömő katona, Tanulmány »Erdő sűrűjé«-hez, Czigány, Kassai táj, Alföldi részlet, Kenesei parasztlány, Honvéd, Gyümölcsös

kastély, Signoria udvara, Aligai partok, Duna Soroksárnál, Arczképtanulmány, Tánczoló paraszt, Vízimalmok a Dunán, Rákóczi Tokaj alatt, Rákóczi tanulmány, Szegedi árvíztanulmány, Templomtorony, Magányos fa, Öreg kovács, Vízimalmok a Dunán, Erdő széle, Hernád völgye, Kenesei part, Szélmalom, Tanulmány I—II., Kacsóh Pongrácz, Almádi, Aratás, Tájkép, Csurgó kút, Sárospatak, Szomjas honvédek, Lombos fa, Sárospataki vár, Kenesei utczarészlet, Ógyallai czigánysor, Kenesei regruta, Juhakol, Tölgyfa, Jászapáti dohányszérű, Kaszakovács, Rákóczi tanulmány, Csendélet, Hamzsabégi török sziget, A falu szépe, Czigánylány, Kismosás, Balaton melletti füzes, Templomba, Naplemente a Balatonon, Balaton, Kenesei udvar, Erdőrész, Viruló pipacsok, Naplemente, Balatoni halászlány, Kenesei utcza, Pajta, Kenesei parasztudvar.

Egyéb művei: Honvédtábor vázlat (1877), Széchy Károly egyetemi tanár tulajdona volt; Budapest látképe (1877), Cséry Lajosné tulajdona; Magyar táncz, tempera, legyezőfestés (1878), Ligeti Margit tulajdona; Dolni Tuzlai részlet (1879), Hampelné Pulszky Polixena tulajdona; Tóth Gizella lovas arczképe (1879), Tóth Gizella tulajdona; Arczkép (1879), Pulszky Károly dr. tulajdona volt; Gyulai Margit arczképe (1882), Gyulai Pál hagyatékában; Női tanulmányfej (1884), Dosek tulajdona, Prága; Bánó Jenő arczképe (1884), Bánó Jenő tulajdona; Tanulmányfej (1884), Kernstock Károly tulajdona; Tanulmányfej (1884), Poll Hugó tulajdona; Tanulmányfej (1884), Zombory Lajos tulajdona; Károlyi G. gróf arczképe (1884), a Károlyi-család tulajdona; Sandwirth Elvira arczképe (1884), a Sandwirth-család tulajdona, Velencze; Molnár vámházi főnök arczképe (1885); Asbóth János arczképe (1885); Márkus Emilia arczképe (1885); Stetka Gyula arczképe (1887), Lángh Gyuláné tulajdona; Boszniai tájrészletek, tempera selyemre (1887), Kállayné Bethlen Vilma grófné tulajdona; A király arczképe (1887), a vallás- és közoktatásügyi miniszterium tulajdona; Az elsózott leves, olajf. (1887); Thunkl baronesse arczképe (1890), Mechtler Leó tulajdona; Wampetics Ferenczné arczképe (1890); Szent György (1890), Montbach Sándor báró tulajdona; Kurucz előőrs (1891); Kuruczok (1892), Madarassy Béla tulajdona, Budapest; A helyszínén (1892), Elischer Gyuláné tulajdona; Klára vázlata (1901), Kacsóh Pongrácz dr. tulajdona; Tánczoló huszár, Tánczoló juhász, Almádi part, Csárda előtt (1904), valamennyi a Könyves Kálmánnál volt kiállítva; Csárdás (1906), az Erdélyi Múzeum tulajdona, Kolozsvár; Balatoni naplemente (1907), ki volt állítva a Nemzeti Szalonban; Honvédroham, aquarell, a kassai 1848—49-iki ereklyekiállítás plakátja (1909).

Czinka Panna és Honvédhuszár toborzó cz. műveiről fényképreprodukcziókat adott ki a Könyves Kálmán R.-T.

Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa. Budapest, 1907. 70. l. — *Emlékkönyv* a Budapest székesfővárosi IV. ker. főreáliskola félszázados fönnállásának évfordulójára. Budapest, 1905. — *Ernst Lajos:* A magyar történeti festészet. Budapest, 1910. 76. l. — *Greguss Imre* hagyatéki kiállítása a Könyves Kálmán szalonjában. (Kiáll. tárgymutató. Budapest, 1910. 12 l.) — *Incze Henrik:* Magyar művészeti almanach. Budapest, 1911. 117. l. — *Jelentése,* A fővárosi képzőművészeti bizottság —. Tíz éves működéséről. 1880—1890. Budapest, 1891. 46. l. — *Keleti Gusztáv:* A történelmi festmény pályázat. *Pesti Napló.* 1881 jan. 1. — *U. az:* Művészeti dolgozatok. Budapest, 1910. 113. l. — *Képzőművészeti Szemle.* 1879. 36, 39—40, 52, 79, 138. l. — 1880. 31, 36—37, 47, 135. l. — 1881. 11, 12, 154, 184. l. — *Kiállítási tárgymutatók.* — *Közlönyei,* Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat —. Budapest, 1881. 28. l. — 1882. 58. l. — *Magyar Szalon.* 1892. XVI. 11. l. (arczképpel). — *Műcsarnok.* 1899. 143, 175. l. — 1901. 121. l. (A Nemzeti Szalon ügye.) — *Művészet.* 1908. 133, 151 (képpel), 188. l. (képpel). — 1909. 401. l. (képpel). — 1910. 330—338. l. (önarczképpel). — 1911. 133. l. — 1912. 182. l. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 136, 169. l. — *Pallas Lexikon.* VIII. 275. l. — *Pesti Hírlap.* 1910 jún. 7. — *Stuhlmann Patrik dr.:* Képzőművészeti alkotások Kassán. *Jelentése* a jászóvári prem. kanonokok kassai főgymnasiumának az 1900—1901. évből. Kassa, 1901. 35. l. — *Szépművészeti Múzeum.* A modern képtár katalógusa. Budapest, 1913. 16. l. — *Sziklay János dr. és Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Abaúj-Torna vármegye és Kassa. Budapest, 1896. 163. l. — *Vasárnapi Ujság.* 1874. 540. l. — 1877. 710. l. (Két magyar festő az újabb nemzedékből; képpel.) — 1879. 725. l. — 1880. 600, 712. l. — 1881. 165. l. — 1884. 608. l. — 1887. 504. l. — 1900. 760, 767 (képpel), 872—873. l. (képpel). — 1902. 167—168. l. (képpel). — 1910. 532. l. (arczképpel), 888. l. (Greguss Imre hagyatékának kiállítása; képekkel.) — *Virág Béla:* A mesteriskoláról. *Ország Világ.* 1886. 795. l. (arczképpel). — Önéletr. adatok. — A szegedi árvízre vonatkozó rajzai: Somogyi-könyvtár, Szeged. F. b. 868. sz. a.

Grausam József, működvelő festő; szül. 1824 jan. 7-én Verseczen, megh. Temesvárott 1875 febr. 13-án. 1848-ban pappá szentelték. Rövid káplánkodás után 1849 nov. 7-én egyházi tanulmányi felügyelő és a keleti nyelvek tanára lett a temesvári papnevelő intézetben. 1860-ban temesvár-józsefvárosi plébánossá nevezték ki és mint esperes halt meg Temesvárott 1875-ben. Művei közül kiválik Csajághy Sándor csanádi püspök arczképe, mely a Miasszonyunkról nevezett iskolanővérek temesvár-józsefvárosi zárdájának fogadószobájában van. Szerzetes és Amerika fölfedezése cz. képei Geml József temesvári polgármester tulajdonában vannak.

Berkeszi István dr.: Temesvári művészek. Temesvár, 1910. 80. l. — *Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Temesvár. Budapest, é. n. 247. l. — *Szentkláray Jenő:* A csanádegyházmegyei plébániák története. I. 178. l.

Grausz Ádám, építő. A XVII. század végén és a XVIII. elején Késmárkon élt.

Kemény Lajos: Újabb adatok Kassa műtörténetéhez. *Arch. Ért.* 1900. 75. l.

Grausz János, építő. Az előbbinek alighanem testvére. A XVIII. század elején Késmárkon lakott.

U. o.

Gräff János, ötvös. A nagyszebeni ötvös czéh 1644-ben avatta mesterré.

Gyárfás Tihamér: A nagyszebeni ötvösök mesterjegytáblája. *Arch. Ért.* 1910. 416. l. (Mesterjegye közölve a 411. lapon.)

Greckó Sándor, ifj., festő; szül. 1887 ápr. 15-én Debreczenben. Bosznay Istvánnál tanult. Nehány képét a Nemzeti Szalonban állította ki.

Nemzeti Szalon Almanach. Budapest, 1912. 169. l.

Grecsák Pál, építőmester. A XVIII. század elején Kassán élt. 1704—1706-ban, továbbá 1710-ben a kassai kőmíves czéh czéhmestere volt.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.* 1904. 83. l.

Greff Gáspár (Caspar), ötvös. 1631-ben lett mesterré Nagyszebenben.

Gyárfás Tihamér: A nagyszebeni ötvösök mesterjegytáblája. *Arch. Ért.* 1910. 415. l. (Mesterjegye közölve a 411. lapon.)

Greff György, ötvös. A XVI. század második felében Brassóban élt. 1571 és 1579-ben egy-egy apródot fogadott fel. Meghalt 1601 aug. 1-én.

Gyárfás Tihamér: Régi brassai ötvösök. *Erdélyi Múzeum.* 1908. 382. l. — *U. az:* A brassai ötv. tört. Brassó, 1912. 93. l. — *Resch, Adolf:* Die Kronstädter Gold- und Silberarbeiter. *Korrespondenzblatt.* 1884. 20. l.

Greff Jeremiás, ötvös. 1579-ben és 1583-ban második, 1584, 1585, 1588, 1589, 1591 és 1596-ban első czéhmestere volt a brassai öt-

Gregorič Pál, horvát származású szobrász, aki előtanulmányok nélkül, mint zlatari tanító, a mult század végén inkább működvelésből foglalkozott a mintázással. Az 1896. évi millenniumi kiállításon a horvát oktatásügy csoportjában Horvát-Szlavon és Dalmát országok plasztikus térképével szerepelt.

Horvát- és Szlavonország a Magyarország ezeréves fennállásának megünneplésére Budapesten 1896. évben rendezett országos kiállításon. Zágráb, 1896. 22. l.

Gregoritsch Antal, grafikus. A Képzőművészeti Társulat 1909. évi nemzetközi grafikai kiállításának magyar csoportjában következő műveivel vett részt: Csatorna Chioggiában, 3 drb. czeruzarajz és Utczarészlet Chioggiában, czeruzarajz.

Kiáll. tárgymutató.

Gregorius, l. *Gergely.*

Gregorovits Bernát, ötvöslegény. 1833—1835-ig Kassán Horák Máytás (l. o.) műhelyében tanulta az ötvösséget. Az utóbbi évben felszabadult.

Mihalik József: Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 329. l.

Greguss Gizella, l. *Mirkovszky Gézáné.*

Greguss György, festő, tengerésztiszt; szül 1860-ban, megh. 1908 aug. 13-án Nagyszombatban. G. Imre (l. o.) öccse. A főreáliskolát Budapesten végezte, 1875-ben pedig a fiumei tengerészeti akadémia növendéke lett, honnan 1879-ben mint kadét került ki. Ekkor a Saida nevű korvettre hajózták be, melyen nagy tengeri útat tett (Gibraltár, Fokváros, New-York). 1881-ben a Zrinyi nevű hajón Szmirnán át Kairóba ment, mely útjáról hazatérve, 1882-ben letette a tengerésztiszti vizsgát. G. már akadémista korától kezdve szeretettel foglalkozott az irodalom-

Gregorius János

Greguss Imre, festő és rajztanár; szül. 1856 márcz. 30-án Zay-Ugróczon (Trencsén megye), megh. 1910 jún. 5-én Budapesten. Középiskoláit Budapesten végezte, 1873-ban pedig Münchenbe ment, hol az akadémián három évig Seitz Ottó és Brandt József tanítványa volt. Itt már az első évben dícséretet nyert egy arczképtanulmánynyal, melyet utóbb Zichy János gróf vett meg. 1875-ben festette a Táborba vonuló 1848-as honvéd újonczok cz. képét, melyet még ez évben a müncheni Künstlergenossenschaft tárlatán állított ki. A kép azonban rossz helyre került s ezért 1876-ban újra kiállította a müncheni nemzetközi kiállításon, ahol nagy sikert aratott vele. A kiállítás juryje oklevéllel tüntette ki, a képet pedig Lady Hamilton badeni nagyherczegnő vásárolta meg. Ebben az időben készültek a Csárda előtt, Bújdosó betyárok és a Lókötő, melyeket a Künstlergenossenschaft tárlatain állított ki először, s amelyek közül az első a már említett müncheni művészegyesület, a második Luitpold régensherczeg, a harmadik pedig később Szalay Imre tulajdonába került. Ekkor festette az Utolsó korty-ot is, melyet Zichy Jenő gróf vett meg, s amely jelenleg a Zichy-Múzeumban van. Még müncheni tartózkodása alatt festette a Honvédtábor-t, melyet 1877-ben állított ki a Műcsarnokban.

A boszniai hadjárat 1878-ban őt is hazaszólította a bajor fővárosból s az okkupáczióból nemcsak mint katona, hanem mint művész is kivette a maga részét. A csatatéren számos vázlatot készített s e mellett nem kerülték el figyelmét Bosznia ethnographiai érdekességei sem. A hadjárat után, 1879-ben Budapestre jött s ekkor készültek a Delelő Tuzlában, Utcza Zvornikban, Zvorniki piacz, Tuzlai kovács stb., s közvetlenül a boszniai hadjáratban merített impressziók alapján az 1848—49-iki honvédtábor, mely Budapest székesfőváros tulajdona. Közben többször megfordult a vidéken; Ó-Gyallán és Jászapátin tartózkodott egy ideig, 1879-ben a szegedi árvíz alkalmával pedig mint a »Vasárnapi Ujság« rajzolója dolgozott Szegeden. 1879-ben egyébként a székesfehérvári országos kiállításon ezüstérmet nyert Kártyázó parasztok cz. képével, mely jelenleg Strasser Izidor tulajdona Budapesten.

1883-ban Párisba ment, s a Julian-ban Lefebvre és Boulanger növendéke lett. A következő évben Táborba induló újonczok cz műve helyet kapott a párisi Salonban, a kép pedig Ráth György birtokába jutott. A franczia fővárosból Velenczébe ment, hol a régi mesterek műveit tanulmányozta. Közel egy évig időzött a lagunák városában, honnan visszatérve Budapestre, a Benczúr-féle mesteriskola tagja lett. 1885-ben Lyka Döme budapesti háztulajdonos bízta meg a Tavasz, Nyár, Ősz és Tél szimbolikus freskóinak elkészítésével. G. megfestette a freskókat, melyeket azonban a háztulajdonos kevéssel keletkezésük után levereteti. Ez az eset igen elkedvetlenítette a művészt, akiben ekkor érlelődött meg az a gondolat, hogy a rajztanári pályára lép. Megerősítették ebben a szándékában mostoha anyagi körülményei is, melyek abból keletkeztek, hogy képeit többnyire olcsón kellett elvesztegetnie. Az 1885-iki országos kiállításon egy női arczképpel érmet nyert ugyan, de ezt a kitüntetést sem tudta kamatoztatni, s mint arczképfestő is jóformán csak erkölcsi sikereket aratott. 1886-ban festette Zách Klára kivégeztetését, mely jelenleg a szegedi városi múzeum tulajdona. Ezután készült »Szeged szebb lesz, mint volt« cz. képe, melyet még a mesteriskolában vásárolt meg a király és most a budai királyi palotában van. A mesteriskolában festett képei közül említésre méltók még Asbóth tábornok Perednél és Névtelen hősök cz. festményei.

1889-ben végre megvalósította régi tervét, s kilépve a mesteriskolából, a mintarajziskola és rajztanárképzőbe iratkozott, hol 1890-ben szerezte meg a rajztanári oklevelet. Mintarajziskolai tanulmányai mellett nagy kedvvel foglalkozott a Rákóczi-kor tanulmányozásával is, s e búvárkodások alapján készültek kurucz tárgyú képei. Mint rajztanár Nagykállón kezdte meg működését, ezután Zilahra, majd 1892-ben Kassára, a főreáliskolához helyezték át. 1899-ben Budapestre került a VIII. kerületi főgymnasiumhoz. Már Budapesten festette a Czinka Pannát, melyet Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök vásárolt meg. Tanári elfoglaltsága mellett a tárlatokra is szorgalmasan dolgozott. Az ez időben kiállított képei közül kiválnak a Kártyázó kuruczok (1902, Saxlehner András tulajdona), a Szolnoki csata (1902), Starhenberg

Gregussy Imre.
festő

M.D.K.

A képzőművészek Pesten a Royal kávéház asztalainál találkoztak, így Gregussy is e társasághoz tartozott.

Tompa Gabriella: Gregussy Imre. 32 l.

M.P.K.

Dresden, den
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

324.

M.D.K.

Greguss Imre
festő

1900-ben festette a „Czinka Pannát". 1902-ben a „Szolnoki csatá"-t és a „Stahrenberg elfogatása"-t.

Tompa Gabriella: Greguss Imre. 33 l.

M D N.

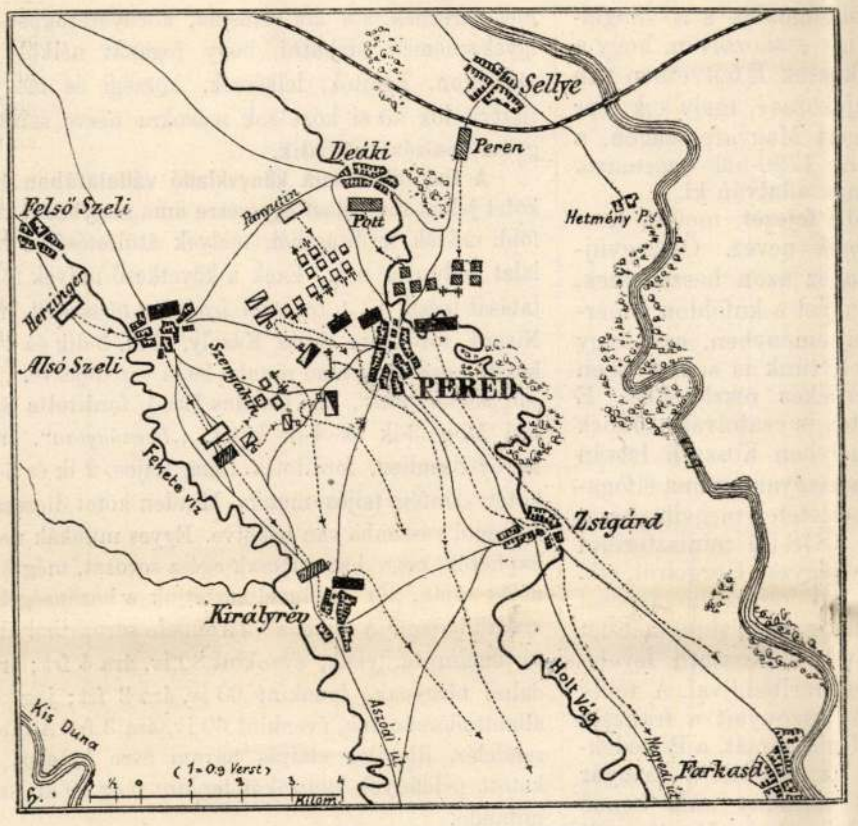

A peredi ütközet térképe.

A váczi csata térképe.

Este kilenczkor támadta meg Pott Farkasdot s kiverte a magyarokat.

Nagy-Sándor és Csorics tábornokok, kiknek működése nagyon fontos lett volna, e napon is hivek maradtak magukhoz, azaz: *alig tettek valamit.*

Ha Csorics a vett parancs szerint jár el, Aszódnál komolyan fenyegette volna az ellenséget; de ő a jobbparton működött, a hol a magyarok készek voltak az ellenséggel csatába bocsátkozni, mi meg is történt, de Klapkának férfiassága feltartóztatta az osztrákokat s ezzel fedezve lőn a 2-ik hadtest átkelése Sereg-Akolnál.

A veszteség aránylag csekély volt mind két részen, de a magyarokat csüggedés és lehangoltság szállta meg.

II.

A váczi csata.

A magyar hadsereg julius 13-án hagyta oda Komáromot s Vácznak vette utját.

Vácz nyugoti részével közvetlenül a Duna balpartjára támaszkodik, keleti részét a budapest-pozsonyi vasut keriti, mely jobbadán magas töltésekkel bir. Az országutat, mely végigvisz az egész városon, nem messze a várostól kis csermely szegi át, mely bár jelentéktelen, de oly magas és meredek partok közt van ágya, hogy a tüzérség s a társzekerek csak az egyetlen fahidon mehettek át rajta. Ezen körülménynek megvolt a maga következménye. Vácztól délkeletre Duka és Haraszt közt jelentékeny magaslat fekszik, ennek déli lejtőit szőlő fedi és átszegi a Hartyánból Váczra vivő ut; e magaslatnak éjszaki lejtői pedig egybeolvadnak a Gombás patak völgyével. Ez a patak a Dunába ömlik s rendes viszonyok közt vize igen sekély, de akkoriban csak nehány helyen volt gázolható. Különben e patak völgyét éjszakról a vasutig nyuló s részben szőlővel beültetett magaslatok zárják el.

Julius 15-én az előörsöt vezető Görgei Armin Vácztól éjszakra összeütközött Bebutov herczeg előőrseivel, melyek az Ejub-Aga vezérlete alatt álló muzulman ezredtől fedeztetve Ujfalura huzódtak. Görgei Armin üldözve az oroszokat, átment a városon s Hét-Kápolnánál foglalt állást; mindjárt melléje telepedett Nagy-Sándor hadteste is. Bebutov csak Hartyánig üldöztetett, hol aztán megállapodott s Ujfalu felé küldött előörsöket. Ezen üldözés alkalmával a magyarok 5 halottat s két foglyot vesztettek, mig az oroszoknak nem volt veszteségük. (?)

Rüdiger gróf értesülvén az ellenségnek Vácz felé nyomulásáról, meghagyta az előcsapat vezérének, Zássz tábornoknak, hogy hagyja Gödöllőn gyalogságát s lovasságával és könnyü tüzérségével egyesüljön Bebutovval. A 3-ik hadtest főereje — Pászkevics rendelete értelmében — Aszód táján kezdett összepontosulni. E mozdulatok közben, reggeli 9 órakor Bebutovtól jött az értesités, hogy az ellenféltől szorittatván, Ujfalunak megyen.

Ezt hallva Rüdiger, haladéktalanul Ujfalunak inditja Offenberg báró vezérlete alatt a 3-ik lovas diviziót a hozzá rendelt 2-ik lovas divizió 1-sö dandárával, meghagyva neki, hogy alkalomadtán támogassa az előcsapatokat; egyuttal Zássz ujra értesittetett, hogy csak lovasságával menjen Bebutov segitségére.

Rüdiger ugy okoskodott, hogy ha csupán lovasság működik, nem fejlődik ki időnekelőtte a döntő ütközet.

Zássz ugy látszik nem fogta fel e parancs értelmét. A buzgóságtól s attól a vágytól tüzeltetve, hogy sulyos csapást mérjen az ellenfél előcsapatára, Haraszt felé nyomul összes csapataival. Előőrsei dél körül találkoztak a magyar előőrsökkel, melyek azonnal fő erejükhöz tértek vissza. Zássz értesülvén, hogy a magyarok állást foglalnak Vácz előtt, nem intézett kémszemlét, nem ügyelt az ellenfél nagyszámáról szóló hirekre, hanem vágtatva vezetvén lovasságát s tüzérségét a haraszti szőlőkön keresztül, kinyargalt a Vácztól délre eső tisztásra. Vigyázatlanságáért keservesen lakolt. Alig értek ki a csapatok a szőlőkből, a magyarok erős tüzeléssel fogadták. A doni üteg, melynek a magyarok ellen kellett volna működnie, egy negyedig se birta magát tartani, mialatt körülbelül 20 embert vesztett; hasonló veszteség érte a lovasságot is. Látván, hogy nyilt helyen nem tarthatja magát csapata, Zássz a szőlők mögé vonult.

A magyarok tulnyomó számukon kivül még állás dolgában is fölényben voltak. A czentrumot és a jobbszárnyat védte a vasuti töltés, mely sok helyen az ágyuk fölállitására is igen alkalmatos volt, a balszárny pedig védetve Gombás pataktól, a gyalogságot fedező magaslatokon volt elhelyezve; tovább a magaslatokon álló tüzérség szintén képes volt működni a Vácz előtti tisztásra kibuzkanó ellenség ellen; s végre már harmadszor verekedtek e tájon, tehát a lőtávolságot jól ismerhették.

A Zásszt ért leczke nem volt elégséges arra, hogy támadó kedvét elvegye; mihelyt két ezredből álló gyalogsága megérkezett, a támadást megujitotta.

A szőlők közti uton haladt a tüzérség, jobbra a szőlőkön át az alekszapolszkij, balra a kremencsugai ezred, a lovasság pedig nyilt téren az utóbbinak balszárnyán. A gyalogság előtt csatárlánczban vonultak a vadászok, s elérve a szőlőt keritő árkot, a további rendeletig ott maradtak. A magyarok most is, mint előbb, a Duna s a vasut közt voltak elhelyezve, melynek töltései mögött állottak lovasság védelme alatt az ágyuk, mig hátuk mögött a távolban jelentékeny lovas és gyalogcsapatok látszottak.

A magyarok várták e csapatok megjelenését, s alig bukkant ki a 3-ik hadtest főütege a szőlőkből, midőn szinte az egész vonalból ágyuzással fogadták. A golyók és gránátok az utat seperték, melyen a tüzérség haladt; egyébként nagyobb kárt okoztak a gyalogságban, mint a tüzérségben, mert az utóbbinál egyetlen lőporzacskót sem szakitottak föl.

Három óra körül, jóllehet az ellenfél erősen tüzelt, az orosz ütegek kiértek e defiléből s a szőlők előtt foglalva állást, válaszolni kezdtek a magyarok ágyuinak. Azonban helyzetük még igy is szerfölött kényes volt: a sikságon elhelyezett 24 ágyu működött 86 fedett ellen.

Minthogy az egyik magyar üteg igen nagy károkat okozott, Zássz tábornok rohamot intéztetett ellene az alekszopolszkij ezred két zászlóaljával; azonban e zászlóaljak találkozván a magyar lovassággal, kényszerültek karrét formálni s megállni, bár a legpusztitóbb tűznek voltak kitéve. Zássz látva, hogy a kisérlet ismétlésétől sem várhat sikert, visszarendelte őket előbbi helyükre, a tüzérséghez.

A csata szinte javában folyt, midőn három negyed négykor megjelent Haraszton Offenberg báró, ki utközben magához vevé Bebutov csapatát is. Látván, hogy Zássz tulnyomó számu ellenféllel kötött ki, szükségesnek találta az előhad támogatása végett nagyszámu lovasságát a szőlőktől balra elhelyezni, s magasabb rangu lévén, átvenni a csapatok vezérletét.

Midőn a lovasság az ellenséges harczvonal balszárnya ellen nyomult, Bebutov herczeg muzulmánjai, támogattatva a 15. és 46-ik számu doni ezredektől, fényes rohamot intéztek a magyar jobbszárny ellen s visszaszoritották az ellenük küldött 1-sö huszárezredet; de e siker nem tartott soká, mert az ütegek kereszttüze mihamar gyors visszavonulást parancsolt.

Hogy a magyar tüzérség gyilkos tüzelése némileg paralizáltassék, Offenberg meghagyta a 6-ik könnyü lovas ütegnek hogy szállja meg a magyar hadállás előtt emelkedő kis magaslatot s ámfiladis tüzet adjon az ellenfél tüzérségére. A mariupolyszkij huszárezred két eszkadronjától támogatott ágyuk alig érték el a mondott halmot, máris oly erős kereszttűzzel fogadtatának, hogy pár lövés megtétele után vissza kellett vonulniok.

Fél ötkor megérkezett a 3-ik hadtest parancsnoka, Rüdiger is, tudtára adván Zásznak, hogy a kezdett csata egyátalán nem helyes, de egyuttal belátta, hogy az ütközet heve nem engedi a csapatok visszavonását, s különben is sok veszedelemmel járna. A gyalogság s a tüzérség, miután a két órai heves tüzelés következtében sulyos veszteségeket szenvedett, szinte képtelen lett volna nagyobb veszteség nélkül hagyni oda állását s átvonulni a háta mögött levő szo-

**

rulaton s az ellenfél is könnyen észrevehette volna a csekély haderőt és túlnyomó erejével állandóan üldözhetett volna, minek következménye csak rossz lehetett volna, minthogy e napra orosz részről a gyalogság erősitést nem várhatott. Hogyan hatott volna e veszteség a csapatok hangulatára? Az első valamire való összetűzés — és vereség!

Ezeknek tekintetbe vételével Rüdiger elhatározta, hogy utolsó csepp vérig védeni fogja a hadállást. Mindenütt jelen volt s buzditott, kisérete czéltáblát képezett az ellenséges ágyuknak; lovászát megölte egy ágyugolyó, s az osztrák császár szárnysegéde Langenau könnyü sebet kapott.

A magyarok visszavervén a jobbszárnyat támadó orosz lovasságot, koncentrálták a tüzelést a gyalogságra s a tüzérségre.

A csatának a beállott sötétség vetett véget, de a magyarok tulnyomó erő mellett sem nyertek sokat, mert csupán ágyuzásra szoritkoztak, ez pedig sohasem vezet döntő eredményre; egészen más lehetett volna az eredmény, ha Görgei bele vonja gyalogságát és a lovasságot is.

Pászkevics értesülvén a csatáról, nagyon megharagudott. Zássztól elvette a parancsnokságot s egyszersmind kénytelen volt letenni ama terveiről, hogy Görgeit elcsalva Vácztól, a saját főerejére vezesse; különben attól is tartott, hogy ha Görgei támad, apránkint teszi tönkre az orosz sereget. Ezért történt a rá következő éjjel az orosz csapatoknak gyorsitott előnyomulása.

Mint tudjuk, Görgei julius 17-én elvonult Vácz alól, minek eredménye az lett, hogy kerülő utakon kellett keresnie az egyesülést a déli sereggel s itt is folyton kitéve az oroszokkal való találkozás lehetőségének. Mindamellett ez az eredmény sehogy sem volt inyére Pászkevicsnek. Az ellenség, melyet tönkre akart silányitani, nemcsak hogy kisiklott, sőt hadműveleti vonalát is fenyegette.

* * *

Most néhány szót Görgei visszavonulásáról.

Érdekes ezen első találkozásnál a két fővezér tévedése. Görgei azt hitte, hogy az orosz sereg jóval kisebb számu, mint a minő tényleg volt, Pászkevics meg szentül meg volt győződve, hogy a magyar sereg kétszer oly nagy, mint valójában. Egyébként Pászkevics ugy vélekedett, miről Miklós czárt is értesité, hogy a háboru sorsát nem *csatározás*, hanem *manövrirozással* lehet s kell eldönteni: de bármint mesterkedett, az a terve, hogy Görgeit elvágja a déli seregtől, dugába dőlt, s bár Görgeit több izben komoly veszedelem fenyegette, mégis szerencsésen és épen akkor lépte át a Tiszát, mikor az oroszok a jobbparton meg akarták támadni.

Pászkevics e másodszori kudarczát is az alája rendelt tábornokokra háritotta s ily értelemben értesité a czárt, ezuttal Cseodájevet állitva bűnbakul.

Kossuth iratainak második kötete.

A nagyérdekü iratok második kötete már kikerült sajtó alól, s karácsonykor kerül a könyvpiaczra. Tartalmából itélve, csaknem biztosra állithatjuk, hogy tán még több olvasója lesz, mint az első kötetnek volt. Ez a villafrancai békekötés után következő időszakot s az emigrácziónak a «magyar kérdés» felszinén tartására s a fölszabadulás multjának előkészitésére vonatkozó törekvéseit tárgyalja.

Az első fejezet fölötte érdekes képét adja Európának a villafrancai béke idején s festi ama hangulatot, melylyel e váratlan béke s Napoleon császár kétszinü olasz politikája fogadtatott s az általános gyanakodást, melyet az mindenfelé keltett. Senki se bizott a béke tartosságában. — A második fejezet Magyarország akkori viszonyait és hangulatát hozza emlékezetbe. A Bach-korszak nyomása lankadt s kezdett ébredezni a nemzeti szellem. Ha még egyideig tart a háboru, tán fölkelésben nyilatkozik. Egymást követik a nemzeti tüntetések, a Kazinczy-ünnep, a nemzeti öltözet divatja, a primás jubileuma, a protestáns pátens, a vértanuk emléke (Forinyák-eset). Igen érdekes az emigráczió sajtóirodájának ismertetése, melynek feje b. Jósika Miklós, legbuzgóbb tagjai Ludvigh és Horn voltak, kik hazulról értesitéseket nyervén, azokat alkalmas módra földolgozták s a világlapokba megjelentették, igy eszközölvén, hogy a külföld hazánkkal foglalkozzék. E fejezetben van közölve a nagyhirü «Tájékozás», mely sok ezer irott példányban keringett Magyarországon, a rendőrség félrevezetésére 1790-ből származó, latinból forditott okiratnak adatván ki.

Nagyérdekü az ötödik fejezet, melyet Kossuth az ő *beszámolásának* nevez. Összegyüjtése s egészszé foglalása ez azon beszédeinek, melyekben ő a magyar ügyet a küföldön ismertette. Ez maga, igy gyüjteményben, egy nagy történeti munka, tele előttünk is sok részben ismeretlen adattal, s érdekes részletekkel. E fejezethez becses jegyzetek is csatolvák, többek közt az a beszélgetés, melyben Kossuth István nádort rá akarta venni a magyar korona elfogadására, a világosi fegyverletétel megvilágitása, egy érdekes epizód az 1848-iki miniszterium megalakitásáról, nehány jegyzet Görgeiről stb.

A következőkben az emigráczió lépései vannak ismertetve, a megszakadt diplomácziai összeköttetések ujra fölvétele, Kossuth levelezése Farini diktátorral és Garibaldival. A többi fejezetek az emigráczió viszonyait a franczia kormányhoz, a magyar legio sorsát, a Benedekféle korszakot s végre az utolsók a magyar emigráczió és az olasz kormány ama benső viszonyát ismertetik, melyhez hasonló alig volt valaha egy zárt hatalom és hontalan bujdosók egy szövetsége között.

Eddig terjed a második kötet korszaka, mely számos történeti visszaemlékezésekkel van érdekesebbé téve az 1848-iki időszakból is s helyenkint valóban megdöbbent részben kevésbbé ismert adataival s az irály bámulatos erejével és varázsával.

Irodalom és művészet.

„Budapesti czim- és lakjegyzék“, a bejelentési hivatal hiteles adatai alapján; kiadta a Franklin-társulat. E 33 nagy ivre terjedő és sűrűn nyomott könyv a legérezhetőbb hiányt pótolja. Együtt van benne a fővárosnak átalában minden önálló lakója, s följegyezve hozzá lakása; közli a főváros czégeinek, intézeteinek czim- és lakjegyzékét. Mily szükséges egy megbizható utmutató, azt fölösleges magyarázni; a mi eddig volt, megbizhatatlan és csak német nyelven adattak ki. Ebben a hivatalos adatok szerint állitvák össze az adatok, s a nyelvre nézve szerencsésen el van találva az a közvetités, hogy német ajkuak is használhassák mert a keresztnév, a foglalkozás és czim németül is megvan; egyébre nézve pedig magyar az egész szöveg. Ezen czim- és lakjegyzékből évenkint uj kiadás lesz s a jövő évi kiadást a házjegyzék egésziti ki, mely a még teljesen keresztül nem vitt utcza-elnevezés és ház-számozás miatt most nem volt kidolgozható. A jelenlegi kötetben előfordulható téves följegyzések a kiadóhivatalban jelentendők be, hogy az uj kötetben már helyreigazittassanak. A nagy könyv felosztása: utczák, utak és terek; lakjegyzék; ipar- és kereskedelmi czimjegyzék; hatóságok, intézetek, iskolák, egyletek, stb. jegyzéke. Az igen csinos kiállitásu vaskos kötet ára 3 frt 80 kr.

A természettudományi társulat könyvkiadó vállalatában közérdekü munka jelent meg: *„Népszerü egészségtan“*, dr. Erismann Frigyes hires műve, melyre Németországban a közhasznu könyvtárak és tanitók hivatalosan is figyelmeztetve vannak. Jó magyarossággal és világosan forditotta le dr. *Imre* József, hódmezővásárhelyi tanár, s «az eredetivel összehasonlitotta» (mint ez a természettudományi társulat minden kiadványánál szokás) dr. Fodor József. A tudományos egészségtan terén még nem régen történnek kutatások, s e tan nem szilárdult meg annyira, hogy az egészségrontó tényezőket mind meg lehetne jelölni, s hogy az élet minden előfordulható viszonyaira utasitásokat adhatna. De Erismann könyve szerencsésen egyesiti mindazt, miből megismerhetni a veszedelmeket, melyek megelőzése vagy elháritása a magunk vagy övéink iránti kötelesség. Foglalkozik mindennapi életviszonyainkkal, a ránk hatással biró tényezőkkel, s végül a járványos betegségekkel; e közben elmondja a leghelyesebb életmódot, s megmagyarázza az okokat. Nálunk, a hol a közegészségügy oly hátra van, igen hasznossá válhatnék e könyv, ha minél többen megszereznék, s a kik olvasták, környezetükben is igyekeznének odahatni, hogy foganat nélkül ne maradjon. Tanitók, lelkészek, községi és megyei tisztviselők kezei közt sok másokra nézve szintén gyümölcsözővé válhatik.

A tud. akadémia könyvkiadó vállalatában hét kötet jelent meg most egyszerre ama nagybecsü külföldi művek forditásából, melyek átültetését e vállalat inditotta meg. Ezek a következő művek folytatását teszik: *„A franczia irodalom története“*, irta Nisard, forditotta Szász Károly, 2-ik, 3-dik és 4-ik kötet, s ezzel a kitünő munka be is van fejezve. *„A görögök története“*, irta Curtius Ernő, forditotta Szilasi Mór, 3-ik és 4-ik kötet. *„Pénzügytan“*, irta Leroy-Beaulieu, forditotta Láng Lajos, 2 ik és 3-ik kötet, szintén teljes munka. Minden kötet diszesen és angol vászonba van bekötve. Egyes munkák nem kaphatók meg, hanem csak egész sorozat, megrendelés utján. És itt figyelmeztetjük a közönséget e kiadványokra. A vállalat háromféle sorozatból áll: történelmi tárgyuak, évenkint 80 iv, ára 4 frt; irodalmi tárgyuak, évenkint 60 iv, ára 3 frt; jog- és államtudományiak, évenkint 60 iv, ára 3 frt. A megrendelés, illetőleg aláirás három évre kötelez. A kötött példányok után kötetenkint még 40 kr. számitandó.

A trónörökös könyve. Rudolf trónörökös legujabban ismét egy természetrajzi munkát irt e czim alatt: «Mindenféle észleletek a madárvilág köréből». A könyv csak nehány példányban nyomatott, melyeket a trónörökös a hozzá közel álló személyek között osztogatott szét.

Diszes zeneműjelent meg Táborszky és Parsch műkereskedésében: *„Tizennyolcz eredeti magyar dal Petőfi költeményeire,“* énekhangra zongorakisérettel szerzé Hubay Jenő, fiatal zeneköltő, ki Párisban is sok elismeréssel találkozik. Minden dal előtt egy-egy művészi rajz van, részint Morelli metszésében, részint Divald fénynyomatában.

Zichy Mihály három rajzzal van képviselve: az «A szerelem,» «Nem tesz föl a lány magában» és «Hozzám jösz-e ?» czimü dalokhoz; a többi dalhoz rajzoltak: Aggházy Gyula: «Keresztuton állok,» Baditz Ottó: «Zárjátok be már azt a koporsót!»; Ebner Lajos: «Ereszkedik le a felhő»; Feszty Árpád: «Sikos a hó»; Greguss Imre: «Temetésre szól az ének»; Greguss János: «Szerelem vándorai»; Gyulai László: «Boldogtalan voltam»; Jankó János: «Paripámnak az ő szine»; Kacziány Ödön: «Mi foly ott a mezőn»; Lotz Károly: «Gyere lovam»; Munkácsy Mihály: «Kis furulyám»; Spányi Béla: «Száll a felhő»; Szemlér Mihály: «Nem háboritom-e nyugalmad?»; Tölgyessy Arthur: «Árvalányhaj» és Vastag György: «Rózsabokor».

A diszes és izléses kiállitásu zeneműmelynek csak 5 frt az ára, igen alkalmas ajándékul szolgálhat az ünnepekre.

Képes könyvek a gyermekvilágnak. Az ünnepekre a gyermekvilág számára diszes képes könyvek jelentek meg. Az *Eggenberger*-féle könyvkereskedés hármat adott ki. *„Első képes könyv“* a czime az egyiknek, az apró nemzedék ama részének van szánva, mely egy könyvben még nem a betűt keresi. A szinezett képek jó kemény papirtáblára ragasztvák s erős vászon füzi könyvalakba, hogy a csinosság mellett a tartósság is meglegyen. Ára 80 kr. *„Jó kis fiuk képes verses könyve“*: nagy alakban, számos képpel ellátva, minden második lap pedig szines nyomásu, művészibb kivitelü képpel, a képekhez rövid leirás, kis versecskék, tréfás vagy tanulságos tartalommal. Ép ilyen kiállitásu a *„Jó leánykák képes verses könyve“*, de a leánykáknak itt lehetőleg a maguk világa van föltüntetve, mint amabban a zajosb és harcziasb fiu-világ. Ára egynek-egynek (kemény kötésben, szines czimlappal ellátva) egy forint. — A *Légrády-testvérek* is diszes gyermek-könyvet adtak ki *„Szép képekben kis világ“* czimen, minden lapon több szines képpel, melyek egy angol diszmű után készültek. A jóizü versecskéket Győry Vilmos irta. A szép és derék könyv ára 2 frt 80 kr., diszkiadásban 4 frt.

„Az 1880-iki belga nemzeti kiállitás s a belga ipar fejlődéséről“ czim alatt *gr. Zichy* Jenőtől egy füzet jelent meg, melyben a kiállitás beosztásáról s egyes csoportjairól röviden, de tanulságosan ir, s végül a magyar kereskedelmi miniszterhez intéz «zárszót» s ebben azt kérdezi: ha a külföldi államok minta-gazdálkodását ily nagyobbszerű tárlatok alkalmával tanulmányozzuk, vajjon nem kell-e önként következni ezen tanulmányok értékesitésének

Kereskedelmi és iparbank (Zsótér-l.áz).

Kárász-utcza.

Széchenyi-tér. (Kiss-féle ház.)

Kereszt-utcza.

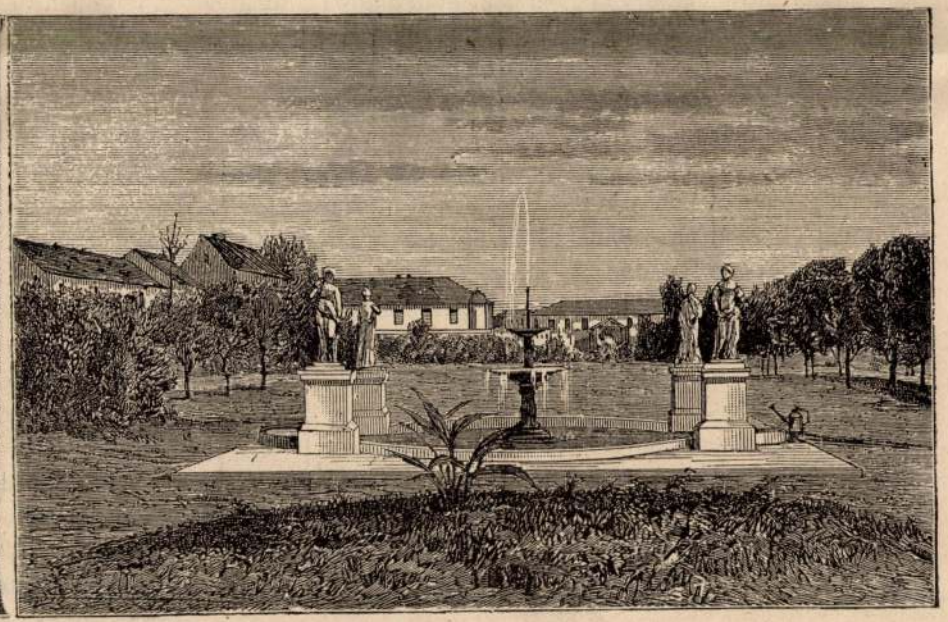

Dugonics-sétány.

Szeged az árviz előtt.

dig csak nem lehetek Túlmenkojában.

A francziák ujra meg ujra tanácskoztak. Sorsuk nem volt rossz, noha nem voltak szabad emberek. Étel, ital, hajlék, ruházat, munka és egy kis pénzecske is mindig biztosan megvolt számukra; legalább addig, mig öregség vagy betegség miatt el nem gyengülnek. Mi sors vár aztán reájuk: nem lehetett elgondolni. Szünik-e egykor a kalmuk uraság kapzsisága, hajlandó lesz-e egykor nekik a szabadságot visszaadni: erre senki se adhatott feleletet. Annyi bizonyosnak látszott, hogy minél több hasznot hajtanak neki: annál nehezebb és koczkázatosabb előtte a szabadulást csak föl is emliteni. A szökés pedig sehogy se látszott czélszerünek.

— Én pedig, szólt Henri egy éjszakán, midőn a menekülésről tanácskoztak, én pedig barátim itt nem maradok. Akár jutok el Franczia-országba, akár nem, én innen eltávozom. Mikor és miként távozom, azt magam sem mondhatom meg. De bár ujra kelljen átélnem az eddigi szenvedéseket, én ujra neki megyek a világnak. Ha bizonyos volnék is a halálról, még akkor is neki megyek. Most már negyven éves vagyok, én hazámban akarok meghalni. Meglehet, Harvey és a többiek már otthon vannak. Szegény Monteau, ha nem hallgattunk volna rá, talán már mi is otthon volnánk.

E sóhaj volt az, a mi már talán százszor kiröppent a kis társaság szivéből. S mégis a többi franczia épen nem látszott oly elhatározottnak, mint Henri, a ki pedig mintegy hallgatag megegyezéssel vezetőjüknek tekintetett. Azonban mint oly gyakran, most is egy külső körülmény sietteté elhatározásukat.

Meg kell jegyezni, hogy két társuk időközben elhalt. Valami veszedelmes, ismeretlen láz

felelte:

— Ilyen ökrök vagytok ti európai szolgák. Hiszen az a lány nekem szolgálóm, az apjának pedig lánya. Mivel váltod ki tőlem s mivel veszed meg az apjától?

A franczia előtt furcsa szinben kezdett mutatkozni a világ. Most értette már meg, hogy kell szerezni feleséget, ha a kalmuk lányok közt akar nőt keresni. De miután az uraságnak jó kedve volt, egész bátorsággal felelt:

— Kegyelmes urat megkérem, hogy engedje el a váltságdijat s adjon nekem és feleségemnek egy kis faházat és egy kis szabadságot, a pénzemet pedig két felé osztom s aztán 60 rubelt adok a lány apjának, a másik 60 rubelen pedig veszek a lánynak ajándékot.

— Hát magadnak mi marad aztán?

— Nekem pedig megmarad a lány.

Az uraság ujra elkaczagta magát. Nagyon megtetszett neki a franczia furcsa beszéde.

— Jól van. A rubeledet tartsd meg. A lányt neked ajándékozom. Apjának adtam már érte négy lovat, most még adok ötven juhot és egy hálót, elviheted neki magad, majd Mekle elvezet Szinszilinszkibe.

A franczia nagy hálálkodással csókolt kezet az uraságnak s köszönte meg a nagy kegyességet, a sok ajándékot és a kalmuk leányt. És csakugyan rövid idő, nehány nap mulva a lányt lepellel, fátyollal végig takarva csakugyan átadták a francziának feleségül s az uraság csakugyan adott az uj párnak egy rosz faházat, néhány juhot, egy sánta tevét, nagy nyaláb zöldséget s több nemü apróbb háztartási czikkeket. Az urnő pedig gazdagon ellátta az uj menyecskét pár aranypénzzel, papucscsal, hajfésüvel s egypár szép sállal. A franczia nem győzött eléggé dicse-

soha sem volt, azért esedezünk tehát, engedje meg a kegyelmes ur, hogy mi a városba mehessünk, egy kis ajándéknak valót vásároljunk, s aztán mindegyikünk, kiki a maga izlése szerint itt a környékben lányok után nézhessen. Mindegy nekünk, akár kalmuk, akár kozák, akár tatár lesz, csak legyen.

Az uraság semmi rosszat nem sejtve könnyedén beleegyezett az elhatározásba, sőt tiz-tiz rubelt ajándékozott is fejenként a francziáknak.

— Aztán hova akartok menni bevásárolni? kérdezé.

— Czáriczinba, ha kegyelmes ur megengedi.

Az uraság nem gyanitott semmi rosszat. Természetesnek találta a francziák elhatározását. Csak annyit jegyzett meg:

— Augusztus elsején itthon legyetek a lovakkal együtt.

Mikor e beszélgetés történt: akkor julius tizedike volt. Tehát az uraság teljes három hetet engedett a kirándulásra.

Még az napon összekészülődtek a francziák. Apróbb szerszámaikat összerakták, zsebre tették, minden ruhájukat magukra öltötték vagy málhának kötözték, tarisznyákba elegendő élelmi szert készitettek, Nukhárnak megmondták, hogy ha lehet, négy nap alatt Csernyijárban, ha pedig ide nem lehet menni, nyolcz nap alatt mindenesetre Czáriczinban lesznek, s aztán másnap kora hajnalban tizenketten lóháton utra indultak Szaszykalszkója felé.

Voltak pedig a francziák tizenegyen, miután nős társuk nem ment velük, a kitől, hogy feltünést ne keltsenek, el sem bucsuztak. Hanem tizenkettediknek egy kalmuk ment velük, Zabdirnak bizalmas embere, állitólag utmutatás czéljából, de valószinüleg felügyelet végett. Annyit

AZ ILLOVAY-FÉLE SZÉLMALOM. — GREGUSS IMRE RAJZA.

SEGÉLY AZ UTOLSÓ PERCZ BEN.

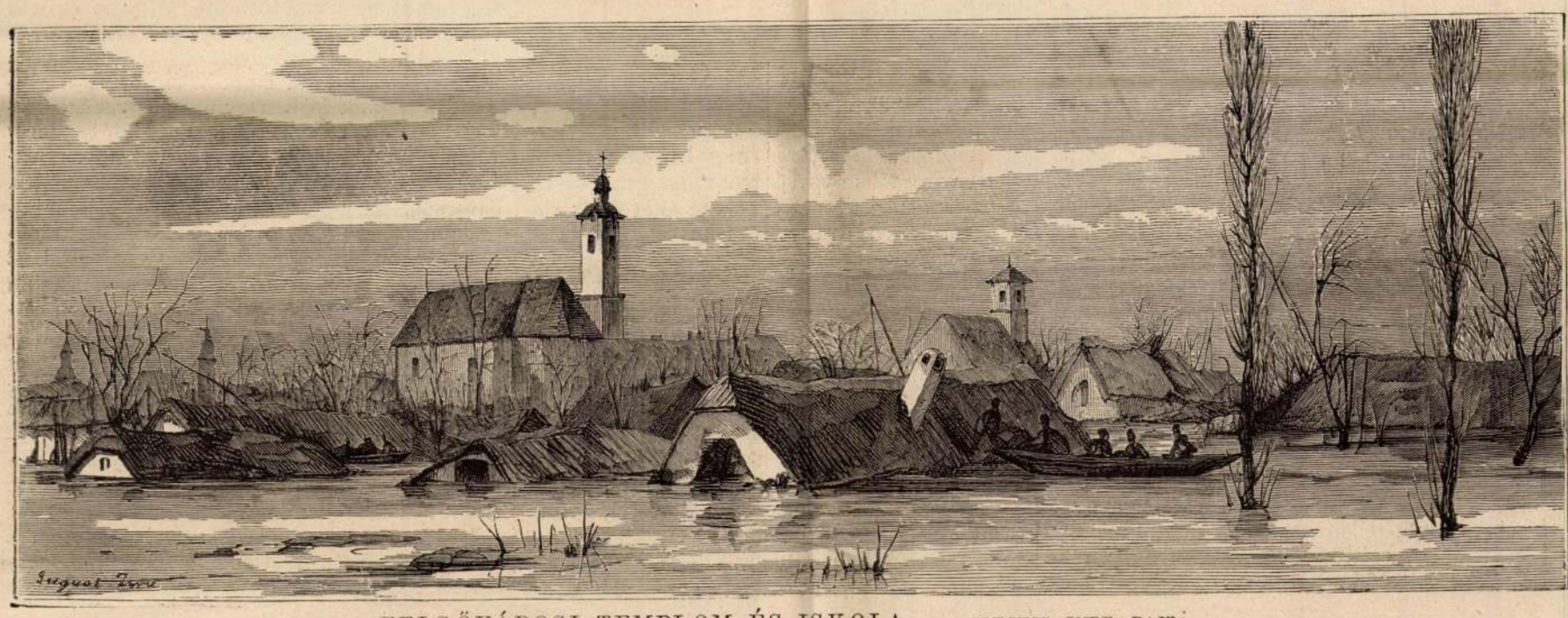

FELSŐVÁROSI TEMPLOM ÉS ISKOLA. — GREGUSS IMRE RAJZA.

Szegedi árvizképek.

azonban a kalmuk is tudott, hogy a francziák nősülni akarnak.

Az utazás lassabban ment, mint a francziák gondolták. A nappal iszonyu hőséget árasztott, a lovakról lépésben is foszlott a tajték s a kalmuk minden lépten-nyomon meg-megállott hol legeltetni, hol a lovakat az Aktubába hüselés végett s legyek ellen beállitani. Csak harmad nap mulva estére értek el Bolkhunyba, a hol az Aktuba partján egy külön álló kabakban éjjeli szállást vettek.

A kabakban nagy társaság volt együtt. Csikósok, juhászok, halászó kozákok, sómosó munkások, keresztények és mohamedánok, oroszok és kalmukok vegyesen. Az egyik vutkit ivott, a másik hideg vizet, a harmadik erjesztett tejet, beszélgetett valamennyi összevissza nagy zsivajjal.

A francziák bele keveredtek a társaságba, hogy helyi ismereteiket szaporithassák. A kalmukot, ki felügyelőjük volt, hárman vagy négyen körülvették; beszéddel, kávéval és dohánynyal tartották, a többi pedig az alatt a vendégekkel társalgott. Henri megtudta azt, hogy innen az Aktubán s nehány mellék folyóágon át a Volgán átusztatva, pár óra alatt Csernyijárba lehet jutni. Megtudta azt is, hogy északkeletre csak egy napi járó földre fekszik a Baskuncsalszkóji tó, a legnagyobb sós tó, mely csak a sós pusztákon található, melynek vize olyan, mint a tengerviz, mely nyáron se apad ki soha s melynek környékén a sztaniczákon épen most üzik legjobban a sószerzés és rakodás munkáját.

Reggel korán azt mondá Henri a kalmuknak:

— Tudod-e, hogy mi lányt akarunk venni s most lányokat keresünk?

— Tudom, megmondta Zabdir a főgazda.

— No hát mi most elmegyünk a bazkuncsalszkóji sós telepekhez és ott leszünk harmadnapig, mert azt halljuk, most ott sok lány van a tanyákon.

— De Zabdir nekem azt parancsolta, hogy titeket Czáriczinba kisérjelek és az uton el ne hagyjalak.

— Hiszen megjövünk mi holnapután s aztán megyünk Czáriczinba.

— Jól van, hanem én is veletek megyek, mert Zabdir azt parancsolta.

— Ahogy akarod. Ha velünk jösz: annál jobb lesz. Ha velünk nem jösz, adunk tiz rubelt, hogy addig, mig mi visszajövünk, legyen költőpénzed a kabakban.

A kalmuk meggondolta a dolgot. Ő három nap alatt két rubellel is urasan megél, nyolcz rubel pedig megmarad ingyen.

— No csak menjetek, én itt maradok, mert nagy meleg van, holnapután estére itt legyetek, de lányt ne hozzatok, mert Zabdir ezt nem parancsolta; addig én alszom a padláson.

A francziák ezt akarták. Rögtön felkészültek, a kalmuktól elbucsuztak, a tiz rubelt neki adták, nehány darab ruhát szándékosan ott hagytak s aztán lóháton Bolkhunyba mentek.

Ez a városka az Aktubának egy nagy hajlásában fekszik. A várostól egy órányira észak felé van a gázló, hol a folyamokon Csernyijárba szoktak menni. A francziák megtalálták a gázlót, szerencsésen átmentek a folyamokon s délután négy órára, tehát csakugyan a negyedik napon Csernyijárba értek. Nukhár bej csakhamar megtalálta őket egy városvégi vendéglőben.

(Folyt. követk.)

Romániai zárdák.

(Eredeti tudósitás.)

Meghasonlott kedély, tulcsigázott képzelő tehetség, elérhetetlen boldogság utáni vágy, rajongó vallásos hajlam, megcsalt remény mindig elég ok volt arra, hogy az emberek a mindennapi foglalkozástól eltérve, — most divat szerint, véget vessenek megutált életöknek, — régebben pedig arra, hogy a remeték számát szaporitsák, vagy a zárdák lakóit népesitsék.

A zárdák lakói, sőt azok alapitói felekezeti különbség nélkül azt tüzték ki életök, munkásságuk czéljául, hogy egy részt a vallásosságot a nép között terjeszszék, másrészt folytonos jó cselekedetek gyakorlása által hasznára legyenek az emberiségnek. Mennyiben feleltek meg hivatásuknak, nem szándékom érinteni; csak fölemlitem, hogy a nyugoti egyház kalugerjei legkövérebbek, a keleti egyházéi legszebb szakáluak, a mohamedánokéi legfanatikusabbak.

Romániában igen sok és szép zárda van. 1866 előtt nagy vagyonnal birtak, pompás életnek örvendettek, de ekkor Kuza fejedelem kezdeményezése folytán a kamara világiasitotta a zár ákat, azaz magyarán mondva elszedte vagyonukat, — bennt hagyta ugyan öket a zárdában, rendelvén nekik napjára 40 para (18 krajczár) lénungot, de el is mehettek onnan a hová tetszett, beállhattak katonának, ha még elég fiatalok voltak, senki sem állt utjokba. Meg is lett ennek a hatása, mert hol azelőtt 100—150 barát koptatta a zárda köveit, ott most alig van egy tuczat az öregebbjéből.

A román főváros nyugoti részén, a Dimbovicza magas partján van a *Monasztirea Kotrocséni* — most már a fejedelem nyári laka, és a Kuza fejedelem kegyes nejéről Asilu Domna Elenának nevezett árvaleány-nevelő intézet helye. Ez intézet gazdagon el van látva minden szükségesekkel, fő gond van forditva arra, hogy a kilépő árvák jó feleségek és gazdasszonyok legyenek. A déli részen alig egy kilométernyire van *Monasztirea Vakaresi* régen igen gazdag zárda, — hét tornyu templommal, most államfogház, a kereset alatti vagy még el nem szállithatott foglyok számára. — Keletre a Kolentina folyócska által képezett nagy halastó partján *Monasztirea Csernika*, maig igen nevezetes és népes zárda, a meghalt metropoliták temetkező helye. Mint különösséget emlitem fel, hogy a meghalt metropolitákat nem fekve koporsóba, hanem ülő helyzetben viszik a fővároson keresztül e zárdába, és ülő helyzetben temetik is el. E zárda nagy erdején tul van *Monasztirea Paszerea*, alig 4 kilométerre emettől, női zárda, maig elég népes, hires azon finom gyapju-pokróczokról, melyeket ez apáczák itt készitenek; alakjuk, a szin összeválogatása, s tartósság tekintetében vetekednek bármelyik efféle keleti készitménynyel.

Hires, de nem szép a brassói uton levő *Monasztirea Sinaia*; előtte szük völgyet vájt a Prahova rohanó árja, hátterében, csaknem reá szakad a déli Kárpátok legmagasabb sziklatömege, a Bucses. Károly fejedelem, és utána az ország előkelői megnépesiték a zárda elhagyott környékét, mióta a fejedelem nyári palotát épittetett a Bucses tövébe, a hol a nyár legnagyobb részét tölti. Hol hajdan mogorva barátokkal, vagy csángó és székely szekeresekkel találkozott az utas, kik csaknem járhatlan utakon vontatták Erdély kincseit Havasalföldére, ott most vidor élet, szebbnél szebb hintók, vagy lovagok csoportja, vagy az igen eredeti „Szurugin“ felkolompolt hat lova vágtat a jól készitett és jó karban tartott utakon. Még rövid hat hónap, és ez is el fog tünni, helyet adva a gőzmozdonynak, mely Havasalföldét összekötni lesz hivatva a kies Erdélylyel.

A legszebb zárdát Kis-Oláhországban láttam; dolgom lévén a hegyek közt, egy forró juliusi napon 1863-ban érkeztem Dezrobicz faluba, és mivel a nyaktörő utakon lovaim fáradtak voltak, elhajtattam a falu éjszaki szélén lévő hámba; — de meglepettem, midőn alig három-négyszáz méternyire tőlem megpillantottam a nagyszerü *Bisztriczai zárdát*, mely az egész völgyet elzárta szemem előtt, hátával a sötét fenyvestől árnyékolt Buila hegynek támaszkodva. A zárda kapuja mellett két felől nagy kőpadokon tiz-tizenkét barát hüsölt, kik rögtön értem küldtek, lennék vendégök. Megindultam hát a szép csinált uton, örülve, hogy alkalmam lesz e nagyszerü zárdát megismerhetni. — Midőn a nevetgélő atyáktól már csak nehány lépésre voltam, felkél egy közülök és minden köszöntés nélkül nevetve reám kiált: „Ön nem román, nagyon egyenesen jár.“ — Ha nem vagyok román, hát mi vagyok?! — „Vagy lengyel vagy magyar.“ Eltalálta, de hát szent atyám, mi föld szülötte? mert hogy nem román, az a szakálláról látszik. — A többi páter jót nevetett. Üdvözöltem öket, és a legnagyobb vendégszeretetet élveztem közöttök, mit valaha csak találtam. A nyugalom, a jó ebéd s különösen a zárda háta megett alkotott 15—20 □ ölnyi hideg viz fürdő-medencze, melyet három igen vígkedélyü pópa társaságában élveztem, igen jó hatással volt reám. A zárda háta megett meredek hegynyilás van, melyen őrült bukdácsolással rohan a völgynek egy vizgazdag patak, egy helyt négy-öt méterben zuhan le, de ugy, hogy e viztömeg alatt bátran el lehet menni. E tért használták fel és alakitották fürdővé, melynél Graefenbergben sem lehet felségesebb.

Bisztricza régen még 1200 körül alapittatott, azonban mostani palotaszerü formáját, remek byzanti stylban épitett templomát, drágaságait, tiszta kövezetét, szóval azt, a hogy ma van, a mindenre gondozó Voda Stirbey jóságának köszöni, a ki azt nemcsak egészen ujra alakitá, hanem terjedelmes vagyonát is rendezteté.

Az én idegen páterem — a ki lembergi zsidónak született, onnan Pestre vándorolt, hol családját elvesztve, Bukarestbe költözött, a boldogult Nifon metropolitától megkereszteltetett, és e gazdag zárda „jószág-felügyelője“ lett, mignem Kuza kinyujtván kezét e szent helyek jószágai után, Melkizedek barátom elesett a gazdálkodástól.

E zárda fölött széditő magasságban, csak gyaloguton közlekedhető helyen van egy más zárda „*Monasztirea Arnóta*“, kicsiny hely, inkább egy régi lovag rabló-fészkéhez, mint kegyes elmélkedések helyéhez hasonlit; de elég arra, hogy ide küldjék gondolkozni a mulandóságról az olyan barátokat a kik nem voltak, elég vigyázók ellent állni a világ hiábavalóságainak. Bizony nem kellemes lakás!

Bisztriczától nyugotra, egy nagy hegygerinczen keresztül menve, találjuk a gazdag „*Monasztéria Horezu*“-t. — Vidéke vadregényes. Soha nem láttam oly óriási diófákat, mint e zárda körül. A komolyságnak, mely e helyek körül az embert megragadja, eleven ellentéte a számtalan sok ide-oda szökdécselő mókus, melyek nem háborgatva senkitől, oly szelidek, hogy minden léptennyomon evetkél egy-kettő keresztül az uton, kergetődzve egyik diófáról a másikra.

E zárdához tartozik a kisszerű *Polovrácszárda*, mely az Oltecz folyó szakadékos partján, rengeteg erdő közepén, amattól nyugotra fekszik. Kellemetlen az ut oda, de szebbnél szebb vidékeken visz keresztül. A szegényes zárdától feljebb, hegyszakadékokon, nyaktörő gyalog. uton, sokszor egy hitvány szál deszka segitségével jutunk a „Polovrácsi csepkő-barlanghoz“; — a bejárat nem egyéb, mint egy nagy sziklahasadék; hanem belölről elterül és — mint állitják — egész Erdély határáig huzódik a barlang. A monda szerint itt lakott „Mosu Ungurányu“, Erdélyből jőve a hegy alatt, s megszámlálhatlan éveket töltve a barlangban: egyszer ismét eltünt, nem tudni hová. A ki már látott egy csepkőbarlangot, a képletek fantasztikus változatával, a csudás oszlopok karcsu magasságával, a vizcseppek rózsás szinü ragyogásával, az emberi hang dallamos rezgésével, — az elképzelheti, hogy e barlang látogatása elfelejteti a fáradalmat, melylyel hozzá jutunk, és bár eltávoztunk tőle, képzeletünk visszakisér e mesés világba.

Hogy a romániai zárdák legremekebbjét, a *Kurtea de Argist*, az épitészet páratlan példányát, a hozzá kötött gyönyörü Mester Manóle legendával nem emlitem, oka az, mert ez már volt közölve a „Vasárnapi Ujság“ 1873. évi 8-ik számában. E helyett tegyük meg még utunkat a polovrácsi barlangtól Tirgu Zsiún keresztül nyugotra, s térjünk le a nagy utról éjszaknak Tismana falunál. Alig hagytuk el a falut, egy mély völgybe jutunk, melyet egy kis patak bőven nedvesit. Szemünk elől el van zárva minden kilátás, ős erdők, imitt-amott egy-egy zakatoló fürészmalom, pár vontató szekér, egy-egy pisztránghalász, vagy szegény favágó, ennyi, a mivel itt találkozunk. Azt hiszszük, magunkra vagyunk a nagyszerü természet szépségeivel, midőn a baloldalon előnkbe tárul a gyönyörü zárda. Első tekintetre kéjpalotának látszik, kiálló tornyocskái, ragyogó fedele, körülkeritett terrasza, igazán váratlan egy meglepetés: e kietlen vadonban czivilizáczió, sziklák közt márvány-palota.

E zárda alapitását még a keresztyénség előszázadaiba szeretik visszavinni; azt mondják, Szent Nikodem alapitotta, ott is volt temetkezési helye, sőt a reliquiái is, de egy éjjel, miután a zárdafőnök előtt egy iszonyú álomlátásban meg-

férfi szolgáival. A francziáknak szakadatlanul hordták a legfinomabb ételeket, a legválogatottabb nyalánkságokat, a legjobb dohányt, kávét és gyümölcseket, sőt aranypénzeket is, hogy őket apró cseleikben, titkos szerelmi kalandjaikban elősegitsék vagy azokra szemet hunyjanak. Volt a bégnek nyáron át fából készült csinos fürdőháza a tengerparton. A nőket igen gyakran, csaknem naponként ki kellett kisérniök a fürdőhöz. A nők pajzánsága ilyenkor különös szórakozást okozott a különben kedvetlen és örömtelen francziáknak. A francziák megvesztegetni nem hagyták magukat sem az apróbb ajándékok, sem az egymás közt fölszitható irigység által. Miveltségük, lovagias gondolkodásuk, a sors csapásai alatt megtanult fegyelem egyaránt megmenték őket ugy a bűnös összejátszás koczkázatos vállalataitól, mint a szivtelen durvaságtól, melylyel egyik-másik eunuk a nőkkel szemközt hivatását végzé. Maguk közt soha nem marakodtak, társaikra és a hölgyekre nem árulkodtak, az urnők és odalikok bujtogatásait fülük mellett eleresztették s inkább megvédelmeztek mindenkit, mintsem ártalmára lettek volna bárkinek is. Egy sajátságos eset föltétlen hivökké tette még az örökösen mogorva és bizalmatlan Bülbül Babát is.

(Folyt. követk.)

A világ vége.

Csak miután már e czimet leirtam, veszem észre, hogy tulajdonképen magunk se tudjuk, mit értünk e szó alatt *világ*. A földön élő összes emberi lények tömegét és társadalmát-e, — magát az egész földgolyót összes lakóival s teljes szervezetével, — vagy a mi planéta-világunkat, avagy a végtelen összes nagy mindenséget? A *világ* szó földünk világosság forrásához, a naphoz vezet, a naphoz, melynek ragyogó világa és melege nélkül szomoru világ lenne e földön, mely nélkül nemcsak állat- es növényélet, de még a föld anorganikus alkatrészeinek szakadatlan forma-változtatása vagy vegyi élete sem képzelhető.

Mint a „Végitélet“ czimü felette érdekes czikkben („Vasárnapi Ujság“ 14. sz.) Hoitsy Pál ur gyönyörüen kifejtette, a viz játsza földünkön a bontó és éltető szerepet, de csakis az által, hogy a különböző foku napsugarak hatása által majd láthatlan gőzzé lesz és fölszáll a legmagasabb hegyek ormaira, s átjárja ott a sziklákat, sőt átjárja még a kemény aczélnak górcsöveink előtt is eltünő porusait is s porrá és rozsdává változtatja, más alakban mint jég tör és repeszt, mint eső és patak egy helyről elvesz, más helyre lerak lassanként hihetetlen földtömegeket s a föld alakjának örök változását idézi elő; majd meg leszivárog a föld mélyébe, s a mint a belső izzó anyag tüzéhez ér, pillanat alatt megezerszerezve térfogatát mint feszitő gőz megrengeti a földkérget, sőt tűzhányó hegyeket alkotva iszonyu rombolások közt alkot uj hegyeket, uj változásokat öreg földünk ránczos arczán. Ugyancsak a napnak melegitő s ragyogó sugarai hatása alatt feloldozza a föld kemény jegeczeit, életre ébreszti az elvetett magvak csiráit, a föloldozott ásvány-részeket érintkezésbe hozza egymással és a léggel s igy előállitja a növényéletet, mely ismét előállitja az összes állati életet, s azt a gyönyörü nagy hármoniát, mely a föld és növény, a növény és állat közt van s melynek végeredménye e bámulatos szép földi élet az ázalék féregtől föl az óriás pálmáig s a czethalig, elefántig vagy a tökéletességében mindent fölülmuló emberig.

Volt idő, mikor az ázalagok voltak e földnek egyedüli lakói, majd a puhányok, ezek után a kagylók, még pedig oly megszámlálhatlan sokasággal, hogy csigaházaik romjaiból hatalmas hegylánczok képződtek. Később halak, aztán hüllők fejlődtek s ezeknek különösen óriási termete ejt bámulatba máig is bennünket. A madarak az egyetlen talált kövület utmutatása szerint gyikforma állatból fejlődtek repülőkké, az emlősök valószinüleg a béka-félékből; mindig a tökéletlenebből lett a kifejlettebb, mindenik elérte ugyszólván uralkodása tetőpontját, vagyis volt idő, midőn elmondhatta volna magáról, mint ma az ember, hogy ő e földnek ura. Vannak barlangokban az elpusztulástól történetesen megóvott helyeken például oly tömeges medve-csontvázleletek, melyek kétségtelenné teszik, hogy egykor az ember és medve száma közt megforditott viszony állt, mint ma van. Szép világ volt az akkor, midőn a nehány meztelen ember makkon tengődött, hátultöltő puska helyett guzsba csavart kődarabbal védte magát a fenevadak seregei ellen s a tóba vert czölöpökre tákolt gunyhócskában keresett némi menhelyet még tehetetlenebb magzata számára. De soha szünidő és a továbbfejlődésben megállapodás egy pillanatig sem volt. A föld folytonosan hült s a lég is alkalmasint folytonosan veszt szénsavtartalmából, és e melegség és légalkat észrevétlen lassu változása ép oly észrevétlenül lassan, de okvetlenül megváltoztatta a növényeket, s ugy ezek, mint az állatok közül az uj viszonyokhoz alkalmazkodni nem tudók kivesztek, a többiek az alkalmazkodás által ugy átváltoztak, hogy sok évezredekkel azelőtt élt elődeikhez majdnem nem is igen hasonlitanak többé.

Az ember mint a legtökéletesebb szervezetü állat, ma is folyvást alkalmazkodik az uj viszonyokhoz, de mivel a föld nem szünt meg hülni, habár nehány ezer év alatt észlelhetlen keveset tesz is e hülés, idővel bizonynyal más égalji, más gőzköri és légalkatrészi viszonyok lesznek mint ma vannak, és vagy hozzá alkalmazkodik azokhoz is az ember, de akkor ugy átváltozik, hogy hozzánk, most élőkhöz talán csak annyit hasonlitand, mint mi ma a majomhoz avagy a medvéhez; vagy pedig nem birva tovább átváltozni, kihal és nő helyébe egy uj faj élelmesebb, ravaszabb, kevesebb élelmet igénylő a mostaninál. Ezek majd évszázezredek mulva talán ugy vizsgálgatják majd a mi kriptáinkat, a mi műveink maradványait, mint mai geologusaink a kövületeket.

Ez lészen az emberi társadalom alatt értett *világ* vége. De vége lehet az összes szervezetnek is, mely a mi planéta-világunkon él.

Kiölheti azt a jég és a tűz egyaránt. A kőzettan mutatja, hogy egykor a mai fagyos Szibéria éghajlata is tropikus meleg volt, rengeteg erdők virultak ott hajdan, s a posványos meleg mocsárokban ös elefántok, mammutok és a mesebeli sárkányokhoz hasonlitó saurusok csordái legelésztek ott, hol most a földön kuszó térd fenyő s a közönséges medve sem állja ki a hideget. Ennek okául azt szoktuk mondani, hogy még akkor a föld kérge nem volt 4—5 mértföldnyi vastag mint ma, hanem talán felényi, talán még vékonyabb s a belső tűz heve tette meleggé a léget is. Sőt akkor az egyenlitő tája még talán épen türhetlen forró volt, és csak lassan fokozatosan hült annyira mint most van, s igy a tropikus égalj lassanként minden vidéken áthuzódott.

Ez nagyon természetesnek látszó magyarázat, de halomra dönti egy másik geologiai észlelet, nevezetesen a föld *jégkorszakának* tagadhatatlan létezése. Olyan vidékeken, melyek ma majdnem forró éghajlatuak, hol a füge és narancs szabadon megterem, egykor több ezer lábnyi vastag jégmezők terültek, mint a mai Grönland éktelen pusztáin a jégtorlódások morainjai, a vándor kövek, a lecsiszolt sziklák karczolódásai nem engednek kétkedni, hogy e jégkorszak létezett.

Szibériában forróság, dél Európában jéghegyek — majd rá ismét melegülés délen! Ezt már nem lehet a föld kihüléséből kimagyarázni. Talán a nap kialudt volt már egyszer néhány száz évre legalább részletesen és aztán ujra kigyuladt, — vagy tán végtelen nagy körutján elvitt magával egykor az égnek oly vidékére, hol az égür hévmérséklete a sürün álló égő csillagok millióitól sokkal melegebb mint a hol most járunk, majd meg olyan helyre, hol meg sokkal hidegebb van — a nap 24,000 éves esztendőjének nyarát-telét átélette velünk, mig most talán tavaszán járunk? — Igy is eljutunk utoljára 50—60 vagy pár száz nap-év letelte után a természetes halálhoz; a föld belmelegének kialvása után az a tél, mely a szibériai forróságot le Afrikáig jégmezővé tette, majdan az egyenlitő aljját is jég alá temetendi.

Megtörténhetik azonban az is, hogy földünk a végtelen ürben létező vékony anyag ellentállása által veszit valamit eredeti sebességéből, és igy lassanként kisebbedik napkörüli utjának átmérője. Be is van bizonyitva, hogy elliptikus volta valamivel már kisebbedett. Ha igy közelebb jutunk a naphoz, eljő az idő, midőn a nap melege, ha ahoz például oly közel jutunk mint az 1842-iki üstökös — nehány percz vagy óra alatt gőzzé változtatja azt és akkor a mostaninál sok ezerszerte nagyobb területet foglalván el, hosszura nyuló pályával mint üstökös bolyongani fog száz meg százezer éveken át, mig ismét összetömörül és ujra átéli mindazon átalakulásokat, melyeken talán már nem egyszer ment át.

Ilyen megnyulást már láttunk is más égitesteken — 1866 májusában a korona-csillagzatban, sőt közelébb 1875-ben is, és ekkor beteljesedik az irás szava, hogy „a nap eljő nagy haraggal, mely megemészt mindent lánggal“. Addig azonban hadd törje magát a telhetetlen ember a *halhatatlanság* hiréért, hadd gyülölje, gyilkolja, fogyaszsza egymást, hadd tegye türhetlenné egymásnak e földi létet, hisz ráér, emberi fogalom szerint soká lesz még világ vége.

Veress S.

Egyveleg.

Magyarország legelső borpinczéje. „Chateau Palugyay“ czim alatt szellemes tárczát irt Jókai Mór Palugyai Jakab pozsonyi borpinczéjéről, melyet a napokban Pozsonyban léte alkalmával látogatott meg. Palugyay Jakab — irja Jókai — magyar nemes ember létére ezelőtt harminczöt évvel szegény vendéglő-bérlő volt Pozsony mellett a vaskuti (Eisenbründel) korcsmában, a hova csak a szakértők szoktak kilátogatni a tisztán kezelt boraiért és a felesége kitünő jó főztiért. És most e szegény nemes tulajdonosa egy millió értéknek, és egy a kerek világon becsült névnek. Az üzleti irodájából megyünk egyenesen a pinczébe. Sanctuáriuma egy szabálytalan négyszögü pinczebolt. Itt vannak az ősfejedelmei, az ereklyéi a mesebeli csodatevő magyar borvilágnak; a Hegyalja egész nemzetsége! Föl egész a boltozatig, mint egy orgona, palaczk palaczk mellett: a legalsók már feketék a régiségtől, a tokaji palaczkok ismeretes nemes rozsdájával bevonva. S ez mind arany — olvadt arany; olyan drága is, mint az arany, de mennyivel édesebb! Egész kincstár, egész ambrasi gyüjtemény. Csakhogy okosabb a muzeumi régiségtárnál, mert arra csak rá szabad nézni, de ezt a muzeum-őr közvetlen tapasztalás utján vési emlékünkbe. Kezdjük a költői műveken. Az első palaczk neve „die Poesie der Weine“. A borok költészete! Ha én ilyen bort tudnék költeni! Nem keresnék rá kiadót. A rytmus igen szép. Egyszerü ugyan, nincs benne semmi kompozició, de a fölfogás magasztos. Van benne szellem. A versek gördülékenyek. S bir a horáczi klassiczitás zamatjával. Hanem ez csak a muzsák legfiatalabbika. A muzeumőr felvilágosit bennünket, hogy a ki a tokaji bor archaeologiai tanulmányát akarja végezni, annak mind a hét tónusán végig kell hatolni. Mert ennek is hétféle tónusa van, mint a szivárványnak, mint a hanglajtorjának: *c*, *d*, *e*, *f*, *g*, *a*, *h*, s mindegyikhez ujabb kisded pohárkák kerülnek elő, olyan vékonyak, elfujhatók, mint a vizhab, az édes szivárvány egész szine keresztül látszik rajtuk. — Az „*f*“-nél már szabódni kezdünk, hogy sok lesz egy napra ennyi tudományt bevenni! De már ezt meg kell kóstolni, ez az „életébresztő!“ Nem lesz ettől az ember ittas, csak más életre ébred. Oh a tokaji bor nem vág le senkit, de mindenkit fölemel! No de jön még egy skálával följebb. Ki ne állna mellé! Ez a szt.-János bogár világu zöldes nektár a *belga királyné* kedvencz itala. Ki ne üritené azt ki a mi koronás honleányunk egészségére? Ez a tokaji szagos aszuszőlőből készült fejedelmi gondolat! Még ezentul is van valami. Ez a mi királynénk kedvencze. Hát magyar volna-e az, a ki ezt a poharat ki ne üritené, ha mindjárt a bizonyos elesés várna is rá? Éljen, a ki ezt a, nem konty alá való, de korona alá való bort megszerette! — De már most ez volt ám az utolsó! Se többet, se jobbat nem szabad ajkainknak érinteni! Nem használ a szabadkozás. Még hátra van a legfelső fok. Ezt már csak istenek iszszák! Ez a tokaji essentia! Most érti az ember Jupitert, hogy miért szeretett a földre lejárni? S aztán ilyen borokból van egy hosszu galéria megrakva négy akós hordókkal. Innen látja el Palugyay a két monarchia minden katonai kórházát tokaji borokkal — ingyen. Jelenleg harminczezer akó ilyen kitünő magyar bor van ebben a pinczében.

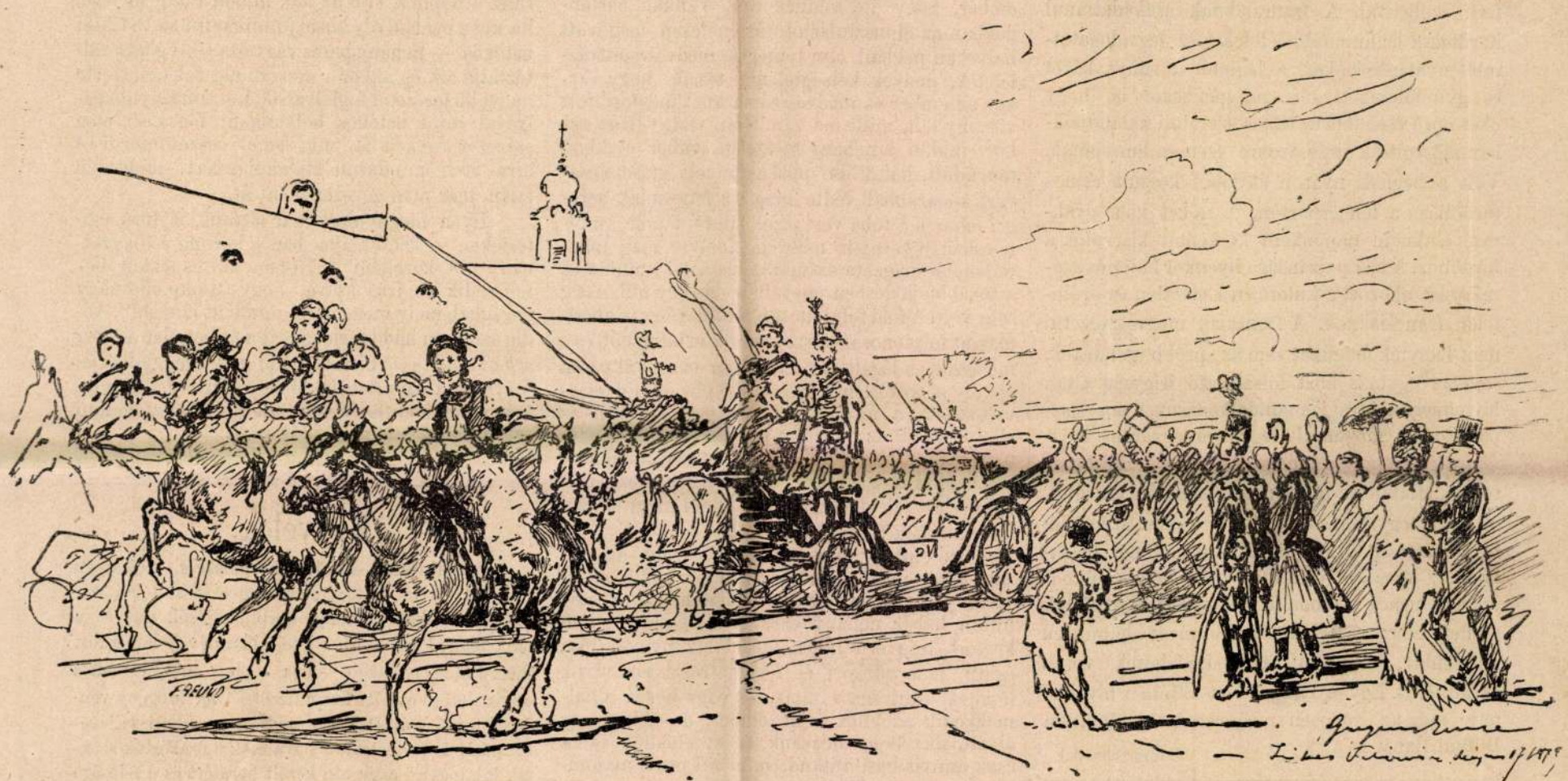

JÓZSEF FŐHERCZEG MEGÉRKEZÉSE SZÉKESFEHÉRVÁRRA. — GREGUSS IMRE RAJZA.

Szabadkőmivesek statisztikája. A mult év végével következő számban léteztek a szabadkőmüvespáholyok a föld kerekségén. Volt Németországban 342, Svájczban 33, *Magyarországban* 44. Romániában 11, Szerbiában 1, Irországban 330, Gibraltárban 5, Maltában 4, Svédországban és Norvégiában 18, Franciaországban 287, Spanyolországban 300, Portugalliában 22, Olaszországban 110, Görögországban 11, Törökországban 26, Egyiptomban 28, Afrikában 35, a Fokföldön 61, Adenben 1, Indiában 118, az indiai szigeteken 16, Khinában 13, Japánban 5, Ausztráliában 226, az ausztráliai szigeteken 4, Uj-Seelandban 84, az Egyesült-Államokban 9894, Kanadában 525, Kuba szigetén 30, Haiti szigetén 32, Mexikóban 13, Braziliában 256, a délamerikai államokban 179, összesen körülbelül 15000 páholy. A szabadkőmiveseknek száma 1878. deczember 31-én öt milliónál öbbre rugott.

Uj kabel. Nemsokára kész lesz azon távirdavonal, mely a Fok-földet Angliával összeköti. A „Kangaroo“ gőzhajó, melyen 364 mértföld hosszu kabel volt, nemrég hagyta el az angol partokat s május 16-án már a „Seine“ gőz-kabelhajó indult el a Themséről a kabel második részével, mely 1400 mértföld hosszu.

SZOLGA JÁNOS KIS-HÖRCSÖKI URADALMI BÉRES.

CIBLI ONUCZ ERDŐCSŐSZ BIHARMEGYE REMECZ KÖZSÉGÉBŐL.

A ZICHY-PAVILLON ŐREI.

Greguss Imre rajza.

SZEGEDI ÁRVIZ.

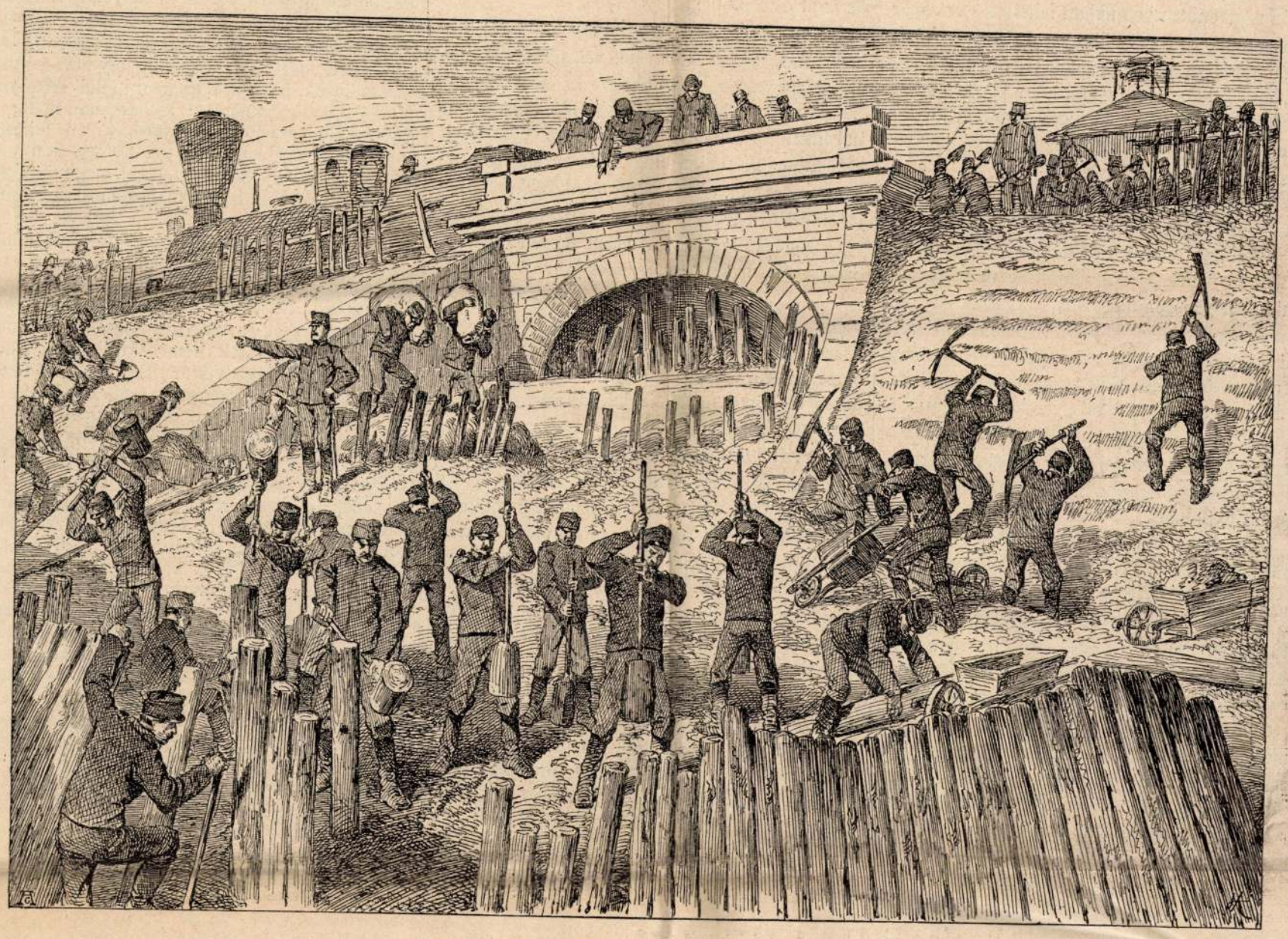

MUNKÁLATOK AZ ÁLLAMVASUT TÖLTÉSÉN. — GREGUSS IMRE VÁZLATA UTÁN.

ÉLETMENTÉS.

lehetett menekülni, mert a Kaspi tengeren vagy a Kaukazusban Európa és Ázsia legvadabb népei közé jutottak volna. A menekülés csak nyugot felé volt lehetséges. Igen, de Balán kocsin, lovon, hajón mindenütt nyomukban lehetett s azt már tapasztalták, hogy az orosz hatóságok előtt Balán föltétlen biztossággal keresztül tud vinni mindent. Elhatározták tehát, hogy pár évig még maradnak s valamely kedvező alkalomra várakoznak. Addig is azonban biztositaniok kell az uraság kegyeit.

Ujra bekeredzkedtek az urasághoz. Henri volt — mint mindig — a szónok.

— Kegyelmes ur jótéteményét, hogy bennünket a nyomortól és haláltól megmentett, lelkünkből megköszönjük és meg is akarjuk hálálni. De mi magunk mégis kevés hasznot tudunk hajtani kegyelmes urnak, ha pedig meghalunk vagy megbetegszünk, akkor csak terhére leszünk. De ha kegyelmes ur fiatal gyerekeket hozatna a falukból és városokból, azokat megtanitanánk a magunk tudományára, s akkor kétszeres, háromszoros erővel dolgozva kétszeres-háromszoros hasznot hajtanánk.

A kalmuk uraság képe felvidult. Ez még nem jutott eszébe. Pedig olyan világos volt.

— Hozatok nektek gyerekeket.

— Köszönjük kegyelmes ur. Lehet-e majd két esztendő mulva szabadságért könyörögnünk?

— A mi egy nap mulva lészen eljövendő, arról beszéljünk egy nap mulva; a mi pedig két esztendő mulva lészen eljövendő, arról beszéljünk két esztendő mulva. Többé nekem a szabadon bocsátást elő ne hozzátok, mert megkorbácsoltatlak benneteket. Zabdir — kiáltott a tiszthez — ezek az ebek két napig nem kapnak ivóvizet. Legyen rá gondod.

Valódi harag, vagy csak rémités volt-e az uraság szigora, azt nem vették észre a francziák. Annyi bizonyos volt, hogy Balanov a kapzsiság mellett is, mely a francziák helyzetének kizsákmányolására ösztönzé, nem egyszer jó indulatot is tanusitott ezek iránt. Ezuttal azonban a büntetés végrehajtása megkezdődött. A vizhiány pedig épen itt a sós puszták szélén borzasztó büntetés. Ott, hol a levegő is, melyet beszivnak, sóval van tele, hol az ivóvizre épen ezért kétszeres a szükség, ott a szomjuság kinja előbb beáll s égetőbb, mint másutt. Szerencséjükre azonban a francziáknak a második huszonnégyórai büntetés akár Zabdir, akár az uraság által elengedtetett.

S mégis belátták a francziák, hogy az uraság kapzsisága miatt rendes uton-módon nincs menekülésük. Nincs mindaddig, mig el nem gyengülnek, ki nem öregesznek a munkából. Akkor pedig minek az élet, ha annak erejét szolgaságban, öregségét a kegyelemkenyér gyalázatában vagy tán nyomorban kell eltölteni. Szomorú napok után szomoru esték és éjszakák borultak a francziákra, mikor mindezt meggondolták s mikor a honvágy, a szép Francziaország utáni sovárgás eltölté szivöket s midőn a fölgerjedt képzelet tulzó vonásokban, rémletes arányokban festé előttük azt a sorsot, mely ugyan európai szabad emberhez nem méltó, a nagy császár katonájához szégyenletes, de a mely Balanov szeszélyei daczára is mégis csak sokkal türhetőbb, mint a petropavlovskóji bánya, vagy az orenburgi dologház vagy végre a betegszigeti vademberélet.

Ez is eszükbe jutott lassanként a francziáknak. S aztán volt egy körülmény, mely nyugalmukat visszadta, sőt vidámságot is szerzett nekik. Balanov csakugyan hozott vagy tizenöt orosz és kozák kölyket valahonnan; kiket aztán beállitott a francziák szolgálatába tanoncznak. Sok mulatság forrása volt ez orosz fiúk ostobasága. De a francziák szivesen vesződtek velük, örömmel oktatták, némi elégtétel érzetével tanitgatták őket. E fiuk voltak azok, kik szolgái lévén a szolgáknak, pillanatonként azon édes csalódásba ringatták a francziákat, hogy ők is fölebbvalói, ők is urai valakinek.

Telt az idő, multak a hónapok, az orosz és kozák fiuk, egypárnak kivételével, tanulékonyaknak bizonyultak, szaporodott az árukészlet s Balanovnak kilátása volt, hogy kettős hasznot is tud huzni lassanként a francziákból. Ujra eltelt két esztendő a nélkül, hogy a francziák csak nehány napra is kitették volna lábukat Tülmenkójából. Most már vásárra sem eresztettek.

De azért folyton járt eszük a szabadulason. Száz tervet kovácsoltak, száz tervben megállapodtak, száz esélylyel számitottak, de a százegyedik esély, mely eszükbe jutott, mégis visszatartá őket a szökéstől. Fülükbe jutott az is, hogy Oroszország és Törökország között kiütött a háboru, a mi egyáltalán nem tette rájuk nézve ajánlatossá a szökés kisérletét.

Az 1830-ik év tavaszán egy kaukazusi cserkesz főur Mussza Nukhár bej látogatta meg valami czélból Balánt a tülmenkóji palotában. Ott időzött heteken és hónapokon át. Gyakran benézett a műhelyekbe is s gyakran elbeszélgetett egyről-másról a francziákkal. Megtudta ekként, hogy a francziák európai emberek és menekülők. Egy alkalommal ezt a kérdést intézte hozzájuk:

— Nem szeretnétek ti hazamenni a magatok országába?

— Szeretnénk bizony, hanem nem rajtunk áll, nekünk itt dolgoznunk kell az uraság részére.

— Hm, ilyen szolgákat, a kik pénzt keresnek az uruknak, magam is szerettem volna az én váramban.

Nehány nap mulva Nukhár bej ujra előhozta a menekülést.

— Ha az uraságtól elkéredzkedtek Csernijárba vagy Czáriczinba, én meg tudlak benneteket szabaditani vagy jobb szolgálatot tudok szerezni.

— Oh kegyes ur, nem érdemeljük mi tőled e nagy szivességet.

E szavakat Henri mondta, de azért a francziák, mikor a cserkesz magukra hagyta őket, mégis komoly tanácskozás alá vet ék szavait. Elhatározták, hogy kellő óvatossággal tárgyalásba bocsátkoznak vele, ha biztos lehetőséget mutat és ajánl a menekülésre.

(Folyt. követk.)

Az orosz könyvkereskedő.

Grenville-Murray, kinek Oroszország jelen társadalmi állapotáról közlött rajzai közül nehányat már megismertettünk olvasóinkkal, igen érdekesen szól többek közt a könyvárusokról is. Egy vidéki könyvárus és könyvkiadó működését rajzolja ugyan, de látszik szavaiból, hogy ezen alak több tekintetben typikus s Oroszországban sok hozzá hasonló található.

„Triknieff, Libraire et Publieur“ igy szól az illető könyvkereskedő czége, mely Jakaterinoszlawban világos sárgára festett bolt felett olvasható a Szavin-téren s orosz-franciásságával már magában is jellemzi a tulajdonost. Triknieff különben müvelt embernek mondható; franczia, angol s német könyveket árul, orosz könyveket, sőt egy orosz havi folyóiratot is ad ki, s bizonynyal hetilapot is adna, ha lakásán volna sajtó-czenzurai hatóság. De az orosz birodalomban összesen csak kilencz ily hatóság van s Triknieffnek minden kéziratot Odesszába kell küldeni s tapasztalásból tudja, hogy a munkával elhalmazott czenzor a többé-kevésbbé megcsonkitott kéziratot rendesen csak hónapok mulva küldi vissza s Trieknieff még akkor sem lehet biztos felöle, hogy a művet később nem konfiskálják-e el. Ha nagyobb munkát küld be, az rendesen a fő czenzura-hatósághoz küldetik Szentpétervárra-melynek határozata néha évekig késik.

Ily körülmények között Triknieffnek, a mennyire lehet, más uton kell magán segiteni s ezen más ut nem lehet más, mint a rendeletek kijátszása. Titkos nyomdája s számos ügynöke van, kiknek segélyével s a megvesztegetett rendőrség hallgatag beleegyezése mellett nagy számmal terjeszti a meg nem engedett műveket. Voltaire, Thiers, Macaulay, Hugo Viktor s mások művei nincsenek meg raktárában, ép oly kevéssé más klasszikusok, ha csak a czenzura által megcsonkitott s néha érthetetlen kiadásokban nem; de ha előkelő vásárló jő boltjába, kiben teljesen megbizhat, az éj sötétében egész sereg könyvvel szolgál neki, nemcsak olyanokkal, a minőket kér, hanem olyanokkal is, melyeknek nevét sem volna szabad kiejteni.

Az oroszok sokat olvasnak, de mivel jó idegen műveket igen nehezen kaphatnak s nyiltan egyátalán nem rendelhetnek meg, arra vannak kárhoztatva, hogy titkos uton s ennélfogva igen drágán szerezzék be azt a könyvárustól. A czenzura még nem is itélt némely uj művek felől, minő például Hugo Viktor „Egy bün története“ czimü munkája, már elolvasta azt minden orosz, ki a csempészett vagy Oroszországban titokban utánnyomott példányok magas árát megfizetheté. A nagy árak miatt természetesen a kevésbbé vagyonos tudósok, földbirtokosok, kereskedők, stb., az értéktelenebb s olcsóbb irodalomra vannak utalva s az orosz társadalom romlottsága részben onnan is ered, hogy ily uton az obscén irányu müvek könnyebben terjedhetnek. Az orosz könyvkereskedő valóban kártékonyan hat az erkölcsre, de kénytelen azt tenni, mert különben be kellene zárnia boltját, ha csak a czenzor által megengedett unalmas könyveket árulhatná. Triknieff is, ha nem volna megkötve keze a könyvek árulásában, bizonynyal abbahagyná az ily mocskos üzletet, mert alapjában véve tisztességes ur, s nejével, ki valószinüleg nem is ismeri azon titkos munkákat, gyakran jár a templomba.

Trikinieff üzleti kiadásai igen nagyok. Háromféle szedésről kell gondoskodnia: oroszról, francziáról és németről, s oly szedőket kell tartania, kik e nyelvekben jártasak. Az ügyes szedők Oroszországban igen nagy bért kapnak, nemrég naponként három rubelre is fölmentek. E költségek fedezése végett igen sok könyvet kell eladnia s valóban alig érthető, hogyan ejti szerét, ha meggondolja az ember, hogy legalább hat rendőrtisztet meg kell vesztegetnie, évenként egyszer-kétszer Odesszába a czenzorhoz kell fölmennie s a vámhivatalokon át egész láda idegen művet kell becsempésznie, s még e mellett unalmas havi folyóiratából annyi példányt ajándékoz el, hogy az eladott példányok a nyomtatási költségeket is alig fedezik. Valószinü, hogy üzletét csak azért tartja fenn, hogy ez által bizonyos tekintélyre tegyen szert. A vidéken több akadémiának tiszteleti tagja, tanfelügyelői rangja van, és mint ilyen világoskék egyenruhát visel három csillaggal, tagja a városi tanácsnak, az esküdtszéknek s általában igen okos embernek tartják. Folyóirata természettudományi s földművelési értekezéseket tartalmaz, de vannak benne franczia és angol hatásvadászó regények forditásai s mindenekfelett, igen természetesen, a legalázatosabb loyalis irány jellemzi. A munkatársak rendesen állami hivatalnokok, kik szeretik, ha nevök nyomtatásban megjelen; segédszerkesztője egy a különböző nyelvekben járatos lengyel, ki azon esetben, ha nincs elég kézirat, a lapot külföldi folyóiratokból forditásokkal tölti meg.

Igen ügyes Triknieff az idegen munkák meglopásában. Ha valamely külföldi regény engedélyezve van a czenzor által s előre látható, hogy jó jövedelem lesz belőle, inkább utánnyomatja azt, mintsem hogy külföldről hozasson be eredeti példányokat. Néha ezen utánnyomások igen sajátságosan alakulnak át, mert mindaz, a mi nem tartozik a „mesé“-hez, minők a fejtegetések, leirások stb., egyszerüen ki van hagyva belőle. A nyelvtudós lengyelnek ugyanis különös tehetsége van arra, hogy három kötetet egybeolvaszszon s az egészet kikerekitse, a mennyiben hatásos vagy nézete szerint hiányzó részleteket told belé. Az utánnyomott müvek nagy része azonban olyan, melyet a czenzor nem engedélyezett; a lengyel ezen esetben orosz alakot ad nekik s a szereplő személyek jellemét és nevét is átalakitja.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre ... 12 frt, félévre ... ... 6 «. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre ... 8 frt, félévre ... ... 4 «. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre ... 6 frt, félévre ... 3 «

13-dik szám. 1879. BUDAPEST, MÁRCZIUS 30. XXVI. évfolyam.

A Tisza szabályozása.

A TISZA szabályozása e század második felének műve. A folyó egy ágát, mely belőle Tárkánynál szakad ki, még I. Rákóczy György rendeletére Szirmay Péter zempléni alispán 1646-ban velenczei s belga mérnökök által csatornáztatta s Tokajig hajózhatóvá tétette. De ezen folyóág II. Rákóczy parancsára ismét elzáratott. III. Károly külföldi mérnökök által nagyszerü csatornázási tervet készittetett és az 1722-iki országgyülés elé terjesztette. E terv szerint a Tisza fölösleges vize Dob helységből a hajdu városoknak és Debreczennek, onnan Túrnak a Körös felé s azután Csongrádnak vezettetett; másrészt a Tisza felől Ároktőtől Fügednek ásatott volna egy csatorna egész Bodig a Tarnáig, azután Jászberényen alul a Zagyváig, onnan Szolnok felé a Tiszáig. Továbbá a Duna s Tisza összekapcsoltatott volna egy csatorna által, mely Váczon vagy Pesten alul kezdődött s Monoron át Szolnokig ért volna; egy másik csatorna pedig, mely Kalocsán alul szakadt volna ki a Dunából, Szabadkán át ért volna a Tiszáig. De mind ezen tervek csakhamar feledésbe mentek.

Mária Terézia s II. József alatt hollandi mérnökök által ujabban készittettek a Tisza szabályozásáról tervek. Az országgyülések 1790-től 1844-ig ismételve intézkedtek a folyók szabályozásáról. A Tokajon fölüli megyék, valamint Torontál megye e század második negyedében kisebb-nagyobb védtöltéseket készittettek. Az 1844. és 1845-iki nagy áradások általános feljajdulást okoztak és a kormánynak figyelmét a Tisza-szabályo-

SZEGEDI ÁRVIZ. — A KIRÁLY A VÁR BÁSTYÁJÁN.

Greguss Imre eredeti rajza.

zásnak elodázhatlan voltára irányozták. József nádor 1845-ben az érdekelteket tanácskozmányra hivta össze, melyben a helytartósághoz a közlekedési osztály elnökéül időközben kinevezett *Széchenyi István* gr. is részt vett. A nádor egyidejüleg az országos épitészeti igazgatóságnak meghagyta, hogy a tiszai áradások meggátlásáról részletes tervet készitsen. Széchenyi erélyes közremüködésével az értekezlet folyamán a tiszamelléki birtokosok az egész Tisza s mellékfolyói szabályozása végett egyesültek, 1846-ban megalakult a tiszavölgyi társulat és szerződés iratott alá, mely által az érdekelt birtokosok magukat arra kötelezték, hogy a szabályozás költségét a birtok és nyerendő haszon arányában fizetik. Ugyanezen év szeptember havában a munkálatok tettleg megindultak és az alsó-szabolcsi vizszerkezetben Dobnál az ugynevezett Széchenyi-gátat kezdték rakni.

A munka vitelére nem létezett még teljesen megállapitott terv. Az első értekezlet, melyet 1845-ben b. Vay Miklós elnöklete alatt tartottak, a szabályozási tervekre nézve már előre kimondotta azt az elvet, hogy a töltések felülről lefelé, az átvágások ellenben alulról fölfelé hajtassanak végre, s meghagyta, hogy a végrehajtandó terv külföldi tekintély által fölülvizsgáltassék.

A Tisza szabályozása kétségen kivül szerfölött nehéz vizműtani föladat. A Tisza völgyének egyenes hossza mindössze 80, a folyam szabályozatlan vonala pedig 164 mérföld. Máramarosból kiindulva esése 100 ölre 2 lábat meghalad; T.-Ujlaknál esése már csak 2 hüvelyk, alig 6 mérfölddel tovább már 8 vonal eséssel halad Csapig, hol 4 vonalra leszállva, ezen csekély esésnek majd felére, harmadára leolvadva, folytatja utját a Dunáig. A Tisza tehát kezdetén már csak csekély töredékével bir azon esésnek, a melylyel más nagy folyók vonaluk hasonló szakaszán haladnak. Ujlak és Námény közt csak fél annyi esése van, mint a Po morto-nak, vagyis a Pónak a tengerbe való ömlése pontjánál; Török-Becse s Titel között pedig közel 7-szer kisebb az esés, mint a Po tengerbe ömlésének haldokló pontján. A Po vonala közepén 11-szerte nagyobb eséssel bir, mint a Tisza hasonló szakaszán, azaz Szolnoknál, és 22-szerte nagyobbal, mint Tisza-Becsétől Titelig. A Dunának a legalsóbb vonalon, hol a tengerbe szakad, közel 7-szerte nagyobb az esése a torkolatnál, mint a Tiszának kiömlési pontjánál, a többi folyóké 20—50-szerte nagyobb. Ezen esési szegénység mellett magába fogadja a Tisza a Szamost, Tokajnál a Bodrogh egész vizirendszerét, Kesznyétenél a Sajót, Csongrádnál az egyesült Körösöket és Szegednél a Marost, mindegyiket igen tetemes, többnyire 2 hüvelyk eséssel, holott maga a Tisza mind ezen torkolatoknál csak vonalokkal jelezhető eséssel bir. A Tisza és mellékfolyóinak ezen viszonyából ered azután ártereik roppant nagysága. A Szamos fölött jobbra s balra százezer holdnál nagyobb az árterület, ép oly nagy a Szamos alatti, a bodroghi s végig le a Dunáig, hol az ártér 3 millió hold összegét éri el.

Mind ezen rendkivül nagy bajok orvoslására határozott tervet megállapitani vajmi kényes feladat volt, kivált tekintve azon kétes eredményeket, melyeket sokkal kedvezőbb természeti viszonyokkal biró, más folyók évtizedeken át teljesitett szabályozási munkálata föltüntet. Vásárhelyi Pál, az országos épitészeti hivatalfőnöke, József nádor rendeletére a Tisza szabályozásáról több éven át nagy szabatossággal végrehajtott viz- és helyrajzi mérések és fölvételek alapján részletes tervet dolgozott ki. E terv szerint a folyó folyásának iránya meghagyandó, mivel egészben véve legjobban felel meg a völgy irányának; medre 101 átmetszés által eredeti hosszának mintegy felével megröviditendő; a folyó mellékei a két parton feltöltendő gátak által védendők az árvizek ellen. A két felőli gátak legalább 300 ölnyi távolságra legyenek egymástól; szélességük fölül $1\frac{1}{2}$ ölnyi, magasságuk az 1830-iki legnagyobb vizállásnál $1\frac{1}{2}$—2 lábbal magasabb legyen.

Vásárhelyi tervét Széchenyi először Francesconi cs. k. épitészeti tanácsossal és később Paleocapa Péterrel, a velenczei épitészeti igazgatóság főnökével vizsgáltatta meg. Francesconi helybenhagyta Vásárhelyi tervét, de azt ajánlotta, hogy az átmetszések alulról fölfelé hajtassanak végre. Paleocapa igen gondos helyszini tanulmányozás után tüzetes véleményt dolgozott ki, mely Sasku Károly forditásában ezen czim alatt „Vélemény a Tiszavölgy rendezéséről“ 1846-ban ki is adatott. Paleocapa szerint a folyó rendetlenségét csak Tokajtól fogva kell háladatos átvágásokkal röviditeni és javitani; azért ő a Vásárhelyi által Váritól Tokajig tervezett 50 rövid átvágást egészen elveti, s Tokajtól illetőleg Dadától kezdve a Dunáig mindössze 15 átvágást ajánl, ezek közt egyet, mely Vásárhelyi tervében nem foglaltatik, és a mely a Tiszának a Dunába ömlését megjavitaná. Paleocapa a legnagyobb sulyt a töltésekre helyezi s kimondja, hogy a Tisza Ujlaktól kezdve le végig töltések közé foglalandó, ugy hogy a folyó Tokajon fölül saját erejével létesitse az átvágásokat. A töltések 500—800 öl távolságban épittessenek egymástól, sőt helyenként, a hol át nem metszendő gyakori s nagyobb kanyarok fordulnak elö, 1000 öl távolságra is. A gátak magasságát ugy határozza meg, hogy azok, ha egyszer megállapodtak, a tapasztalt legnagyobb vizszin fölött néhány lábbal kiemelkedjenek. Ezen különbözetet akként tüzi ki, hogy T.-Ujlaknál 3 lábbal legyen a gát a legnagyobb vizállásnál magasabb; T.-Ujlaktól növekedjék Csapig 4 lábra, innen Tárkányig $4\frac{1}{2}$ lábnyira egészen Dadáig. Itt nagy átvágást tervez, és az emelést 5 lábig kivánja fokoztatni; ezen magasság megtartandó a Kőrösnek Csongrádon alól a Tiszába szakadásáig; a Kőrös torkolatától egészen a Maroséig Szegeden alól fogyna $4\frac{1}{2}$ lábig és innen egyre akként, hogy a Dunába szakadásnál a magasbitás megint, miként T.-Ujlaknál, 3 láb legyen.

A munkálatok sorrendjére vonatkozólag minthogy ma is erősen vitatják, hogy a bajok főkép onnan erednek, hogy az átvágásokat fölülről inditották meg — érdekesnek tartjuk idézni Paleocapa véleményének ide vágó egyik lényeges pontját.

„Azon elv, — ugymond, — mely szerint a valamely folyó menetelének módositására szánt munkákat alulról fölfelé, vagyis torkolatuktól eredetök felé kell végrehajtani, nem alkalmazható a jelen esetre, hol a folyónak, melyről szó van, teljességgel semmi rendszere és felügyelete nincs egész kiterjedésében. Ezen felül az emlitett elv általánosan csak a meder szabályozását illető munkákra, egyenesitésekre, s uj elvezetésekre nézve igaz, de a töltésezésre nem alkalmazható. Sőt nem alkalmazható semminemű munkákra nézve, mikor a szükségek a folyó forrásától egészen torkolatáig kiterjednek, s oly nagyok és oly hévvel sürgettetnek a folyó pusztitásai miatt szenvedőktől. Ha az ember a Tisza szabályozását a Dunától fölfelé akarná kezdeni, s elvárni az alsóbb munkák következményeit, mielőtt a felsőbbek megkezdetnének: hihetőleg kihalna a most élő nemzedék a nélkül, hogy valamely hasznot látott volna belőle hárulni az ország legszebb és elnyomorodattabb részére. Félre kell most tenni a minta elméleti elveket, s a munkákat ugy osztani el, hogy azokból a lehető legnagyobb hasznot lehessen nyerni általánosan az országra nézve.“

Vásárhelyi s Paleocapa annyira eltérő tervei folytán a szabályozás rendszerei fölött éles harcz keletkezett a közvéleményben. A gátrendszer hivei lehetetlennek mondották, hogy a Tisza lomha folyása, habár valamennyi kanyar átmetszetik is, lényegesen meg lenne javitható, s hogy a gyenge vizerő folytán az uj meder teljesen kiképződjék. A nagy számu átvágások pártolói ellenben tagadták, hogy bármily távol tartott magas töltések képesek lennének a Tisza árját, mely 10—15 mérföldre minden lapályt elönt, magába fogadni. Széchenyi azonban nem habozott, hanem meginditotta tettleg a munkát a nélkül, hogy világosan kijelentette volna, hogy melyik rendszert követi s csak 1847-ben mondotta ki, hogy a szabályozás Paleocapa terve szerint fog végrehajtatni. Vásárhelyi Pál az iránytadó első tiszai gyülés termében meghalt. Széchenyi ekkor a szabályozás vezetését Kecskés Károly főmérnökre bizta. A költségek fedezésére szolgáltak: a só fölemelt árából a szabályozási munkálatok egész idejére évenként megajánlott 100,000 p. frt, a magyar udvari kamara által az első két évre engedélyezett 100,000 p. frt, a kormány közbenjárásával néhány bécsi nagykereskedőtől kölcsönzött 400,000 p. frt. Továbbá az 1846-iki nagygyülés elhatározá, hogy minden hold ártérért az illető birtokosok 4 év alatt 1 forintot fizessenek be.

1846—1849-ig a folyam valamennyi szakaszában emeltettek töltések és pedig 56.483 folyó öl hosszában 352.538 köböl földtartalommal; megkezdetett 9 átmetszés 11.690 folyó öllel és 62.376 köböl földtartalommal. Megkezdetett ugyanis 4 kis átmetszés a Topolynál, azután a legnagyobbaknak egyike Dobnál, a többi pedig a hevesi vizszerkezetben. E munkálatok által, melyekre összesen 687.921 frt költség fordittatott, valami 190.000 hold terület a kisebb árvizek ellen volt biztositva, de tökéletes ármentesitettnek csak 29.073 holdat lehetett venni.

Az 1850-iki év elején a tiszavölgyi társulat felbomló félben volt, a szabályozási munkák egészen megakadtak. Ugyanazon év julius havában ő felsége elhatározása folytán a nagyszerü vállalat ismét életre szólittatott és a gr. Andrássyak, Dezsewffy, Sennyey, Lónyay, Károlyiak stb. ismét kezükbe vették az ügyet. A szabályozási munkálatok vezetése a cs. k. közmunka miniszteriummal közvetlen összeköttetésben levő központi bizottságra bizatott, a vidéki társulatok meghagyattak előbbi szerkezetükben, a műszaki vezetés *Herrich* Károly főmérnökre bizatott. A tiszaszabályozási központi bizottmány a munkálatokra nézve Vásárhelyi és Paleocapa rendszerét összeegyeztetni igyekezett, és ott, hol a lefolyást javitani kellett, átvágásokat rendelt, a hol nagy területek ármentesitése vált sürgőssé, azonnal védműveket létesitett; az átvágások rendjét illetőleg pedig elvül tüzte ki, hogy azok a folyam rendkivül csekély esése miatt fölülről lefelé hajtassanak végre. A terhek viselésére nézve az illető patensben kimondatott, hogy a mederjavitás költsége az államot, az ármentesitésé pedig haszonaránylag az érdekelteket illeti.

Ez elvek ismertetése után, melyek ma is teljes érvényben állanak, nem szándékozom évről évre kimutatni a mederjavitási s az ármentesitő munkálatok fejlődését. E helyett összefoglalom röviden a Tiszaszabályozás állását 1872 végén, vagyis 25 évi fejlődése után, ugy a mint ez Herrich hivatalos jelentésében föl van tüntetve.

E szerint a Tiszánál a szabályozás kezdetétől 1846-tól 1872-ik év végeig 107 átmetszés történt, melyeknek hossza 68.512 öl, az elvágott hossza 320.875 öl, és igy a folyam 252.363 öllel vagyis $\frac{1}{4}$ részénél többel lett megröviditve. Történt pedig az I. folyamosztályban T.-Ujlaktól Csapig 25, a II. osztályban Csaptól T.-Füredig 47, a III.-ban T.-Füredtől Mártonosig 25, és a IV.-ben Mártonostól a Dunáig 10 átmetszés. Ezekből Tiszává képződött az I. osztályban 11, a II.-ban 23, a III.-ban 4, a IV.-ben 1. A Tisza esése volt az egész folyón átlag 3·18 vonal a szabályozás előtt és 5·26 vonal 100 ölre a szabályozás után 1872-ben. Kisajátitásra, földmunkálatra s vegyes kiadásokra összesen 5,285.042 frt fordittatott. A Bodrogh és a Maros átmetszéseivel együtt a költség 5,449.354 frtra ment.

Az 1872. év végén fennállott 29 ármentesitő társulat 1846-tól fogva létesitett munkálatai a következőkben foglalhatók össze: kisajátittatott 10,628 (1200 □ öles) hold, az épitett töltés tett 655,945 folyó és 8,141.177 köbölet; ezen töltések által mentesitve lőn 1.884,407 hold. Minthogy az összes költség 20.826,838 frtra ment: egy mérföld töltés 127,003 frtba, egy hold földnek mentesitése pedig 11 frt 05 krba került. A Tiszánál és mellékfolyóinál a szóban levő 25 év alatt végrehajtott mederjavitási s védelmi munkálatok e szerint több mint 26 millióba kerültek. A legujabb időkig levezetve az összes munkálatok mintegy 40 milliót vettek igénybe.

Az 1876-iki nagy árviz csapásai folytán az egymástól elszigetelt szabályozási társulatok belátták, hogy érdekeiket csak szervezett közreműködéssel képesek érvényesiteni. *Lónyay* Menyhért gr. és *Sennyey* Pál b. inditványára gr. *Károlyi* György által a tiszaszabályozási társulatok szeptember 26-dikára nagygyülésre hivattak egybe; a következő évben megalakult a „*Tiszavölgyi társulat*“, melyhez eddig a most fennálló 38 szabályozó, illetőleg ármentesitő társulat közül 25 csatlakozott. A társulat központi bizottsága nagy tevékenységet fejtett ki az ártéri földek helyes kataszteri becslése érdekében, és az összes társulatok részére közösen beszerzendő mintegy 20 milliónyi kölcsön ügyében és a vizi törvények reviziójának előkészitése körül. A társulat átalában a Tisza s mellék folyói érdekeltjeinek összes ármentesitő s szabályozási közös ügyeit a maga feladatává tette.

Az 1877-ben ismétlődött nagy árvizek folytán mind hangosabban panaszolták, hogy az áradás leginkább onnan ered, mert az átmetszések felülről kezdettek és az ott jobban kiképződött uj mederből gyorsabban foly az ár a Tisza alsó szakaszaiba, melyekben az átmetszé-

Fenyvessy Adolf cikke.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre ... 12 frt, félévre ... ... 6 « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre ... 8 frt, félévre ... ... 4 « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre ... 6 frt, félévre ... 3 «

14-dik szám. 1879. BUDAPEST, ÁPRIL 6. XXVI. évfolyam.

SZEGEDI ÁRVIZKÉPEK.

Greguss Imre rajzai.

A gátról menekülő munkások márcz. 12-én.
Alsó-városi részlet.

Fehér ló-utcza a Rókus-városban.
Alsó-városi szélmalmok.
Dorozsma.

Életmentési jelenet.
Rókus-városi részlet.

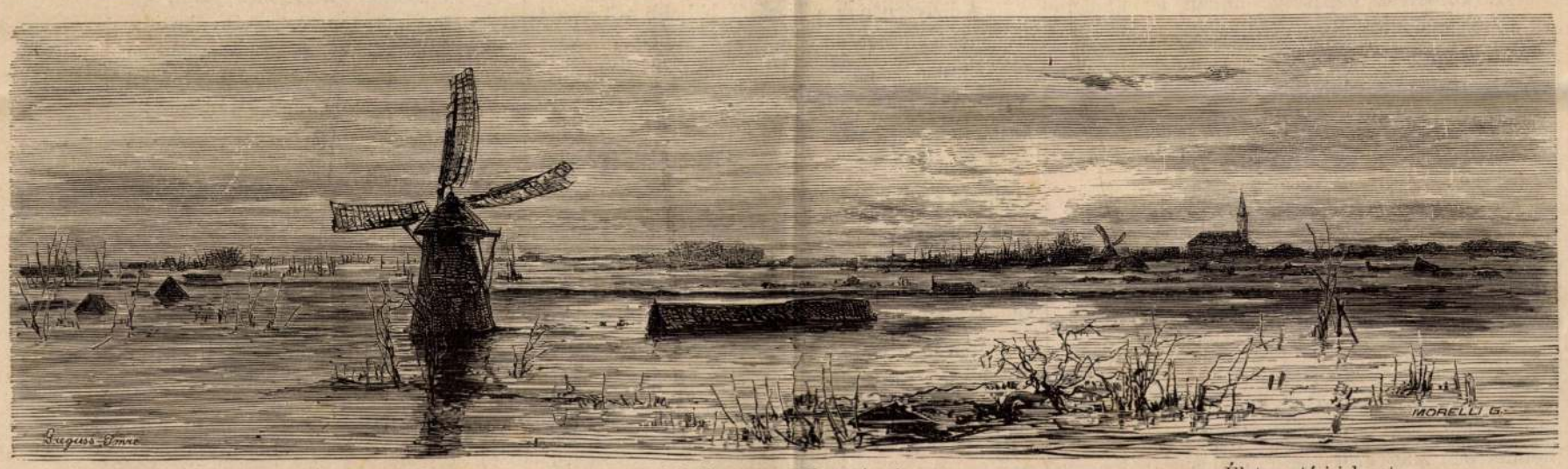

Szeged hajdan és az imént.

I.

AROMBA DŐLT városnak saját története van. Nem ennek száraz ismertetésével akarok most foglalkozni, ezt könyvekbe irják a szaktudósok.

Én azon adatokra fogok szoritkozni, melyeket a város népének közelmult életéből és hagyományaiból, hálás fiui szeretettel olvastam le.

Emlékezem a boldog gyermekkorból, mikor még oly fogékony a sziv és az elme, — emlékezem kedves városomnak régi alakjára, szeretett Tiszánknak füzes partjaira, s arra a népéletre, mely telve eredetiséggel, telve gondtalansággal, jellemzé a kort és a várost, melynek ilyen sajátságairól már az ötvenes években irtam volt a „Vasárnapi Ujság"-ba.

Nincs város a hazában, melynek meg ne volnának az ő egyéni sajátságai, de olyan sajátságok mint Szegedéi voltak, ezek mégis csak az övéi, az ő különös sajátságai voltak.

Nem olyanok, mint minőket a Kuthy *„Rejtelmei"* festenek; de olyanok, mint azon egyszerü falusi leányéi, a kiről röviden azt szokták mondani, hogy a „természet tiszta, hű, szép, de egyszerü, romlatlan gyermeke".

* * *

Bent a tavaszban, mikor a füzek és a repczevetemények virágoztak, ha az idegen lesétált az ugynevezett boszorkánysziget felé, a Mattyas és Ballagi tó tájékára, ott találta az alsóvárosi őslakókat, a folyóra vizért járó dallos leányokat, a fuvolával mulató molnárokat és halászokat. Különösen alkonyatkor népes volt a folyampart. Dal, zene és a vizi malom kelepelése egy letünt patriarchalis életmód pásztoróráinak emléke. A piros paprikával beakgatott tiszta fehér házak előtt subára heveredett öregek, a földmunkáról hazatérő középkoruak, a nyáját hazaterelő pásztorfiu, a kolomp és csengők zaja: meglehetősen falusias tájkép állt előttünk.

Nem védte ekkor Szeged városát ez oldalon semminemü töltés, a kis-tiszaparti házak talaja oly természetes magaslatot képezett, hogy oda viz nem hatolt be soha.

Beljebb e városrészben az iskola és bolt, a mészárszék, s még beljebb a ferenczieк ősi temploma, hol Mátyás az igazságos egykor országgyülést tartott, s hol mostanig őrizték ajándékba adott palástját, ezek a pontok valának e városrész központjai.

Sajátságos pásztor és földmüvelő nép, sajátságos, a kornak és népnek megfelelő valláserkölcsi műveltséggel, bibliai bölcseséggel, — évenként elvétve alig egy házasságon kivül született gyermekkel.

E városrész népessége abban az időben 10 ezerre mehetett. Ez a városrész, bár már ekkor összeépült volt a belvárossal, mégis egy külön várost formált albiróságával.

Illatos mezők és rétek szélén, füzes partok fölött, nagy ősi eperfák árnyékában, boldogan élt az ősi nép.

A város felső végén élénkebb kalmár-sürgés; a Tiszaparton hajósok zaja, erdélyi sóshajók serege, felső-magyarországi fenyőtalpak sóval, az erdélyiek deszkával, tüzifával megrakva. Ezeken esténként a vizi járművek őreinek pásztortüzei, a románok siró dalai hallatszottak; itt a most romba dölt Tápé felé, füzesek, halászcsolnakok s nagy vizi járművek álltak: vasut nemlétében Magyarország uszó éléstárának nagy hambárai, melyek közül legtöbb volt a Zsótér János uramé. Itt is a vizre járó leányok dalolták, de ezek már pajkosabbak voltak, mint az alsóvárosiak, s büszkébbek, mert:

„Alsóváros jámbor város"
„Felsőváros kényes város"

ez volt a városrészek jellemző neve akkor.

Az alsóvárosi nép szőkébb, nyulánkabb, a felsővárosi barnább, zömökebb volt.

A felsővárosi őslakók halászok és hajósok voltak. Itt gyakran lehetett hallani a vizi tárogatót, az u. n. buvárkürtöt estenként a hajókon szólani, melynek hangja mérföldekre elhallatszott. A parton kiteritgetett hálók 100 öl hosszaságuak voltak s külön hajóról kezelték.

Ugyancsak az itteni parton utczákra osztott oszlopok közé felvont zsinegeken halak száradtak, melyekkel Erdély felé nagy kereskedést üzött e városrész népe. Ennek a városrésznek is megvolt a saját központja, iskolája, temploma, mészárszéke és nehány görög boltja. Ennek már kaszinója is volt. Kalmár-müveltséggel birt. Ez a rész képezte az ősi város másik ősi részét.

Nem azért, hogy az u. n. „uri város" a belváros választá el, de ezen városrész lakói az alvárosiakkal, noha tősgyökeres magyarságban egymásnak nem engedtek, ritka kivételes eseteket leszámitva, soha össze nem házasodtak; s ez által eredeti fajjellegöket hiven megőrizték.

Hagyomány és történeti följegyzés szerint mindkét faj bátor harczos nép volt. Az alsóvárosiak Mátyás seregében, a felsővárosiak Hunyadi vizi csatáiban Szendrő és Nándor-Fehérvárnál kitünőleg szerepeltek.

A két városrész közé szorult a belváros mindenféle jövevény népével, mely a két külváros nemzeti erkölcsi nyomása alatt szintén magyarrá lett.

E városrészben a Tiszaparton volt a vár egy természetes magaslaton. (Most ez is el van öntve.) Ennek környékén voltak a görög kereskedők, német iparosok, kik ma már szintén mind tősgyökeres magyarok. De volt idő, mikor e városrészben németül is prédikáltak s József császár harisnyás, parókás, egyenruhás polgárai nagy szerepet játszottak. Most ezek utódai nagyrészt még nevüket is megváltoztatva még arczvonásaikban sem hasonlitanak őseikre, kiknek németországi keresztleveleit a régi czéhládákban még feltalálhatni. E városrész a sikföldön a két ős népfaj közé ékelve, az eredeti magyar ember, a sikföldi nép minden sajátságait fölvette. A beszéd, hang, az életmód, étkezés átalakitják a nép sajátságait.

Az emlitett városrészeknek tiszaszéli leirt tájaitól beljebb észak-nyugati irányban volt az ugynevezett Rókus-város, kalmárokkal, sertéshizlalókkal, szappanfőzőkkel. Az ezzel határos felsővárosi belső részen a nagyfuvarosok, vászonkereskedők lakták, a most elpusztult Dorozsma háziparilag készült vásznait is forgalomba hozván.

A belvárosnak a Tiszától beljebb eső részét nyugati irányban az u. n. Mora városrészt vagyis a külső Palánkot házépitők és szőlőkerti munkások lakták. Ez a városrész a mostani árvaház felé s a kalvária felé terült el.

A belváros belső része, az ugynevezett Palánk, az egykori törökvár külső erősségét képezte s az érintett városrészektől mély sánczok, hajdan czölöpözött barrikádok által volt elválasztva. Ezek a szorosan vett belváros körül elterülő sánczok némely részei csak alig 20—30 év előtt töltettek be s itt-ott az ezekkel összeeredt mélységek még most is állnak a város közepében s tátongó ürt képeznek a város testében. De nemcsak ezek, hanem az ezen ősi, szétszakgatottan épült várost védelmileg elválasztott „csöpörkék", „tankák", „kácsafészek" és „ördöglyuk" nevü mélységek ma is megvannak a városban; s ezek betöltése, bár fokozatosan haladt, hátráltatta a város nagy egészszé alakulhatását. A beékelt várral és sópajtákkal együtt hátrányára voltak a város fejlődésének.

Mind ezzel még Szeged terjedelme nincs leirva; hozzá tartoznak még az alsóvárosi és felsővárosi tanyák, a 13—14 □ mérföldnyi területen szétszórt 14 ezer lakosság, melynek 28 iskolája volt, s a hol közel 1100 szavazó lakott künn, a magas viznél 8—10—15 lábbal magasabb homoki pusztában. Ezek voltak egykor Szeged város hires marhatenyésztő lakosai, kikről az egykoru franczia iró azon szép és gazdag képzeletü vásári képet irta le.

Itt künn e tágas határban vannak Szeged város régibb erdei, a Dugonics által is leirt csöngölei erdő; ugyanitt van Szeged községi birtoka, mintegy 84 ezer hold föld. Szegednek ugyan még másfelé is vannak földesuri birtokai, u. m. Uj-Szegeden, a tápéi részen s az alsó Tisza melletti réteken, a melyeknek egy nagy részét szintén nagy költséggel kell a viztől védelmeznie. Szegedhez tartoznak még a kisteleki földesuri jogok is. S vannak határában vele egy közigazgatási községet képező, de tőle távol eső kertészségek, u. m. Röszke, Sz.-Mihálytelek, Sövényháza.

Egy kisded ország. Tegnap még a nehéz időhöz képest türhetőleg boldog, de mindenesetre virágzó ország, — ma egy romhalom, melynek feje fölött tenger-áradat csapkod, utczáin uj folyamágyakban nem a szelid Tisza, de a felső vizek, mint a Bodrog, Kraszna, Szamos, Sajó, Zagyva stb. árjai vadul rohannak.

Bakay Nándor.

Musztak és Nesziba.

Musztak:

Ha ujra megszólalna Dsámi lantja,
Se volna hozzád méltó! Én neked
Húrik karát hoznám le, éneket
Hogy az daloljon, nevedet sohajtva!
A Cherzonézus napsütötte tája
Hűvös forrással árnyas berkiben
Nem méltó hozzád, én édes szivem,
Te szép virágok nyiló rózsa-fája!
Ha Irem kertje volna birtokomban
S Arábisztánnak éke, gyönge mind:
Lábadhoz raknám hő szivem szerint,
Mert drága képed bennem olthatatlan.
S mint lenge rózsa csalogány szerelmét,
Ugy roncsolod te árva keblemet szét!

Nesziba:

Oh jer szivemre Musztak, árva költő,
Szegényen is te drága vagy nekem.
Te, Irem kertje, hol gyönyör terem,
S lantod e kertben viruló nemes tő.
Hafiz, a perzsa, nem szólt ékesebben,
Nem édesebb a dal, méz-ajkain,
Mint lantodon, te, csöndes álmaim
Merész rablója, ha zengsz önfeledten.
Arábisztánnak gyöngye csak hideg kő,
Csilláma álfény, nem való tüz az;
Szived ha hű, szerelmed ha igaz:
Az a nemes gyöngy, Musztak, árva költő!
S ha homlokod' babér majd diszitendi:
Húrik dalát is el tudom feledni!

Kőváry Béla.

Guyon sirja.

(1877. Haydár-Pasa.)

A fényes Üszküdár pompája távol,
Fény és zaj innen számkivetve van,
A cziprus-erdő integet busan,
Halkan susogva harczról és halálról.

209. lap

SZEGEDI ÁRVIZ. — AZ ALFÖLDI VASUT ŐRHÁZAI. — GREGUSS IMRE EREDETI RAJZA.

Szeged vésznapjaiból.

Két hete folyt már az önvédelmi harcz, ásóval, kapával, mint Plevnánál, csakhogy ezerszerte hatalmasabb ellenség ellen. Az elemek harcza volt ez: a vizé a föld ellen. Az emberi munka az elementumok e borzasztó harczában, bármi óriási volt önmagában, amazok ereje mellett kisebbé törpült, semhogy a barátságos elem javára dönthette volna el a harczot, legfeljebb annyi szerep jutott neki, mint az elkapott pehelynek a szélviharban, mely szintén ellenáll, de a vihar alig veszi észre, mikor fölragadja.

És csodálatos, mégis volt egy idő, a mikor bizonyosnak tetszett, hogy az a fekete föld, mely a fehér kenyeret adja, mely ezreit táplálja a rajta élőknek, diadalmas marad a mocskos áradat ellen. Szép tavaszi nap volt s a távíró biztató híreket röpitett a főváros felé, hogy Szeged népe kezdi visszanyerni bizalmát, kétszer annyi nép özönlött ki a gátakra visszaverni a szilaj ostromot, 6—8000 ember hemzsegett taligával, ásóval a töltéseken, ezreit verték le a töltés oldalába a czölöpöknek s ezreit tömték a szakadásokba a földes zsákoknak. Még arra is gondolhattak, hogy mentésére siessenek az elárasztott Algyőnek, Tápénak s a szomszéd Dorozsmának, melyet csak az imént látogatott meg a vizözön.

Kegyetlen játék volt a természettől, hogy örömét találta benne elringatni a zaklatott város félelmét, a biztonság érzetét oltani a lakosokba, hogy városukat ne féltsék, még csak alig nehány órával is a halálos veszedelem kitörése előtt.

Ez időre még a már három nap előtt megkezdett menekülési munka is szünetelni látszott. A kik holmijukat, becsesb tárgyaikat elvitték, marhájukat elhajtották a városból, mintha megbánták volna a sietséget. A karavánok vonulása megszűnt, s a legtöbben azt hivék, hogy nyugodtan fogják lehajtani fejüket álomra a kiállott veszedelem után. Magok a szakférfiak azt sürgönyözték, hogy ha huszonnégy óráig váratlan események nem jönnek közbe, a gátak koronája elkészül s szembe lehet nézni az áradattal.

Délután azonban komorabb szint kezdett váltani az idő. Gyenge szél kezdte ringatni a hullámokat. A szilléri és alföldi vasuti töltés keresztezésénél alólról kezdett bugyogni a viz s nyilását megtalálni nem tudták. Az indóháznál a porrá tört hullám kezdett átcsapkodni a töltésen, s tul a gátakon hullámzott a tenger, mely fölött lélekvesztőkön himbálóztak a Szeged felé menekülő vidékiek, utközben még arra is ráérve, hogy a támadt szigeteken együvé szorult házi és vadállatokra vadászszanak. Szegedet még akkor mindenki mentő szigetnek tartotta, hová nem juthat el a veszély.

A közeledő estével mindinkább emelkedett a szél s vad erővel hajtá a habokat a töltések felé. Kilencz óra tájban a munkások kétségbeesetten menekültek a gátakról. „Meneküljünk! betört a viz!“ hangzott minden felé. Egy pillanat alatt fölfordult az imént még oly nyugodt város. Emberek és szekerek tömegei rohantak a magasabb helyek felé. A katonaság fegyverbe állt s megszállta a tiszai töltést az Uj-Szeged felé vivő utat, visszahajtván a menekülők ezreit a gátakra, hol lobogó fáklyafény mellett kétségbeesett erőfeszitéssel dolgozott a katonaság. Az osztrák állami vaspálya és a tiszai töltés között a 2-ik műszaki ezred 8-ik tartalékszázada csodákat mivelt Wohlleben Adolf százados, Ybl Lajos és Brodonics István hadnagyok alatt. Tizenhat óra alatt tizenkét ezer földes zsákot tömtek a gátak szakadásaiba, 600 czölöpöt vertek a földbe harmadfél lábnyira s feltöltöttek 3000 kubik földet.

Minderről mitsem tudtak még benn a városban. A nyilvános helyeken még vidáman folyt a társalgás a biztonlét érzetében.

Egyszerre erős szél söpört végig az utczákon, fölkavarva a por-oszlopokat. Koromsötétté vált az égboltminden felé s kezöket tördelő, kétségbeesett emberek futnak végig az utczákon. Az önbizalmat a legnagyobb fejvesztettség váltja föl, a zavar nőttön nő, futó tömegek kiáltják: „Meneküljünk, a gát átszakadt!“ Az ujszegedi hid roskadozik a dobogó teher alatt, munkások, asszonyok gyermekestől, polgárok, hátukon batyuval, közbe házi állatok mind egy gomolylyá verődve rohannak a hidnak, vagy a Tiszát szegélyező biztos töltésre föl.

A gátakon már csak utolsó erőfeszitései folynak az önvédelem harczának. A katonaság, Pultz altábornagy vezénylete alatt és a vásárhelyi munkások állnak még a gáton, mely ellen vadul hömpölyög hullám hullám után, beleharapva a védvonalba s nagy darabokat szakitva ki a töltésekből. A sánczokon állók lába alatt reng a föld, egy-egy élivel rohanó hullám, nekivágódva a töltésnek, magasra ágaskodik s mint egy óriási korbács hegye átcsap a tetőn, lesodorva lábukról a fent állókat. Azok is megfutamodnak végre. De a kijáróktól szuronynyal veri őket vissza a katonaság. Megfordulnak tehát s végerőfeszitéssel tömik a földet, rőzsét, zsákokat, erőszakadásig.

A szél az alatt orkánná fajult. Bömbölve, harsogva veti a viz faltörő kosait a sánczok ellen. Éjféltájban erőt vesz a viz a szárazföldön és az ember munkáján. Az alföldi vasut töltése az első és második őrház között beszakad, a fáklyákat eloltja a vihar s omlik be a tajtékzó áradat a töltésen. Menekül a ki tud, nyomon követi az áradat.

A városházánál komoly néma csendben várták az öt perczenkint megujuló jelentéseket. Egyre ijesztőbbek azok. A kormánybiztosok, a vészbizottság tagjai, aggódva tekintenek ki a Széchenyi-tér felé. Végre tompa, rekedt hangon jelenti egy átázott sáros alak a halotthalványra vált hatósági közegeknek, hogy „vége mindennek!“

Egy óra van éjfél után.

A kormánybiztos kiadja a rendeletet, hogy verjék félre a harangokat. A fáklyások, mint a temetésnél, a kapuhoz vonulnak. Agg, tisztes férfiak fakadnak sirva. Az ablakokat rázza a szél, a távolból fenyegető moraj hallatszik s a szakadozó felhők közül kibuvik a hold, megvilágitva a legszomorubb látványt.

Nincs már zaj, nincs zűrzavaros lárma. Az kitombolta magát, mikor a veszedelem még csak vak lárma volt. Most, hogy itt a veszedelem maga, — mint a kisértetek, oly némán surrannak a menekülők az utczákon. Nem törődik többé senki a másikkal. Az apa karjára kapja gyermekét, hátára kis holmiját s szótlanul szalad nejével a menekülést igérő helyekre. Még lépésük se hallatszik, belevész a harangzugásba, a viz morajába, a szél üvöltésébe.

A városházánál kiszámitották az ahhoz értők, hogy reggel lesz, mire a viz idáig ér. Előbb a mélyebb helyeket kell betöltenie. Még folyt a hydrostatika törvényeinek magyarázata, mikor a Széchenyi-tér baloldalán megjelent egy hosszu fehér csik, duzzadt, tarajos, szennyes hátu. „Itt a viz!“ kiálták s mire jól szemügyre vették, a városház jobboldalán levő sikátorból fortyogva. bugyogva, mint egy katlanból fordult be a másik vizsugár, nekikanyarodva a városház kapujának is. Itt a városház előtti tér felén még szekerekkel hajtottak a menekülő emberek, a városház alantasabb udvarán a falakban megütődő ár a földszinti folyosókon és lépcsőn duzzadt fölfelé. Nehány percz alatt a város legmagasabb tere négy lábnyi vizben állt, a kétemeletes házak, hová ezrei menekültek a szerencsétleneknek, ugy meredtek ki e vizből, mint a lagunákon a velenczei paloták.

Szegedet elöntötte az árviz. A végzet betelt.

Nincs itt már mit tenni, mint menekülni és menteni, a mit még lehet. De menteni ily iszonyu sötétben, kellő számu csolnakok hiján, oly elégtelen munkaerővel, ily hatalom ellen! Csak már reggel lenne!

Oly borzasztó volt a viz sodra, hogy reggeli öt óráig az áradat első rohamának kitett mélyebb helyeken mentésre gondolni sem lehetett. A ki el nem futott idejekorán, az, sokszor félmeztelen, padlásra, háztetőre menekült s ott kellett töltenie az iszonyu éjszakát. Három városrésznek jutott e borzasztó sors, s a negyedikben

*

is alig nehány ház állt meg szilárdabban. Ki tudná megmondani, hány kifáradt embert lepett meg álmában, hányat ért utól s keritett be menekülés közben, hányat nyomott agyon a leszakadó ház és hány bukott alá megdermedten a háztetőkről vagy mentődeszkákról.

A kik elkerülték az első veszedelmet, sohajtva, zokogva üzik egymást a Tisza anyagátjára, a honnan a hajókra igyekeztek menekülni. A családok arra sem értek rá, hogy megszámlálják magokat, meg vannak-e mindannyian. Piczi gyermekek, járni alig tudók, maradnak el szüleiktől. A nők, nem törödve semmivel, félöltözetben rohannak a mentőhelyekre. Menekülők ezreitől hemzseg virradat felé a töltés. Ágynemű, mely közt kutya vagy malacz hever, butordarabok, melyek közé borju menekült, hirtelen kihányt széna, szalonna, edény, fehérnemü, alélt emberek, félhalt gyermekek, a szülés óráját váró, vagy a rémülettől csak az imént szült nők, — mind ott verődnek össze a szabad ég alatt, átázottan, dideregve a sivitó szélben. Rémület és borzalom vérfagyasztó látványa az, mely egyre iszonyubb világosságu lesz a reggel közeledtével. A siralom és jajveszéklés néha elnyomja a vihart, — az áradat pedig rettentő hatalmával terjed köröskörül s ingatja, ropogtatja, halomra dönti a házakat.

Biborpirosan kél föl keleten a tavaszi nap, megaranyozva sugarával a rettenetes látványt, mintha ő is látni akarná a borzasztóságában páratlan jelenetet, sok ezernyi nép kétségbeesését, a virágzó város pusztulását s viztengerből égnek szálló porfelleget, melyet egy-egy összeomló ház zuhanása ver magasra.

Hajnal felé nehány csolnak ereszkedett az áradatra. „Segitség! elveszszünk!“ hangzék feléjök minden oldalról. Házomladékok közül, félrebillent, omló hajazatokról, uszó kapukról, fák tetejéről szedték elő a halálkinok között vergődőket. Néhol, mint a rókusi zárdánál, több száz menekülő sirt jajgatott, papok, napszámosok, asszonyok, gyermekek. A ház régi repedéseit feszegette a viz. Félájultan szedték csolnakokba az ájuldozó nőket, dermedt gyermekeket.

De a szegényes hajlékok táján tárult még föl igazán a pusztulás képe. Egész városrész, melyet eltörült az árviz keze. Omladék, gerendák, butordarabok tánczolnak a viz hátán az utczák fölött. A külvárosokban, nehány kivételével, már az első napon összeomlott minden épület. Minden evezőcsapásnál, hol elől, hol hátul recsegve-ropogva hallatszott a robaj, majd meg a dördülés, mely a porrá tört vakolat felszálló felhőjével borzasztó látványt nyujtott. Ház roskadt ott össze, egy édes otthon, boldog családi élet tanyája. S ki tudja, nem temette-e maga alá lakóit.

Képzelhetetlen nehéz munka volt a mentés. Az áradat elvadult szeszélylyel halmozá elébe az akadályokat. Ablakfákból, székekből, ajtókból, mestergerendákból, teknőkből, összetört ágyakból, hömpölygő hordókból hordott össze torlaszokat, mintha bevehetetlenné akarta volna tenni állásait. Csáklyákkal kellett dolgozni, düledező falakba kapaszkodni, s ugy törni utat a háztetőkön, omló falakon, fákon ötével-hatával kapaszkodó emberek felé, kik nem birtak megválni tűzhelyüktől, mig végkép ki nem önté az áradat.

A külvárosi vályogházakat mind elmosta a viz, egy-egy fedél szarufái meredtek csupán ki belőlük néhol, mig másutt egy nádtető libegett a vizen, összegémberedett kis családdal a tetején. A berohanó viz a Rókus és a felsővárosrészt érte el legelől s hánynak nem volt már itt a talán csendesen alvók között annyi ideje sem, hogy legalább a ház tetejére menekült volna föl.

A mélyebb helyeken 3—4 métert ért el a viz, s a ladik gyakran a viz által teljesen eltakart gázkandelaberek gombjában, vagy az eper- és akáczfák ágaiban akadt föl. El volt lepve az alsó város is, elannyira, hogy a ki jól ismerte Szeged valamennyi utczáját, most elképzelni se volt képes, hogy itt város állt valaha s nem egy öröktől fogva fennálló tavon ladikáz, melynek felszinére valami nagy vihar sodort valahonnan más vidékről ellapult háztetőket, keritéseket, oszlopokat s minden képzelhető ingó-bingóságot. E városrészben született s itt lakó emberek, most mint hajósok, a mellék utczák helyét és irányát megtalálni sem tudták s kertek, udvarok fölött eveztek el, beleütődve gyakran a kapufélfákba.

A mentéshez, mely pedig a legönfeláldozóbb emberszeretet és irgalom munkája, sokszor igen kemény sziv kellett. A mentésért esengők százait kellett elmellőzni, szivszakgató könyörgésüket hallatlanná tenni s még nagyobb veszedelemben lebegők felé nyujtani a mentő kezet. Néhol a tető, melyre hat-tiz szerencsétlen kapaszkodott föl, épen a mentők szeme előtt omlott össze, maga alá temetvén a kik biztak benne. A kutató csáklya néha emberhullát fogott ki a vizből, köztük anyát, ki akkor is keblere szoritá gyermekét.

S hogy mi sem hiányozzék a rémület jeleneségeiből, több házban kiütött a tüz, magasra csapkodó lángokban állt ott a viz fölött, mint valami égő hajó a tengeren. A mentőknek arczukat kellett elfödni a forróság miatt, mialatt közöttük sisteregve hullottak a vizbe az égő szilánkok.

Mikor a király — e hó 17-én — lerándult a szörnyü pusztulás szinhelyére, már csak helyét láthatta az egykor oly szép, oly virágzó városnak. Nehány óra elég volt, hogy eltörülje a föld szinéről. S midőn ő felsége a várbástyáról végig tekintett a szomoru temetőn, bizony őszinte lehetett a köny, mely szeméből fakadt s őszinte a vigasztaló szó, melyet a tiszai töltésen a nép közé keveredve, a szegény hajléktalan földönfutókhoz intézett.

Szegedről.

A viz még mindig megszállva tartja a romokból álló várost és egész vidékét, Dorozsmát, Algyőt, Tápét. Az apadás lassu, és a száraz helyek csak apránkint növekesznek. A hol aztán az özönvizből fölmerül a talaj, ott mindjárt bódékat állitanak és vásárt ütnek. A kereskedők elázott portékái, a vászon, pamut-szövet potom árban kelnek. Szabad finánczolatlan dohányt is árulni, s ez ugyancsak kapós.

A téli időjárás, az eső, a havazás sulyosbitja a bajokat és szaporitja a betegek számát. Vasuti kocsik, a Tiszaparton állitott fabódék nem tudnak elég védelmet adni az ugyis elcsigázott népnek, főkép a gyermekeknek. A kik hajóban laknak, azok még jól jártak. A teplomok padlása is „otthon“ most sok száznak.

A városból kimenekülők száma mindinkább apad; a helyben maradt nép száma körülbelül 6—7 ezerre tehető; az összeirás folyton tart. Sok család a homoki szőlőkben levő házaikba s a tanyákra megy lakni. E helyekre a városból részint gőzhajón, részint dereglyéken lehet csak kijutni.

A vizzel boritott egyes főbb utczákon naponkint szaporodik a járók lerakása, melyek 3—4 összekapcsolt fenyőszálakra vannak alkalmazva. Be lehet már menni szárazon a postahivatalba, s a menekült néppel megrakott főreáliskola épületébe; utat készitettek a táviró helyiséghez is az iskola-utczában; a táviró-hivatalt magát e hó 26-án rendezték.

Pár nap óta már lámpák is vannak a száraz területeken, a légszesz-lámpákra kötöztettek föl a petroleum lámpák, s a kávéházakban, hol eddig a pislogó gyertyáknál összebujva olvasták az ujságokat, most szép karcsu petroleum-lámpák diszeskednek az asztalakon.

A hatóság intézkedése folytán pontonok és dereglyék vannak kirendelve a város nyugati és északnyugati részére; ezeken közlekedik a városi és tanyai nép a tengerhez hasonló sík vizen reggeli 8 órától estefeléig. Mély érzés szállja meg az őszbecsavarodott tanyai gazdát, — irja a „Szegedi Hiradó“ — midőn a járműbe lép és sóhajtva mondja: „Istenöm hogy ezt is mög köllött érni! Lélökvesztőn mönyünk a város a, máskó ezön e hejjön a deres, mög a fakó csak ugy rugta a port.“

A gróf Károlyi-család népkonyhát állit föl és két hónapon át fogja fentartani. A fővárosi nőegyletek is hozzájárulnak.

*

A könyörület adományait gyüjtik az ország minden részében, s a kis falvak előljárósága is igyekszik tehetsége szerint követni a városok hatóságának jótékonyságát, s ha egyebet nem, ruhát, élelmi szert küldenek. A hol pedig menekültek vannak, ott a lakosság mindent elkövet, hogy a szerencsétlenek számára megkönnyitsék az irgalmasság nehéz falatját.

Az eddig begyült összegekről nehéz áttekintést nyerni. A belügyminiszteriumhoz érkezett adományok e hó 27-én 600,000 frtot tettek. A fővárosi hatóság gyüjtő bizottságánál is jelentékeny összegek folynak össze. A hirlapok adakozási rovata szintén tanusága a közönség mély részvétének.

*

A külföldi uralkodók, Európa nagy városai mind a bőkezübb adakozók közé tartoznak. Ausztria hatóságai, intézetei és társulatai egymás után teljesitik ő felsége óhajtását és az emberbaráti részvét Lajtántul mindenfelé nyilatkozik.

Bécs városa azonkivül, hogy 10,000 frtot szavazott meg, jótékony előadásokkal és gyüjtésekkel is buzgón segélyez. Az osztrák és magyar arisztokraczia legkiválóbb hölgyei Szeged javára a Schwarzenberg-kertben nagyszerü ünnepélyt rendeznek, melyben főrangu hölgyek fognak a buffetben, czukrászdában, virágáruldában, a sorsjegyek és belépti jegyek elárusitásánál müködni. A bécsi *gazdasszony-egylet*, és közlönye gyüjtésének eredménye fölülmulta a várakozást, ötvenezer tárgynál többet kaptak s a mult hét közepéig 68 ládát megtömve küldtek Szegedre. Rendkivüli művész-estély is lesz Bécsben, april 19-én, midőn Beethoven ujabban fölfedezett ünnepi himnuszát is előadják. — *Berlinben* is élénken nyilvánul a részvét; az összes szinházak előadást tartanak, s a legelőkelőbb körök intézik a gyüjtéseket, melyeknél e hó 24-ikéig 27,949 márk gyült össze. Dr. *Bauer* Miksa a begyült ruhanemüekből négy vasuti kocsit megrakva küldött Szegedre. — *Párisban* a franczia zeneszerzők nagy hangversenyre készülnek, s a fővédnökséget a köztársasági elnök neje Grévyné fogadta el. A párisi Gaité-szinházban Beust gróf védnöksége alatt „Gilles de Bretagne“ czim alatt uj opera került szinre, a szegediek javára. A Trocaderoban fényes hangversenyt rendeznek, Flammarion Camill (a világhirü csillagász) s Layo szinmüiró felolvasást tartanak, bankok, egyletek s egyesek hévvel buzognak, hogy visszadják kamatostul a részvét ama kölcsönét, melyet Magyarországtól a háboru alatt elfogadtak. A párisi gyüjtés az első napok alatt 21,053 frankot tett. A párisi nagykövetséghez e hó 24-ig 60,000 frank érkezett. Gambetta 500 frankot adott, Rothschild Albert báró, ki már 5000 frtot adott; ismét 5000 frtot küldött Tisza miniszterelnöknek; a párisi Rotschild-ház 20.000 frankot, a frankfurti 10.000 márkát adott. — *Londonban* e hó 26-án a szegedi alap már 8500 font sterling volt. — *Az olasz lapokban* buzgón foly a gyüjtés a szegedi vizkárosultak javára. A „Nazione“ f. hó 22-ki számában ezeket irja: „Flórencz vetélkedik Európa többi városaival a szerencsétlen szegediek segélyezésében. A nemes Magyarország iránti legmelegebb rokonszenvünk kifejezése mellett megnyitjuk mi is az aláirást.“ — *Szent-Pétervárt* az osztrák-magyar kolonia gyüjtése három nap alatt 6000 rubelen felüli összeget eredményezett; hangversenyt is rendeznek.

*

A *szász király* 3000, *György* szász herczeg 500 márkát adott; *Károly* román fejedelem 2000 frankot. *Don Louis* portugál király, kinek atyja (Coburg Ferdinánd) magyar nevelésben részesült, ugy hogy fia, a király is tud magyarul, folyvást táviratokat küldetett magának Budapestről a szegedi szerencsétlenségről, melynek enyhitésére bizonyára jelentékeny összeggel is fog járulni.

*

Greguss Imre
Vas. Ujs. 1888. 685. l.

CSÁRDÁS. GREGUSS IMRÉTŐL.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

NOVEMBER

30 nap

47. hét

19 Vasárnap	
20 Hétfő	
21 Kedd	
22 Szerda	
23 Csütörtök	
24 Péntek	
25 Szombat	

társaság a rekognoszcirozást.

A mi a ragyogó szellemek előtt megnyilik, abból sok az alantasabb értelem, a közönséges halandó előtt örökké zárva marad. Azért mi fel nem birtuk fogni, hogy e szigetóriás erődítései, melyekből még egyes részek majdnem egészen épen állanak, mit segithetnének e szigetnek, melynek fekvése a legexponáltabb; a sziget keleti csucsa ép oly kényelmesen lődözhető volna a jobb oldali szerb partokról, mint a baloldali román földről, s minthogy e területek nem sikok, hanem hegyesek, azért semminemü erődítések nem akadályozhatnák meg a felülről lehulló golyóesőt. Meg is mutatják a szigettel átellenben éjszakra fekvő hegységet, melyről

vásznon, arany
csok, selyem à-jo
piros bőrből házi
kák, bádog dohá
tajtékszivarszopó
szárak, üvegszilá
kott csészék és t
fris ugorkák, hoss
bász, ostorok, prin
pokróczok, fonny
legvalódibb, legsú
lehet.

A szegény ada
Konstantinápolyb
parányi üveget

Táblakép. Honvédtábor. Gresguss Imre

Magyar Müvészet 1925. 2oo-2o6. o.
Dömötör István: A müpártoló Budapest.

Miniatürfestő, XVIII-XIX sz.

B. Goetz Ferenc /hazánkban:1754-1815/

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

Täblakep, Tanulmányfő

Gregussdarabot

Budapest, Hirlap 1881, XII. 28.

194. n. 3. o. (Sz. ák.)

Festiszet. XIX. sz. Táblakép. „A régi jó időkből." (Greguss)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. nov. 9. 90.

Both Menyhért: A Muczarnokból

Festészet. XIX sz. Táblakép. „Zách Klára kivégeztetése." (Greguss)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4-5.

Prém József: A jubiláris tárlat

Táblakép. „Az utolsó Rosty." Gregus

Pesti Hirlap. 1880. jul. 9. 3.

a müncheni fiatal magyar festőkről....

Táblakép. Remprezió a 48-as szabadságharcból. Greguss

Pesti Hirlap. 1880. jul. 9. 3.

Egy müncheni fiatal magyar festőről....

Táblakép Honvédtábor Gregüss Jánostól

~~Ugyanott Imrétől~~ (nem tőle, hanem Ugy. Imrétől!)

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 15.

152. n. 3-o. (Gy. és M.)

Jbl

Táblakép Honvédtábor

Szegüss Jenőtől.

Budapest, Hiel. 1881, XII. 5.

172. n. 30 (h. cs. k.)

Táblakép, Honvédtábor

Gregüss tmrétől

Budapesti Hirlap. 1881, XII. 23

190. n. h. o. (Sf. és Kr.)

Tablakep, Honvédtábor Gregus Jbl

Jurétól

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 6.

143. n. Melléklet, 1. o. Mario Proth,

Magyar Szalon

Jbl

Táblakép, Honvédtábor Gregrős János-

tól, (nem Tőle, Lanem Gy. Imrétől!)

Budapest. Hirlap, 1881, XI. 20.

157. n. 3. o. (Fővárosc ügyek)

Táblakép. Huszárok rohama

Greguss Imrétől

Budapesti Hírlap, 1881, XI. 6

143. n. Melléklet, 1-o. Mario Proth:

Magyar Szalon.

Festészet. XIX. sz. Táblakép. „1848-iki honvédek." (Greguss)

Pesti Hirlap. 1885. VII. dec. 16.

a Rippzömüvészeti társulat tagjai részére....

Táblakép. „Betyárok az erdőszélén.“
Gregus

Pesti Hirlap. 1880. jul. 9. 3.

A münchemi fiatal magyar festőkről....

Festészet. XIX sz. Táblakép. „Tanulmányfej." (Greguss)

Pesti Hirlap. 1885. III. é. nov. 28. 10 o.

Az őszi kiállitáson a művásárlás...

Gregusz Tusi festő

Pesti Hirlap. 1881. dec. 23. 4.

Művészeti hírek

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap, 1881. dec. 28.3.

Mitesmerkből

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap. 1882. jan. 8.

Munkácsy Budapesten

Gregorius Smol festö

Pesti Hirlap. 1882. febr. 16. 3.

Munkácsy Budapesten

Gregress Smul festö

Pesti Hirlap. 1882. mail. 2. 5.

Munkaëry eluttazása

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap. 1882. márc. 4. 4.

Munkácsy utja

Gregress Tusse festö

Pesti Hirlap. 1880. nov. 9. 4.

15 eredeti magyar dal

Gregurs Imre festő

Pesti Hirlap. 1880. nov. 21. 3.

Az Spolyi-féle történeti pá-
lyázatra....

Gregorius Tusel festő

Pesti Hirlap. 1880. nov. 26. 3.

A történeti festménygyálgyáját

Gregus Tunel festő

Pesti Hirlap. 1880. dec. 12. 3.

a képzőművészeti tárulat kiküldött bizottsága...

Gregors Imre festő

Pesti Hilap. 1880. dec. 13.3.

Gregors Imrének „a Király
Szegedén"....

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap. 1880. dec. 21. 4.

A Mincsonek bál

Gregorius Tunse festő

Pesti Hirlap. 1881. jan. 9. 3.

képzőmű vészeti hírek

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap. 1880. jul. 9. 3.

A münchemi fiatal magyar festők-
ről....

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap. 1880. jún. 20.

Kaas Igor: Magyar festők

Jegyzs Imre festő

Pesti Hirlap. 1880. jun. 8.5.

Orlay Soma temetésének leirása

Gregusss Imre hagyatéki kiállítása

1911. — Könyves Kálmán.

Budapesti Szemle, 1911

(CXLV) 288-293 l.

Meller Simon: Téli Fáklyák.

München. Gregors

Pesti Hirlap. 1881. jun. 26. 3.

Münzfeti birek

Tisza Lajos nyápártoló

Pesti Hirlap. 1880. dec. 13. 3.

Gregus Trusének „A Király Szegeden"....

Táblahép, hagy honvédtábor Jbl

Gregúss Imrétől

Budapesti Hírlap, 1881, VII. 26.

41. n. 3. o. (Sz. és M.)

Táblakép, Az utdöjött Petyár 101

Gregüss Imrétől

Budapesti Hirlap, 1881, X. 5

110 r. Melléklet, Berényi László:

A magyar Salon II.

München, Gruß Imre Nagy honvéd-

tábora

Budapesti Hírlap, 1891. VII. 26.

4 t. n. 3. o. (L. és M.)

Kiállitás Ybl

a Képzőművészeti Társulat 1882.őszi kiállitásán Greguss Imre, Spányi Béla, Mesterházy Kálmán és Udvarhelyi Béla müvei

Budapesti Hirlap, 1882.IX.6.
245.sz.3.o.

Greguss Imre festö.

Szab.Nép.1951.229.sz.szept.30. 5.l.

Gregus Imre festő (1856-1910)

Pesti Hírlap. 1885. 17. é. máj. 10. 9-11.

Radó Antal: Festészetünk a Rákóczi-korban

festő

Greguss Imre (1856–1910)

Pesti Hírlap. 1885. VII. é. jul. 13. 4o.

Meisels Géza és Greguss Imre
tehetséges festőművészek...

Greguss Imre festő (1856-1910), kiállitási nagy érem, orsz. kiáll.

Pesti Hirlap. 1885. IV. é. aug. 3. 4 o.

Közli az orsz. kiállitás képzőművészeti zsűrije által....

Ybl.

Greguss Imre festő /1856-1910/

Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán az Ipolyi-féle 500 forintos történeti dijra pályázik.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.8.
217.sz. 2.o. /Sz.és M./

Greguss Imre festö (1856-1910)

Pesti Hirlap. 1885. VII. e. nov. 9. 90

Both Manghárt: A Mücsarnokból

Greguss Smul festő (1856–1910)

Pesti Hirlap. 1885. VII. i. nov. 28. 10 o.

Az őszi kiállitáson a művásárlás....

Greguos Ismael festő (1856–1910)

Pesti Hirlap. 1885. III. é. dec. 16. 50.

A Képzőművészeti társulat tagjai
részére....

Greguss Imre festő (1856–1910)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. dec. 22. 1–2.

Both Mengheit: a Karácsonyi Kiállítás

Greguss Imre festő /1856-1910/ Ybl

Csárdás c. képe

Budapesti Hirlap, 1882.IX.6.

245.sz. 3.o.

He

Gregüss Imre festó

Budapest Hilap. 1881, XII. 3

170 sz. 3 o. (Sz. és h.)

Grégoriss ~~Imre Imre~~ ~~Ágost~~ ~~festő~~ Imre festő Jbl

Budapesti Hirlap 1881, XI. 15

152-sz. 3.o. (Sz. és M.)

Gregüss Imre festő

Budapest, Hirlap, 1881, XI. 6

143. n. Mellékl., 1. o. Mario Proth.

Magyar Halom

Gregüss Imre festő

Budapesti Hirlap 1881, XII. 23.

190. n. h. o. (Gr. Erk.)

Gregůrs Imre, ferto

Budapesti Kilogr. 1881. XII. 28.

194 kr. 3 o. (Sz. és M.)

Jbl.

Szegüss Imre, festő

Budapesti Kiilap 1891, XII. 5

172. n. 3-a (Sz. és K.)

Greguss Imre festő /1856-1910/ Ybl

Csárdás c. képe

Budapesti Hirlap, 1882.IX.6.

245.sz. 3.o.

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap. 1879. május. 17. 6.

a Vasárnapi Ujság szerint....

Greguss Imre festő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 16. 5.

Tavaszi műtárlat

Gregusz Imre festő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 3. 4. máj. 7. 4.

Az orsz. műveszeti csarnokban....

Tud. és Irodalom

Greguss Imre festő (1856–1910)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4–5.

Prém József: A jubiláris tárlat

Greguss I mre festő

Magyar Müvészet 1925. 2oo-2o6.o.
Dömötör István: A müpártoló. Budapest.

Orlai-Petrich Soma festő Ybl

1882-1880

Budapesti Hirlap.1882.X.15.
284.sz L.Melléklet,1.o.

G r e g u s s Imre festő

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
94-100.
"Knopp Imre"

Tablakép, Kuruc Grogus Imrétől

Budapesti Hirlap, 1881, X. 2

108. n. Melléklet, Berényi László:

A magyar Salon I.

Táblakép, Kurúc Gregúss Imréből.

Budapesti Hírlap 1881, X. 5.

110 n. Mellékletet, Berényi László:

A magyar Salon II.

Táblakép, Kuruc Gregus Gbl

Imrétől.

Budapesti Hírlap, 1882, X. 24.

293 n. Mellékel, 2. o. (Sz. és M.)

Tablaký Kuruc Gregus Jauretól

Budapesto Hirlap. X. 16

122. sz. 4 (h. és M.)

Táblakép, Honvédtábor Greguss Jbl

Imrétől

Budapesti Hirlap, 1881, X. 2.

108. n. Melléklet, Berényi László:

A magyar Salon I.

Tablakep Honvédtábor Megüss Imrétől fei

(München)

Budapest Hvilap., 1881, IX. 12.

88. n. 3. o. (K. és M.)

Jbl

Tablakép, Huspárattaque, Gregüss

Imrétől.

Budapesto Hérlap, 1881, X. 2.

104 sz. Melléklet, Berényi László:

A magyar Salon. I

Táblakép Huszárattaque

Jbl

Gregüss Imrétől

Budapesti Hirlap 1881. X. 13

119. n. n. o. (K. és M.)

Táblakép, Huszár-attaque Gregurs Jbl

Imrétől

Budapesti Hírlap, 1881, VIII. 19.

60. n. 2. o. (K. és Kr.)

Tábla kéj, Honvéd tábor

Gregůss Imrétől

Budapesti Hírlap, 1881, VI. 26.

11. sz. 4. o. (Sz. és M.)

Táblakép. „Tuzlai clöös," Greguss

Pesti Hirlap. 1879. mér. 7. 4.

Az orsz. műveszeti csarnokban....

Táblakép. „Előőrsön", Greguss

Pesti Hirlap. 1879. márc. 16. 5.

Tanuszi mütárlat

Ybl.

Táblakép önálló

Gregus Imre Csárdás c. képével pályázik a Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán a Munkácsy-dijra.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.1.
210.sz. 2.o. /Sz.és M./

Táblakép. „Gárdás." Gregus

Budapesti Hilap. 1882. Sept. 6. 3.

Gregus Sund festőművész....

Fametszet. Gregus-genre kép

Pesti Hirlap. 1877. márc. 3. 4.

Megjelent a Képzőművészeti Szemle....

Táblakép ,önálló Ybl

Greguss Imre Csárdásc.képe

Budapesti Hirlap,1882,IX.6.
245.sz.3.o.

Gregus Imre festő

Budapesti Szemle, 1911

(CXLV) 288-293 l.

Meller Simon: Téli tájrészlet.

Gregorek Tamás fotó

Pesti Hirlap. 1884. máj. F. 4

A párizi Szalonban nyolc magyar kép....

Táblakép. Rákóczi tiszteletére.

Gregus

Pesti Hirlap. 1880. aug. 31, 4.

Gregus Imre a napokban ....

Táblakép. „Tábori élet 48-ban."
Gregus

Pesti Hirlap. 1880. aug. 27. 3.
Magyar festők Rielföldön

Táblakép. „1848-as honvédtoborzó"
Greguss

Pesti Hirlap 1884. máj. 7. 4.
a párisi Szalonban nyolc
magyar kép...

Táblakép. Ferenc József az árvíz-
sujtotta Szegeden.
Greguss

Pesti Hirlap. 1880. aug. 31. 4.

Greguss Imre a napokban....

Táblakép. Világosi fegyverletétel.
Gregus

Pesti Hirlap. 1880. aug. 31. 4.
Gregus Imre a napokban....

Táblakép „Zách Klára Rivégeztetése"
Greguss

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4-5

Prém József: A jubiláris mutatlat II

Táblakép. „Az utolsó' Korty." Gregus

Pesti Hirlap. 1880. aug. 27. 3.

Magyar festők külföldön

Jbl

Tablaký Csárdában, Szegüss

Imrétől

Budapesti Kirlap. 1882. VII. 16.

194. y 30. (K. ed. Kr.).

Jablahej, Csárdán Szegüss

Szuretől

Budapesti Hirlap, 1882, VIII. 1.

210. n. 2.o. (h. čsk)

Gregors Tunel festö

Pesti Hirlap. 1885. nov. 9.9

Both Menyhért: A Mücsarnokból

Greguss Imre festő

Pesti Hirlap. 1885. jul. 13. 4

Mészöly Géza és Greguss Imre

tehetséges...

Gregus Imre festő

Pesti Hirlap. 1885. máj. 10. 9–11

Raló Antal: Festészetünk a kiállításon

Ybl.

Greguss Imre festő /1856-1910/

Csárdás cimü képével pályázik a Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán a Munkácsy-dijra.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.1.
210.sz. 2.o. /Sz.és M./

Ybl.

Gregus Imre festő 1856-1911

Csárdában c. képével pályázik a Munkácsy dijra a Képzőmüv.Társ.1882 őszi kiállitásán.

Budapesti Hirlap 1882.VII.16.
194.sz.3 o. /Sz.és M./

Gregussz Imre festő 1856-1911 Ybl

Tervezett vidéki kiállitáson való szere
lése

Budapesti Hirlap 1882.VII.15.
193.sz.3.o. /Sz.és M./

Ybl.

Greguss Imre festő /1856-1910/

A Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán a Munkácsy-féle 6ooo frankos dijra pályázik.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.8.
217.sz. 2.o. /Sz.és M./

Jegyes János festő

Pesti Hilap. 1922. jan. 29. 9

K. k. L. Balatoni Kiállítás

Greguss János festö.

Művészet.1905.417/18.l.

Greguss Imre festö.

Műbarát. 1922. II. 48/49. l.